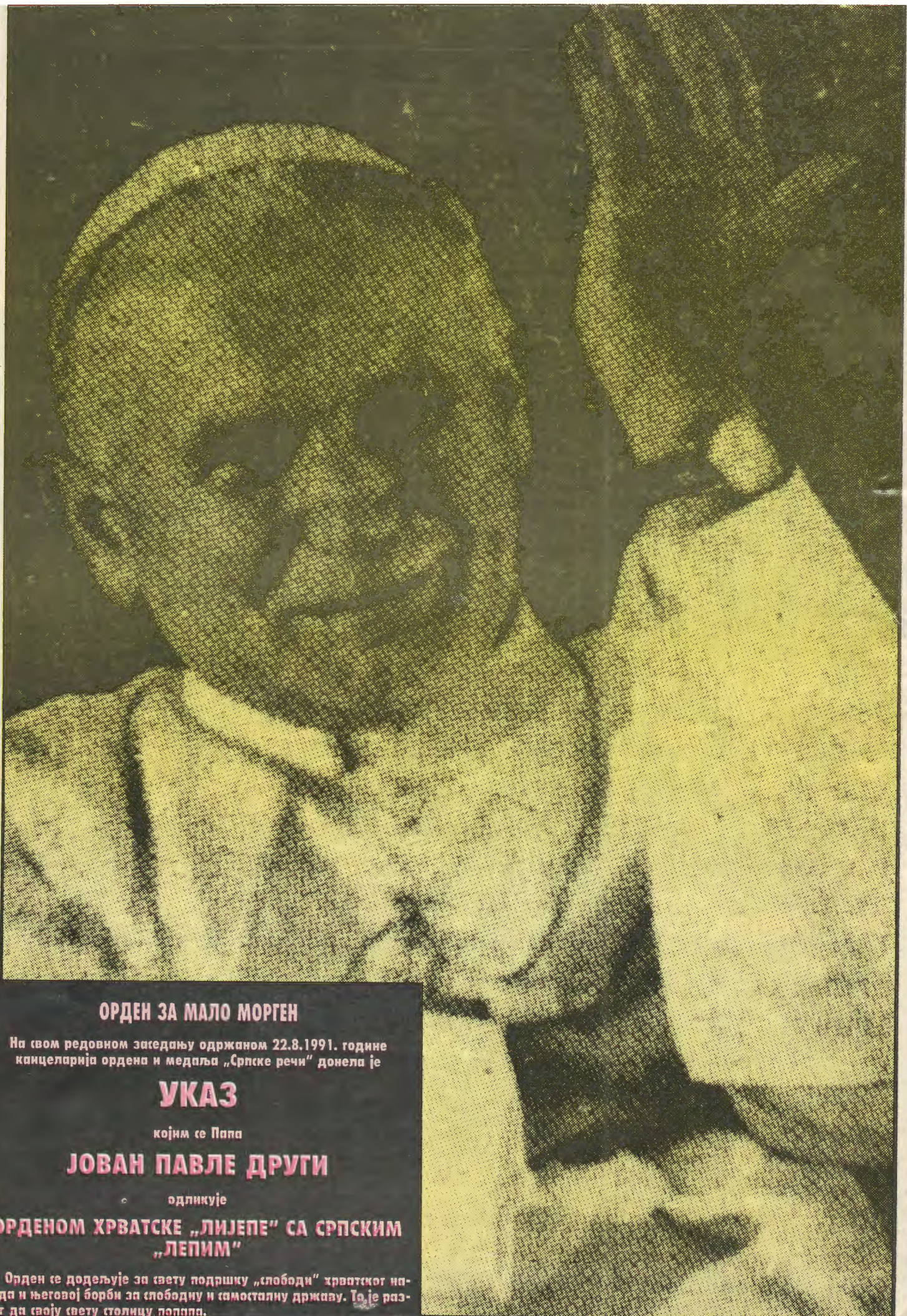

СРПСКА ПРЕДА

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 27 ● 2. СЕПТЕМБАР 1991. ● 40 ДИНАРА

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 3,50 CHF, ШВЕДСКА 25 SEK, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 5,80 DEM, БЕЛГИЈА 40 BEG,
ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРЧКА 500 GRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

ОРДЕН ЗА МАЛО МОРГЕН

На свом редовном заседању одржаном 22.8.1991. године канцеларија ордена и медаља „Српске речи“ донела је

УКАЗ

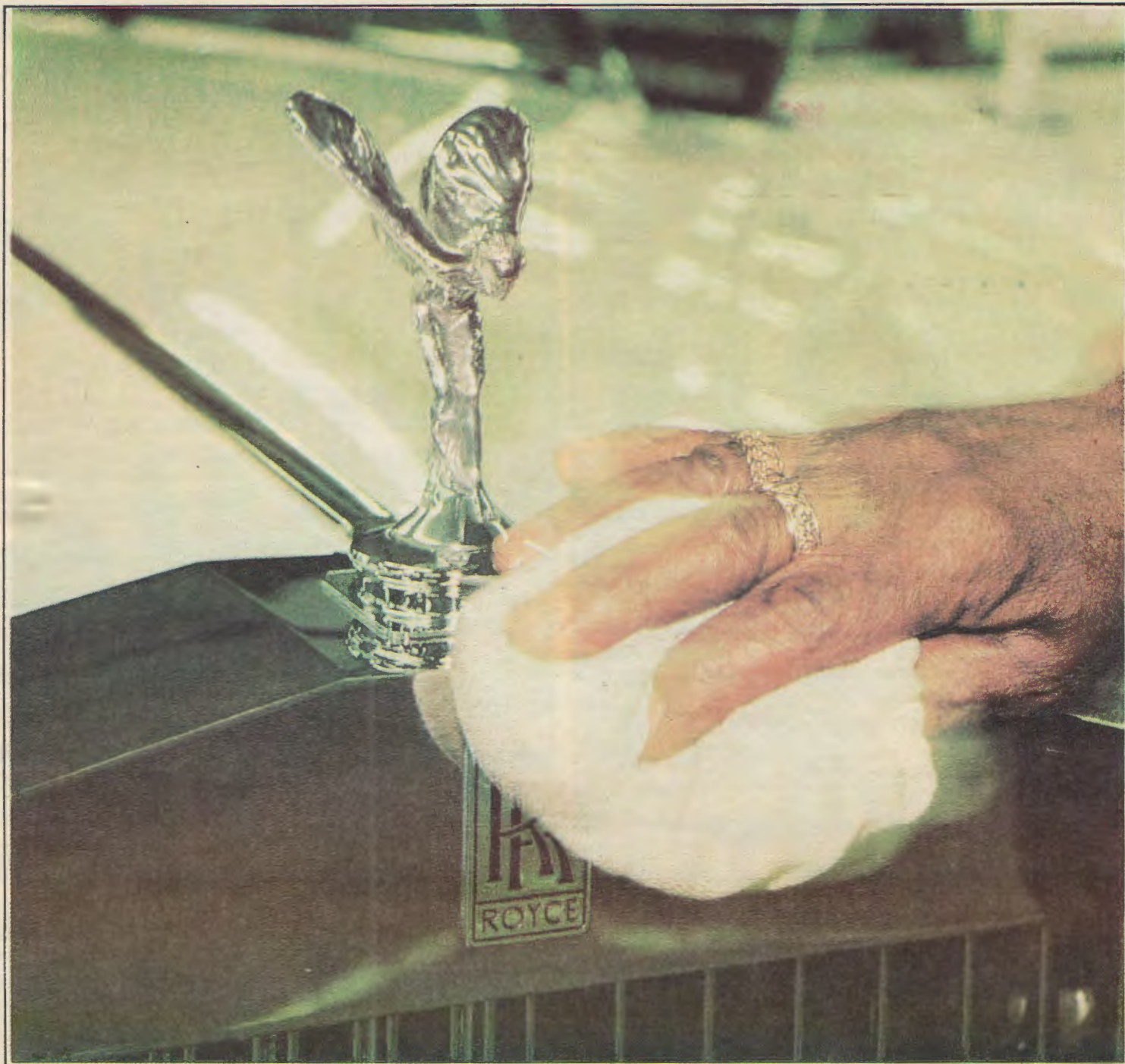
којим се Папа

ЈОВАН ПАВЛЕ ДРУГИ

одликује

ОРДЕНОМ ХРВАТСКЕ „ЛИЈЕПЕ“ СА СРПСКИМ „ЛЕПИМ“

Орден се додељује за свету подршку „слободи“ хрватског народа и његовој борби за слободну и самосталну државу. То је разлог да своју свету столицу попупа.

КАПИТАЛ
НЕ ПРИЗНАЈЕ ГРАНИЦЕ

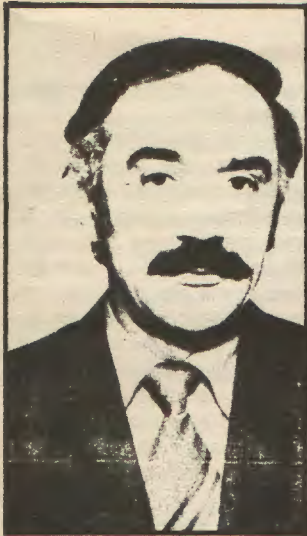

**МИТИНГ ПОДРШКЕ ГОРБАЧОВУ И ЈЕЛЦИНУ
ПРЕД СОВЈЕТСКОМ АМБАСАДОМ У
БЕОГРАДУ 21.8.1991.**

СРБИ СУЗАМА ВЕРУЈУ

УСАМЉЕНА СРБИЈА

Пише: Богољуб ПЕЈЧИЋ

Свргавање Горбачова пред очима изненађеног и запрепашћеног света, и борба Јељцина на барикадама испред московске „Беле куће“, прокомунистички естаблишмент Београда пратио је са нескривеним усхићењем, убеђен у крах совјетских реформатора. И док је двојици хероја перестројке стизала подршка од Токија до Лондона, огласио се увек будни идеолог преименованих српских комуниста Михајло Марковић чувеном поруком, да то што се догађа у Совјетском Савезу „иде наруку Србији“. Стеван Мирковић, пензионисани генерал и један од челника Марковићеве „братске партије“ — „СК — Покрета за Југославију“, одмах је затражио већа овлашћења југословенској армији а уколико их у томе неко спречава, „војска би требало сама да их узме“. Најдаље је у подршци пучистима отишла Китановићева „Нова комунистичка партија“ која је у свом прогласу поздравила смену Горбачова као „светски историјски догађај“ на „збијању редова међународних комунистичких снага“ зарад одбране „социјалистичких тековина“. Бруку Србије комплетирао је Александар Прља, коме су три ступца исписана црним слогом у „Политици“ била претесна да разјасни зашто је Горбачов морао да заврши како је завршио.

Тако је спољна политика Србије још једном привезана на стуб срама у истој равни са Либијом и Ираком, чији су луцифери — Моамер Гадафи и Садам Хусеин били „пресрећно усплахирили“ појавом тенкова на улицама Москве.

Част Србије, како наводе коментатори независних листова „Борбе“ и „Времена“, спасао је „Српски покрет обнове“. Саопштења ове странке, од првог дана преврата у Совјетском Савезу, одбили су да објави режимска штампа и телевизија, наравно, са часним изузетком „Студија Б“, будући да су одударала од ставова официјелне политике. У апелима јавности, изражавајући жељу свога чланства, Председништво СПО је одлучно је стало на страну Јељцина и уставног председника Горбачова, осуђујући тежње пучиста у спасавању једног пропалог света и врате Совјетски Савез на прохујала времена диктатуре и страха. На организованом митингу испред совјетске амбасаде учљиви су били транспаренти да је Србија уз Горбачова и Јељцина, да „бољшевици неће проћи“, уз скандирање „Слоба у Сибир — Горби у Београд“.

После свега, ипак се намеће питање какав ће став заузети Горбачов и Јељцин на присутну југословенску драму после сазнања да је српска актуелна власт подржала пучистичку бољшевичку булументу Кремља. Извесно је да Руси, иако „природни савезници“ Срба, неће олако прећи преко „братског шамара“ и то у најтежим тренуцима њихове посларатне историје, када се одлучивало о животу и смрти младе совјетске демократије, уколико, наравно, не уваже да то није била жеља српског народа већ узурпатора власти, с којим су били суочени и у властитој земљи. Евентуални сусрет Драшковића и Јељцина у сваком случају би разјаснио истинско расположење српске демократске јавности, тим пре, што „српски Јељцин“ — како све чешће апострофирају Драшковића инострана средства информисања, ужива неподељене симпатије Руса после превода његове књиге „Руски конзул“, а много више због његовог чврстог антикомунистичког курса. На прву вест о пучу Вук Драшковић је изјавио да „ако вечерас падне Москва, ноћ ће завладати и у Београду“. Та синтагма је обишла свет, али и обавезује њеног аутора да лично честита председнику Русије за одсецање главе бољшевичкој хидри, чији један пипак пулсира у дедињском дворцу Толстојеве 10.

Приликом последње посете Горбачова Југославији, уприличен је сусрет и са Слободаном Милошевићем. Дуго је овај говорио свом госту о Марксу и Енгелсу и о социјализму као светском процесу, да би му Горбачов узвратио да Србе и Русе везује традиционално пријатељство на темељу заједничких етничких корена, те да су, дакле, браћа по крви, а не по Марксу и Енгелсу.

Горбачов је том приликом недвосмислено наговестио другу Слоби и то да марксисти-лењинисти, заправо, трче последњи круг и да се приближава крај европском комунизму, што се убрзо показало тачним, када су по систему домина од Берлина преко Варшаве до Букурешта падали тоталитарни режими. Позив да Милошевић посети Москву је изостао, јер је тада Горбачову било јасно да му домаћин није одмакао од Хонекера, Кадара и Чаушескуа у визији будућег света.

Хваљени левак Слободан Милошевић, сломом совјетских пучиста, дефинитивно је процурео. Човек који упућује Србе у рат и смрт уместо у демократију и Европу, наставља са несмањеном продукцијом непријатеља властитом народу. Његова је последња досетка да нам обеси за врат Бугаре, који су досад уздржано и ћутљиво проматрали развој догађаја на српско-хрватском ратишту. Поништавањем Декларације из 1947. о опроштају бугарских дугова у износу од тадашњих 25 милиона долара, Милошевић је подигао праву буру у Софији, где покушавају да проникну у прави разлог оживљеног репарационог потраживања. Бугарска страна сада објављује прецизне податке да је на југословенском ратишту у борбама са Хитлеровим снагама погинуло 14.640 њених војника и да њени материјални губици износе више од 61 милијарде лева, а да помоћ у храни и лековима премашује цифру од 800 милиона лева, не рачунајући трошак око збрињавања десет хиљада југословенске деце. Све у свему то је далеко изнад потраживања тог фантомског дуга, тврде у Софији, обрушавајући се на политички морал садашње владајуће српске гарнитуре.

Србија, коначно, више нема пријатеља.

РАСКРШЋЕ ЗА ОКУП

**ПОЛИТИЧКА ПЛАТФОРМА
ДЕМОКРАТСКЕ
МУСЛИМАНСКО-СРПСКЕ ПАРТИЈЕ**

Браћо и сестре Срби мухамеданске и православне вјероисповијести,

Већ дуже времена растрзају ме интелектуалне и моралне дилеме; сукобљавам се и са собом и са стварношћу, Оне које су одређене положајем у коме се деценијама налази исламизирани дио мог српског народа, задњих година код мене изазивају драматичне море. Моја браћа Муслимани поново постају предмет великих политичких игара, од стране истих оних који су их у рату употребили против једнородне браће православне вјероисповијести. Поново хоће да их увуку у туђинска кола, да са њима обаве своје послове. У своја кола су већ упрегли догађајима недорасле лидере — синове или пријатеље њихових ратних експоната. Купили су их — или положајима, или новцем или страхом (пријетњом „српске освете“ — братске освете).

Понавља се вјековна прича о нама убаченим у процијеп између исламске духовности и нашег српског и словенског културно-историјског бића, које је изнад свих посебности, изнад свих религија, изнад свих политичких система и изнад свих режима. Једни хоће да нас приграбе и употребе, пјевајући нам успаванке о исламском мору, хоће да нас супротставе и европском духу и цивилизацији; други хоће да ону нашу ирационалну енергију наслијеђену из османлијских времена, енергију супротстављања коријенима, Српству и Словенству, употребе за себе, да помоћу нас отму исконске српске територије и да их предају својим бјелосвјетским патронима. Послије тога зна се што слиједи; зна се што чека моје честите сународнике вјере Мухамедове.

Браћо и сестре,

У току је велико, судбоносно историјско раскршће. Феникс се породио из косовског пепела и проговорио у поносу и пркосу. Срби су на ногама, од Српских Моравица до Скопља и Охрида, од љутих крајина на Тимоку до оних на сјеверозападу и југозападу. Милош је поново сишао међу Србе. Косово нас све позива под исти барјак, јер оно једино на то има право као наша заједничка катаклизма, наше тужно размеђе.

Срби су на ногама и нико их више не може повратити у титовске торове, у које упадоше на превару, уз злоупотребу њихове борбе и њихове револуције, уз манипулације са нашом Русијом у вријеме њене једноумачке поробљености и антитрадиционалне острвљености. Срби неће поклекнути све док не пробуди свијет, све док обманута Европа и Америка не сазнају праву стању — да је овај стари народ дао највећи допринос европском духу и цивилизацији, да је све своје слободарске борбе уградио у Југославију да би спасио друге и нас Србе — Мухамеданце,

међу њима; да му је за све то у другом свјетском рату враћено страшним геноцидом од стране хрватских усташа, који и нас на најнедоличнији начин експонираше.

Добро Срби данас знају што наслједници геноцидне идеологије смјерају; знају и њихова настојања да у своје нове циљеве упрегну германски империјализам. Знају и за игре помоћу неких америчких кругова те за очекивања да болшевизмом распећена и растрзана Русија неће бити у стању да им помогне. Али Срби су 1912 — 1913, 1914 — 1918 и 1941 — 1945. године показали како се буди конформистички свијет, како се слободарски и достојанствено задобија поштовање.

Браћо и сестре,

није у питању обично него епохално раскршће. Своде се сви рачуни историје, гране се сакупљају око свога стабла. Ми, Муслимани, прихватајући у искушењима и катаклизмама историје обраћању Алаху (Богу) по „турском закону“, нисмо тиме ишчупали своје културно-историјске коријене, изгубили своје биће. Иако вјековима у оквирима туђинске политичке идеологије, не изгубисмо своју српску и словенску душу, свој језик и душу. Промјенили смо само психолошке основе свог менталитета, јер нас невоље учинише таквим. Таквим нас учини и неразумијевање наше браће православне вјероисповијести; онда када силом нових околности остваримо без старог османлијског оквира. Данас се као на длану види да је тада била права шанса да се поново окупимо, вратимо коријенима, свом бићу. Шансу је стварао европски покрет националне еманципације и хомогенизације, који је народносно, културно-историјско принципе стављао испред вјерских регионалних. Српска национална политика нас је идентификовала са туђинском силом, коју смо стицајем околности морали прихватити и коју смо слиједили, па нас је због тога одбацила. Српска православна црква није скоро ништа урадила да са својих олтара позове, да деценијама упорно позива браћу вјере Мухамедове, да се идентификују на природној српској културно-историјској основи, уз задржавање своје исламске посебности. Док је Европа стварала мултиетничке нације, стављајући у други план вјерске особености, Срби су се сводили само око православља, препуштајући другима не само нас Србе мухамеданце, него и милионе покатоличених Срба Далмације, западне Херцеговине, Босне, Лике, Кордуна, Баније, Славоније, Барање, Срема...

Браћо Срби мухамеданске и православне вјероисповијести!

Мислим да ми ово велико раскршће даје за право да вас позовем на братски окуп, да се сјединимо око интереса и циљева који су узвишенији од свих наших разлика, да кренемо путевима српског генија Меше Селимови-

ћа, који је једино од нас чуо Његошев вапај: „Брат је мио које вјере био!“

Позивам вас у редове Демократске муслиманско-српске странке, која тежи будућности, игноришући свако политичко калкуланство. Са овим иницијалним позивом, ја не преузимам лидерске прерогативе, напротив, мислим да вођство дође у руке физички и духовно јачег, али само у руке оне личности, која је толико узвишена да види панорамско поље цјелокупне историје, личности које се не поводе политичким конјунктурама, које не калкулишу. Желим да само главни носиоци партијске активности буду из редова мухамеданских Срба, јер самувјерен да ће они најбољи артикулисати политику великог прелазног периода.

Обавјештавам вас да ће оснивачка скупштина странке бити ускоро организована у Подгорици. Слиједиће промоциони скупови у Новом Пазару, Пљевљима, Приштини, Сарајеву, Београду, Загребу, Мостару, Б. Луци, Брчком и другим градовима.

ИНИЦИЈАТИВНИ ОДБОР
предсједник
Др Исо КАЛАЧ, књижевник

СЛОБА ЋЕ ДОЧЕКАТИ КРАЉА!

Тот 19. августа вест дана стигла је из Москве где је СК-Покрет за Совјетски Савез убедио Горбачова да се „добровољно“ склони и ствар препусти старим мајсторима-уређивачима широких народних маса. Истог дана на трибини СПС-а увезени академик Михајло Марковић готово нећкајући се признао је Горбачову извесне заслуге, али зато је изнео читав низ кардиналних грешака, пропусти и превида које је овај по њему направио изражавајући нескривено задовољство развојем ситуације у СССР-у. Шта је згрешио Горбачов?

Допустио је оснивање опозиционих партија, опозиционе штампе, слободу мишљења и јавне речи, заговарао је тржишну привреду... Што је најгрње, допустио је да исте ствари заживе и у Источној Европи, а самом тим, посредно, довео је до попуштања стега и овде у Србији. Е, то врли пион госпође Милошевић-Марковић, уважени академик, никако није могао да опрости Горбију. Нема живих сведока, али са великом сигурношћу се да претпоставити да је те топле августовске вечери у једној (да ли само једној?) вили на Дедињу била приређена пијанка до зоре. Јер, и ми Јазове за трку имамо! И наш Вељко је лак на тенку, особито кад му се нареди из Толстојеве. Али, није да зачикавам, међутим тај филм бих баш волео да видим! Није Трг Слободе цаба Трг Слободе!

Те исте несрећне вечери док сам гледајући ТВ-дневник размишљао какве ће практичне последице имати Горбијев одлазак на ситуацију у Југи са акцентом на Србију, док сам са апетитом таманио паприкаш преостао од ручка, на екрану се изненада појавило лице Душана Чукића!

НАСТАВАК НА СТР. 74

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
БОГОЉУБ ПЕЧИЋ

УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИЈСКИ
КОЛЕГИЈУМ

ДИЗАЈН: ДЕЈАН ЂУРОВИЋ

САРАДНИЦИ: Славница Лазић,
Александар Цветковић,
Милован Бркић, Сандра
Петрушић, Александра
Јанковић, Душко
Богдановић, Зоран Петковић,
Драгослав Грујић, Драган
Барјактаровић, Веран Матић,
и Ђорђе Вукоје
(фоторепортер).

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ: ТАТЈАНА
ГЕОШЕВ

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Бранкова
13-15, I улаз, 11000 БЕОГРАД
ТЕЛЕФОНИ: 011/620-891
(секретаријат), 628-242, 625-937
ТЕЛЕФАКС: 011/624-598

Жиро-рачуи: динарски
60801-603-27652, девизни
60811-620-128-25731-74956-
-33 (са назнаком за „Српску
реч“).

Претплата: 900 динара
годишња, 450 динара
полугодишња. За
иностраниство 150 ДЕМ или 90
УСД.

Лист излази сваког другог
понедељка.

Рукописи и фотографије се не
враћају

Штампа ДП „Борба“ Косовска
26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије број 413-01-221/91-01
од 15. фебруара 1991.
године одређена је стопа
пореза од 3%.

КАКО ЈЕ ПОСЛАНИК
СП ПОСТАО СВЕТАЦ

НАСЛОВНА СТРАНА:
ЖИВОЈИН ЧЕЛИЋ

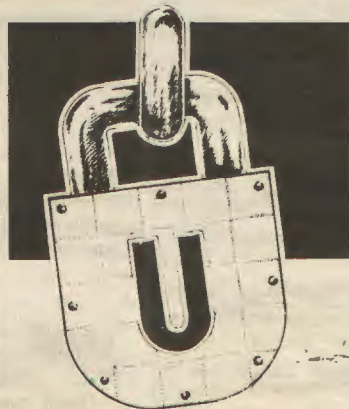
СВЕТСКИ ПОЛИТИЧКИ ПОТРЕСИ

**ПУЧ У СССР
ПОДСТАКНУТ
ЈУ-ЗБИВАЊИМА
(?)**

Стр. 11-13

ИЗБЕГЛИЦЕ

**НЕКОМЕ ПАКАО,
НЕКОМЕ РАЈ**

Стр. 14-17

**ЗАКОН О
ИНФОРМИСАЊУ,
РАДИЈУ И ТЕЛЕВИЗИЈИ**

**МОНОПОЛ НА
ЛАЖ**

Стр. 26-33

**РЕМЕК-ДЕЛА
КОМУНИЗМА**

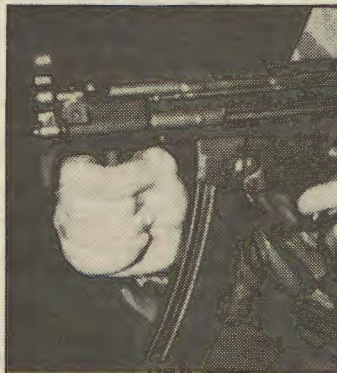
**КАКО ЈЕ
ПОСЛАНИК СПС
ПОСТАО СВЕТАЦ**

Стр. 40-42

ИЗ ЛОГ

ИНСТРУКТОРИ СРПСКЕ
ГАРДЕ:

**СЕОСКИ
ВЛАСТОДРШЦИ
ХТЕЛИ СУ ДА
НАС
ЛИКВИДИРАЈУ**

Стр. 54

ОТКРИЋА

**ВЛАДИКА
НИКОЛАЈ
ВЕЛИМИРОВИЋ
(ИПАК) ГОВОРИО
НА САХРАНИ
ДИМИТРИЈА
ЉОТИЋА**

Стр. 66

ЗА „СРПСКУ РЕЧ“
ГОВОРЕ:

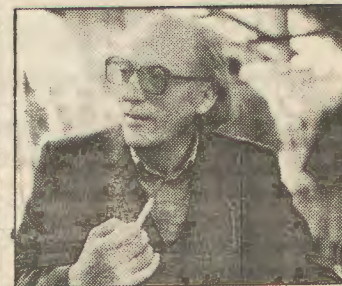
**СОЊА ЛИХТ И
МИЛАН
НИКОЛИЋ**

**ВЕСНА ПЕШИЋ
ДРАГАН
КОЈАДИНОВИЋ**

**ВОЈИСЛАВ
КОШТУНИЦА
АДИЛ
ЗУЛФИКАРПА-
ШИЋ**

**НОВАК
КЛИЊАРДА
МИЛАН
МИКОВИЋ
ПРЕДРАГ ТАШИЋ**

РАДОСТ

Кад је извршен државни удар у Совјетском Савезу радости српске врхушке и њене партије вероватно није било краја.

Још једанпут су показали свету да једна мала земља као што је Србија има чак четири године предности у односу на једну светску велесилу.

ЈЕДИНСТВЕНОСТ

Српско руководство је међу „реткима“ у свету, поред Садама Хусеина и Моамера ел Гадафија, имало разумевања за филозофију учесника у државном удару код Великог брата.

За светске дипломате то је био најпоузданији знак да је ствар унапред пропала.

МОЗАК

Интересантно је поред политичких лаика и душтабанлија и један велики мислилац и слободар, Михаило Марковић, пристао да у име владајуће странке да стручно објашњење нужности Горбачовљевог пада. Направио је јако много грешака, каже.

По тој логици његов шеф Слоба требало би да од непрестаног пропадања већ увелико избије на супротну страну земаљске кугле. И то, какав малер, баш негде око Хаваја.

ШЛАГ

Шлаг на пучистичку тарту ставио је Јељцин стављајући ван закона руску комунистичку партију.

Предност српских комуниста је и ту више него очигледна. Они су ван свих закона откад постоје.

ХАЈКА

Непосредно након криминализовања ко-

мунистичке партије у СССР почела је хајка на комунисте.

То је залудан посао. „Српско искуство“ говори да нико неће да призна да је будала.

ХАЈКА II

Многи се питају зашто Горбачов и Јељцин према комунистима данас примењују исте методе, које су комунисти примењивали 70 година.

Нема никакве сличности у методи. Комунисти су своје идеолошке противнике убијали, а ипак им је дат широк спектар могућности и права да се сами убију.

ПЛАЧ

Кад је почео пуч радовао се Милошевић. Кад се завршио радовао се Туђмам. Ми смо цело време плакали.

ДОБИТАК

Досад су Црногорци говорили „Нас и Руса — 150 милиона“. Одсад говоре „Нас и Кинеза — милијарда“.

НЕИНФОРМИСАН

Мало хумора у муџни политички живот савремене Европе унео је лидер француских комуниста Жорж Марше тврдећи да комунизам још није пропао и да неке шансе има — самоуправни социјализам.

Већ се осећа сателитски утицај београдске телевизије.

ОТИСАК

Из гомиле невероватних ствари и чудеса, који ових дана запљускују свет, издвајамо најневероватније чудо. Друг Шешел одлучио да у Мајданпеку утисне свој лик на златнике и тако пређе у бесмртнике.

Стари егоиста и егоцентриста. Само мисли на себе. Уместо да се утисне у нешто мекше и јефтине па кад се проспе да и земља има користи. Макар и смрдело.

БРИСАЊЕ

А Шекијев саборац Бранко Мамула, и кад бежи од и из онога за шта се борио, не може без авиона. Чим је мало загустило првим (полу)приватним авионом са све стварима збрисао из свог истарског маузолеја. Правац у Београд.

Вилу ће му пренети накнадно. На прво море на које Србија изађе.

РАДОВИ

Кад су мировњаци из Босанске Дубице дошли у Београд да од Слободана Милошевића траже да потпише мировну изјаву прво им је било речено да „не постоје услови да их председник прими“, јер се у згради Председништва изводе некакви грађевински радови. Тек касније су смишљени и другачији разлози.

А јадни Будимир Кошутић, који се осетио позваним да вади кестење из ватре, уопште није схватио смисао игре, јер пропозиције кажу: кад народ виче „Где си сада, Слобо“, Слоба треба да се сакрије. И какве везе ту онда имају неки радови!

СМЕНА

Пред локалне изборе у Србији Радио-телевизија Београд добила функционална појачања, од којих се, од смеха, диже коса на глави.

Боље речено, оне три длаке што су остале после Митевића.

БЕРУЈУ

Прво је српски патријарх Павле предложио кардиналу Кухарићу да се нађу у Бакову.

Онда је Кухарић могућа места састанка из безбедносних разлога видео у Задру или Ријеци (!?). На крају је компромисно место било Славонски Брод. Српска делегација је до Славонског Брода дошла кроз Босну са све резервним канистерима бензина, јер га у Босни нема.

Боже, има ли те! Па знаш ли колико је бензин у Србији скупљи него у Хрватској!

АВЕРЗИЈА

Новинари који су били у пратњи патријарха Павла приликом сусрета са кардиналом Кухарићем уверили су се да ни сви српски новинари за хрватске МУП-овце нису исти. Оне београдске, без обзира за кога раде, могли су да поднесу, да према њима буду чак и максимално коректни. Новосађане, међутим, без обзира за кога раде, нису могли ни очима да виде.

Ваљда због тога што ови највећу пажњу поклањају ушима.

БЕЖАЊЕ

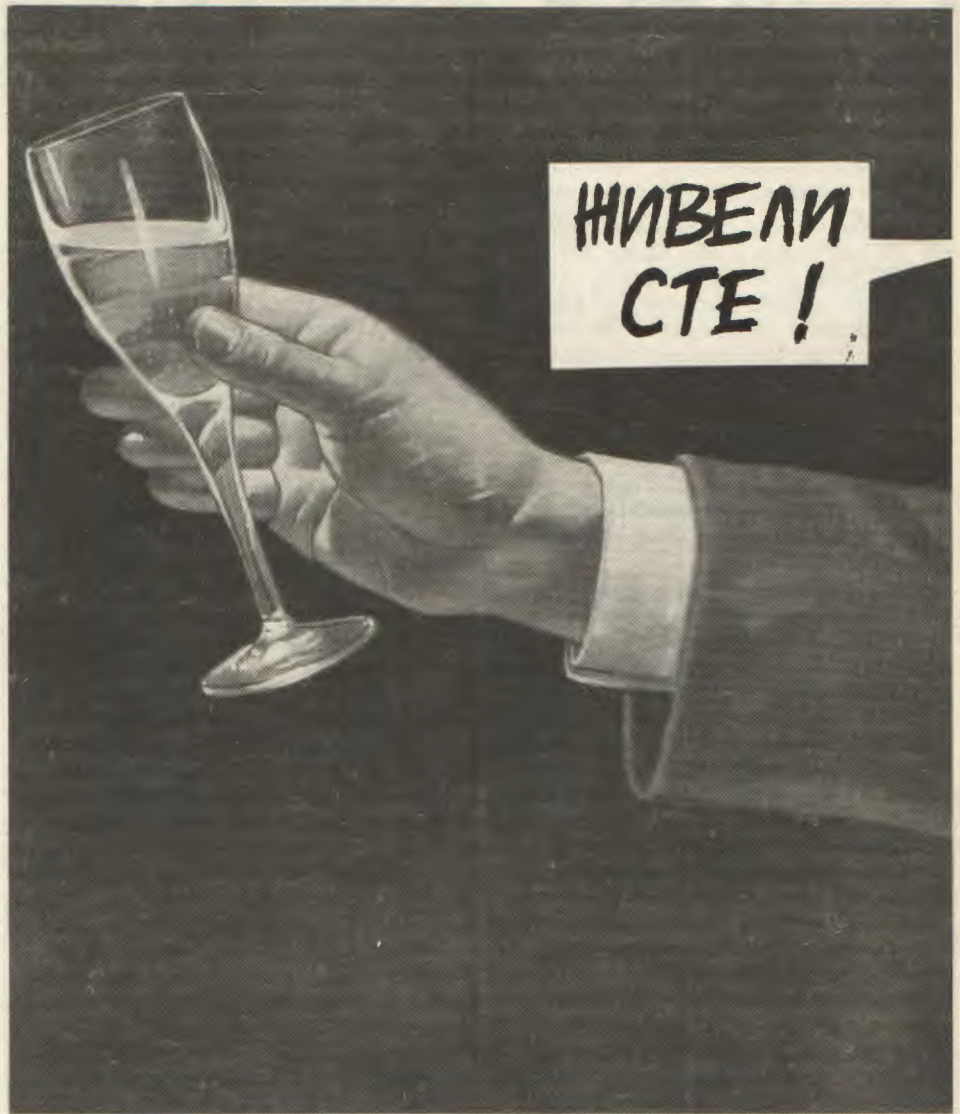
Очекујући ону главну гужву имућнији Срби сместили су себе, своје или своје драгоцености подаље од Србије — у Америци, Канади, Енглеској, Француској, Швајцарској, Немачкој... За оне мање имућне Мађари већ припремају блокаду. Баш као и Грци. (Сиротиња је свакоме тешка).

Има индикација да би јесењи хит за оне са најнижим примањима могла да буде — Албанија. То би и за званичну Србију могао да буде двоструки добитак. Ем се реше својих вишкова, ем се на иницијативу Албаније затворе границе.

НАГРАДЕ

Најновија наградна игра „Експрес Политика“ нуди лаковернима супер-премије — годишње плате савезног премијера, министра, народних посланика.

Могли су, брате, да се мало потруде, да нађу неке јаче спонзоре, па са доделе месечне плате „Експресових“ уредника.

СИТУАЦИЈА

„Ситуација је сложена. И то генијално“ (Александар Баљак).

Кад схватимо колико су њени аутори глупи, пре би се могло рећи — генитално.

ОПОМЕНА

Када овај број „Српске речи“ буде пред читаоцима можда више неће бити ни Европе, ни Југославије, ни нас...

У том случају сматрајте да смо о вама мислили све најлепше.

РЕЧИ И ЛУПЕТАЊА

Пише: **Миленко ВУЧЕТИЋ**

1.

Велики Србин др **Будимир Кошутић**, који можда и није Србин, јер да је Србин не би морао толико да галами да је Србин, извео је, у време боравка мировњака из Босне у Београду, једну од најмизернијих пируета речима.

Био је то пример шта су за српску власт аргументи.

Одговарајући окупљенима пред Народном скупштином Србије зашто питоми и мирољубиви Слободан Милошевић неће да потпише мировну повељу, др Кошутић је, отприлике, рекао:

„Једна жена из Тузле каже да се не слаже с тим папиром и да је овамо дошла због других ствари.“

Чуј, молим те, „једна жена из Тузле“ се не слаже, и Слоба-слобода, познат као демократа, то одмах уважава.

На жалост, и у много важнијим стварима за Србију и српски народ, великани попут великог Србина др **Будимира Кошутића**, који можда и није Србин, јер да је Србин не би морао толико да галами да је Србин, потезу управо овакву аргументацију, па и није чудно што нам у свету ништа не верују.

2.

Оно што су нама Србима речима урадила издања „Политике“ и програми ТВ Београд, од „Одјека и реаговања“ до „Срба у огледалу истине“, од продоховљеног Жике Миновића до наочитог Марка Кековића, превазилази оквире ратног злочина.

На неком неизбежном будућем Нирнбершком процесу, на оптуженичкој клупи ће седети више новинара него војника, више убица речима него убица пушкама...

3.

Од каквог је материјала, на пример, направљен **Миодраг Попов** са ТВ Београд? Не можете да се сетите ко то беше?

То је онај што, док чита вести, кичерски глумата, као ружна удавача на своској при-

редби жељна да је у првом сенику повали главни сеоски ђилкош.

Пре 9. марта шовинизам је била блага реч за речи из извештаја овог новинара.

Може ли он да спава после призора одсечених руку, одрубљених глава, присутних плућа, људских црева на прашњавом путу, укочених лешева у житу? Све су то и његова сабрана делца.

После 9. марта, тај **Миодраг Попов** се, као и све моралне и интелектуалне нулице, прописно утроњао и придружио се, чак, часним колегама. Убрзо се, међутим, схвативши да је на ТВ Београд и горе него пре 9. марта, да производња речи за убијање тек предстоји, вратио где је и био, у беду, кич и срамоту.

Момак је, наравно, безначајан чак и за презир и гађење.

Он је рурални **Иван Брзев**, а **Иван Брзев** је дезодоранс спрејом попрскани **Миодраг Попов**.

И њихове речи су, на несрећу, због места с кога их изговарају, важне српске речи.

4.

Осредњи Србин, **Станко Цвијан**, министар у страховлади Србије, не водећи рачуна шта говори, наместио је још једну лопту **Франђи Туђману** за шут, и то на пенал испред гола без голмана.

Боравећи у Книну, Цвијан је изјавио да Србија не може да призна САО Крајину јер би свет то прогласио агресијом.

Откривши овом изјавом да је српско мешање у српске послове агресија, осредњи Србин **Станко Цвијан** је, с обзиром да званична Србија више не крије да помаже Крајину у њеној борби, дао за првао Туђману да тврди да су Срби агресори и терористи.

5.

Пензионисани па реактивирани Србин **Милутин Миленковић** просипа прљаве речи са програма ТВ „Политика“, држећи се чврсто давно усвојене матрице новинарског послушника.

Дугогодишњи потрчко тзв. **Душана Чкробића**, коментаришући вести из Москве о можда највећој трагедији овог века, каже да у совјетским догађајима немамо права да будемо навијачи.

Благи боже!

Сатана насрнуо на анђела а ми немамо права, не допушта нам **Милутин Миленковић**, да станемо уз анђела...

Честит човек је спреман и да оде тамо, да се туче за Горбачова и Јељцина, док мрачњаци просто ликују и на помисао да ће се вратити стаљинизам.

У истом наступу логореје пензионисани па реактивирани Србин **Милутин Миленковић** подржава, наравно, срамни став званичне Србије да је реч о унутрашњим стварима СССР.

Власт Слободана Милошевића, која је сестра близнакиња московских пучиста, којој су ти пучисти, ти рестаторатори Гулага, последња нада, не пропушта ни једну прилику да Србе обрука и понизи пред светом.

И речи **Милутина Миленковића** су српско огледало...

6.

Малецки Србин др **Петар Шкундрић**, генерални секретар српских националсоцијалиста, рекао је једној страниој делегацији да је СПС млада странка, да постоји тек годину дана, и да се бори против комунизма у Србији. Нетачности су, овде, небитне.

Мизерно је што се др **Петар Шкундрић**, један од најмрачнијих, лигачовљевских чланова последњег југословенског комунистичког Политбироа, права Нина Андрејејевна наше политике, странцима представља као антикомуниста.

Колико је бирача, који су дали гласове социјалистима, др Шкундрић, та прерушена Ничка, издао па и повредио оваквом тврдњом?

Они који су, само да би очували власт, спремни да плуњу и у сопствене бираче, а о сопственим програмима и да не говоримо, никоме неће донети ништа добро.

Политичари какав је др **Шкундрић**, а он је слика и прилика политичара окупљених око СПС, нису више ни тиранци, они су, просто, историјски талог, истрошени тоалет-папир мртве епохе, који својим последњим политичким трзајима падају на најниже тачке људске изопачености.

Народ такве зове дандарама, јер је синоним „протува“ сувише елегантан.

Представници стране делегације, које је малецки Србин др **Петар Шкундрић** покушао да превари, не могу о српској власти, а тиме и о српској политици, да однесу у свет ни једну лепу реченицу.

СОЊА ЛИХТ И МИЛАН НИКОЛИЋ: Совјете не схватају озбиљно

ПУЧ ПОДСТАКНУТ ЈУГОСЛОВЕНСКИМ ЗБИВАЊИМА (?!)

Соња Лихт, копредседница Хелсиншког парламента грађана и научни истраживач у Институту за европске студије, и Милан Николић из Института за економику пољопривреде, социолози, били су у Москви на два скупа: на Мировној конференцији и скупу под насловом „Будућност СССР-а и безбедност у Европи“. Из Москве су кренули, када се скуп о безбедности завршио, свега неколико сати пре него што је почео пуч. Тврде да није све као што изгледа, да још није све готово и да то можда има везе с нама. У то не сумњамо.

У Ви сте у Совјетски Савез стигли неколико дана пред пуч. Какво сте стање затекли?

Милан Николић: Москва изгледа као један огроман потенцијално врло леп град, једне лепе земље, али са врло лошим управљањем и који је у потпуности руиниран. То је онај исти принцип као и код нас: скупи се и снаге и новца да се нешто направи, али се онда не одржава. Изгледа да се једино добро одржава подземна железница, на чијим се излазима налазе импровизоване продавнице са примитивним тезгама, где се продаје неко воће, које човек једва препознаје, јабуке као кликери, понекад полутруле, и све је то јако скупо. Килограм огрозда кошта 12 рубаља (просечна плата је око 300 рубаља). За ципеле треба дати три плате итд. Две недеље пре него што смо дошли у Москву није било уопште хлеба, што су наши пријатељи из дисидентских кругова тумачили као на-

мерну политику да се погоде велики градови где заиста постоје некакви фокуси демократског отпора. Општа атмосфера је јако мучна, људи унезверено ходају око са цегерима, чим се види ред одмах се стаје не питајући шта се продаје.

Соња Лихт: Оно што нас је нарочито погодило видели смо у целој Москви. Од свих страних продавница (страних улагача) више од половине су оне са козметичким производима. И ја сам рекла да су страна улагања Запада у Совјетски Савез заиста права козметика. То су мала улагања, а измају велики рекламни ефекат и за Диор и за Естер Лаудер...

Причали су нам пријатељи да се иза зграде ГУМ-а на Црвеном тргу продаје земљиште за врло мале своте и они се плаше те велике распродаје која ће довести онај прави плачкешки капитал чији је циљ да се брзо обрне новац, а да се неће подржати економски развој.

У игри и нуклеарно оружје

Да ли о томе постоји свест код учесника ових скупова, којима сте присуствовали, а који су долазили их свих крајева Совјетског Савеза?

Соња Лихт: Било би за очекивати да постоји свест, међутим, мени се чини да та свест не постоји уопште и та ситуација у СССР-у страшно подсећа на ситуацију у Југославији. Сви ти људи су говорили о неопходности стварања националне државе, о стварању националних војски и потпуно су игнорисали питање економског развоја. Представник Украјинског покрета за независност, човек са најизразитијим националистичким набојем, изнео нам је следећу констатацију: „Украјина ће постати независна, са националном војском и одмах ће постати члан Европске заједнице“. За мене је та конструкција била разумљива, јер таквих имамо и овде, али за наше западне пријатеље је то било потпуно невероватно. Они ништа не закључују из чињенице да то није успело ни Пољској, Мађарској и Чехословачкој. Та сужена оптика је по мени представљена од два слоја: једно су политичари, а друго интелектуалци. И једни и други се позивају на народ, а тај народ живи све теже и теже и сумњам да га је ико питао шта је његова визија и жеља. А видели смо да је и тај московски и лењинградски народ одиграо огромну улогу у разбијању овог пуча.

Да ли се на скупу могло осетити оно што се догодило после само неколико дана, да ће доћи до пуча?

Милан Николић: Имали смо неко стомачно осећање да се нешто ружно „иза брда ваља“. Требало је да се сретнемо са господином Румјанцевим из Јељцинове уставне комисије, међутим, он је имао слободно само десетак минута и та његова ужурбаност је указивала на нешто, а исто тако и судбина Јаковљева, који је нешто пре тога био изолован, тако рећи у кућном притвору, и који је недавно најавио овај пуч. Иако ми нисмо склонили да панично реагујемо, јер и ми долазимо из једне сличне средине, јако смо журили да кренемо из Москве и тако смо кренули управо у тренутку када је пуч почео. У енциклопедијама се каже да је ова земља састављена од 120 националности. Међутим, по

ономе што су нама рекли, јавило се око 900 националности. То је, у ситуацији када сви желе своју националну државу, једна огромна деструктивна енергија, која се никако не оже зауставити у тежљи за стварањем мора малих државица. Оно што ја видим као будућност, то је море тих државица, које ће бити у сталним малим ратовима, јер све оне имају унакрсне прохтеве за територијама: сви од свих траже нешто, сви имају старе дубоке историјске повреде, сви хоће да се свете, нико не мисли на међусобну трговину. Када се говори о овим локалним ратовима мора се имати у виду окружење, земље са којима би се радо поједине совјетске републике ујединиле (Турска, Иран), а на Далеком истоку имамо и Кину.

Оно што се, такође, не сме заборавити је и оно што су приметили и наши пријатељи из Совјетског Савеза. То је да на тим територијама има пуно нуклеарног оружја и да ће та средства пре или касније бити у рукама различитих нација и да се могући већи сукоби између националиста Русије и Украјине, на пример, што одговара сукобу Хрвата и Срба могу водити, не само калашњиковима, минобацачима и слично, него чак и нуклеарним ракетама. Ми смо контактирали и са једном женом која је дошла на Конвенцију из Челјабинска, са истока, где се производе нуклеарне ракетне главе. Она је рекла да се тамо производња наставља као да се ништа није десило.

Има нешто чудно

Пучисти су својом изјавом рекли да желе да спрече управо тај хаос и пропаст земље о чему ви говорите. Како сте Ви доживели пуч?

Соња Лихт: Треба одмах рећи да је велики број тих сукоба вештачки произведен. Постоје сукоби интереса, али до већих сукоба долазило је и због тога што су централне власти под којима се јасно и недвосмислено подразумевају федерална армија и КГБ, подстицале те сукобе како би на тај начин покушале да задрже контролу над одређеном облашћу, односно над целим Совјетским Савезом.

Ја сам уверена да би, да је пуч успео, распад совјетске империје био далеко крвавији. Немогуће је насиљем и војним средствима задржати тај распад. Горбачов и Јељцин су покушали савезним уговором да ублаже распад, да нађу неку прелазну форму, којом ће се купити време. Међутим, Горбачов је ту био недовољно ефикасан, иако се показао далеко флексибилнијим и ефикаснијим од било којег југословенског политичара. Међутим, то све није било довољно, јер се апарат којим се он служио поставио као главна препрека и велики отпор свему ономе што су главне идеје перестројке и гласности. Тај апарат је онај који је смислио и покушао да изведе пуч.

Неуспех пуча, по мени, носи неке знаке оптимизма, бар на кратак рок. Јељцин зна да совјетска империја мора да се распадне, да мора да се нађу врло еластичне форме, преко којих ће се догодити тај распад, док не верујем да је тога свестан и Горбачов.

Милан Николић: Горбачов је покушао да изврши реформу уз помоћ постојећег апарата власти, а сам тај апарат је на крају требало да буде жртва те реформе. Јасно је било да ће, пре или касније, тај апарат да се побуни и да устане против иницијатора реформи Горбачова и он је то сада учинио. Ту има низ ствари које чини све ово око пуча у најмању руку чудним. Сви ми знамо како се изводе пучеви; знамо колико је важно да се тих првих десет сати уклоне сви битни противници. У овом случају, осим изолације Горбачова, противници нису били уклоњени, а посебно Јељцин. Дакле, овај покушај је или изузетно трапава, у шта сам склон да сумњам, или да ту има још нешто што ми не знамо.

Треба још нешто додати око распада совјетске империје. Људима се често намеће поређење са Југославијом. То поређење уопште није на месту, јер је прва Југославија настала добровољно уједињењем трију народа, друга добровољно престанком и одлуком комунистичких представника тих народа, а не може се рећи да није било жеље ни код осталих. У случају Совјетског Савеза имамо стварање империје, која је настала руским освајањима, а онда је била наслеђена од стране комуниста. Сада постоји страшна воља огром-

ног броја народа да се ослободе те империје с једне стране, а са друге, жеља, пре свега Јељцина, да се ослободе читавог тог баласта народа (пре свега азијских), који су већ у некаквим ратним сукобима.

Значајно је рећи и то да је вођа руских националиста Журавски подржао овај пуч и тај елемент не би требало никако потценити.

Када се уздрма једна тако велика империја протресу се и сви око ње. Какве су перспективе покушаја пуча на Југославију?

Соња Лихт: Мислим да су снаге КГБ-а и совјетске армије погрешно процениле ситуацију мислећи да су много хомогеније, одлучније, и да су много више подређене том централном апарату. Таква је, коначно, ситуација и у Југославији. Без обзира колико је Јељцин некоме симпатичан или несимпатичан, неоспорно је да он представља нову харизматску личност, која може за собом да повуче велики део руског и не само руског народа. Мислим да је то једна од ствари, којом, на жалост, ми у Југославији не можемо да се подицимо.

Врло је занимљиво да су пучу дали подршку председник Грузије, који је познати неонациста, председник Узбекистана, који је под чистим комунистичко-тоталитарним руководством, и вођа руских фашистичко-националистичких снага. То доказује да један тоталитаризам у другом налази могућност сопственог постојања и своје сопствене будућности.

У ту „екипу“, која је подржала пуч, улази и Кина, Хусејнов Ирак, Гадафијева Либија, али и СПС из Србије, СК-Покрет за Југославију, Бранко Костић члан Председништва СФРЈ и влада Србије?

Соња Лихт: То је ужасна срамота Србије. За мене је било апсолутно неразумљиво и невероватно да људи као што је Михајло Марковић, који су до јуче били познати у свету и код нас као људи који су се борили против тоталитаризма, који су били против сваког облика догматског мишљења и политичке праксе, да се такви људе толико забораве и да кажу да је у српском интересу да у Совјетском Савезу завлада тоталитаризам. То је за мене било веће изненађење него што је био пуч сам. Јер, ја сам напетост у Совјетском Савезу осећала и мислим да је ту дошло до кратког споја у главама неких људи, који једноставно не схватају ни у ком времену живе, и оно што је најбитније, не схватају стварно истинске интересе српског народа. За мене је прави, истински интерес српског народа демократска трансформација Србије, али и Совјетског Савеза и целе Источне Европе.

Шта с Армијом?

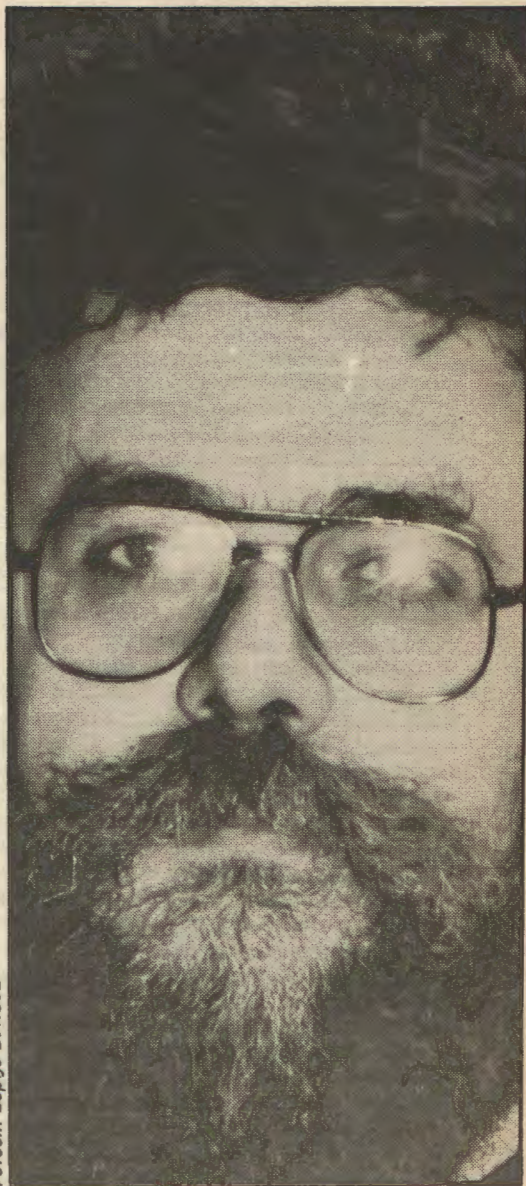
С обзиром на ту „осовину“ која је у Југославији подржала пуч, да је пуч дуже трајао, дуже се одржао, да ли би се нешто радикалније могло догодити у Југославији, некакв сличан пуч?

Милан Николић: Опасност од војног удара увек постоји. Имамо војску која је идеолошки монолитна, која брани свој еснафски интерес тиме што жели да ужива некакве бенефиције, које иначе нису дате тој професији у модерним друштвима. Та војска би увек могла да пожели да учини нешто тако. Онај ко

има оружје, увек је битно политички супериорнији у односу на оне који немају оружје. Питање је шта се тим може на дужи рок постићи? Ми знамо да ни један војни удар није завршио успостављањем некакве нове диктатуре, знамо да су после дужег времена пале и диктатуре Салазара у Португалу, Франка у Шпанији, а да не говоримо о грчким пуковницима. Чак и ако би дошло до војног удара у Србији, не верујем да би то јако дуго трајало. Оно што мене плаши, с друге стране, јесте оно што се у постојећим процесима у Југославији догађа, а то је повлачење ЈНА у правцу Србије, у онај део који ће можда једног дана бити под контролом Србије. Мене плаши могућност да се сав овај официрски кор, који наравно има своје комунистичко корење, који је дуго живео на леђима свих југословенских нација, да се једног дана не заврши на леђима само српског народа. То би онда представљало једну нову основу моћи постојећег режима, који ће се налазити на леђима Срба следећих десет година, пошто се сви ови процеси у Југославији окончају и пошто Србија можда буде самостална држава ван југословенске заједнице. Постојећи Закон о одбрани Србије даје огромна овлашћења председнику Републике, што на неки начин дезавуише парламент као политичку институцију и мислим да је то изузетно опасно по будућност српске демократије. То некоме може изгледати функционално у овим временима када се пуца на све стране, међутим, показало се да су демократије истински отпорније и на ратну опасност у односу на тоталитарне режиме.

Запад је такође одиграо велику улогу на плану дестабилизације Совјетског Савеза и целе Источне Европе. Где ви видите највећу грешку Запада?

Соња Лихт: Запад је недозвољиво дуго чекао, и још увек чека, на такав развој догађаја у Источној Европи и у Југославији да би кренуо у озбиљно решавање економских проблема у овим земљама. Ми знамо да је за време самита седморице у Лондону, Горбачову било речено: „Прво развијте демократију, развијте тржиште — па ћемо вам онда помоћи“. Уз то су га и понижавали и пустили да чека десетак сати у соби док га нису позвали. То је захтев који указује на то да на Западу нико озбиљно не проучава ситуацију у Источној Европи и у Совјетском Савезу. Мислим да је Запад већ 1988. године, када је било јасно да долази до неких промена, требало да започне са израдом целог низа програма економске сарадње. Говорим увек о економској сарадњи, а не о помоћи, јер помоћ и давање кредита, то смо видели и на примеру Југославије, понекад заиста може да оде у погрешне руке и може да подржава или да подстакне недемократске снаге у тим земљама. Мислим да је требало да се изађе са читавим низом разрађених програма сарадње, и то не само на нивоу држава, него и на нивоу мултинационалних компанија, на нивоу појединачних градова и области, јер на тај начин, оно што се говори да је немогуће давање на десетине и стотине милијарди долара, добија једну сасвим другачију оптику. Наиме, укључује се читав низ различитих, хоризонталних структура у сарадњу са хоризонталним структурама у овим земљама. А у свему томе мо-

Фотоски: Ђорђе ВУКОЈЕ

же да се нађе и економски интерес. Када је један од најбољих познавалаца Источне Европе још 1989. године говорио о неопходности Маршаловог плана, онда су му се сви смејали. После тога је дошло до ирачког рата. Потрошено је средстава најмање за неколико година Маршаловог плана неопходног за Источну Европу. Питање је шта ће тај Запад да уради сутра, ако десетине и десетине милиона емиграната покуља из земаља Источне Европе и Совјетског Савеза ка Западу? Ни три „гвоздене завесе“ неће бити довољне да их зауставе, а не једна.

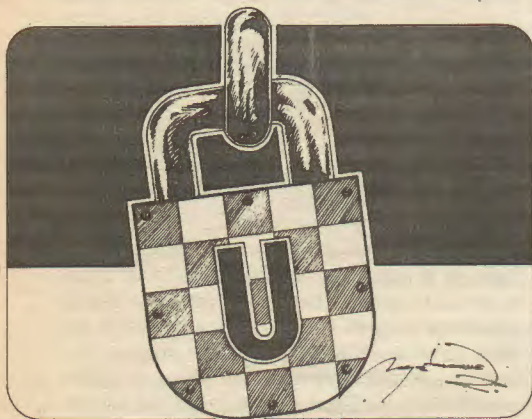
Имала сам пуно разговора и са људима из парламената Западне Европе и могу да кажем да је невероватно колико неће да схвате да један тотални рат у Југославији може да захвати и околне земље. Невероватно је колико неће и не могу да схвате колико ово што се дешава у Југославији утиче на друге земље Источне Европе и на Совјетски Савез. **Ја сам уверена да су збивања у Југославији у великој мери подстакла и пучисте.** Ја верујем да су они помислили да је могуће направити још један покушај да се спречи могуће мултипликовање југословенске кризе у Совјетском Савезу, као што смо видели, то на овај начин није могуће урадити.

Разговарао: Веран МАТИЋ

Ако се ствар нагло не погорша, у време кад овај број „Српске речи“ буде пред читаоцима број избеглица из Хрватске у Србији могао би да пређе 70.000. То је армија несрећника која би и за какву богату земљу, без политичких и економских трзавица, представљала прворазредно оптерећење. Поготово због тога што је аутоматска и хитна помоћ Међународног комитета Црвеног крста, која се у оваквим приликама готово подразумева, изостала захваљујући заједничкој елементарној глупости свих судионика актуелног унутар-југословенског ратног сукоба као и елементарној глупости сваке од зараћених страна појединачно.

КОРИСТ И ПОМОЋ

Из „кругова блиских“ Црвеном крсту Србије сазнајемо да су функционери Међународног комитета Црвеног крста, који је, иначе, логични део западне политичке и интересне сфере, у великој неприлици како да се код своје „базе“ изборе за помоћ Југославији, односно Србији у ситуацији када „Србија не чини ништа да прилив избеглица спречи, односно да уклони разлоге због којих избеглице уопште постоје“. То, наравно, значи да се и из визуре Међународног Црвеног крста Србија испоставља као вероватни кривац за сопствене недаће. Ако се, опет, овај политички контекст хуманитарне помоћи потисне у страну, остају још теже решиви — технички проблеми. Наиме, већ више од два месеца ови хуманитарци из Европе инсистирају код Председништва Црвеног крста Југославије да им доставе списак захтева, односно потреба свих врста. Списка нема јер Председништво не успева да се састане, а странци не желе да помоћ шаљу нерегуларним приватницима и ратним профитерима. Има информација да је чак један део помоћи већ стигао на београдски аеродром и само (узалуд) чека да се зараћене стране договоре око преузимања. Јавна је, при томе, тајна да једино легално и легитимно тело Црвеног крста Југославије, његово Председништво, бојкотују

Словенци и Хрвати. Словенци због тога што не желе да се мешају са остатком Југославије и што им помоћ заправо не треба, а другима и иначе нису вољни да помажу, а Хрвати због тога што процењују да су због избеглица више угрожени Срби па би самим тим и од помоћи имали више користи. Дакле, логика

ИЗБЕГЛИЦЕ И ОКО ЊИХ СВИМА ЈЕ ГОРЕ АЛ' СМО СВОЈИ

Проблем и последице доласка великог броја избеглица из Хрватске у тако кратком року тек ће да отвори нова социјална и политичка жарништа. До тог момента можемо да говоримо искључиво о солидарности.

је: чак ако је помоћ и обострана неприхватљива је јер је има и противничка страна.

О нечему сличном говори и један помало невероватан пример. Кад су из Међународног Црвеног крста тражили од зараћених страна да искажу своје потребе за санитарским возилима, Хрватска је, наводно, тражила тридесетак, а Србија само три. Онда је, опет наводно, Косово тражило да сва три „српска“ иду на Косово, јер су тамо најпотребнија. У оваквој југословенској хуманитарној рашомонијади Међународни Црвени крст је, покушавајући да се некако „снађе“, наводно, одлучио да целој Југославији додели само шест таквих возила — свакој републици по једно.

„Међународни аспект“ (тек, али сигурно) настајућег проблема избеглица у Србији само је пикантнији и мање важан део проблема. Апсорбовање толиког броја људи, већине или свих вероватно и заувек, свакако ће додатно запетљати ионако замршену социјално-економску ситуацију у декинтираној и огољеној републици. Између чисто људске солидарности и жеље за помоћи јојавиће се и већ се појављују породични стресови, новац, манипулације, лихвари. Искуства из прихватних и дистрибутивних центара Црвеног крста и других хуманитарних организација о томе најбоље говоре. Наведимо само нека.

Добар део избеглих породица је већ у старту незадовољан принудним смештајем, јер је већина њих дошла из објективно бољег у објективно горе. Највећи део њих је из породичних кућа доспео у импровизовани смештај код домаћина, који су се, наравно, пружили колико им губер допушта. При томе је све лошије и непријатније и једнима и другима, јер домаћини објективно имају трошкове које им нико неће и не може надокнадити, а „гостима“ помоћ у новцу и храни не омогућава нити сопствену сигурност нити компензацију домаћину.

Већ има (и све чешћи су) случајева насилног упада избеглица у празне или још недовршене станове, што изазива подозрење овдашњег живља.

Неки су се пријављивали као избеглице у више општина и тако, уместо од једне, добијали новчану помоћ од више општина односно њихових хуманитарних институција, иако је то и неморално и несолидарно.

Многи инсистирају и устрајавају у захтевима да им се обезбеди посао преко реда. Неки у томе и успевају и стварају раскол унутар колектива. И колективи се понашају различито. Неки у заносу патриотизма и хуманизма омогућају избеглицама ванредне привилегије и права, апсолутно недоступна „домаћина“ под нормалним околностима; неки се и даље држе правилника и закона као да се не ради о несрећницима и избеглицама, него о очигледним уљезима и мутиводама; велики део фирми, који и иначе има потребу за дефицитарном сезонском радном снагом напрасно је те своје потребе уклопио у солидарност па је испало да избеглицама треба да буде велика част да раде за фирме за које нико други неће. Све то не може да остане без рефлексија на менталној хигијени и једних и других.

И ПОЛИТИЧКА АНИМАЦИЈА

Доста је и проблема другачије врсте. Има мушкараца који су дошли овамо само да би допратили фамилију, а затим имају обавезу да се врате. Они који су остали у селу, наиме, присиљавају их на то, јер не желе да им чувају куће док ови „уживају“ у Србији на сигурном. Између жеље и обавезе тако настају многе мучне ситуације. Породица са мушкарцем који има такву обавезу пресеље се из једне општине у другу, уколико у тој општини већ има избегличка породица из истог села. Јавиће да је тај и тај мушкарац ту и онда, наводно, следи одмазда... Све то представља и велику тешкоћу за људе који се баве дистрибуцијом породица и њиховом сигурношћу.

Проблем је и са потенцијалним „шпијунима“ и „убаченим хрватским муповцима“. У вези с тим спора је процедура тражења несталних или распоређених из раздвојених породица, јер се тражиоци „својих најмилијих“ и стварно најмилијих проверавају. А у оваквој ситуацији нико нема стрпљења.

Једном броју избеглица ова ситуација је истовремено била и јединствена прилика да коначно доспе у Београд и Србију и ту заувек остану. Они се и понашају другачије него они којима то никада у животу не би пало на памет. А разлика међу њима одмах се и у пракси осети.

Следе проблеми са уписом деце у школу, одећом, правним заврзламама, хигијеном...

Када се овоме додају и знају покушаји политичке анимације избеглица, зна се од кога и како, јасно је да је Србија добила још једну невољу коју ће морати да љуља. Придошлим несрећницима можда неће увек све бити баш јасно, поготово не потаман, али ће се брзо навићи. Тамо где је ионако, барем што се материјалних могућности државе тиче, пола народа некакав вишак, још мало вишка неће битно променити ствар. Уосталом, своји смо!

К. Ј.

Кмери или „људи из чамаца“, агонија Курда или Етиопљана и осталих избеглица широм земљине кугле-дешавају се и на овим просторима. Егзодус (омиљена реч у ратно-хушкачким јавним гласилима) Срба, али и Хрвата са ратом угрожених подручја од Борова Села до Коренице или Карловаца постао је злокобна стварност обојена духом неких прохујалих времена. Само на тлу Војводине има више од 30.000 избеглица (незванично их је дупло више), који су, оставивши све, кроз беспућа, блато и мрак побегли у Србију од терора који се увелико спроводи под плаштом „младе хрватске демократије“.

Иако је зло и мука натерало ове „људе без адресе“ да напусте домове и у многим случајима своје најближе, са њиховом несрећом се увелико и подједнако манипулише како у средствима информисања, тако и у онима „јавног приопћавања“. Прилози о тешком положају српског народа, уз евоцирање голготе кроз које су прошли на ЈУ-дневницима и „специјалним емисијама“ трају читаву вечност, наравно у циљу још већег заоштравања и, зашто не рећи, подизање борбеног морала овдашњег и тамошњег становништва.

Више пријава — пун новчаник

У оваквом галиматјасу мржње, неразумевања и панике (сва срећа у мањем броју) јављају се и они којима је рат уз све његове пропратне појаве „легао као мелем на љуту рану“. Као што је познато, највећи центар за прихват избеглица налази се у Вајској. Посетили смо ово место, где даноноћно раде повереници Црвеног крста, чији је главни посао да евидентирају приспеле избеглице и да их потом шаљу у центре и породице, где постоје услови за њихов смештај. Том приликом забележили смо:

Упознати смо да се појединци као избеглице из Хрватске пријављују и у десетак општина како би добили загарантовану једнократну помоћ. Они тада чекају неколико дана да се прикупи значајнија сума, па тада „оберу кајмак“ — испричала нам је **Мира Јанковић**, једна од активисткиња Црвеног крста Војводине. Сва је срећа да таквих „ловаца у мутном“ нема много, а ових дана требало би да објавимо списак оних лица која злоупотребљавају тежак положај српског народа у Хрватској.

Иначе, једнократна новчана помоћ, по плану домаћинства, зависно од тога колико је општина богата, износи од 600 до 1.000 динара.

НОВИ САД: ИЗБЕГЛИЦЕ СТАНУЈУ И ОВДЕ

НЕ БЕЖЕ СВИ ОД ИСТИХ СТВАРИ

Пријављивање избеглих лица у више општина. Цвета берза „рабљених аутомобила“. Где ће се сместити новосадски студенти и ко има приоритет у запошљавању?

Такође, Црвеном крсту јављају се и породице које, прихватајући избеглице, у „име захвалности“ добијају по неколико десетине килограма хране што и те како добро дође када се зна да избеглице често живе код даљих рођака или пријатеља којима душебрижници уделе коју црквицу. Усељавање у слободне станове посебна је прича, а у новосадским средствима информисања кружи прича о спремачници са троје деце (која живи у подружју од 10 квадрата) и не може да се усли у коначно (после 20 година) легално добијен стан, јер у њему већ живи породица избегла из Хрватске.

Мазда — национално возило

Најлон пијаца (популарни новосадски „бувљак“) напросто врви од луксузних аутомобила — „БМВ“, „мерцедеса“, „мицубишија“ а нарочито је популарна „хонда“. Готово сва возила за продају су са регистрацијама Осијека (претежно), Славонског Брода, Вуковара...

Један од разлога ове поплаве „бесних“ аутомобила лежи у чињеници да се у Хрват-

ску кола увозе без пореза, па препродаја постаје уносан бизнис. Други разлог је много прозаичнији. Многи сматрају да су аутомобили део „ратног плана“, а логика и приче очевидаца указују да и у том диму има ватре. Људи заплене добар аутомобил и у неком од општинских станица полиције пријаве се уз причу да су бежећи наврат-нанос од помахнатилих устаха заборавили саобраћајну дозволу. Готово редовно издаје им се нова дозвола и — „дил“ је склопљен. Један од чланова Српске гарде, који је месец дана провео у Боровом Селу, куне се да је у дворишту тамошњег домаћина видео чак 12 луксузних аутомобила, које им је новопечени власник показивао са видљивим поносом.

Студентски домови пребукирани

Ове школске године требало би да се упише око 200 студената пребеглих из Хрватске на Новосадски универзитет. Будући академици већ су заузели места у студентским домовима, а велико је питање како ће на ова усељења реаговати њихове колеге „староседеоци“. У запошљавању избеглице редовно имају предност (поготово у просветној струци, где овдашњи професори чекају у просеку седам година на запослење). Познат је случај медицинских радника из Осијека који су у осјечкој болници добили отказе (готово у истом броју као и њихове колеге Хрвати), али су сви одмах нашли ухлебљење у сомборској болници.

Такође, иако у Новом Саду влада права јагма за добијање киоска за трговину (општинском Секретаријату за урбанизам поднето је од почетка ове године око 5.000 молби за киоске), избеглицама се и ту излази у сусрет, јер „Боже мој, не можемо оставити на улици људе, који у град стижу са два кофера на улици, — како имају обичај на седницама Извршног савета града да кажу забринуту градски оци.

Реке несреће даноноћно се сливају у Србију. Њима се СПС врхушка садистички радује у послушничким јавним гласилима тргујући њиховим болом. Њих злоупотребљавају, а најбескрупулозније су открили како да уновче своју „избегличку тугу“. Било како било, реке избеглица (да ли и без повратка?) и даље прелазе Дунав, а како ће се овај повратак у мрачну будућност завршити не зависи ни од „вожда“ ни од „врховника“, већ од нас самих. Покушајмо.

Они би, да могу, ову агонију продужили у вечност.

Гордана ЈОВАНОВИЋ

ИЗБЕГЛИЦЕ У ЦРНОЈ ГОРИ: СРБИ И ЦРНОГОРЦИ БЕЖЕ И ИЗ АЛБАНИЈЕ?

ИЗМЕЂУ ДВЕ ПАТЊЕ

фото: Душан МИТИЋ

Проблем избеглица не мучи само Србију него и Црну Гору. Ако то није исто. Ни тамо, нанме, избеглице не изражавају одушевљење оним што су затекли. А вероватно, ни они које су затекли! Кад ли ће крај свему томе!?

Жеља ми је да пољубим кућни праг, а онда могу и да умрем. Тачно је да је ово овђе мој народ, али ја сам тамо рођена и Албанија је моја земља. Моји преци су тамо доселили прије више од триста година. Све што имамо тешком муком смо стекли и то се не може заборавити, то не напушта моје снове. Мислим да би сада најбоље било ирганизовати наш повратак у Албанију, јер већина то жели. Неки су већ и отишли, организовано како су и дошли. Већини се и не остаје у Црној Гори, а ни у Југославији, а да не помињемо неку могућност насељавања на Косову. Вјековно огњиште вуче назад. Једном смо преварени, нећемо дозволити да

се то догоди још једанпут. Уосталом сви су видјели да смо приликом преласка границе ми викали — ми смо Црногорци. А сад хоће да нас шаљу тамо одакле Црногорци и Срби бјеже, тамо гдје неће да се врате иако им све нуде. Нама је боље тамо одакле смо и дошли у своју кућу и на своја имања..."

Ово је прича једне од избеглица из Албаније, прича настала послје саопштења да су влада Црне Горе и Србије постигле сагласност да избегли Црногорци и Срби, њих око 2000 током наредна три мјесеца буду насељени на Косову у области Истока, Гњилана и Витине. Ту информацију пратило је и саопштење да је одлука донесена као плод жеље већине избеглица да се тамо настани. Но, такво што се не може закључити из разговора са избеглицама смјештених у неколико прихватних логора у Црној Гори.

Наши саговорници не желе да се експонирају и моле да се не помињу њихова имена. Боје се да им се прича не освети онако како је то било годинама кад су се слободније изражавали у Албанији, понављајући да су чврсти у одлуци да се што прије врате у Албанију.

Мало ко је могао очекивати такав обрт код њих, поготову када се зна да и данас ријека избеглица тече из Албаније, да то чине већином Албанци у намјери да се домогну бољег живота и слободе. Но, наши саговорници о свему говоре са исувише јаком дозом огорчености и потиштености. Поттиштености због осјећаја да сви покушаји да их се ријеше што прије, а поготову због сазнања да су они жртва нечије игре, нечијих политичких амбиција. То их је коштало драматичног одласка из Албаније и ништа лакшег живота у Југосла-

вији протеклих шест мјесеци.

"Нијесмо ми пошли главом без обзира и напамет", прича средњовечна високообразована жена". Знали смо како су тада завршавали многи покушаји бјекства. Али, појавили су се људи, и то они имућнији, из околине Скадра. Обилазили су сваку кућу у Враки, једном од најлепших и најплоднијих мјеста и убјеђујући народ да треба организовано да се пређе у Југославију, да нас тамо чека мед и млијеко. Увјеравали су нас да је за нас већ изграђено на стотине кућа у Бару, Будви, Бјелопавлићкој равници, да нас чекају имања у плодној Зети, да је све спремно, само ми да кренемо. И кренули смо, и сами изненађени што нашем одласку и није било неког отпора од стране албанских власти. Штавише, на нас нико није пуцао, осим у ваздух као тобож у знак упозорења, а на Албанце се пуцало и многи су од њих главе оставили око границе и у Бојани..."

Ништа без породице

Тада, у фебруару мјесецу, подсјећамо читаоце, огласио се Слободан Милошевић писмом Рамизу Аљији, у којем је захтјевао да се не праве никакве сметње Црногорцима и Србима који желе да пређу у Југославију. И сметњи, како тврди већина наших саговорника, практично и није било. "Све су то драматизовали организатори нашег одласка, ваљда у жељи да покажу са колико су храбрости и мудрости извели историјску акцију". Они су и сада овдје страх и трепет за избеглице, тумачи њихових жеља, у име њих разговарају са властима, уживају посебан статус, што понављају иритира обманите избеглице. И мада се стално користи термин "избеглице", то се за дошљаке из Албаније и не може рећи. Заправо они ни по међународном праву, с обзиром на несметан прелазак нијесу стекли тај статус, па је изостала и помоћ међународне заједнице за њихово збрињавање, осим невелике помоћи међународног Црвеног крста.

"Нама је тамо пријетила глад. Највише смо се бојали за судбину дјецe за коју није било ни млијека. Гладовали смо као и Албанци. Оног момента када смо видјели да организатори преласка остављају неупоредиво већу имовину од нас, одлучили смо да идемо у нади да ће нам тамо бити много боље. И било је. Обули смо и обукли дјецу, најели их чоколаде и свих других слаткиша које задуго у Албанији не би видјели, али и Југославија има својих проблема, ни овдје не висе колачи о грани. Брзо смо схватили да смо преварени, а нијесмо очекивали да ћемо бити овдје одвојени од мужева, да ће се породица разбити, тако да се не гледамо ни једанпут у 15 до мјесец дана. Не знамо да ли се тако морало урадити, али знамо да нам је то пало теже од онако тешког живота у Албанији. Јер ничег бољег нема од породице на окупу и на својме..."

Еуфорија организована пружања помоћи

збрињавања пребјеглица брзо је спласнула, али не политичке игре и надмудривања. Организатори подухвата су будни и труде се да ниједна ријеч незадовољства тренутним стањем не напусти избјеглички логор. Они су ту власт и они пријете и ућукују. Пребјегли народ их је омрзнуо поготову када је сазнао да су они остварили неке припадности, да су неки купили и куће и имања, а да им је у томе помогла југословенска држава.

„Ми знамо да многи од њих не смију да се врате у Албанију”, тврди наш саговорник. Много су тога ружног рекли о њој и они морају овдје остати. Група која се вратила на своја имања, за сада се не жали на однос албанских власти. То нам говоре пријатељи и познаници који нису пошли са нама, а који су добили дозволу да нас посјете. Причају да се стање у Албанији мијења, да су наше куће још слободне, а да се народу обећава повратак земље, тако да би свака породица требало да добије уз постојећих пола хектара, још по читав хектар плодне земље. На таквом имању у околини Скадра може се добро живјети. И ако би добили гаранцију да нас неће стрпати у затвор ми би се вратили одакле смо и дошли. За све би тако било боље.

Пола године неспокоја

Тешко је рећи да ли је и то пропаганда. Тек, по ријечима саговорника, учестили су илегални преласци границе. Одлазе људи да

провјере у каквом им се стању налази остављена имовина, да се увјере у приче да се 160 враћених пребјегалаца не злоставља. У то су се увјерили и те чињенице су појачале жељу за повратак у стари крај, а поготову сазнање да ни Албанија није што је некад била, да се границе отварају, те увјерења да ће једног дана бити отворене као и у другим земљама. О Косову као будућем станишту за сада говори само одлука влада Србије и Црне Горе и организатори пребјегла, који не желе да се њихов подухват неславно оконча. Но, како вријеме одмиче њихова моћ је све мања, јер људи желе да се што прије оконча њихова, како кажу, непромишљена авантура. Поготову они чија су дјеца већ изгубила једну школску годину, а на путу су да изгубе и другу, јер ни овдје нијесу уписана у школу.

Да ли су све то имале у виду владе Црне Горе и Србије, тешко је рећи. Сигурно је да су оне и до сада доста штете нанијеле избјеглицима, а није искључено да су управо оне и организатори масовног егзодуса, чиме се направила велика грешка. Понајвише због тога што се лако могло догодити да из Албаније крену сви Црногорци и Срби, а тада би се етничка граница са Албанијом помјерила читавих 30 километара. Јесу ли имале намјеру да тај пребјег искористе за тражење новог разрјешавања ситуације на Косову, за примјену принципа реципроцитета, како је то једном приликом саопштио Мило Ђукановић или само да безболније преброде немоћ у настоја-

њу да се исељени Срби и Црногорци врате на Косово. Већина дошљака из Албаније не жели да иде на Косово, не жели у туђе куће, јер тамо никада нијесу ни живјели. Они се не жале на поступке Албанаца у Албанији према њима тврдећи да су дијелили исту судбину, само што досадашњи албански режим није признавао постојање националних мањина. Тамо је пуно мјешовитих бракова, народ живи у слози, а помоћ Југославије виде у томе да им се без посљедица омогући повратак, да се Југославија избори за њихова права у складу с међународним конвенцијама, те да се тамо појави свештеник православне цркве и тамо крсти оне који то желе, а не овдје онако масовно како је то учинио митрополит Амфилохије у организацији Народне странке.

Доста нам је политизације и манипулација нама, поручују наши саговорници. Не можемо заборавити помоћ која нам је пружена, али овако се више не може живјети, мислимо да нам боље не би било ни на Косову. Најбоље је тамо одакле смо дошли, само ако нам Југославија помогне да ријешимо проблеме који су нас тамо чинили несрећним”. Пола године живота у избјегличким логорима, под шаторима, у зидинама казнено—правних домова, без ваљаних објеката за хигијену, живота у славаонама са педесетак кревета, уз контролу самозваних вођа, било је довољно да носталгија за родним крајем оствари свој учинак и распрши све заблуде.

Славица ГРУЈОВИЋ

ВРЕМЕ ЛИХВАРА

БАБА ЈЕ ОЖИВЕЛА

Када једно друштво спадне до лихварства, онда ни злочин не бива обичан злочин. Он постаје филозофско питање. Отуда и равнодушност на смрт око нас. Не доживљавамо је исто. За оне који су препуштени на милост и немилост лихварима, прикази смрти делују као прочишћење. Врло ћемо брзо сазнати коме је, заправо, посвећен бесмислени српско-хрватски рат: онима који у огромном броју долазе у Србију, или онима чији се свакодневни живот у тој истој Србији „грчи и увија као глиста“, како би рекао Чехов.

Да би рат постао замена за прави, пуни живот, живот мора бити ужасно ружан.

А за то се неко у Србији добро потрудио.

ПРАЊЕ НОВЦА

Још се први мртви из Милошевићево-Туђманове ратне параде нису ни охладиле, а већ је у јавности стидљиво процурела вест да се оружје, храна, пиће и лекови послати Србима у Хрватској препродају по огромним ценама. Нико из српског социјалистичког „генералштаба“ (нити из едиције „независни“) није се огласио да ово потврди или демантује. Отужна пракса коју је увео поносни Милошевић — да се на „увреде“ не одговара, увукла је у своју клоаку и ратне лихваре. Иако је сада јасно да је рат са Хрватском брижљиво припреман и да нису нимало случајни људи којима је поверено снабдевање српских јединица, згртање богатства на људској трагедији не узнемирава, наравно, оне који су се на сличан начин обогатили. Уместо било каквог објашњења, новинарима је поручено да не „нарушавају јединство одбране САО Крајина“ изношењем „прљавог веша“ (!).

Колико је паметно да „прљав веш“ заиста остане у кући, показује најновији „потез“ државе Србије којим се „живе“ девизе грађана откупљују по „црном курсу“. Заклањајући се иза савезних прописа, Србија неће исплатити грађанима девизе заробљене у бан-

Ужас већине Срба раван је ужасу Раскољниковом. Уопште није важно како се зову, нити којој партији припадају. Србијом владају лихвари.

кама, али ће те исте прописе глатко изгазити не би ли дошла до мало свежих пара (иако је јасно да сви финансијски подвизи Србије — осим голе пљачке — пропадају). На тај начин је курс девиза на приватном црном тржишту још више скочио. Србија је хладно прихватила статус црноберзијанске државе, легализовала лихварство и тиме најавила свој крај.

Док режимски медији редовно извештавају о броју српских избеглица из Хрватске (у овом тренутку њихов број је око 70.000), ни једна од бројних емисија није посвећена њиховом животу, њиховом имовном стању, могућности њиховог запошљавања — облика привремене или сталне адаптације у Републици. Јесу ли то ситуирани људи који никоме у Србији неће одузети хлеб, или још много гладних уста која треба нахранити — представља се као јеретичко питање у ратним условима (које власт не признаје да су ратни). Колико је новца стигло у Србију заједно са избеглицама биће питање које ће се кад — тад морати поставити. У очекивању пада Марковићевог програма и хиперинфлације која би убрзо наступила, режим се нимало не труди да контролише нове врсте лихварства које су процветале под Милошевићем. Увек, од доласка на власт, ослањајући се на слојеве социјалистичких лопова, проневеритеља и ловаца у мутном (као стојера режима), власт легализује зеленаштво на најдрскији начин — узимајући рат као алиби. У Београду постоји неколико приватних агенција за изнајмљивање новца, чији су услови испод сваког

морала. Новац се позајмљује најдуже на три месеца, камата је наиздана и износи од 90-100 посто, а „агенција“ се обезбеђује примањем огромног броја грађанских чекова. Користећи банкрот државе и банака, ови зеленаши успешно се рекламирају по новинама као „модерни бизнисмени“ („Интертрејд“, „Шпара“, итд).

САМО ТО

Нови стамбени закон о коме ће се изјашњавати социјалистичка Народна скупштина очито је донесен да би привилеговани појединци могли да откупе станове које су добили на поклон. Како другачије објаснити један закон од кога користи немају они којима је, наводно, намењен — бескућници и сиромашнији људи — већ управо они којима је само требало легализовати имовину стечену на бесправан начин. До стана у Србији је готово немогуће доћи на цивилизован начин. То је и логично, јер се народноослободилачки рат у пакету са социјалистичком револуцијом комотно може сажети у три речи: рат за куће. И сва сукобљавања око идеологије, националног и државног интереса, само прикривају окосницу проблема: оних који желе усељење против оних које чека исељење. Подстанарица у Београду наплаћује се њујоршка или лондонска станарина за иоле пристojне станове, у девизама (или по „црном курсу“) — више месеци унапред. Подстанар у Београду има више него избеглица из Хрватске, али њихова грађанска права није заштитила ниједна званична институција, препуштајући их станадавцима који делају потпуно слободно и разуларено. Но, о томе се већ много зна.

Најважнији лекови којих нема по апотекама продају се путем малих огласа. Црна берза је постала неупоредиво уноснија од сваке „обичне“ предузетничке иницијативе.

Обичан свет свакодневно се сусреће са овим лихварима, поготову они који су сувише млади да би учествовали у прохујалом „рату за куће“. Њима је врло добро јасно да је знак за слободно лихварство дат из највиших српских врхова, што је крунски доказ да је држава Србија ЈАВНО АМНЕСТИРАЛА оне који су 50 година крали друштвену имовину. За оних неколико година, сви потези власти у привреди, индустрији и финансијама били су усмерени на то да се јавно ПОТКУПИ онај слој људи који је од социјализма добио СВЕ НА НЕПОШТЕН НАЧИН, не би ли схватили да их и у „демократском социјализму“ чека управо то исто. Директори који су две године успешно водили своју РО, за награду су је могли опљачкати колико желе.

У поређењу са легалним лихварима чије рекламе налазимо у свим новинама, мафија делује као добро одгојена породица. Држава која је опљачкала новац својим грађанима, затим их уводи у рат не би ли то некако прикрила и која врло свесно негује најнижу врсту људи — умреће ружно. Узалуд се паралеле траже у историји. Српски премијер који као најлошији ученик у гимназији говори о „бу диловима, инвестицијама, инфраструктури“, заједно са својим председником, неће одговарати зато што је комуниста, већ зато што је лихвар. И ништа више.

Л. Б.

ИЗ БЕЛЕЖНИЦЕ МОБИЛИСАНОГ СРБИНА (4)

КАД ЛУДАЦИ ВОДЕ НАРОД ДРЖАВА ЈЕ ЛУДНИЦА

У мобилизацијском логору, у бесмислено празном а прикривено експлозивном протикању времена, у биваку скаута који би ускоро могли да окрваве руке, већ неколико дана влада чудна атмосфера.

Исти људи су час пацифисти, час прави јастребови.

И у мени се смењују опречна и непомирљива расположења; навијам свим срцем за мировне покрете, а истовремено не бих имао ништа против да се нађем у неком рову и да пуцам; и у мени се, као да сам пред помрачењем ума, сударају најразличитија осећања.

Збуњени смо јер нас збуњују, слушају смо јер нас слушају.

Пацифизам је једна од константних вредности у доживљају света код сваког нормалног човека. Антипацифистичка блебетања први су знак дубљих менталних пукотина, чак и кад долазе од наизглед здравих и стабилних личности. Сваки противник пацифизма морао би, сам пред собом, да се запита има ли храбрости да оде код психијатра. С друге стране, међутим, и ратни полет је, упркос демонизму рата, и људска димензија, и људска вредност.

Како се у свему овоме снаћи и остати нерасполођен?

Све говори да упадамо у замке колективних нервоза.

Ништа друго се и није могло очекивати.

Можда некоме ко је закувао ову крваву кавлу, ко вуче крваве конце, ко тек у хаосу налази смисао постојања, ко нам лажима затвара очи да би лакше владао у мраку, одговара да до краја полудимо...

СТРАНЧАРЕЊЕ

И овде се стално чује да „у овом тренутку“ не треба странчарити и да се странчарењем, што значи вишестраначким системом, разбијају слога и јединство српског народа.

Писац Добрица Ћосић први је уобличио овакву, за слободна друштва смртоносну, матрицу мишљења.

О странчарењу жвалаве једино ретки мофилисани социјалисти. Нема их, заиста, много на мобилизацијским местима. Чувају их, прича се, за Слобину гарду, која треба да јуриша на Србе 9. октобра, на дан када би Слобо, ако буде среће за Србију и Европу, морао да се врати из бајке из које нам је дошао. Не пада ли он тога дана, пашће светски мир. Појам „странчарење“, ипак, и поред тога што њиме машу само социјалисти, улази у свакодневне разговоре.

Типична стаљинистичка зачкољица „није згодан у овом тренутку“ заправо је добро

Београђини М. Л. страхује да је колективна нервоза програмирана

смишљена властодржачка и деспотска подлост.

Па, они већ педесет година опстају на политици „није згодно у овом тренутку“, и жеља им је, нема сумње, да „овај тренутак“, институционално или ванинституционално, статутарно или нестатутарно, елитистички или популистички, с тенковима или с псима, с Радмилом или са Зофом, али у сваком случају енергично, продуже на вечност.

То је, међутим, нека друга прича.

Учестало позивање да се не странчари, дакле да се разоре темељи демократије, да се вратимо једноумљу, постаје прави проблем, а бојим се да би то могао да буде и прави српски удес.

И поштени људи пецају се на опасан лепак...

ОЦИЛА НИСУ ТОЦИЛА

Наш српски архетипски вапај „само слога Србина спасава“ у коме, и болно и лепо, дамара признање да не умемо да будемо сложни, тај наш усудни графит исписан и по земљи и по небесима, понављамо вековима.

Није ли време да схватимо да од нечега што смо толико дуго желели да постигнемо а у томе нисмо успели, треба једноставно да одустанемо? Није ли време да себе и свој идентитет почнемо да тражимо у својим стварним, а не замишљеним и умишљеним димензијама?

Несложни смо од када постојимо. Странчаримо од памтивека. Па шта? То може да буде и знак да смо, од када постојимо, од памтивека, модерно речено, народ плуралистичког дуга. Неслога се, када се не мистификује, и тако чита.

Само тирани и будале дају себи у задатак, и постављају својим болесним визијама за циљ, мењање вековних националних особина.

Одбијајући да будемо сложни, ми Срби смо, и у најтежим приликама, или баш у најтежим приликама, и неслогом спасавали своју част.

И то су историјске истине.

Шта би било од образа српске књижевности да у поратним годинама, када је слога налагала да сви певају о житним пољима, тракторима, партизанима, далеким сунцима и плавим љубичицама на белим јастуцима, Васко Попа и Миодраг Павловић нису запевали и другачије песме? Чиме бисмо се из поратног

кошмара ликовних уметности поносили да Мића Поповић, Вера Божичковић, Петар Омчикус и Бата Михајловић, док су се у име слоге сликали кранови уз грађевине, Вјазме и ливци уз високе пећи, нису основали „Задарску групу“ отворивши српским сликарима врата слободе? На чега би се ослањало српско позориште да је Београд, у име слоге, пристао да не игра Бекетовог „Годоа“, одигравши га захваљујући неслози пре многих других метропола?

Ми још и оцила с гроба читамо као скраћеницу вапаја „Само слога Србина спасава“, и таквим читањем као да оцила хоћемо да претворимо у тоцила за оштрење кама...

Све су ово, међутим, ствари које они који говоре о слози и странчарењу једноставно не разумеју.

Шодер је Србију затрпао.

ЛУДАЧКЕ КОШУЉЕ

Плиткоумност је најочљивија када се пред нашим очима одвијају крупна померања, и тада беда плиткоумности пуца са свих страна, попут ватрометне ракете.

На Преображење су мрачни совјетски конзервативци јурнули на Горбачова, верујући да точак историје могу да врате назад. У Србији су се одмах јавили кафански стратези и политички пиљари, а такве сам слушао и овде међу резервистима, који тврде да је промена у Кремљу повољна за Србију. Конзервативци ће, наводно, ако се одрже, а даће Бо да се неће одржати, притиснути болесну Европу и трулу Америку, у српску корист.

Предлажу ли нам то ови спасиоци српства да постанемо руска губернија, да Сибир с колхозима и казанима, с кажњеничким колонама и казаматима, дођу у Србију, само да бисмо сачували власт националсоцијалиста, Слобу и његову неразумну политику?

Кад лудаци воде народ, држава постаје лудница.

О руском загрљају, у Србији сањају они којима није важно ни зашто се туку, ни против кога се туку, ни шта ће добити тучом, којима је једино важно да се туку.

У свакој правој лудници постоји бар по један Наполеон и Кутузов, са исуканим сабљама од картона, у мундирима од креп-папира, са еполетама од станиола, а у лудници званој Југославија, у тој трошној и мемљивој, непроветреној и загушљивој лудници, таквих Наполеона и Кутузова има и превише.

Време је за лудачке кошуље...

ВЕСНА ПЕШИЋ,
СОЦИОЛОГ, ПРОТИВ РАТА

ПРОФИТЕРИ РАТА ВЕЋ ДЕЛЕ ПЛЕН

Мировни покрети на овим просторима до сада нису пролазили славно. Можда и због тога што заступају тезу да кривац никад није само једна страна. Ако је једна од те две страна Србија — утолико горе. По мировне покрете. Међутим, није све тако једноставно.

В и сте се у последње време ангажовали у мировном покрету, конкретно у Центру за антиратну акцију. Шта је основни циљ таквих организација?

Тешко је говорити у име свих покрета и група — таквих сада има много и, по природи ствари, они не трпе централизацију и дисциплину. Па, ипак, мислим да је свима заједничко становиште да се сукобљени политички циљеви не решавају силом, ратом, разарањима, избеглиштвом и осталим тешким последицама које рат ствара. Наша је основна парола „преговори уместо рата“. Она у овом тренутку значи да се све војске „укоче“, да просто мирују и да отпочне процес дијалога и преговарања. Други захтев се односи на саме преговараче. Сматрам да је реч о политичарима који не показују ни минимум флексибилности да се тражи, а још мање да се нађе, компромисно решење југословенске кризе. Свака страна хоће апсолутну победу, с оружјем у руци, што показује не само њихову незрелост него и лоше намере. То ствара неодољив утисак да рат служи садашњим властодршцима и њиховим „кадровима“ који очекују поделу плена. Тај „филм“ смо већ гледали и заиста је тужно колико људи још увек наседа једној те истој игри. Зато је неопходно да се прошири круг преговарача, да се на политичкој сцени афирмишу конструктивни људи који би водили рачуна о чињеници да се овај простор налази на великој прекретници. Рат заклања оно што нам је на дневном реду, а то је демократски преображај овог дела света. Раторборна напострешеност, иза које стоји тривијална грабеж, јесте она балканска, антимодерна, патријархална и ауторитарна коб која нам одувек заклања видике...

Рат у који су нас увели, захваљујући и нашој сопственој површиности и „лакоћи постојања“, представља главну препреку да се и на овим просторима успостави и стабилизује демократија. Раније је ту функцију имала револуција, а данас рат. Ја, зато, не бих одвојила борбу за мирно решавање сукоба од борбе за демократију. То је шанса и за опозицију и њен дефинитивни разлаз са старим режимом, чији су прсти толико видљиви у овом рату. Без њега се не могу очувати најдубље структуре тог режима, пре свега војно-политички блок. А без уклањања тог блока, на коме су се сви комунистички режими темељили, нема ништа од наше будућности. Остаје нам Садам и Азија.

Које су конкретне активности Центра за антиратну акцију?

Од типично „мировњачких“ (концерти, јавне манифестације и сл.) до оних које погађају профитере рата. Центар за антиратну акцију се огласио позивом на дезертерство из грађанског рата и грађанску непослушност. Такође смо јасно захтевали одговорност Армије за пале животе у Словенији. Основали смо групу експерата за праћење поштовања међународних конвенција о хуманитарном праву, које искључују злодела у ратним окршајима. Све такве случајеве ћемо пријавити меродавним институцијама. Ти злочини, као што је познато не застаревају. Упутили смо, такође, представке поводом неуставне одлуке Председништва СФРЈ да се једна нација

(Словенци) ослободе војне обавезе, јер се тиме дискриминишу грађани по националној основи, а то је прекршај и међународних конвенција. По овом њиховом начину, довољно је да изјавите да сте Словенац па да не могу да вас регрутују. Да кажем и то да је, када смо били код потпредседника Председништва, Бранка Костића, и када сам му скренула пажњу на неуставност те одлуке, одговорио је, отприлике: „**Ко шиша Устав!**“ Па они су остварили најлепше Стаљинове снове! Ако је тако, „**ко шиша**“ војну обавезу... Ми сматрамо да што пре треба успоставити правне оквире деловања свих актера, јер сада 23 милиона људи живи у стању безакоња. А ничега опаснијег од тога нема. Десио се и убиство, на сред улице. Да ли то уопште неко истражује?

ЗАСЛУГЕ

Ми садашњу слободу ничим нисмо заслужили, ништа за њу нисмо урадили, она нам је пала с неба, то је поклон који смо добили од Горбачова и демократских снага у Источној Европи.

Немојмо се заваравати да се то дешава неком другом. И, што је најстрашније, о томе се ћути.

Кривац се ипак не зна

Како оцењујете критику мировних покрета коју су изrekli Ћосић и Тадић?

Ти су се људи годинама залагали за неке универзалне критеријуме и опонирали репресивној идеологији и режиму, онда када многи то није падало на памет. Сада опонирање није више ствар малог броја људи, па је

БАБЕ И ДЕДЕ

Оно што ја сматрам проблематичним с публиком која се окупља око мировних покрета јесте учешће родитеља, деда и баба, уместо младих које шаљу да тину. Мајке се окупљају, а шта им за то време раде синови?

стога доста комотно жестити се на ауторитете, утолико пре ако су они само дојучерашњи. Зато се ја на њих не љутим, поготово ради тога што су се они одрекли било какве начелности. Изгубили су критеријуме, начелно упорниште из кога говоре. Отуда су дозвољене све врсте контрадикторности, па и та да мировњацки нису потребни када се води рат! Ваљда су потребни у миру... Смета им „апстрактни пацифизам“, као да је о томе реч.

Када смо се некада заједно борили за људска права — власт нас је нападала да се боримо за „апстрактну слободу“. Наравно да им смета „апстрактност“, односно принципијелност, као и сваки труд да се сачува објективност у расуђивању, из простог разлога што су се сврстали иза једног политичког режима који се одржава ратом. Зато им треба тотално поједностављење ситуације — да се установе целат и жртва и да се осуди само

једна страна. Осудити Туђмана, а Милошевић, тобоже, с ратом нема везе! А он је још пре две године, на Газиместану, претио оружјем. Ситуација, на жалост није тако једноставна, па се, у овој нашој крчми, тешко могу механички раздвојити „позитивни јунак“ и апсолутни негативац. Такве тежње за поједностављењем проблема саме по себи су део ратне пропаганде. Уосталом, сада СПС ствара сопствени мировни покрет где дилеме неће бити — кривица ће бити јасно приписана само једној страни — Туђману и Хрватској. Када би то било тако, ни свет се не би толико мучио с Југославијом. Знали би кривца и распалили по њему. Или и ту вреди прича о свеопштој завери, укључујући и традиционалне пријатеље.

Хрватска је одговорна што је повела агресивну, шовинистичку политику према Србији и што силом хоће да мења спољне границе Југославије, дакле, што хоће сопствену државу а да се за цену не пита, као да су у тој Хрватској сами на свету. Међутим, ни политика Србије ни Срба у Хрватској није недужна, јер је отпочетка прекорачивала границе самоодбране, што се изродило, у такође насилно, прекршајем унутрашњих граница, зарад стварања некакве „крње Југославије“ („Велике Србије“). Све је то праћено огромном пропагандом и с једне и с друге стране, хушкан је народ, застрашиван и стављан у безизлазну ситуацију. И он сада плаћа цех. Етикете нису изостајале: „усташе“ и „четници“. А стварност се и производи етикетирањем и заостравањем сукоба. Да ли треба заборавити колико је Милошевићева политика стварала антисрпско расположење, ароганцијом, претњама, затварањем тржишта, промоцијом оних који би крлали тупим кашикама, форсирањем Југославије по његовом диктату. Свако зна да с њим нема равноправности народа, с њим неће нико, ко не мора. А реч је, по мени, о сукобу који се могао решити.

Не замерам Ћосићу и Тадићу што подржавају ауторитарни и ратни режим, јер су могли и променити своја гледишта. Многи су их мењали. То није никакав грех у овим нашим бурним временима. Непријатно је то што конвертити, а они су били интернационалисти и хуманисти, често изражавају превелику страст када се преобрате и посебно скићу на оне који чувају некаква мерила... Сада је хуманизам наивност, а југословенство „кобна илузија“. Њихов конвертитски бес се изражава управо у томе што не подносе било какво размишљање о новом југословенском простору; ту није реч о критици ауторитарног југословенства које је свим народима шкодило, нарочито српском, баш зато што се догматски централизам увек на Србију ослањао, па то и сада чини у лику Армије.

Заведени простачком причом

Како оцењујете политику Србије, мислим на официјелну политику, према решавању кризе у Југославији?

Главни проблем те политике је њена контрадикторност и преваранство. Док су јој била пуна уста Југославије, секиром је ударила по њом. Ти ударци се не огледају само у претњама и вређањима свих народа (погледајте шта раде у Скупштини — то је полигон

распиривања националне и верске мржње!), него пре свега у томе што је та политика била главна кочница свих демократских процеса, те није била у стању да изађе пред југословенску и светску јавност са једним правим плуралистичким програмом, који би се уважавао и који би уважавао сложеност југословенске државе. Да је то било могуће, да је вођена таква политика, какве шансе би имала сецесионистичка политика Хрватске и Словеније? Зар је Србија морала последња да буде, чак и после пада Берлинског зида? У јесен 1989. године Србија изнуђује превремене изборе, с једном једином партијом у „изборној трци“. Ту смо све кредите изгубили и никаква „дипломатија“ ту не помаже. Док су се код нас тек регистровале странке, избори су већ били обављени у Хрватској и Словенији. Па онда, тобоже, нуде „демократску федерацију“! Ама, ко да им верује, када у сопственој кући демократију на кашичицу дозирају и то само зато што више нису имали куд. Па и ту су подвалили, знамо какви су избори били.

Притом не треба заборавити да је Југославија држава у којој су се, први пут у историји, Срби нашли заједно. Али, они сада хоће да граде нов, „етнички“ кров: ратом, када нису могли демократијом да сачувају онај који је већ био створен.

Примитивизам милошевићевске политике управо се огледа у тражењу „коначног“ решења, а не решавању проблема на демократски начин. Тој коначности и стављању тачке, једном заувек, потребне су апсолутне границе, а то значи трајно и апсолутно разграничење, кинески зид ... Зато треба људи да гину, да се масакрирају, да би се уверили да је тај кинески зид једино решење. Ми смо сада дрогирани, и Срби и Хрвати, јер злочин

ЗИД

...Зато треба људи да гину, да се масакрирају, да би се уверили да је тај кинески зид једино решење. Ми смо сада дрогирани, и Срби и Хрвати, јер злочин дрогира. Такву политику воде авантуристи и баш у томе су српска и хрватска политика „сијамски близанци“.

дрогира. Такву политику воде авантуристи и баш у томе су српска и хрватска политика „сијамски близанци“.

Славили војни удар

Грешка је у томе што Србија не може да води хрватску политику, па да каже да и њој није потребна Југославија ако није потребна Хрватској. Ту су се интереси разликовали. Али, да би се они остварили, било је потребно много више демократског потенцијала него што га је било. И то је наша највећа мука. Србија се дала завести простачком причом: ми ћемо да нудимо демократску федерацију — у стилу „мало морген“ — а ако на то не пристају, онда следи „оно право“ — Велика Србија. Исти тај простаклуц чини и Туђман: нудимо конфедерацију — опет „мало морген“ — па онда, кад не пристану, Независна Хрватска ... Наравно, нико није пристао и са-

да се води рат за Независну Хрватску и Велику Србију.

Шта мислите о мапи Вука Драшковића и о границама како их он види?

Ја се у картографски спорт не разумем. Мени је било симпатично то што је он о томе разговарао с Месићем и тако показао да се не либи да разговара с представником хрватске политике. Сви су се смрзли и делују као воштане фигуре, због страха да не добију етикету „националног издајника“. У том погледу данас влада још већи страх код људи него некада, када се због псовке добијала етикета

ГРАНИЦЕ

Ја се у картографски спорт не разумем. Мени је било симпатично то што је он (Вук Драшковић, прим. ур) о томе разговарао с Месићем и тако показао да се не либи да разговара с представником хрватске политике.

„државног непријатеља“. Мислим да је залуђивању народа нереалним плановима и подржавањем Милошевићеве политике о стварању Велике Србије кумовала и опозиција и зато сноси део одговорности. Она није успела да формулише своју националну политику која би водила рачуна да у национални интерес, пре свега, спада извлачење Србије из заосталости, традиционализма и отпора модерним вредностима. Прва и основна ствар за Србе и Србију је да расчисти са традицијом подржавања аутократског југословенског центра, како је то било и с болшевичким централизмом. Ко данас подржава преживеле болшеvizам који се утемељује у ЈНА?

Опет то чине махом Срби. Они раде за „наше границе“, они су на нашој страни и зато не изостаје подршка раскомоћеним и пропалим генералима, предводницима СК—Покрета за Југославију. А док се са тим темељима болшеvizма не раскине, нема решења ни југословенске кризе нити напредовања Србије и српског народа. Да направим једно поређење с нама најближим народом. Руски народ се уписао у 21. век тек с појавом Јељцина, који је одбио да преузме одговорност за „јединство“ империје, схвативши да та логика представља затворени круг. Жандарисање јединства нужно подржава аутократски, сталјинистички центар у вишенационалним заједницама. Јељцин је велики због тога што је одбио ту улогу, стављајући до знања свима да руски народ више није темељ недемократске империјалне политике. Тиме је разбио страх од Руса и Русе ослободио страха од демократије. Но, то је тек почетак, за сада је важно да је правац добар и да су грађани осетили и подржали ту историјску промену, што су и потврдили одбраном демократског правца од војног удара. А ко је овде „шенлучио“ и славио војни удар? Бројни Срби, СПС и Армија. Питам се докле ћемо то да чинимо.

Зато сматрам да је трошење огромне енергије на цртање и повлачење граница, што овде не чине само Срби, поједностављење проблема које блокира успостављање демократије на овим просторима. Да бисмо постали модерно друштво морамо да решава-

мо проблеме, а не да их заскачемо некаквим глобалним националним визијама, које немају везе с условима и тежњама данашњег света. Као да нисмо схватили да се више не признаје снага и оно ратничко: шта освојиш оружјем — твоје је. По тој логици би Садам остао у Кувајту. Такође се не цене присилне заједнице у име некаквог „јединства“. По мом мишљењу је најважније да се дође до базичног консензуса, а фиксација за границе то блокира. А када би се тај консенсус успоставио око битних питања, на таквој поузданој основи могућно би било ваљано преиспитивање па и мењање постојећих граница. Мислим да је Мића Поповић недавно уверљиво показао сву коб пароле: „Прво Србија, па онда демократија“. Ја бих додала, прво демократија, а потом и евентуална промена граница. Без овог обрта, нове границе би биле једнако нестабилне, сви проблеми би остали, а улудо би се жртвовали људски животи. Најважније је то што форсирање разграничења, без договора, фосилизира рат као перманентно стање и то не само између нација, него и унутар појединих нација. Унутар нације се и сада већ јасно види: **борба за командовање и ратне привилегије се одвија пред нашим очима.** Погледајте колико су се намножили „заслужни“ за ратне успехе и свака од тих група очекује део плена и привилегије. То најбоље показује Книн, тамошње свађе, расцепи и пљачке. Борба за положаје као ратни плен је почела и у Славонији и Западном Срему. Није далеко тренутак када ће отпочети и узајамно убијање око ратом освојене власти, а све смо то једном прошли. Не тако давно.

Због чега имамо елитизам у мировним покретима?

Нема елитизма. Нама се чини да, ако нешто није масовно, онда је елитистичко. Каква је то елита у Босанској Дубици која је формирала мировни покрет и иницирала потписивање мировне повеље? „Вођа“ мировњака из тог малог места је шеф полицијске станице. Он сам каже да се прикључио мировном покрету, јер му се смучило да вади унакажене

ДИКТАТ

Да ли треба заборавити колико је Милошевићева политика стварала антисрпско расположење, ароганцијом, претњама, затварањем тржишта, промоцијом оних који су клали тупим кашикама, форсирањем Југославије по његовом диктату.

лешеве из Уне и то, једноставно, више не може да поднесе. Мировне групе ничу у готово свим местима, а највише их је у Босни, јер су свесни да би код њих могло доћи до праве кланице. А на томе раде мешетари и „велики стратези“ из две највеће републике. Оно што ја сматрам проблематичним с публиком која се окупља око мировних покрета јесте учешће родитеља, деда и баба, уместо младих које шаљу да гину. Реч је о једном социолошком феномену на коме се, делимично, одржавао и стари и нови ауторитарни поредак. Млади су презаштићени и очекују да им све родитељи среде, почевши од посла, издржавања, стана итд. Да су они испоставили своје

проблема и свој тежак положај држави а не родитељима, вероватно бисмо имали далеко јачи блок демократских снага него што имамо. Мајке се окупљају, а шта им за то време раде синови?

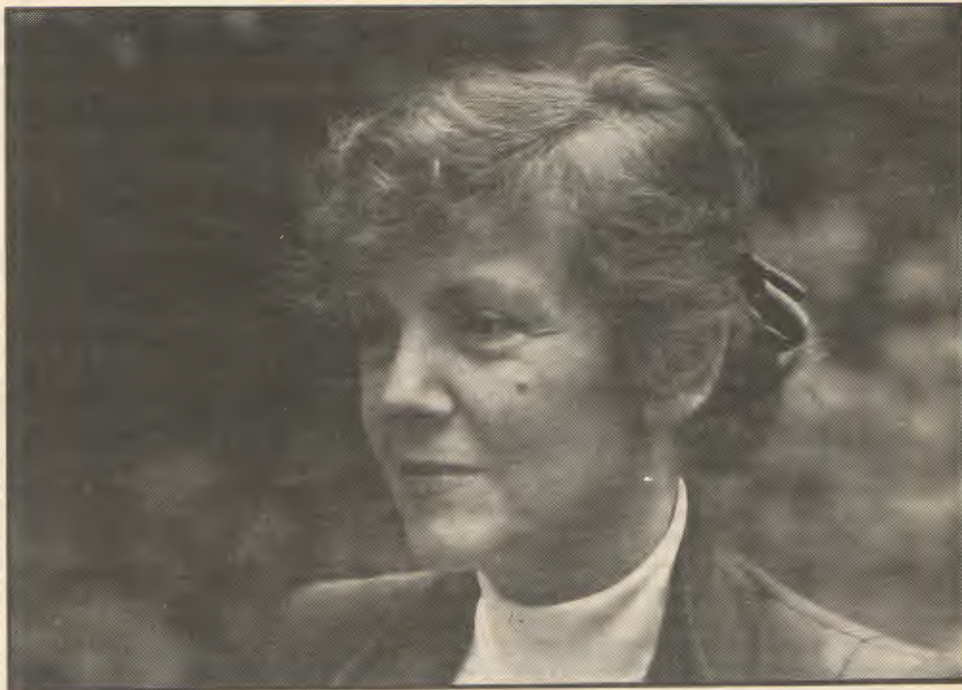
Следи главна представа

Како се може решити проблем у Југославији? Колико у томе помаже паралела са СССР-ом?

Прво се мора дати тачна дијагноза наших проблема и оценили каквим снагама располажемо. Сматрам да се могу издвојити бар два крупна проблема, који сада највише долазе до изражаја. Као прво, ми смо живели у „либералном комунизму“ који је дубоко корумпирао грађане, олењило их и није дозвољавао да се јасно формулише основни друштвени сукоб између елите власти и грађана. Недостатак јасности овога сукоба код нас резултирао је чињеницом да од рата наовамо ми нисмо имали демократско—грађански покрет, на чије снаге бисмо се сада могли ослонити, као што је то био случај са Пољском, Мађарском и Чехословачком. Ми садашњу слободу ничим нисмо заслужили, ништа за њу нисмо урадили, она нам је пала с неба, то је поклон који смо добили од Горбачова и демократских снага у Источној Европи. Зато је демократски блок слаб и још увек се није јасно формирао. Други проблем је балкански и односи се на наше старе ране, сукобе, заосталост и међунационална трвења. Без демократских снага лако смо упали у балканску рупу. И сада смо у тој рупи.

Распоред снага је такође још увек неповољан за излазак из овог стања. Још увек је јак војно—полицијски блок на коме се утемељио стари режим. Ту готово ништа нисмо урадили, он се распада сам од себе, јер више нема подршку „старијег брата“. У вези с овим проблемом Срби се налазе у амбивалентној ситуацији које морају постати свесни. После пропалог удара у СССР-у, та подршка је постала сасвим неизвесна. Ипак и ми и они морамо још доста труда да уложимо да се те структуре уклоне или радикално трансформишу. Друга снага на политичкој сцени је најјача и с њом ће бити најтеже. То су нове националне вође и њихове профитерске камариле које своју власт граде на засакању демократских процеса некаквим глобалним визијама и остваривањем давнашњих снова... Сад или никад! Тиме што заскачу и прескачу демократски процес и мукотрпно утемељење парламентарне демократије, права и слободе, тржиште и нову привреду, они су највећа блокада изласку из кризе. Коначно, трећи политички чинилац — демократске снаге, нису се довољно профилисале и најавиле као озбиљни конкурент старим и новим ауторитарцима.

Паралела са нашом и совјетском ситуацијом је очита и већ сам је назначила. И њихов и наш специфичан проблем је стварање добровољне заједнице. Сва модерна и демократска друштва, и она која нису вишенационална, темеље се на консенсусу грађана, на „уговору“. То је проблем за вишенационалне заједнице, али је СССР по већ на ивици да тај проблем превазиђе потписивањем уговора од стране чланица Савеза. Тиме би то по-

стала добровољна заједница, ослободили би се догматског централизма и отворили би путеве ка демократији и новим функционалним интеграцијама. Уверена сам да ће та варијанта победити. Ако успе у СССР-у не видим зашто не би и код нас.

Где је грешка светске и америчке политике према Југославији и СССР-у?

Европа води прагматску политику и то јој се често свети. Парола „средите се сами“ по-

ШИШАЊЕ

Када смо били код потпредседника Председништва Бранка Костића и када сам му скренула пажњу на неуставност те одлуке (да се Словенци ослободе војне обавезе, прим. ур) он је одговорно, отприлике: „Ко шиша Устав!“ Па они су остварили најлепше Стаљинове синове!

казује неразумевање дубине наших проблема. Па када све средимо сами, шта ће нам њихова помоћ. Они трагају са селективним принципом — кога да помажу, које снаге да подрже у бившим социјалистичким земљама. Често је унутрашња динамика у профилисању различитих снага у тим земљама толико слаба, да онемогућава те селективне принципе. Многи западни новинари често питају кога да подрже у Југославији. Победа демократских снага у СССР-у је селекционирала те снаге, издвојила их и прочистила атмосферу. Показала се снага једне нове групе и огромна подршка коју је добила од грађана. Сада је јасније ко где стоји и у томе је величина Јелцина и протеклих збивања. Наравно, није све готово. То је тек почетак. Прочишћавање политичких чинилаца нама тек предстоји. Предстоји нам тај велики сукоб који се свуда збио. Генерална проба је била 9. марта. Очекујем главну представу.

Разговарао: Веран МАТИЋ

РАЧУНИЦА ЈЕДНОГ ЂАКА ПРВАКА СВАКИ СЕДМИ, ПРЕБРОЈС'!

Трагом прогнозе или плана (како ко већ на ствар гледа) да би у потенцијалном ратном сукобу са Хрватском могло, односно требало да погине око 250.000 Срба и око 800.000 Хрвата, у редакцију „Српске речи“ стигла је следећа рачуница:

Прогноза броја погинулих на српској страни
250.000
Број становника у Србији, приближно
9.500.000
Од тога мушкараца, приближно
4.750.000
Способних за војну службу, оних између
18 и 65 година, приближно
3.000.000
Од тога Срба и оних који „нагињу“ Србија, приближно
2.100.000
Ако се одбије, рецимо, 10% неспособних или незаинтересованих остаје приближно
1.900.000
Ако погине 250.000 људи на српској страни то значи да је погинуо
СВАКИ 7-8 СПОСОБНИ И ЗДРАВИ СРПСКИ МУШКАРАЦ

што је сасвим слично српским ВОЈНИМ губицима у Другом светском рату.

Мало компликованија рачуница каже да би на Ужем подручју Србије, где је Срба осамдесетак посто, СВАКА ЗГРАДА ЧИЈИ ЈЕДАН СПРАТ ИМА ПЕТ СТАНОВА „ДАПА“ ОНОЛИКО ЖРТАВА КОЛИКО ИМА СПРАТОВА.

Па, војсковође и генерали, изволите! Н.Ц.

Пише:
Душко БОГДАНОВИЋ

О тимачи нашег данас не посустају: у медијима које скруполозно цеде и гњече, на округлим столовима истомисљеника, на јавним трибинама са тајно договореним дискусантима, на главним и другим одборима владајуће странке свакодневно, монотono и немаштовито слушамо исте ноте.

Увек и само криви су ОНИ. Други, тамо, може и овде али-они.

Они као прво лице множине, сeм у изузетним ситуацијама када је реч о првом лицу јединине савеликим словом. Када Он (Ја) говори равно у небо како би сваки грађанин на овој Кугли (богме и шире, ко зна) сазнао истину. Истину нашу о нама. Једину.

Говоре часници Парламента, посланици, позициони, наравно, премијер и његови заменици, министри, њихови помоћници... Иста матрица — безброј копија.

Бисер за Споменар изустио је, ко би други, премијер српски и то запосленима у „Беку“. Као некад.

„Сви догађаји се одвијају по утврђеном сценарију. Тако у одређеном тренутку, појавио се захтев за формирање владе националног спаса, у одређеном часу је папа Војтила говорио недавно у Мађарској, у одређеном часу се догодило оно у СССР“.

Који коктел бесмисла. У мом крају кажу да ту негде и наречени премијер живи, људи воле да сличне комбинације назову, опростите на „експресији“, „пичка и кромпирача“. Трагично а комично, одиста.

И влада спаса и Војтила и пуч у Москви и све то, без имало стида, саопштава поверљиво (док са шармерском лакоћом човека који зна знање, олипава одела за јесен-зиму 91/92) српски премијер запосленима у „Беку“.

Ништа КГБ, ништа ЦИА, какав Интелиџен сервис. Све зна СЕПСА.

А сада и радници „Бека“.

Отимају нам тако наше данас а повремено и — јуче.

Пред историјом смо, кажу сви једнаки. Неки међу нама очито су орвеловски „једнакији“.

Опет би премијер и његови помоћници, па и неки други потпреседници у часу општег пијетета и дивљења минулој храбрости, да немушто, када им то упркос протестима и звиждуцима присутних пође „за језиком“, прозбо ре коју о себи данас и, обавезно, ОНИМА.

Напросто, са катоновском опседнутошћу Картагином, све своје говоре безусловно, посвећују другачије мислећим и онима који воле да „странчаре“... Уосталом, опозицију треба разорити!

ОВО
ЈЕ
СПОМЕНАР

ТРАЖИ СЕ ТРЕЋИ ПРИЈАТЕЉ

И није им светогрђе када то покушавају да учине пред саркофагом краља Петра Првог Ујединитеља, ни када им то успе пред статуом војводе Степе или пред погледом који пуца на сланкаменачке просторе и нуди сећање на српске јунаке који, баш ту, војеваху пре три века.

Отимачи нашег јуче и нашег данас.

А сутра, да ли и оно „припада њима“?

Имају мотив и циљ. И вољу. За Споменар мисао једног посланика, нестраначког додуше, али чврсто опредељеног за сутра. Мало сутра.

„Сада, кад имамо правог човека, када му сви верујемо, ако треба, сутра, има да гине. Мада око њега има и појединих неспособних људи, али средићемо и то“.

А онда, 19. августа, ето прилике да у часу, када највећи део напросто шокираног Света, готово једнодушно осуђује актере, стаљинистичког пуча у Москви, и наши хорски певачи ухвате, бар део, те интонације — ништа.

Једно велико ћутање.

Опозиционе партије реагују: представник УЈДИ ефектно поентира са метафором — „мраз услед лета“. Али подвлачи своју забринутост да овај државни удар може охрабрити све присталице рата и махере ванредног стања у нас.

Представник Демократске странке одлучно верује у „пропаст пучиста“ и додаје да ће тај пораз обесхрабрити и потенцијалне пучисте овде.

Реформисти Србије кажу да је и „ћутање у овом часу грех“ а Српски покрет обнове позива на демонстрације пред зградом совјетске амбасаде у Београду.

Режим у Србији и даље ћути.

Два дана доцније, у часу када неки страни већ, извештачи јављају о скором слому пучиста, министра за иностране послове Србије, у добром маниру југо-дипломатије констатује да је „реч о унутрашњој ствари СССР“.

Ако сте, поштовани читаоче, заборавили ту сиповску флоскулу, подсетићу Вас да се она увек употребљавала за сличне ситуације у свету, када је наша дипломатија још ишчекивала развој и расплет догађаја или, чак, имала лаке симпатије за наговештене промене.

Додатак господина министра „да сукоб треба решити демократским средствима и у оквиру институција система“, фраза је која више не функционише ни „за по кући“.

Зашто је ћутао српски режим?

Да ли је и премијер српски нешто очекивао? Да ли је званични Београд разочаран?

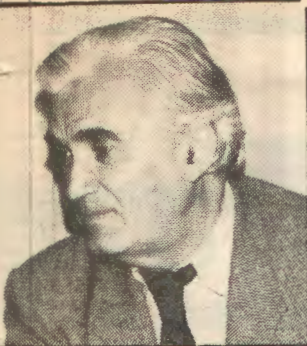
Питања која ће се још извесно време упљивати на разне (про)режимске адресе у Србији. Одговор ће стићи. Пре или касније.

Уз песму или пуцање, видећемо...

Међутим, за Споменар, ипак, један цитат од најжешћег полемичара међу владајућим посланицима, човека са два презимена у имену и својеврсног поштења, па и наивности.

„Па зар вам није познато, зар вам свима није познато, да су Срби у својој историји, као своје пријатеље имали само Грке и Русе...“

Остало је, уверили смо се, велико ћутање.

ПИШЕ:
Никола
МИЛОШЕВИЋ

ЕКМЕЧИЋ И ТАДИЋ — БОЉШЕВИЦИ ВАНПАРТИЈЦИ

Изразом „бољшевици ванпартијци“ обележавани су после октобарске револуције они културни и политички посленици који до душе формално нису припадали владајућој, бољшевичкој партији, али који су, уз неке мање ограде или одступања, пратили и подржавали њен политички курс.

Бољшевици — ванпартијци комунистички властодршци су често користили зато да пред светском и домаћом јавношћу изазову утисак да је њихова власт широко прихваћена и демократски утемељена, јер уз њу, ето, стоје чак и људи који се не налазе у њеним редовима, односно у редовима владајуће странке.

И на овом нашем тлу вазда су постојали бољшевици ванпартијци који су у комунистичком режиму Јосипа Броза Тита служили за дневно — политичке потребе, како у земљи тако и у иностранству, а ту исту традицију прихватио је и наставио и национал — бољшевички режим Слободана Милошевића. Ко у то још увек неће и не може да поверује, нека само баца поглед на интервјуе које је за комунистичку „Политику“ уприличио, ту скоро, Милорад Вучелић.

Сви интервјуисани јавни делатници са страница „Политике“ спадају у категорију „бољшевика — ванпартијца“, и по том мерилу их је непогрешиво одабрао политички комесар новосадске телевизије. Без обзира на извесне разлике међу Вучелићевим сабеседницима, сви они се у нечему битном слажу — за све њих постојећи српски режим није бољшевички и премда му се могу ставити извесне замерке, нема никаквог разлога да се он из основе мења.

Сваки бољшевик — ванпартијца је своју подршку садашњем политичком, поретку у Србији изразио на неки само њему својствен начин. Тако је, рецимо, Милорад Екмечић упоредио Слободана Милошевића са генералом Де Голом, зато да би обезвредио тезу према којој је председник Републике Србије једна ауторитарна и типично бољшевичка фигура.

Будући да се академик Екмечић на страницама официјалне штампе често помиње као историчара великог формата а двојица „бољшевика — ванпартијца“ (Ћосић и Тадић) стављају га у сам врх историјске науке, неће бити на одмет да се мало задржимо на већ поменутом поређењу и на неким његовим импликацијама. За поређење српског председника републике са генералом Де Голом одлучио са академик Екмечић по свој прилици зато што је генерал у себи спојио француску националну опцију са француском демократском традицијом. Премда не баш сасвим и у свему узоран демократски државник, овај знаменити Француз је расписао референдум да на њему затражи поверење свог народа и то онда када законски уопште није био обавезан да то учини, а чим му на-

род то поверење није изгласао, повукао се он у свој Коломбеј да тамо заврши живот.

Према томе, да би поређење Милорада Екмечића имало нечог смисла ваљало би да нам уважени академик у политичкој биографији Слободана Милошевића открије било какав политички потез који би макар издалека био налик већ поменутом генераловом чину.

Међутим, колико је нама познато Слободану Милошевићу није ни на крај памети да грађанима Србије омогући да се на неком демократски организованом референдуму изјасне о изванредном политичком и привредном билансу његове владавине да тако провери шта Срби мисле о оном силном благу цара Радована, које им је обећао у виду предстојећег мира и благостања за све.

Додуше, можда је академик Екмечић, посегнувши за поређењем о коме је реч, имао у виду пре свега персоналну политику генерала Де Гола, односно генералову познату спремност да на значајне положаје у државној управи доводи истакнуте личности из културе, какав је рецимо био један Андре Малро.

Ако је то била намера господина Екмечића нека онда мало размисли о заснованости сопственог поређења у светлости најновијег наименовања Данила Ж. Марковић. Ова последња импликација академиковог поређења не захтева, надамо се, неки посебан коментар. Известан коментар захтева једино поменуто поређење у целини. Све кад се сабере, ова екскурзија академика Екмечића у област новије историје показује сасвим убедљиво да су комплименти на адресу његових изванредних достигнућа у области историјске науке у најмању руку претерани. Олако, произвољно и пристрасно посезање за историјским аналозијама тешко да може бити нека нарочита препорука за успешно бављење дисциплином о којој је реч. Не да академик Екмечић није обавештен човек — обавештен он свакако јесте — али улога бољшевика ванпартијца коју он не од јуче прихвата односно игра, захтева по природи ствари једну искривљену идеолошку оптику у којој онда, разуме се, Слободан Милошевић постаје српски Де Гол, а Данило Ж. Марковић српски Андре Малро.

Ништа боље не стоји ствар ни са једним другим сапутником из Вучелићевог ружичастог јата — академиком Љубомиром Тадићем. Своју идеолошку оптику открива на сасвим директан и огољен начин обарајући се на страницама „Политике“ свом жестином на покушај оснивања оружаних формација које не би биле под контролом српске бољшевичке владе. „Имитирајући Туђманове гардисте и у Србији неке странке и покрети, вели Тадић, хоће своје „српске“ гарде и своје „добровољце“, своје страначке војске“. Посебно се окомио академик Тадић на командни састав ових страначких војски. За њега су то

„мале политичке незреле „вође“ које нису ни „омирисале барут“ и које су своју ратну вештину стицале на часовима „бољшевичке“ предвојничке обуке.

Можда би ове оцене академика Тадића још и имале неку доказну снагу када би само академик Тадић био вољан да се суочи са чињеницом да су и територијална одбрана Слободана Милошевића и ЈНА исто тако страначке војске и да вођи ове прве такође нису омирисали барут, а вођи ове друге, додуше, јесу, али на подручју Словеније, на коме се, истини за вољу, нису превише прославили својим тактичким и стратешким захватима.

Ако пак академик Тадић сматра да су поменуте две војне формације надстраначког карактера, како онда објашњава чињеницу да се на капама и шлемовима њихових припадника налази црвена звезда и још неугоднију чињеницу да су се припадници поменутих оружаних формација ангажовали 9. марта против опозиционих демонстраната на крајње суров и бруталан начин!

Према томе, академик Тадић искористио је свој интелектуални ауторитет зато да на страницама незваничног гласила владајуће странке идеолошки поткрепи и образложи војнички монопол српских бољшевика.

Посебну пажњу заслужује чињеница да се господин Тадић прихватио своје незахвалне улоге у часу када је српски бољшевички режим отпочео свој немилосрдни обрачун са припадницима Српске гарде. Тешко да је академику Тадићу могла промаћи вест да је из заседе мучки убијен Бранислав Матић Бели, један од оснивача и главних финансијера гарде, а није му свакако могло промаћи ни то да је команданта ове исте гарде Ђорђа Божовића Гишка комунистичка власт подигла око двеста до зуба наоружаних специјалаца са полицијским псима.

На овај чин евидентног безакоња академик Тадић, иначе правник по својој ужој струци и ватрени поборник правне државе, није се у свом интервјуу осврнуо ни једном једином речју.

Можда, додуше — ко зна — господин Тадић однекуд мисли да је сасвим у духу начела правне државе, за коју се он не једном залагао, када се из заседе убијају или специјалицима и полицијским псима прогањају „наше мале и политичке незреле вође“. Ко зна. У сваком случају, очито је да од оног времена у коме је академик Тадић према сопственом признању кумовао црвеном универзитету „Карл Маркс“ па до његовог интервјуа у „Политици“ води једна непрекината, црвена, или у најбољу руку, ружичаста нит.

Када је за владе последњих Обреновића требало распикати изборе, обично је за ту сврху најпре постављен поузданији министар унутрашњих дела са задатком да странци на власти обезбеди нову изборну победу. Потом би он посебно разговарао са сваким окружним начелником да би утанично шта у датом изборном округу ваља учинити да би победили кандидати владајуће странке: кога треба прихапсити, коме само припретити, а кога поткупити. Такође му је саветовано да добро притисне државне чиновнике, професоре, учитеље, поштаре, жељезничаре и све остале који су били на државним јаслама. И то је углавном било довољно, јер се штампа мање читала, а није било ни радија ни телевизије. Наши властодршци су на много већој муци, јер су данас такве изборне припреме много теже и неугодније, нарочито ако се жели изборна победа по сваку цену. Нису више довољни поверљиви разговори са локалним моћницима и застрашивање малобројних супарника већ су нужне свеовухватније мере. Поред осталог, неопходно је и одговарајуће законодавство. То можда најбоље потврђују убрзане припреме предстојећих општинских избора у Србији. За релативно кратко време владајућа већина прерушених комуниста у Народној скупштини Србије донела је већи број закона који треба да обезбеде нову комунистичку победу на предстојећим општинским изборима. Поред Закона о територијалној организацији Републике Србије и локалној самоуправи, то су, међу осталима, закони о радио-телевизији и унутрашњим пословима.

У СУСРЕТ ОПШТИНСКИМ ИЗБОРИМА

СОЛОМОН НЕ БИ ПАО НА УЛИЦИ

Пише: Коста Чавошки

А Ако бисмо покушали да укратко изложимо основни циљ најновијег Закона о радио-телевизији („Службени гласник РС“ бр. 48/1991), могли бисмо рећи да је то успостављање још чвршћег комунистичког монопола над радијом и телевизијом као најважнијим средством утицаја на расположење и опредељење бирача. Додуше, владајућа странка је и до сада имала поменути монопол над кључним средствима информисања, али се он временом трошио и нарушавао. Има више разлога који су до тога довели. Најпре спољашњи изван самог радија и телевизије. Ранији закони су доношени док још правих опозиционих странака није било, па нису биле неопходне одговарајуће мере предохране против тако организованих супарника. Критичари и противници режима, тзв. дисиденти, једноставно су стављани на црну листу, па је сваки уредник унапред знао да су њима примерене само погрде и осуде ако се било којим поводом помену у јавном гласилу. Сада када је већина тих дисидената ушла у опозиционе странке, треба се претварати као да су они добродошли саговорници, да би се њихова реч појављивала у кључним гласилима смао у мери која је за владајућу странку подношљива и мање-више безопасна. А то није лако извести.

Други разлог је унутрашњи. Чак се и најтврдокорније режимлије временом истроше и омекшају, па их, с времена на време, ваља замењивати. Нарочито су опасни они уредници који присвоје какву-такву самосталност одлучивања, заборављајући при том да су на уредничко или било које руководеће место постављени као обичне слуге режима. Такви, док још ова склоност не узме маха, чак краткорочно могу да користе владајућој странци, јер у јавности стварају утисак да је њихов руководећи положај ствар личне вредности а не партијске инвеституре. Али дугорочно увек штете, јер су заразан пример за остале, а крајње ризични за режим у преломним или ванредним околностима, као што су избори или велики улични нереди. Стога одговарајућим законским решењима овој бољци треба унапред стати на пут. Уз то је један број способнијих новинара (међу уредницима таквих скоро да није било) ушао у опозиционе странке, па је одговарајућим институционалним решењима њихов утицај на јавно мњење ваљало учинити безначајним.

Све су то били разлози који су навели владајућу странку да новим законом учврсти свој делимично нарушен монопол над радијом и телевизијом и да га трајно задржи и у новоуспостављеном вишестраначком систему. За то су коришћена различита средства.

Подела радиофреквенција

Прво је наводна подела радиофреквенција радио и телевизијским станицама. Већ на самом почетку законодавац великодушно допушта да физичко и правно лице, а то може бити било који грађанин, предузеће или политичка странка, оснују радио и телевизијску

станицу (члан 3). Постављен је само један мали услов: да претходно добију на коришћење радиофреквенцију према прописима о системима веза и другим прописима А то је већ много теже. Да би се уопште поднео захтев за добијање рафиофреквенције, мора се претходно купити целокупна опрема за емитовање радио односно телевизијског програма, пошто се уз поменути захтев мора приложити „доказ о власништву средстава за обављање делатности и начину финансирања делатности“ (члан 4. став 2. тачка 6).

Тако је сваки потенцијални оснивач телевизијске односно радио станице суочен са следећим неугодним избором: ако унапред не купи целокупну опрему, поднети захтев ће му бити одбијен као непотпун; ако, пак, унапред уложи велике паре, нарочито за телевизијску опрему која је изузетно скупа, ризикује да их проћерда, јер му се захтев може одбити због неког другог законског разлога. Законодавац је управо желео да потенцијалног оснивача изложи оваквом финансијском ризику, јер је наложио подношење доказа о „власништву средстава за обављање делатности“, уместо да је само прописом полагање одговарајуће кауције и утврдио рок у којем се по добијању радиофреквенције мора купити сва опрема и отпочети са емитовањем програма.

Како се ипак може догодити да неки појединац, приватно предузеће или политичка странка, и без икаквих јемства да ће добити радиофреквенцију, уложи велике паре у скупу опрему, ваљало је предузети и друге мере предохране против неугодних власника и уредника независних радио и телевизијских станица. Решење је нађено у телу које ће одлучивати о поднетим захтевима. Према члану 4. ставу 3, то ће бити — **Влада Републике Србије**, коју, без икаквог изузетка, чине најпоузданији прерушени комунисти. Уз то, за овакав шакљив посао, Влада Србије има још једну предност: сва њена заседања су тајна сем церемонијалног почетка који се појављује на телевизијским екранима.

Остало је још да се нађе згодан изговор за одбијање оних подносилаца захтева на које комунистичка Влада Србије немило гледа. За то се побринуо сам законодавац који је чланом 5. ставом 1. утврдио да ће, кад више лица поднесе захтев за исту зону емитовања програма, првенство имати „захтев чија програмска оријентација и план програма **целовитије** доприноси информисању грађана, слободном формирању мишљења, образовању и културном стваралаштву“. Другим речима, баш као и у Орвеловој (George Orwell) **Животињској фарми** у којој су све животиње једнаке али су свиње **једнакије** (more equal), тако ће и програми свих подносилаца захтева бити **целовити**, али ће неки, који се допадне Влади Србије, бити **целовитији**.

Надметање на конкурс за добијање радиофреквенције је, наравно, добро само ако је намењено супарницима, а не и поборницима режима. То је управо имао на уму законодавац када је од ове неугодности **изузео** три главне радио-телевизијске станице — Радио-телевизију Београд, Нови Сад и Приштина — и објединио их у једно јавно предузеће са монополским положајем под називом „**Радио-телевизија Србија**“. Ово јавно предузеће

не само да не учествује на јавном конкурс за добијање радиофреквенције већ без икаквог временског ограничења задржава све фреквенције и телевизијске канале којима је и до сада располагало на територији целе Србије, двеју покрајина и града Београда (члан 17). То је у правом смислу монополско државно предузеће чија су сва средства у државној својини (члан 22. став 1).

А када се већ успостави монопол, онда је ред да се такво монополско предузеће издржава из сигурних извора — једне врсте пореза који се еуфемистички назива обавезном претплатом. Њу по сили закона плаћа сваки власник радио односно телевизијског пријемника (члан 30). Да којим случајем то није порез већ стварна надокнада за слушање односно гледање радио-телевизијског програма, она би се правично делила различитим радио-телевизијским станицама према њиховом уделу у стварној гледаности односно слушаности на одређеном подручју. Тако би у Београду приход од обавезне претплате добијала не само Радио-телевизија Београд већ и Независни студио Б, Београдски радио Б 92, Телевизија и радио „Политика“ итд. На сличан начин би одговарајући део претплате добијале и регионалне и локалне радио станице, па би се и **будуће приватне** радио и телевизијске станице могле надати да ће, зависно од њихове гледаности односно слушаности, добити део обавезне претплате.

Законодавац то управо није хтео, па је обавезну претплату **искључиво** подарио „Радио-телевизији Србије“ независно од њеног стварног удела у гледаности односно слушаности различитих радио-телевизијских програма. Једино што је независним и приватним радио и телевизијским станицама препустио, то је приход од огласа и реклама.

За сумњичавог законодавца ни то није било довољно. Да би унапред створио разлог за могућну забрану независних односно приватних радио и телевизијских станица, законодавац их је обавезао да **искључиво** емитију „**нестраначке** програме... који благовремено, непристрасно, професионално и истинито информишу грађане“ (став 13. став 1). Такође им је забрањено „рекламирање политичких и религијских циљева“ (члан 13. став 5), тако да на предстојећим општинским изборима опозиционе странке неће моћи да, рецимо, на програму Независне телевизије Студија Б оглашавају своје прогласе и кандидате како је то, иначе, чинила Демократска странка на децембарским изборима 1990. године. Једва да треба рећи да је ова забрана намењена само **опозиционим** странкама, а да ће владајућа странка преко својих поузданих директора и уредника и даље рекламирати своје политичке циљеве под видом залагања за општенационалу ствар.

Монопол именовања директора и уредника

Све ове мере предострожности не би, међутим биле делотворне ако се на кључним положајима у Радио-телевизији Србије не би налазили сасвим поуздани људи који би се, чим то престану да буду, одмах могли смени. За то се управо побринуо творац овог Закона о радио-телевизији. За разлику од рани-

јих правила по којима је генералног директора Радио-телевизије Београд именовала Народна скупштина Србије уз знатније занимање јавности и неугодно закерање опозиције, сада се нови генерални директор Радио-телевизије Србије поставља по кратком поступку. Њега именује Влада Србије на уобичајеној, за јавност затвореној, седници (члан 25. став 1). А потом се само на његов предлог именују сви остали директори и ученици. То чини Управни одбор од седамдесет чланова кога такође у целини именује Влада Србије, по прибављеном мишљењу надлежног одбора Народне Скупштине Србије (члан 23).

Тиме су практично сва именовања на било који важнији положај у Радио-телевизији Србије чврсто у рукама једностраначке комунистичке владе. Она именује и разрешава генералног директора и Управни одбор, а овај одбор потом именује и разрешава директора делова предузећа (радио-телевизије Нови Сад, Приштина, радио станица, телевизијских студија, регионалних студија и др.) и све главне и одговорне уреднике како на радију тако и на телевизији (члан 24. став 9. и 10). И то чини **искључиво** на предлог генералног директора који ђтеловљује комунистички монопол над радијом и телевизијом. Потпуна послушност Влади Србије до краја је обезбеђена тиме што овако именован главни и одговорни уредник сам именује уређивачки колегијум и по властитом нахођењу распоређује радне задатке новинарима и другим радницима (члан 27). Све ово надзира Надзорни одбор који опет у целини именује Влада Србије (члан 28). Нема, дакле, ниједног постављења а да на њега, непосредно или посредно, не утиче Влада Србије.

Конечно, творац овог закона није крио разлоге због којих га у овом тренутку доноси. Реч је, наравно, о предстојећим општинским изборима. Њих прерушени комунисти могу добити само ако имају неприкосновени монопол над радијом и телевизијом. Управо због тога правила програмског понашања на радију и телевизији за време предизборних

кампања утврђује Управни одбор кога у целини именује једностраначка комунистичка влада и кога ће — зар у то треба сумњати? — искључиво чинити режимлије.

Претње и принуда

Јосип Броз Тито је својевремено упозорио да се мора употребити принуда ако се не успе са убеђивањем. У тој ствари владајући српски комунисти остали су доследни титоисти. Користећи свој монопол над кључним средствима информисања — радијем, телевизијом и „Политикиним“ издањима — они ће, наравно, покушати да убеде бираче да за њих гласају на предстојећим изборима. Уз то ће неким од њих и претити, јер су претње одвајкада биле најлакше средство убеђивања. Како ће, међутим, увек бити оних који не само да неће бити убеђени у исправност комунистичке политике већ ће и друге одвраћати од изласка на изборе и давања гласа прерушеним бољшевицима, за њих се ваља посебно побринути. За ту сврху законодавац је новелирао одредбу Закона о унутрашњим пословима („Службени гласник РС“, бр. 44/1991) о конфинацији (принудном месту боравка). Док се по ранијем закону („Службени гласник СРС“, бр. 22/85) биле неопходне какве — такве ванредне прилике чији настанак утврђује Председништво Србије (члан 66), сада је све много једноставније. По новом закону, довољно је да министар унутрашњих дела сам процени да разлози одбране Републике захтевају да се одређена лица заточе у месту пребивалишта односно боравишта, па да их онда властитим решењем конфинира (члан 15).

Тим је у области елементарних људских слобода, а нарочито слободе кретања, озаконичено потпуно безакоње. Појединац може бити конфиниран без ваљаног разлога и одговарајуће судске одлуке само због тога што је сумњив министру унутрашњих дела, који се при том не руководи никаквим законом утврђеним мерилима већ својом пуком вољом

или самовољом. И што је најгоре, таква конфинација је временски неограничена.

Најбољи начин да се провери прави смисао тек донетог Закона о радио-телевизији је начин на који је протумачен приликом прве значајније примене. Ако је неко поверовао да ће Влада Србије водити рачуна о непристрасности у информисању јавности и равноправном надметању различитих странака за поверење бирача, грдно се преварио. За нове вршиоце дужности директора и уредника Радио-телевизије Београд именовала је најтвдокорније и најоданије комунисте чији је задатак да владајућој странци прибаве, како знају и умеју, нову победу на предстојећим општинским изборима. За то јамче њихове досадашње биографије.

Слобода избора

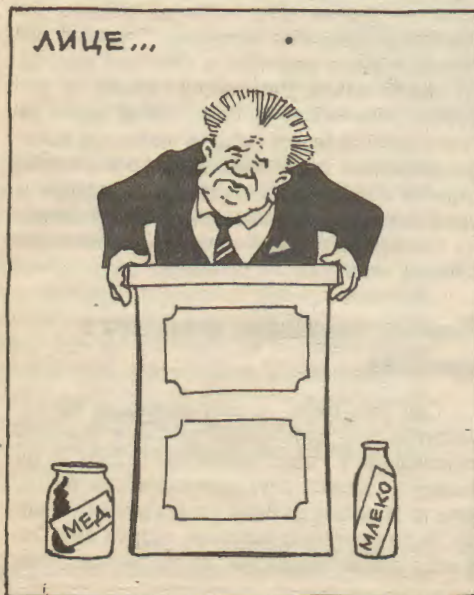
Пресудну улогу ће, по свој прилици, одиграти др Доброслав Бјелетић, негдашњи извршни секретар Централног комитета Савеза комуниста Србије. Ако је уопште по и чему запамћен, онда је вероватно по дирљивој изјави о збирци говора и чланака Слободана Милошевића под насловом „Године расплета“ (1989). Бјелетић је у њој открио „очовечени социјализам“, а потом је назвао „Видовданом српске политике“ — очигледно довољан разлог да у правом тренутку, пред општинске изборе, постане генерални директор Радио-телевизије Београд. У његову лојалност режиму и непопустљивост према опозицији не треба сумњати. О осталим новоименованим директорима и уредницима радија и телевизије и да не говоримо.

Пошто је овако успешно учвршћен бољшевички монопол над радијом и телевизијом, остаје још да се укаже на последице које ће он сигурно имати на слободу избора на предстојећим изборима. Оно што се обично назива слободом мишљења у највећем броју случајева своди се на способност избора између два или неколико различитих становишта која артикулише и износи у јавност неколицина мислећих људи односно политичких странака. „Шта је разум ако не избор“²⁾ — вели Милтон (John Milton) у својој **Ареопагитици**, чиме само потврђује да просуђивање није ништа друго до избор између већ артикулисаних различитих становишта. Монопол над радијом, телевизијом и водећим листовима укида саму могућност изношења у јавност различитих, а нарочито **опозиционих** становишта, па стога обични гађани немају праве могућности избора. Довољно је, дакле, да се мање-више осујети ваљано оглашавање опозиционих погледа и програма, а нарочито опозиционих критика владе, па да било који избори буду обична фарса. То ће вероватно бити и предстојећи општински избори, за шта се већ побринула владајућа странка својим најновијим безакоњем.

Ко сеје безакоње, тај ће жњети муку — упозорава премудри Соломон. То важи и за нашу комунистичку владу. Она неће пасти на изборима већ на улици.

НАПОМЕНЕ 1) Борба од 11. јула 1989.

2) Џон Милтон, *Ареопагитика* и други списи о грађанским слободама, Београд, „Филип Вишњић“, 1990, стр. 49.

ДРАГАН КОЈАДИНОВИЋ, ДИРЕКТОР НТВ „СТУДИО Б“

РАДИО ПИШТОЉ И ТВ МИТРАЉЕЗ

Аутори новог закона о радио-телевизији толико су се препали за новац и ментално здравље овдашњих претплатника да су одлучили у старту онемогућити свакога ко би и покушао да убаца црва сумње у њихов новчаник или њихово социјалистичко срце. Без обзира на канал.

Народна скупштина Србије усвојила је 31. 7. 1991. године Закон о радио-телевизији. Шта се овим актом остварило од ваших очекивања и стрепњи, у вези с вашим будућим деловањем на српском информативном простору?

Очекивали смо да ће се скупштински одбор за припремање тог Нацрта информисати и да ће имати преглед закона у земљама Европе, где су закони о РТВ прављени према захтевима слушалаца и гледалаца. Али, добили смо закон који још више **Учвршћује тај монопол државне телевизије**, оне којом управља власт, односно партија на власт. Уосталом, нормалне земље, а Србија показује да то није, имају и законе о монополу, где се јасно прописује на који се начин треба заштитити од монопола.

Оно што је нелогично је чињеница да је овај закон прављен превасходно због формирања јавног предузећа Радио-телевизија Србије. Сасвим је било логично да се донесе закон о РТВ, да то буде једна посебна целина која нема никакве везе са формирањем јавног предузећа, а да се оно обухвати неким другим актом. Међутим, управо због тога што су они хтели да једним ударцем убију две муве, успели су да направе закон који не одговара никоме: ни алтернативним телевизијама, ни Радио-телевизији Београд... Евентуално може да одговара једино РТВ Приштина, јер ће сада директније моћи да убире та огромна средства од претплате.

Опет су, значи, људи изван професије узели ствар у своје руке?

Коментари наших колега из РТВ су крајње негативни. Тако да се види да нацрт, односно закон, нису правили људи са Београдске телевизије, што је до сада био случај. С друге стране, исто је тако јасно да су закон правили људи који уопште не познају природу овог медија. Била су два нацрта Закона о радио-телевизији. Први, на који смо уложили примедбе, на волшебан је начин повучен, па се појавио други, на који смо такође реаговали у два маха. При крају целог тог поступка доношења закона сазнали смо да наше примедбе, наводно, нису ни стигле у Скупштину, иако

смо их упутили и на адресу одбора, који је припремао нацрт, и на адресу председника Скупштине Србије. Међутим, ионако је било узалуд. Очигледно је да нису имали никакву намеру да чују, да га тако назовем, глас разума и праксе.

Шта вас упућује на такав закључак?

Ми смо уз све остало предлагали да, ако већ мора да се прави јавно предузеће (ми у принципу немамо ништа против), да се направе два јавна предузећа. Била би то, по нама, много поштенија варијанта. То подразумева јавно предузеће које би обухватило РТВ, Радио-телевизије Нови Сад и Приштина. За остале би се формирало друго јавно предузеће које би на бази „тајм шеринга“ (рентирања времена) било доступно и НТВ „Студио Б“ и „Политици“ и сутра неким другим алтернативним телевизијама. Не само да то нису хтели да прихвате, него су наш предлог једноставно игнорисали, па је јасно да је циљ био да се све централизује, да може да се врши **команда са једног места.**

Ко је са вама контактирао?

Петар Жебељан, који је био на челу тог одбора, најчешће нас је убеђивао речима: „Ма, пустите да то крене, да се донесе Закон, па ћемо онда да видимо“. Мислим да намере оних који су правили овај закон уопште нису биле поштене. Јер, алтернативне телевизије нису ствар будућности, оне већ постоје.

И ПОРНИЋИ ДОМАЋИ?

Истовремено, привилегије РТВ су све веће?

Један од основних проблема је тај што државна телевизија убире сав приход од претплате, а добија и државне дотације. Имају што државне телевизије немају нигде у свету. Новим законом дато им је право на практично неограничено време за ЕПП поруке. Оно је „ограничено“ на 20 процената. Практично, то је бесконачно, јер 20% од педесетак сати, колико ТВ Београд на своја три канала дневно емитује, јесте десет сати програма за рекламе. По ценама које су доста високе. Јасно је да ни јапанска привреда не би могла да напуни толики простор! Наш је

предлог био да се то време за ЕПП ограничи на 2—3 процента, како је регулисано у свим земљама Европе (а има, иначе, земаља као што је Шведска, где државна телевизија уопште нема право на рекламе). Тамо је јасно раздвојено шта је државна, а шта комерцијална телевизија. Хоћу да кажем да је то најдрастичнији начин сужавања могућности за постојање телевизија које се 100% саме издржавају и живе од тог тржишта. Он ће јасно тешко моћи да развијају своје системе, а ви знате да је реч о техници која је изузетно скупа, врло брзо застарева, често се квари (јер се **non-stop** употребљава)...

Друго: Закон о јавном информисању дозвољава да се приватни капитал улаже у РТВ. Међутим, у пракси се догађало следеће: човек долази са капиталом, са програмом који је сасвим прихватљив итд... Рећи ће му једноставно, да постоје законске али нема техничких могућности. Државна телевизија је приграбила све расположиве фреквенције и канале. Чак до те мере да је била велика фррка када је требало наћи слободну фреквенцију за Радио и ТВ „Политику“ (а познато је да су то програми који су настали из чисто политичких разлога). Јавна је тајна да је пре неколико месеци у Сарајеву одржан затворени састанак постојећих државних телевизија, на коме су представници РТВ узели 33 фреквенције које су слободне у Србији, које им можда неће никада бити потребне. „Студио Б“ је успео буквално да отме три фреквенције. Али, пошто они располажу са преосталих тридесет, то практично онемогућава да се било ко други појави.

Уз те, чисто економске мере, нови закон уводи на „мала врата“ већ помало заборављену политичку арбитражу?

Многе одредбе овог закона подсећају на један прави макартизам. Рецимо, каже се, поред осталог, да ће посебна комисија одлучивати, буде ли више заинтересованих за отварање РТВ станица: „Када више подносилаца захтева поднесе захтев за исту зону емитовања програма првенство има захтев чија програмска оријентација и план програма целивности доприноси информисању грађана и а подручју емитовања програма, слободном формирању мишљења, образовању и културном стваралаштву и чији је удео сопственог програма највећи и чији технички услови обезбеђују висок квалитет програма“. Да би се касније рекло, у оквиру члана 13, да нису дозвољени ни страначки програми и да је забрањено пропагирање политичких идеја. Зна-

чи постојаће неко тело, или више њих, који ће о томе одлучивати. Да је сличан закон био на снази у време када је НТВ кренуо, и када су СПС и њени припадници тврдили да је „Студио Б“ опозициона станица, сигурно је да би тада наша станица била затворена, управо на основу таквог једног члана.

У истом члану 13 помиње се и обавеза да 50% емитованог програма буде сопствене производње, што такође показује да законодавац није узео у обзир стране законе. Верујем да је то учињено с циљем да се заштити домаће уметничко и културно стваралаштво, или да би се заштитиле основне карактеристике тих програма, да неко не би могао да реемитује, рецимо, 100% времена. Међутим, ако се овај став примени на постојеће сателитске канале, ван закона се стављају и филмски канали (јер би 50% морало да буде сопствене производње) и, да мало банализујем, порно канал (из истих разлога). МТВ, да је којим случајем српски, морао би да се затвори.

Какав је једногодишњи биланс „прљавог рата“ против НТВ?

Мислим да смо до сада добили једну или две битке. Ратове против нас не воде само људи са РТБ. У принципу они и нису нешто посебно заинтересовани. Зашто би директор или колеге са Телевизије ратовали против нас када знају да ће им увек бити обезбеђени овакви закони који ће да их штите? Властима не одговарају радио и ТВ који су ван контроле. Радио јесте некакав пиштољ, телевизија јесте некакав митраљез. То је врло убојито оружје.

Не треба напомињати ни да су 9. марта овде упали специјалци МУП-а Србије, са претњом да ће пуцати у све живо и мртво, јер су имали налог да пуцају и у технику.

Против „Студија Б“ води се економски рат — многим директорима који су послушни или су чланови владајуће партије, забрањује се да послују са нама или им се налаже да нам пролонгирају уплате. (Док су на неким новим ТВ станицама организовани некакви састанци са „препоруком“ послушним директорима да њима дају рекламе).

Ми смо, ипак, успели не само да преживимо, него смо успели и да побољшамо производну структуру, развијемо систем, проширимо техничку базу, да купимо предајнике и поставимо их на каналима које смо успели да отмемо захваљујући томе што су наши пословни партнери израчунали да им се динар уложен у рекламу код нас најбрже враћа.

СПИСКОВИ, СПИСКОВИ...

Вратимо се догађајима око 9. марта. Због незаконите забране рада НТВ је против министра полиције Богдановића поднео кривичну пријаву. Шта се с њом догодило?

Постоје две тужбе. Прво је јавни тужилац Београда Милош Алексић поднео кривичну пријаву против мене као одговорног лица да сам „позивао на отпор“ и на непридржавање законски донетих одлука. Та тужба, иако је јасно да нема никаквих основа за покретање кривичног поступка, јер сам се ја једног тренутка чак и појавио на екрану и позвао људе да се урадуме (видео сам да прети велико крвопролиће) — ни дан данас није одбачена. Бер ме нико о томе није обавестио.

С друге стране, кривична пријава коју је против Радмила Богдановића поднео „Студио Б“ одбачена је. Добили смо пре месец дана ту одлуку. Наводно, нема доказа да је „то“ лице извршило „то“ кривично дело. Нормално, ми бисмо могли сад да поднесемо кривичну пријаву против НН лица, али јасно је да би то била ћорава посла. Нама и није био циљ да неког терамо у затвор. Желели смо да више нико у овој Србији не улеђе тако, у неку редакцију, био је то својеврсни апел да тако вандалско понашање постане ствар прошлости.

Мислите ли да би промена на власти аутоматски олакшала положај „Студија Б“?

Не треба се заваравати. Ма која странка на власти желела би да има тако јака средства под својом контролом. Познато је шта се у Француској догађа када дође до смене владе: смењују се директор и главни уредник Телевизије. Али, наша намера и није да водимо било какву политику, желимо да будемо заиста независни и очекујемо да нас пусте да на миру радимо свој посао.

Шта показују истраживања гледаности?

Ми их нисмо вршили, али је вршила приватна агенција „Аргумент“. Али, као и свака анкета, посебно када нема неких опште признатих ауторитета, њени се резултати оспоравају у конкурентским кућама. Радио-телевизија Београд, пошто има свој истраживачки Центар, објавила је својевремено своје резултате које смо ми оспоравали. Било како било, код нас не постоји још увек компанија која би уживала апсолутно поверење.

Подаци које су нам доставили из „Аргумента“, ван свих су наших очекивања. Телевизијски програм „Студија Б“ је најбоље оцењен, имао је просечну оцену 4,1. Најгледанији смо у Београду иако нам пријем није довољно квалитетан у свим деловима града. Први програм ТВБ оцењен је са 3,9 док су најсла-

БОРБО ВУКОЈЕ

бије оцењени ТВ „Политика“ и ЗК, коме драстично пада популарност и гледаност.

Недавно су се појавили написи у штампани који су вас и још нека независна гласила представили као обавештајне пунктове Запада. Како објашњавате ту појаву?

Кад човек отвори новине и угледа такав наслов, крајње некоректан (јер није у складу са текстом који следи), прво се насмеје, каже: „То је глупост“, а онда схвати да је ствар озбиљна. Прво се појавила коректна ТАНЈУГ-ова информација да је Међународни медијски фонд објавио листу независних гласила у Источној Европи и Југославији којима жели да помогне. Није то никаква тајна, иначе је Фонд не би пустио у јавност. „Вечерње но-

вости“ су, међутим, преносећи ТАНЈУГ-ову информацију текст насловиле „На америчком платном списку“. Касније је то коментарисала „Експрес политика“ а „Политика“ је први пут откад је читам (чиним то већ 25 година) пренела фотографију текста из „В. новости“.

КАТАСТРОФА ЗА ПРОФЕСИЈУ

То показује да су они почели и јавно да раде заједно. Ко би рекао да ће се удружити наоко конкурентске куће које се боре за примат на истом тржишту?

Коментари су са професионалног становишта били јадни. Све и да хоћемо да радимо нешто тајно то је немогуће. Знамо врло добро да смо под будним оком власти, да не говорим о прислушкивању телефона и свему осталом... Институција техничке помоћи је нешто сасвим познато, она је често коришћена у Југославији — за развој рударства, спорта и сл. па и те Фулбрајтове стипендије, користили су их многи политичари данас на власти и њихова деца. Проблем је, ипак, у нечем другом. Најважнија српска гласила, управо она која покушавају да оптуже ЈУТЕЛ „Време“, „Борбу“ и „Студио Б“ за некаку издају, практично су сама издала Србију! Изгубили су пропагандни рат од „тамо неких Словенаца и Хрвата“, који су се у томе показали много вичнијим. Требало је, значи, пронаћи под хитно неког унутрашњег непријатеља на кога ће се свалити дрвље и камење, да би се доказало да је постојала пета колона, која је радила у интересу Словеније, Хрватске и Запада.

Чак су и то урадили тако траљаво да је јасно да су неспособни за вођење било каквог информативног рата и пропаганде.

Што се тиче самог аранжмана са Међународним медијским фондом са седиштем у Вашингтону, ми смо имали неколико разговора са њима. Њима је познато да нисмо гласило ни једне партије, да нас интересује искључиво професија, нешто што они мисле да треба помагати. Дошли су код нас да виде какве су нам могућности и потребе. Наше су потребе, пре свега, у техници. Ни једног тренутка није било речи о томе да ће они нама да дају паре за плате. Нити да ћемо ми њима морати да се „одужимо“ због пружене помоћи. Овде је надувано да је тај Фонд „тежак“ 200 милиона долара па је и то било оно што је засметало кућама које су нас напаале. Вероватно су и они тражили помоћ из иностранства, пошто су заинтересовани за оно што закон дозвољава, улагање страног капитала, али нису имали шансе, јер нису независни. Свима је јасно да они раде за неког.

Надали су се да ће подизањем прашине осујетити ту помоћ. Све је то истовремено и крајње прљаво и прозирно, али и неуспешно.

Како коментаришете последња кадровска померања у Радио-телевизији Београд?

Што се тиче најновијих кадровских промена у РТБ, а посебно у Радио-Београду, из чисто конкурентских разлога било би логично да нас све то радује. Међутим, управо због тога што ми на претходно реченом инсистирамо у интересу професије, те кадровске промене прихватамо као праву катастрофу за нашу професију.

Разговарао: А. ЦВЕТКОВИЋ

Рат, безизлазна економска ситуација, живот радника и пензионера на ивици беде — то је резултат деветомесечне владавине Социјалистичке партије Србије која је обећавала „нови инвестициони циклус, мир и просперитет“. Оваква ситуација у Србији буди неоснован оптимизам међу опозицијом — да ће наци-социјалисти бити поражени на јесењим локалним изборима.

Оптимизам се заснива на логичној претпоставци да би у нормалним земљама партија на власти, која је довела свој народ у готово безизлазну ситуацију, у којој је једина „алтернатива“ — тотални рат, била принуђена не само да препусти власт другим партијама, већ би и њен рад био трајно забрањен, а чланови владе и председник Републике похапшени као ратни злочинци. Не треба заборавити да је у току владавине покрштених комуниста у оружаним сукобима изгинуло више Срба него од 1945. године до првих вишестраначких избора децембра прошле године, што је резултат политике „заштите свих Срба, ма где они били“.

ПЛУВАЊЕ ПО ОПОЗИЦИЈИ

Међутим, чињеница је да Србија одавно није „нормална“ земља. Разлог томе лежи у апсолутном монопољу наци-социјалиста над свим кључним средствима информисања у Србији. Последња именована главних и одговорних уредника у Телевизији и Радио Београду, имају за сврху, поред још бољег учвршћивања наци-социјалистичке пропаганде, и подизање ратничког морала у Србији, јер владајућа партија може одржати власт само уз перманентно стварање непријатеља и обећавању коначне победе. Тренутно, главни непријатељ је „хрватска усташкоидна власт“, уз сијасет „резервних“ непријатеља — од Албанаца, преко Немаца, Аустријанаца, а одскора су и Мађари на листи „оних који Србима не мисле добро“. За сваки случај, ту су „унутрашњи непријатељи“ који раде за „стране обавештајне службе, за Туђмана, за Американце“ итд.

Захваљујући моћној пропагандној машинерији, српска опозиција је демонизирана до граница бесмисла. Оптужује се за све и свашта, без обзира што у парламенту представља скоро безначајан део који не може да утиче на српску политику, а вероватно и не жели да је историја запамти по злу — што ће Социјалистичку партију Србије сигурно снаћи. Да иронија буде већа, јавни иступи чанова српске владе и функционера СПС, који се преносе у ударним терминима Телевизије Београд, углавном се користе не за оно што влада или СПС имају да понуде свом народу као перспективу развоја већ за обрачунае и плување по опозицији.

Примера ради, „нестраначки“ Будимир Кошутић, члан српске владе, на откривању споменика војводи Мишићу, нашао је за сходно да говори о „онима који у овако тешким тренуцима странчаре, а не боре се за интерес српског народа“. Није време за странке, додао је Кошутић, јер оне се боре само за власт!?

Када се овакав извештај, а сличних је безброј, пусти у „Дневнику“, вечина народа ло-

У СУСРЕТ НОВОЈ ИЗБОРНОЈ ФАСРИ: ОПОЗИЦИЈА НЕ СМЕ ПРОЋИ

ИНФОРМАЦИЈА КАО КЛАЊЕ

Време ће судити о овима који данас учествују у пропагандним лажима, клеветима и расписивању најмрачних људских страсти

гично одмах помисли: „Па да, у Хрватској убијају Србе, а овде опозиција мешетари. „Ретко ко постави себи питање — а за шта би се друго опозиција и борила, јер само ако је на власти, те располаже средствима којима располаже свака држава, може спровести своје програме, може Србији да понуди нешто друго осим мржње, рата и незнања. При томе, смешно је мислити да се наци-социјалисти не боре за власт, а да је то тачно сведочи и 9. март где се нису бирала средства у обрачуна са демонстрантима. Јавности је остао непознат податак да тенкови нису изашли само у центар града, већ су постављени и испред куће у Толстојевој улици, да случајно неком не би пало на памет да закуца и на Вождова врата.“

О значају ТВ Београд за победу Социјалистичке партије Србије на децембарским изборима, написао је већ сијасет текстова. Ни крв која је потекла 9. марта није била довољна да би се дотадашњи главни инспиратори наци-социјалистичке пропаганде са малих екрана-Митевић, Витас, Кривец, Шестаков, барем зацрвенели. Уместо тога, Витас на суђењу поводом тужбе Српског покрета обнове изјављује да је „сасвим нормално да су за време избора „подржали“ СПС, јер је то била владајућа партија и пре избора, а Телевизија је државна“. Витас је цинично додао „да су се у ТВ Београд „нашли“ у програму СПС“!?

Такви људи, а за појединим од њих се вуку и криминални репови, званично су смењени, да би на њихова места били постављени нови апаратчићи. Шоу лажи се наставља несмањеном жестином, а све информације се брижљиво филтрирају и представљају у „правом светлу“. Својеврсну промоцију доживео је и, до избора, непоћудни „црвени Војвода“ Шешел. Нормално, да се којим случајем не уклала у „социјалистичку ТВ шему“, Шешел би и даље остао оно што јесте — трагичан српски клоун чије слике мајке лепе не тегле са џебом да га деца не би узимала.

НОВИНАРИ ПОГНУТИХ ГЛАВА

Међутим, ТВ Београд је само врх леденог брега наци-социјалистичког монопола над средствима информисања.

Систем стицања контроле над средствима информисања јр прилично једноставан. Довољно је да се за главног уредника постави „наш човек“, а затим све функционише беспрекорно. Главни уредник бира себи ода-

не људе, а једини критеријум је „патриотизам“ и „савитљива кичма“. Професионалност је нешто страни српској штампи која је навикла на диригентску палицу. Временом су се диригенти мењали, али је увек остајао добро уштимован оркестар који је могао да одсвира било жељене ноте.

Да би и новинари спровели политику својих листова, а која се своди на политику владајуће партије, треба их добро платити и саставити правилнике по којима се неиспуњење норме новчано санкционише. А да би се испунила норма потребно је да се напише текст који „може да уђе уз новину“. Тако се затвара круг, а новинарима остаје једино да погну главу или да себе и своју породицу одвикну од свакодневног јела. При томе, да би систем до краја функционисао, док је Србија пред банкротом, а радницима и пензионерима крену сузе радоснице када приме своја следовања са месец-два закашњења, данас у овој земљи једино новинари добијају плату на време. Show must go on...

Због такве ситуације илузија је да ће опозиционе странке добити већину на предстојећим (ако их уопште буде) локалним изборима. Од 9. марта па до данас ситуација у медијима се, на жалост, „стабилизovala“ — чему је највише кумовао рат у Хрватској. Сваки новинар који би дигао свој глас против фалсификата који се креирају у његовој кући, ризикује се само да изгуби посао, већ и да добије етикету „издајника српског народа“. Једноставно, пред моћном пропагандом и репресивном машинеријом наци-социјалиста, појединци су немоћни.

Утеха, уколико то уопште може бити, је чињеница да ће време судити о онима који данас учествују у пропагандним лажима, клеветима и расписивању свих најмрачнијих људских страсти. Не би било згорег да се Женевске конвенције о ратним злочинима допуне и одговорношћу уредника информативних медија. Можда би их то барем на тренутак, присилило да добро размисле пре него што у своју новину, или преко своје телевизије, пусе непроверене информације о „закланним“ Србима или Хрватима, које се после покажу нетачним — а које само подстичу на вађење нових ножева из корица.

Небојша ВУКОВИЋ

ДАНИ БИВШЕГ СОВЈЕТСКОГ САВЕЗА У БУДУЋОЈ СРБИЈИ

ПАЦОВИ ИЗ ПОДРУМА КРЕМЉА

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ

КОМБИНАЦИЈЕ

Најновија именована руководилаца у РТВ Београд, спремна колико и пуцање у народ 9. марта, ужасна по аморалности, јер директно пљују у гроб Бранислава Милиновића, објективно представљају последњу Милошевићеву авантуру која му се не сме опростити.

Повод да се кич-вожду каже најсудбоносније „не“ у новијој српској историји само је, привидно, небитан за опште српске интересе.

Иза смена у РТВ Београд крију се огавне комбинације.

Бунт најављен за 9. октобар, и због ових именована, и због свега што нам се догађа, а што је ова именована и диктирало, последња је прилика да се Србија усправи, али и да, спасавајући своју част, спасе и угрожени нови европски поредак.

Са Слободаном Милошевићем, судећи по потезима које укључено вуче, а међу којима су новинарске смене круна програмиране драскости, ни светски рат, први и једини рат у коме би Срби могли да се нађу на погрешној страни јер би им командовао неки Јазов или неки Стеван Мирковић, што је исто, није далеко.

У Београд ће, зато, 9. октобра, бити уперене очи света.

Ко пропусти тај дан, ко га преспава ко се буде колебао, пропустиће и преспаваће сусрет с властитим учешћем у историјским збивањима.

Процене даје нова гарнитура послушника доведена на руководећа места у РТВ Београд само због предстојећих општинских избора тачне су, али су и поједностављено гледање на проблем.

У питању су, по свему судећи, крупније ствари.

Глас разума

И именована нових једанаест руководилаца у РТВ Београд, спроведена муњевито и уз кршење закона уочи покушаја удара у СССР, драматично лице на српске припреме за, срећом пропали, московски удес.

Нису ли Јазов, Кључков и остали желели да баш у Југославији, која је у центру светске пажње, у којој борави на стотине страних новинара, имају контролисане медије уз себе и стално отворени канал за пласирање својих информација?

И нека сумњива „освајања“ репетитора, изгледа и уз помоћ војске, сада су још сумњивија.

Време ће потврдити или оповргнути да ли је Слободан Милошевић унапред знао за удар у СССР, да ли је на прву вест о удару, попут Садама Хусеина и Моамера ел Гадафија, био шампањац са својим истомишљеницима, и да ли је један од виђенијих учесника шире светске болшевичке завере, од које још није прошла опасност, али време никада неће спратио љагу са лица Србије због недвомислене подршке њене званичне власти московским превратницима.

Глас српске опозиције, једини глас разуматих дана у Београду, буди лепе наде да ће Горбачов и Јељцин умети да одвоје дух српског народа од злодуха актуелног српског режима, и да ће, заједно са осталим учесницима у стварању нових светских односа, на Србију почети да гледају на квалитетно нов начин.

Чија служба

Под руководством својих муњевито постављених газда, српска телевизија као да је, потврђујући да се у Србији ништа не догађа случајно, била у служби совјетских пучиста.

На екран су се, аветињски мучно а дрско озарени, вратили и Предраг Витас, и Душан Чукић и Споменка Јовић, и дежурни превртљивац Нино Брајовић. И овог пута је злоупотребљен Патријарх Павле, добрио човек који би морао боље да се чува од хуља, како би се, уз његову помоћ, Витасов повратак учинио свечаним. Стари заљубљеник у црквени Кремљ, полуписмени Душан Чукић, чак је, хитро, отпутовао у Москву да тамо, изгледа, усмерава и контролише, а ако затреба и цинкари, наше новинаре.

Дописник „Танјуга“ Михаило Шарановић, који се, по навијању за пучисте, прописно обрнукао, и који је, када се све срећно завршило, отужно и љигаво тврдио да је знао шта ће бити али да то није смео да каже, признао је, неопрезно, у једном од фоно-извештаја, да му је из стана „управо малочас“ изашао фамозни Чукић.

Из Москве су, срећом, извештавали и Јасмина Павловић — Стаменић и Бранислав Чанак.

С екрана су се, кад је пуч пропао и када је совјетски народ пожурео да пригласи елементарне демократске тековине, из уста Чукића и Брајовића чуле речи „погромаштво“ и „реваншизам“, а Чукић је раздрагане масе на трговима називао „митингашима“, с истом

оном мржњом с којом је гледао на 9. март. Пропаст совјетског преврата на српској телевизији с новим газдама дочекана је с нескривеном резгнацијом.

„Специјални рат“

Ко су ти нови људи, та нова екипа за ућуткивање опозиције и ширење мржње, тај специјални одред за разбукување ратне психозе, ти рафинирани официри цензуре ио испирања мозгова, због којих Србија мора да врисне до неба?

У демократским земљама, за генералне директоре радио-телевизијских компанија, чак и када су државне, постављају се способни менаџери или најугледније јавне личности које се не баве политиком; у социјалистичким тоталитарним режимима, генерални директори радио-телевизијских кућа су личности од посебног значаја и бирају се, попут шефова обавештајних служби, из редова послушника претходно добро проверених на низу најосетљивијих и тајних послова.

Нови генерални директор РТВ Београд др Добросав Бјелатић, за кога је Душан Митевић и интелектуалац, и демократа, и сензибилна душа, и поштен човек, дакле, тајнови Митевић неупоредиво гори и опаснији од Митевића, управо је особа по мери социјалистичких норми за место на које је устоличио.

Последњих година у Србији није било прљавог политичког задатка на који није упућиван др Бјелетић, кога су наивни доживљавали као ђака Милетнија Поповића, а који је увек био само и једино рурални стаљиниста. С напрасно успешним жељезничаром Миломиром Минићем, с данашњим јавним тужиоцем Србије Мићом Јаковљевићем и с новопеченим финансијским експертом СПС Миленком Петровићем, др Добросав Бјелетић је био променљиви члан „црне комунистичке тројке“, која је харала Србијом, организујући политичко подземље најнижег нивоа за Милошевићеву службу.

Нови директор Радио Београда др Војислав Мићовић, коме је у првим комбинацијама намењено Бјелетићево место али се од тога одустало, стручњак је за „специјални рат“ и шпијуне. У ширем контексту гледања на актуелна збивања у Србији, није неинтересантно да је др Мићовић, својевремено, због својих проруских схватања „спцијалног рата“, у коме као да уопште нема Брежњевљевог КГБ, блатио Америку и да је дошло и до озбиљног дипломатског инцидента. Ова чињеница је, вероватно, сувише упадала у очи, па је Мићовић, у кадровским размештањима уочи неуспелог Руског препрода, остао без фотеле на врху пирамиде РТВ Београд. И радио је, међутим, стратешки важна карика.

Ни остали руководиоци српског радија и српске телевизије, указано постављени, међу којима је Момир Бркић, који је, због своје минорности, само фуснота Милошевићевог безобразлука, ни остали „специјалци“ из кампа мржње, чији је највећи учинак, до сада, повећан број мртвих Срба, гураних с екрана урат за Милошевићеве фикције а не за сопствену слободу, нису из неке боље или лепше приче.

ДОБРИЦА ЋОСИЋ О ИСТОМ И ОСТАЛОМ

ГЕЦА ИЗИГРАВА СЕЉАКА

П ротеклих дана, док су се у Совјетском Савезу удешавале и раздешавале ствари планетарних размера, и наш национални Геца Добрица Ћосић покушао је да буде лукав и мудар на начин српског сељака — да не каже ништа што би га обавезало наспрам тако крупних историјских догађаја. Има ли потребе да се каже колико, уопште, у последње време успевају таква лукавства Добрице Ћосића и колика је његова стварна способност мимикрије? Срби су, изгледа, најзад постали далтонисти и најзад Ћосића виде само у једној боји — у оној која је његова једина и права боја.

И у овој прилици, уместо да оде пред амбасаду СССР-а где је истински слободољубиви свет изражавао своје непристајање на обнову диктатуре у „првој земљи социјализма“, Ћосић је покушао с новом мимикричком операцијом: отишао је у Француску 7 да изрази своју сагласност са Управом Удружења књижевника Србије која је у свом саопштењу осудила изненадну смену руководећих људи у РТВ Београд, не заборављајући ни том приликом да дода да је „сагласан са овим текстом, али да међу новопостављеним руководиоцима РТВ Београд има људи који не заслужују такве оштре атрибуте да су послушници“... („Вечерње новости“, 24. август 1991).

КАКАВ ОТАЦ — ТАКАВ СИНОВАЦ

Природно је што је човек такве потенције, који је због својих оплодних могућности назван „оцем нације“, изродио је велико потомство истих генетичких особина, тако да и сви „синовци“ личе на оца и допуњују се као у народној песми: „Што пропусти старина Новаче, то дочека дедо Радивоје“. Тако ни председник УКС Матија Бећковић није пропустио прилику да после Ћосића дода да „Београд има најслободнију штампу не само у оквирима Југославије, него и читаве Источне Европе...“ — на што се морају додати бар три знака чуђења!!!

Матија је само заборавио да објасни која је то штампа у Београду слободна?

Није могуће да Матија не зна да су одлуком Радничког Савета НИП „Политика“ од 31. јула ове године све три редакције у овој Кући („НИН“, „Политикин СВЕТ“ и „Интервју“) које су тражиле смену главних и одговорних уредника (одговорних за уређивачку и пословну политику која их је довела на ивицу катастрофе), дакле да су све три редакције том одлуком стављене „на посебан режим“ по којем запослени у тим редакцијама добијају само стартне основе, без могућности да повећаним или квалитетнијим радом зараде и динар преко тога. У исто време, руководство НИП „Политика“ и Раднички савет, који су постављали главне уреднике и одобравали производњу и уређивачку политику, и затварали очи над огромним губицима које је таква политика производила, не осећају ни трунку одговорности нити помишљају да своје плате сведу на ниво стартних основа! Кажњени су само запослени у тим редакцијама који нису имали никакву утицај на оно што се решавало, па се, ето, у „Политикиној“ кући дешава јединствена ствар у природи — да последица буде старија од узрока!

Када је реч о узроцима и последицама, Добрици би већ једном требало објаснити да не дува ветар због тога што је он обукао капут, већ да он облачи капут зато што је ветар почео да дува. Исто као што му треба објаснити да то што се он окреће при сваком ветру није никакав знак постојаности, већ само знак лаке подложности. Јер, сада је већ очигледно да Ћосић неке природне процесе посматра обрнутим редом (најпре Устав па онда Демократија и демократска држава) и да своје ставове мења зависно од тога како дувају ветрови.

Поводом ове последње тврдње, подсетићемо да је у новембру прошле године у Риму, на трибини Социјалистичке партије Италије организованој на тему „Куда иде Југославија“, Добрица Ћосић непопустљиво тражио федеративну, само федеративну, Југославију у којој ће бити и Словенија и Хрватска. У паузи тих разговора, Ћосић се обратио потпредседнику Републике Словеније Цирилу Злобецу, сабрату по перу, и упитао га:

— Па добро, Ћиро, за шта си ти најзад?

— За конфедерацију?

— Ево ти — на!

И при том му Ћосић показао — шифак.

Ових дана, пак, италијански листови „Коријере дела сера“ и „Епока“ цитирају Ћосића који пристаје и на „крњу“ Југославију.

Како је кренуло, још ћемо слушати Ћосића како се залаже још само за Велику Србију. Па само за Србију. Па само за српски пашалук. Док не дође до тога да брани само своју вилу на Дедињу.

Али ако би га неко подсетио на све ове његове недоследности и све што је у последње време изговорио противно смислу и логици, Геца би можда покушао да још једном изиграва сељака и да наивно упита:

— Ко, јел' ја?

Ђорђе ДИМИТРИЈЕВИЋ

ДР ВОЈИСЛАВ КОШТУНИЦА, ПОТПРЕДСЕДНИК ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ

БАШ У РАТУ НЕ ТРЕБА ЋУТАТИ

У Србији ће становати демократија, Карађорђевићи и сви Срби када се свргне садашња комунистичка власт. Коалиције опозиционих странака Србије нема без савезништва СПО и ДС, који на локалне изборе излазе са заједничким кандидатима. Владајућа странка вишемесечни флерт са каквим-таквим плурализмом мења чврстом контролом уочи избора. ЈНА не може да буде српска непартиска војска. Шешел је псеудоопозиција. Иза убиства Бранислава Матића — Белог стоји садашња власт Србије док не докаже супротно судском истрагом.

Господине Коштуница, који су разлози навели Демократску странку и Српски покрет обнове да приликом обељежавања годишњице смрти краља Петра I заједничким протестом упозоре актуелну српску власт да опозиција неће прећутно толерисати политикантску (зло)употребу традиције, херозма и трагике српског народа и његових светиња, коју садашња гарнитура на власти врши без икакве мере?

На заједничкој трибини СПО и ДС уприличеној дан уочи свечаности на Опленцу посланици наших странака јасно су ставили до знања да овакву врсту свечаности, којих има све више у Србији и које у овим летњим месецима представљају део предизборне кампање Социјалистичке партије Србије, неће трпети и да ће изнети сасвим јасан став о таквим промоцијама. Догађаји на Опленцу представљају беспримеран чин у низу настојања актуелне власти да све догађаје претвори у своје промоције. Супротно најсветлијим традицијама српског народа уприличен је парастос, коме не присуствују чланови породице, као што је то у српском народу уобичајено, али зато присуствују функционери владајуће Социјалистичке партије Србије. Тај скуп је заправо показао да су српски социјалисти спремни да све инструментализују зарад свог опстанка на власти, укључујући и династију Карађорђевић, али не допуштајући члановима те династије да се у Србију врате. Српски социјалисти данас имају несумњиво мању подршку него што су имали на децембарским изборима, на којима су освојили мање од половине гласова оних који су на изборе изашли. За председника Слободана Милошевића и само презиме Карађорђевића представља сувише велики изазов да би било коју личност из ове породице могао да види у нашој средини. Тако се дешавају парадоксалне ствари — они прослављају годишњице, датуме, везане за име те значајне српске породице, а истовремено њеним члановима нису спремни да допусте повратак у земљу.

Верујете ли у скорни повратак Карађорђевића кући?

Повратак Карађорђевића у Србију је неминовност. То ће бити још један тест који ће показати колико је владајућој странци стало до демократије и до демократске традиције. Досадашњи потези показују да им до тога није стало. Сматрам да ће повратак династије Карађорђевић представљати израз расположења јавности, чему ће владајућа странка у Србији моћи само привремено да одолева и да се супротставља. На неки начин то се по-

казало и на самој свечаности на Опленцу, где је дошло до изражаја право расположење српске јавности према носиоцима актуелне власти у Србији и према припадницима једне породице, која у најбољем смислу оличава оно што је највредније у српској демократској традицији. Биће свакако још покушаја да се њихов повратак у земљу спречи, биће пуно лицемерја у актуелној политици Социјалистичке партије Србије, али само је питање времена, по мени, када ће се живи потомци великих претходника Краља Петра и краља Александра наћи у нашој средини. Мислим да је то за демократску јавност у Србији, за опозицију у Србији, једна од ствари за коју се посебно треба залагати, што до сада није чињено. Династија Карађорђевић је под потпуно недемократским условима, притисцима, голим политичким насиљем после Другог светског рата била принуђена да напусти своју отаџбину. Чланови те династије морају данас добити право да се у Србију врате, а демократској Србији би одговарало да се у будућности изјасни о облику владавине у Србији на најдемократскији начин, путем референдума. Мислим да је на свечаности на Опленцу принц Томислав расположење ове породице најбоље изразио речима да ће се у Србију вратити, али не као гост већ као домаћин.

Црква без дистанце

Стиче се утисак овим поводом да Српска црква не налази потребну дистанцу и пристаје на манипулације власти, која њеним ауторитетом прибавља толико потребну легитимност у народу. Како Ви видите њену улогу данас? СПЦ је добила нове владине, али јој је политика стара.

Свакако да је тешко за једну тако значајну институцију, као што је Српска православна црква, да води политику и делује у условима режима, који је у основи до сада био милитантно атеистички, а можда је још теже деловати у једном другом режиму, који задржава све основне одлике комунистичке идеологије, али истовремено покушава, као и многе друге ствари, да саму СПЦ инструментализује. На исти начин на који жели да употреби и злоупотреби политичку прошлост српског народа, покушава да злоупотреби и саму СПЦ. Положај Српска цркве, која на политику и државу гледа сасвим различито од других цркава, милим превасходно на Католичку, у том погледу је деликатан, али мислим да ће се са оним променама, које се дешавају данас у српском друштву, и њен став према оваквим злоупотребима од стране владајуће странке мењати. Подсећам вас да је председник Републике одбио да својим указом прогласи Закон о повраћају посуда Српској цркви, који би јој омогућио нормално функционисање, да не кажем преживљавање. Одбијајући да прогласи овај Закон, а захваљујући чињеници да Председник Скупштине није никада више тај Закон ставио у редовну Скупштинску процедуру, упркос потестима опозиционих посланика, право председника Републике на суспензивни или одложни вето претворио се у право на апсолутни вето. И он је то право један једини пут до сада искористио, када се радило о СПЦ. То само по себи довољно говори о односу актуелне власти у Србији пре-

ма Цркви. Интересантно је и образложење због кога није прогласио овај Закон, у коме је председник Републике навео да се овим Законом у повлашћен положај ставља једна српска заједница у Србији, СПЦ. Разлози председника Републике су прихваћени и од стране СПЦ, од Патријарха Павла, и СПЦ је предложила другачији пројект о повраћају имовине свим црквама и верским заједницама у Србији који смо формално као посланички предлог поднели Слободан Ракић и ја у Скупштини Србије, а који никада није став-

МОРАТОРИЈУМ

Мораторијум на деловање опозиционих странака у овом тренутку био би најгоре решење. Јавности треба предочити све недостатке, сву ограниченост, сву безумност одлука, за које ће време показати да су биле погубне по српске националне интересе, а пре свега Срба изван Србије.

љен на дневни ред Скупштине. У образложењу, које је неформално изнео садашњи министар вера, речено је да би се усвајањем оваквог Закона у повлашћен положај ставила, веровали или не, Католичка црква у Србији. Наводно је она та која располаже великим непокретностима, нарочито у Војводини.

Да ли приметно приближавање у активностима СПО и ДС, две најутицајније и највеће опозиционе странке, значи и приближавање у ставовима?

Свакако да контакти наших странака значе и приближавање у ставовима. Сматрам да је та подударност у ставовима и подударност у интересима, можда још боље речено, била видна и раније. Она је произлазила из тешког положаја у коме се налазе опозиционе странке у односу на владајућу и када је реч о огромним материјалним средствима којима она располаже и када реч о контроли над средствима информисања. Били смо присиљени на савезништво и сарадњу не само из ових разлога, већ и због чињенице да је циљ деловања наших странака заправо исти — усмерен је на успостављање демократије у Србији, чему ове две странке, за разлику од владајуће комунистичке теже. Ти разлози су били евидентирани од почетка, али наравно не увек и не свим припадницима ових двеју странака. То је довело до тога да са погоршавањем нашег положаја у ових неколико месеци свест о потреби заједничког деловања и сарадње постане јаснија и да доведе до данашњих честих и институционализованих контаката између водећих људи у ове две странке.

Постоје ли индиције да ће ова сарадња бити дуговечнија?

Прилике у којима делујемо ће утицати на то да свест не само о неминовности ове сарадње, него и о потреби константне сарадње буде присутна у нашем даљем деловању. У том погледу осим редовних контаката између двеју странака, сагласили смо се да је потребно направити један кодекс, правила о узајамном обавештавању, уважавању, о избегавању непотребних спорова, заједничком

деловању, заједничком иступу у медицијам, на политичким трибинама, на промоцијама странака, у том погледу су одговарајући кораци предузети и до склапања кодекса ће се свакако доћи. Поред тога, сарадња ће се проширити нарочито на терену, у појединим општинама и на друге политичке странке, тако да треба очекивати да у те споразуме, наравно преко две водеће опозиционе странке, буде укључен и низ других опозиционих странака сличне политичке оријентације.

Који степен усаглашености и заједничког наступа треба да имају опозиционе странке како би ефикасније деловале. То није била Уједињена опозиција, ДС себе није видела ни у УСДО?

Много тога треба регулисати у нашим узајамним односима и омогућити заједнички наступ и у Парламенту и ван њега. Морам рећи да много тога до сада није постигнуто у сарадњи СПО и ДС, рецимо у заједничком реаговању а неке од несумњиво спорних политичких закона који су доношени у последње време. За утеху, у овом погледу се није далеко отишло ни у самим политичким странкама. Оно што нисмо успели сами, нисмо успели ни у сарадњи са СПО. Уједињена опозиција представља, уз све недостатке, значајну епизоду у деловању опозиције у Србији али епизоду везану за децембарске изборе. Ти односи су касније утихнули и везе су ослабиле и сводиле су се на везе између посланичких клубова СПО и ДС које су по мени биле добре. Са другим политичким странкама сарадње није било, или је било од случаја до случаја. У ДС су постојала различита становишта о Уједињеној Српској демократској опозицији да би на крају и на Извршном и на Главном обору одлучено да се оваквој коалицији не приступи. Ја сам био један од оних чланова ДС који се залагао за приступање УСДО. Време је на неки начин показао да је сарадња опозиционих странака неминовна, а пре свега да је неопходна сарадња између ДС и СПО. Било какве удружене опозиције у Србији нема уколико се у једној таквој коалицији не налазе две водеће опозиционе странке, СПО и ДС. Закључили смо да је ту сарадњу најбоље остваривати тако што ће се наши односи институционализовати и што ће СПО и ДС представљати некаку осовину опозиционог деловања у Србији којој ће гравитирати низ других политичких странака које су мање или више блиске једној или другој странци.

Низ неспоразума и конфронтација током читаве године прате СПО и ДС. Да ли су разлог томе несавладиве и дијаметрално различите политичке концепције, острашћеност политичких лидера две странке или нешто треће? Више разлога је утицало на неспоразуме и спорове до којих је долазило између СПО и ДС. Неспорно је да постоје и одређене разлике у политичким програмима, мада су по мени те разлике данас битно мање него што су биле прошле јесени. Међутим, разлике у политичким програмима, ма како биле велике, не би требале да буду разлог за раскидање сарадње између политичких странака, које удружује један заједнички циљ, а то је настојање да се један уауторитарни режим сруши и да се напokon у Србији успостави демократија. На наше неспоразуме је утицало и одсуство политичког искуства,

посебно демократског искуства. Оно што карактерише односе у Србији рефлектовало се и у односима између ове две странке. У Југославији између два рата у једном тренутку су се нашле на заједничком послу три политичке странке — Радикална, Демократска и Земљорадничка као делови Удружене опозиције. Чињеница да су лидери осећали да постоји нешто што надилази страначке интересе довело је до сарадње која је функционисала на начин који би могао да представља образан наших односа и сада.

До када ће трајати апстиненција опозиције са Скупштинских заседања?

Наш излазак из Скупштине је везан за иницијативу СПО и ДС да се у Србији образује једна посебна влада, да се у ситуацији у којој је некомпетентност и неодговорност одлика свих власти у Србији — и оне коју носи председник Републике, и Скупштина и влада, да се најактивнији део те власти на неки начин поправи, побољша, учини компетентнијим. Разлози за наше залагање да се успостави влада националног јединства су добро познати. Тај предлог је одбачен и њему је супротстављен предлог о реконструкцији владе, са чиме се ми нисмо могли задовољити. То је разлог зашто смо из Скупштине изашли. Лично сматрам да је разлога за излазак из Скупштине било и раније и да су били јачи од онога који је нама послужио овом приликом као повод.

Целокупан законодавни рад Скупштине Србије, целокупан рад владе, кршење пословника, повреде Устава, ширење монопола над средствима информисања од стране владајуће странке били су јачи разлози за излазак из Скупштине. То није благовремено учињено. Како ће се даље ствари одвијати, видећемо. Наш став је да се у Скупштини можемо вратити тек под одређеним условима, када се на дневном реду Скупштине Србије нађу несумњиво значајна питања за интерес српског народа, питања од државног значаја, утврђивања унутрашњих граница у Југославији, питања ванредног стања, питања рата и мира. Само у тим случајевима опозициони посланици би требало да се врате. Бојкотовање локалних избора аутоматски поставља питање и целисходности останка посланика опозиционих странака у Скупштини Србије, чак и у оваквом статусу у каквом се ми данас налазимо, као посланици који бојкотују рад Скупштине Србије. У том смислу би се тада морало поставити питање потпуног преиспитивања те одлуке и евентуалног враћања посланичких мандата у целости.

Потребно заједничко гласило

Жртве и батине које су пале 9. марта чине се бесмисленим, јер је стање у ТВБ после примене Закона о јавном информисању, према коме влада, а не Парламент, именује челнике државних информативних медија — горе него икада. Хоће ли поново бити 9. марта и како са монополисаним средствима информисања у предстојеће општинске изборе?

Ситуација у погледу нашег приступа медијима, а ту првенствено мислим на телевизију, погоршава се у односу на промене, ма колико оне биле умерене, до којих је дошло после 9. марта. Најновија наименовања у ТВБ

несумњиво говоре о томе да не само да се на руководећа места у овој кући распоређују искључиво чланови Социјалистичке партије Србије, већ да међу њима превађају људи најдемократскији, и најретрограднији политичких уверења, људи који ће се дичити тиме да тврде нешто што чак и многи водећи људи у СПС избегавају да кажу, а то је да су одани комунистичкој идеји и комунистичким уверењима. Један од бивших уредника партијског листа „Комунист“ коме је било намерено овог пролећа да буде главни и одговорни уредник ТВС, Миомир Бркић, реагујући на критике опозиције и на осујећење да дође на то место, изјавио је да је он човек комунистичких уверења и да се тих уверења не стиди. На чело ТВБ долазе људи оваквих уверења у време када СПС јавно тврди да са большевизмом немају ничег заједничког, или како то чини новопечени потпредседник владе др. Будимир Кошутић, који тврде да су Срби жртве комунистичког једноумља. Наравно, таква априча не заслужује никакав коментар осим обичног подсмеха, јер је сам Б. Кошутић до пре годину дана био члан те Комунистичке партије Србије, па су према томе ти Срби који су били жртве комунистичког једноумља били и жртве онога што је он је он у протекле две деценије као члан те странке чинио. Чињеница да овакви људи долазе на чело ТВБ говори о томе да владајућа странка, у приликама какве су сада, замишља да овај вишемесечни флерт са каквим-таквим плурализмом у својим програмима замени једном чврстом контролом и надзором над свим медијима уочи локалних избора. Очигледно је да се ради о странци која је демократске поступке испољавала само у оним тренуцима када је на то била принуђена.

ЧЕЛНИК

Као челник једне опозиционе странке Шешељ од децембра није дао ни једну једину изјаву, којом би довео у питање садашњу власт у Србији. Критикује све владе, изузев српске, а на изборима у Раковици био је повлашћени кандидат владајуће странке.

Ако српски комунисти остану при томе да после свих промена у земљама источне Европе на овај начин схватају успостављање демократије у Србији, онда ће 9. март поново постати наша неминовност. У том погледу на митинге треба гледати као на једно од демократских средстава. Уколико у оваквим условима опозиција изађе на локалне изборе, сматрам да се мора размишљати о некаквом гласилу иза којег би стајале све опозиционе странке у Србији, пре свега СПО и ДС, које би било у функцији општинских избора.

Преговарачи заступају мањину

Како се опозиција припрема за општинске изборе? Хоће ли изаћи са заједничким кандидатима или поновити грешку из децембарских избора и наступати самогласно?

Ако опозиција изађе на ове изборе, а ту

стоји једно велико „ако“, онда, хвала Богу, први пут у редовима опозиционих странака, пре свега две водеће опозиционе странке, постоји јасно сазнање да једним изгледом за успех леже у заједничком деловању и у заједничким кандидатурама одборника опозиције од првог изборног круга. У том смислу мислим да никаквих спорова неће бити. Ако има нечег вредног у ономе што се збило децембра месеца прошле године, онда је то пре свега чињеница да је тај индивидуални наступ омогућио да се изврши селекција политичких странака, да се одмери које то политичке странке имају тежину и када се политички простор разбистрио, са јасном свешћу о потреби заједничког деловања на будуће општинске изборе може се ићи са заједничким кандидатом.

Да ли резултат рада опозиционих посланика у Српском парламенту оправдавају улазак опозиције у Парламент и како сада, шест месеци касније, сагледавате одлуку о уласку у то тело?

Резултати рада опозиционих посланика у Парламенту Србије могу се позитивно одмеравати не преко онога што је Скупштина доносила и одлучивала, већ преко критике, којој су ти закони били подвргнути, а та критика је, захваљујући ономе што је постигнуто 9. марта, представљала јавну чињеницу благодарно телевизијским преносима. Само у тој деловању опозиционих посланика има вредност. Опозиционе странке су на овај начин добиле бесплатну и најширу трибину на којој су изнеле другачије ??? политичког уређења Србије, једно залагање за успостављање демократског поретка и демократске власти. Одлуку о изласку на прошле изборе су, ипак, донеле све странке. Са неки накнадним сазнањима ја сам данас ближи идеји да на изборе није требало изаћи. Када се већ изашло, онда треба подвући и ону позитивну чињеницу нашег учешћа у раду Скупштине Србије, које је бар по мом искуству и према ономе што сам ја доживљавао, више представљало лично мучење и жртвовање него било шта друго, онда је ипак и поред те почињене грешке, у сему било и нечег позитивног чучо се други глас у Србији, показало се да се Србија не може свести само на политику једне странке и ставове и хирове једне личности.

Каква је сврха саветовања шефова парламентарних група Југославије у Сарајеву крајем месеца када од идеје југословенства није остало ништа?

Саветовање у Сарајеву представља финале једне старије, раније иницијативе ДС да преговоре о будућности Југославије не треба да воде шефови југословенских државица, већ у ове преговоре треба да буду укључене и политичке странке, па и опозиционе политичке странке. Недостаци досадашњих преговора о судбини Југославије су видни. У њима је учествовало до сада само шест појединаца и били су по правили тајни. Сазнало се једино да су по резултатима обичан фијаск, да су довели у питање сваку даљу врсту конструктивних разговора и покушаја да се пронаше неки излазак из ситуације каква је сада или бар избегне оно најгоре — а то су оружани сукоби, да су они заправо више помогли да до тога дође, него што су одмогли. У тим разговорима

су учествовали по правилу представници владајућих странака које на изборима који су одражани прошле године, захваљујући демократским ограничењима Изборног закона, нису освојиле ни већину гласова бирачког тела. То је био разлог више да се у ове разговоре укључи и једна други део јавности у нашим федералним јединицама чији се ставови до сада нису чули. Позиву се одазвао велики број посланичких клубова, од 36 позваних скоро 30 је одговорило позитивно и утолико ће тај скуп у Сарајеву, без неког претераног оптимизма којем много места нема у данашњим приликама, ипак омогућити да у оптицају на неки начин уђе више различитих идеја и да с ечује један део јавности, чији се погледи на југословенску кризу нису довољно чули.

Шешел је привид

Како видите расплет у Југославији, хоће ли сви Срби живети у једној држави?

Прилике данас су такве да је сама помишљања на могућност опстанка Југославије нешто што се налази у сфери неодмереног оптимизма. ДС се од свог оснивања за Југославију није залагала из сентимента, већ из сасвим практичних разлога, из користи а не због емоција. Све мање можемо вероватно да ће такво решење, чија је ваљаност била у томе што је омогућавало да се сви Срби нађу у оквиру једне државне заједнице, моћи да одржи. Којим путевима обезбедити тај миран расплет југословенске кризе и решење за српски народ у некој будућој држави су питања која се за све нас представљају велике непознанице. Пре много година у редовима хрватске емиграције један врло често употребљаван израз је изазивао наше одбијање у подсмех, то је израз „миран разлаз“. Данас смо принуђени да и о томе размишљамо. Критичари југословенске идеје као рецимо Јован Дучић, су изгледа били управу у веме када је велики део Срба мислио другачије. Дучић у недавно објављени политичким списима, писаним за време другог светског ата у емиграцији у Америци, каже на једном месту да је основни проблем са Хрватима у југословенској заједници био у томе шт они нису тажили одређена права, као и сви други народи, већ су тражили другачија права. Залагање Словеније и Хрватске за потпуно другачијим правима доводи у питање и сам смисао живљења у заједничкој држави.

Сматрате ли да је могуће безболно трансформисати ЈНА у српску војску, или треба приступити неком повољнијем решењу? Није ли то српска гарда као нестраначка војска?

Захваљујући политици актуелне власти у Србији, Србија касни не само у формирању једне одговарајуће концепције српског националног интереса, не само у заступању тих националних интереса на одговарајући начин изван граница Југославије, већ у формирању нечега што би војним путем те српске националне интересе могло да заступа и брани. Док су се друге федералне јединице увелико наоружавале у Србији се о томе није размишљало. Велико је питање да ли је могуће ова трансформација имајући у виду да је руководећи кадар ове формације још увек при-

вржен превазиђеној идеологији. Реч је о томе да се међу водећим људима нашло много заговорника формирања партије која је требала да обнови комунистичку идеју на овим просторима, Савез комуниста—покрет за Југославију. То су разлози који отежавају могућност трансформисања ЈНА у српску непријатељску војску. Потребно је од самог почетка другачије формирати српске оружане снаге и у том погледу, по мени, најбољу могућност је пружила идеја о влади националних јединства чији би један од првих задатака био формирање такве војне формације.

Како процењујете деловање контраверзног посланика Шешела?

Деловање Војислава Шешела у Скупштини Србије било је све, сем не контраверзно. Оно је представљало наставак нечега што је његов политичко деловање обележавало од децембарских избора. Без икаквих пристрасности, јер В. Шешела знам јако дуго, оно што је на мене оставило утисак јесте чињеница да од децембарских избора он као челник једне опозиционе политичке странке није дао ни једну једину изјаву којом би у питање довео садашњу власт у Србији. Дакле, није деловало на начин који би био примерно позиционим лидеру. Оно што је Шешел чинио у Скупштини Србије била је упорна и доследна критика свих влада, сем актуелне српске владе. Избори у Раковици су вођени на такав начин да је у јавним медијима контролисаним од стране садашње владајуће странке, повлашћени кандидат био заправо Војислав Шешел. Најгори део те приче је везан за деловање у Скупштини Србије и за један наступ који је открио амбиције овог посланика да у Скупштини Србије владајућу странку не критикује, али да то компензира критиком опозиције. Све то оставља мучан утисак. Ова епизода ме подсећа на нешто што је постојало у Југославији и другим комунистичким државама после II св. рата а то је фиктивна опозиција која је владајућим комунистичким странкама служила да створе привид постојања опозиције. Истовремено главно деловање такве псеудо опозиције је усмерено ка правим аутентичном опозиционим странкама и личностима у Скупштини.

Може ли се последње убиство добротвора Српске гарде оставити у контекст политичког терора који ће „хомогенизовати“ гласаче?

Убиство Бранислава Матића—Бабића несумњиво представља чин политичког насиља за које ме нико неће уверити да иза њега не стоји интерес владајуће странке све док она супротно не докаже. А она то може доказати ваљаним резултатима судске истраге у коју би сви поверовали. Нема никаквих знакова до сада да се у том правцу нешто дешава, према томе та сумња остаје. Реч је о низу поступака од којих је ово најозбиљнији и најдрамаичнији а којим се настоји да се застраши јавност у Србији. Ово, као што је познато, није ни прво убиство када је реч о СПО, није ни прва жртва која је пала. Поменућу, мада се по значају не да уопште поредити, насилни упад у просторије ДС који је исто имао за циљ да застраши. Починиоци никада нису открити. Док супротно не буде доказано, из-

них стоји садашња власт Србије преко унајмљених починилаца!

Нема ћутања

У најдобронамернији критичари упућују озбиљне замерке српској опозицији да је сву своју полатност усредсредила само на „обрачун“ са српским комунистима у коме, искрено речено, нема видљивијих резултата, а да је спољне српске проблеме у непријатеља запоставила. Стоји ли ова замерка?

Та замерка се врло често чује, мислим да се ради о потпуном неразумовању задатка опозиције у једном потпуном несхватању природе садашње власти у Србији и садашњег поретка у Србији. Да имају моћ коју су некада имали, српски комунисти не би морали да чине повремено неке сасвим неважне уступке демократији или да покушају да навуку демократску одору прикривајући своју стварну природу и претварајући се да су противници болшевичке идеје. Из тог разлога је главни и оснивни циљ деловање демократских снага у Србији усмерен на успостављање демократског поретка, неминовно са потребом да се са власти свргне владајућа странка! И то је довело до тога да је од основног значаја тај тзв. обрачун са српским комунистима, без ког нема деократије и који представља прву степену у преуређењу српске државе и у заступању интереса српског народа.

Да ли је било контаката Европске мировне мисије са српском опозицијом? Да ли је она уопште на било који начин укључена у преговоре о судбини земље?

Директних коцнараката Европске мировне мисије са српском опозицијом није било. Свакако да постоји у редовима водећих људи у Европској заједници интерес и контакти са представницима опозиционих странака и све је више свести и сазнања о томе да се Југославија и поједине њене републике не могу свести на водеће личности у тим републикама и политику коју они воде. Контакти који су постојали до сада са Европским Парламентом, са појединим водећим личностима из европске заједнице помогли су да се створи другачија слика о Србији. Опозиција у Србији до сада није била укључена ни на који начин у преговоре о судбини земље.

Шта мислите о предлозима да опозиционе странке мораторијумом заледе своје активности у време ратних немира?

Мораторијум са становишта опозиционих странака, у условима у којима се земља данас налази, би био најгоре могуће решење. Ствар је у томе да се јавности предлоче сви недостатци, сва ограниченост, сва безумност одлука која владајућа странка и њени челници чине у овом тренутку. То се може само критиком а не ћутањем у једној политици за коју ће време показати да је била погубна по српске националне интересе пре свега Срба изван Србије. Мислим да опозиција не треба у овом тренутку да се бави одлукама о бустављању, суспензији своје делатности, већ напротив да буде још активнија.

Разговарала: Славница ЛАЗИЋ

СРПСКА ВЛАСТ ИЗМЕЂУ ПРЕДСЕДНИКА, СКУПШТИНЕ, ВЛАДЕ И МИХАИЛА МАРКОВИЋА ДЕМОКРАТСКА РЕКА И ТАЈНИ КАНАЛ

Према недавно објављеним резултатима једне анкете у Америци половина испитаних средњошколаца означила је Немачку као ратну савезницу САД у Другом светском рату. У истој анкети комунизам је изазвао асоцијације које нису далеко од онога што грађани Србије осећају према усташкој држави на територији авнојевске Хрватске. За то време челници српске власти готово нескривено су се радовали паду Горбачова. Какве то везе има са Милошем Бојовићем или Војиславом Шешељем — чуће се!

Изгледа да је управа оно што је српска опозиција тражила да Слободан Милошевић да српском народу добио хрватски народ од Фрање Туђмана. Реч је о концентрационој влади или влади националног спаса. Пошто је Милошевићу, за разлику од Туђмана, било нејасно од кога српски народ треба да спасава влада националног спаса, српска влада је само реконструисана. У владу је ушао Будимир Кошутић као једини човек који се налазио на „ширем списку“ опозиције. Ова позитивна промена у влади вишеструко је неутралисана избором Данила Марковића за новог — старог министра за просвету.

Хрватска влада је формирана на начин који је за Србију предлагала српска опозиција Слободану Милошевићу. Та влада садржи мање од трећину чланова из редова странке на власти. Тако је Туђман још једном показао да све оно што чини Србима у Хрватској не чини својој опозицији.

Што се тиче странке на власти у Србији, за њу је опозиција и даље највећи непријатељ. Упркос великом развоју демократије о којој се средином лета надахнуто говорило у Скупштини Србије.

Антологијска мисао Милоша Бојовића према којој „ако је ишта истина, као што је истина да је данас четвртак и да је сада двадесет до седам и нико то не може порећи, то је истина да је ову Србију заплуснуо такав талас демократије да је то река која се зауставити не може“, изречена на седници скупштине СР Србије, на којој је гласано о поверењу влади, данас представља само пуку потврду да председник Законодавног одбора Скупштине има тачан сат.

„ГРЕШКЕ“ ОПОЗИЦИЈЕ

Да ће се дићи и кука и мотика на опозицију која „поново покушава да се домогне власти“ потурајући идеју о концентрационој влади, најавио је на поменутој седници Скупштине потпредседник Владе Никола Станић,

оптуживши опозицију за стање у коме се налази Србија. А Влада је учинила све што је било у њеној моћи — одржала је преко педесет седница! Да је опозиција крива за све неуспехе Владе и Скупштине потврдили су у својим дискусијама и многи посланици из редова СПС. Најпре, опозиција је крива што не ради у Скупштини већ замајава народ по туђим изборним јединицама (цитирамо речи посланика Ратка Ристића): „Док Скупштина овде ради и доноси законе, они (опозиција — прим. М.П.) посећују у мојој изборној јединици успешне радне организације, држе трибине, а ја морам да седим овде и да испуњавам своју обавезу народног посланика и да радим на доношењу закона, оно што је превасходан задатак овог Парламента“. Потом, опозиција је крива зато што је гора од лоше владе (В. Шешељ): „Мој став је да имамо лошу Владу али су много гори они који би по сваку цену хтели да је сруше“. Даље, опозиција поставља и прецизне рокове за рушење Владе а то спречава да реализује закључке својих многобројних седница (цитирамо речи посланика Поповића): „Чак су били дати и рокови до када ће опозиција да обори Владу и преузме власт у своје руке. Влада је практично и радила под сталном пресијом изгласавања неповерења“. Такође, опозиција не ставља у службу српског народа информације које добија „тајним каналима“ (посланик Ратко Ристић): „Добар део народних посланика из опозиције, тврдим, који добијају вишак информација, не стављају их у функцију легалних и легитимних органа већ их користе против њих, молићу вас, а у корист своје странке. Ја разумем зашто их не дају у интересу Србије и српског народа, јер кад би то учинили не би их више добијали из извора одакле потичу, јер им је интерес исти као и онима који им их дају а то је рушење легалних и легитимних органа што није у корист нити Србије нити српског народа“. Коначно, опозиција је крива избог наводног непознавања српског језика (Милош Бојовић): „Један од колега рече малопре: Влада није испунила три члана Устава. Молим вас, Влада не ис-

пуњава чланове Устава, испуњавају се флаше, испуњавају се жеље слушалаца“.

Овим мислима посланика из редова владајуће и њој блиских партија, назначени су главни токови демократске реке кроз Скупштину СР Србије, коју је, као што смо видели, открио Милош Бојовић, човек који за себе рече: „Ја јесам члан СПС али не припадам покрету који брани социјализам“. Није ли председник Законодавног одбора Скупштине овим рекао нешто што се готово подудара са мишљу: Ја јесам правник али не припадам покрету који брани правну државу! У сваком случају М. Бојовић би требало да своју невероватну формулацију о социјализму растумачи својим колегама из СПС, а нарочито онеме који је први открио да реч социјализам, ако се трипут узастопно изговори, изазива шокове и парализује свести у редовима опозиције. Дакле, нека то растумачи оном теоретичару који је деветомартовске бојне отрове заменио речју социјализам.

КОМУНИЗАМ И ФАШИЗАМ

Потреба за стварањем концентрационе владе није се огледала само у чињеници да су резултати актуелне српске Владе далеко испод сваког дозвољеног минимума. Ово постаје готово очигледно када се узме у обзир да је Брионском декларацијом, према изјави Бани де Микелиса, једног од судионика у решавању југословенске кризе, Србија преузела на себе обавезу да повуче армију у касарне. Ову изјаву српска Влада никада није демантовала, а њој треба придодати све учесталије оцене које долазе са запада према којима је армија означена као србокомунистичка. Осим тога, већина акција из иностранства усмерене су ка давању подршке Хрватској у најновијем српско-хрватском спору. Образложење почива на једноставној чињеници да се Хрватска наводно спасава од погубног утицаја србокомунизма. Једна ауторитативна концентрациона Влада у Србији, лишена комунистичког идеолошког предзнака, врло једноставно би паралисала хрватске напоре да се српско-хрватски сукоб представи као судар болшевиизма и демократије.

Претпоставке на којима у Словенији и Хрватској граде пропаганду против Србије базирају на чињеници да просечни грађанин на Западу уопште не разуме шта се подразумева под усташтвом, новим фашизмом или покушајем обнављања геноцида према Србима у Хрватској. За потврду ове чињенице довољно је присетити се недавно објављених резултата једне анкете у САД, на којој је готово половина испитиваних средњошколаца означила Немачку као ратну савезницу САД у Другом светском рату! Фашизам је далека прошлост за просечног становника САД, а и само помињање комунизма изазива асоцијације које нису далеко од онога што грађани Србије осећају према свакој идеји о стварању нове усташке државе на територији Авнојевске Хрватске.

Акције које се организују са врха власти у Србији, које имају за циљ да неутралишу ефекте словеначко-хрватског пропагандног рата против Србије, изводе се тако као да је потребно да се утиче, не на светско, већ на српско јавно мњење. Готово да се не пружа

ни један употребљиви аргумент средствима информисања изван Југославије. Ово опште слабо место српске пропаганде нарочито је испољено приликом недавног боравка групе српских интелектуалаца у Швајцарској. **Дајте нам чињенице уместо прича**, поручили су нам из Швајцарске након епског приказа ствари у Југославији, који су дали наши интелектуалци, који никога ван Југославије не интересује.

ШТА ЋЕ ИМ ГОРБАЧОВ?

И површне анализе пропагандних акција српске власти показују да енергија коју она улаже у неутралисање деловања опозиције, далеко превазилази све оно што се улаже у уверавање светске јавности у исправност српских националних циљева. У време кад се неки амерички листови залажу да се Немачкој „дају одрешене руке да заведе ред у ономе што је још остало од Југославије“, српској власти је један од најважнијих циљева да докаже тезу да свако залагање опозиције за мир у Југославији представља „апстрактни пацифизам“.

Теза Добрице Ћосића о „бесмислу пацифистичке реторике“, објављена на насловној страни Политике, критикована је у полемичком напису Вука Драшковића. „Ратом се ништа не постиже“, узвратио је Драшковић Ћосићу. Пошто Ћосић говори ретко јер му је, према сопственим речима, „ћутање потребно из здравствених разлога“, тезу о апстрактном пацифизму развио је даље академик Љубомир Тадић, користећи средишни део недељног другог дневника телевизије Београд. „Животи јесу важни али не увек и најважнији“, закључио је пред вишемилонским аудиторijумом Љубомир Тадић. Тако се Љ. Тадић, који иначе сматра да је „досадашња међународна политика Србије катастрофално лоша“ (не)свесно укључио у решавање највећег проблема који има српска власт: деловање српске опозиције и њених челника са посебним нагласком на Вука Драшковића.

Колико се недавно несрећно реконструисана српска влада налази далеко од било каквог рационалног приступа организовању спољне политике према европским канонима, најбоље говори њена реакција поводом неуспелог војног пуча у СССР. Српска влада је одбијала да се изјасни о догађајима у СССР-у и у тренуцима када је већини грађана Србије постало јасно да је пуч **дилетантски организован** и да ће пропасти. Није ли српска власт прихватила Ћосићеву тезу да је „ћутање неопходно из здравствених разлога?“ Или су ти разлози објашњени на сам дан пуча брзоплетом изјавом академика Михаила Марковића, једног од челника владајуће странке, по којој **сада** (након пуча) има мање страховања од тога да стигну притисци из СССР-а да се Југославија (по узору на СССР) организује као савез суверених држава? Српска влада је овим чином поново доказала да није у стању да проценије развој догађаја ни за период од неколико дана иако се радило о појавама које су тежиле да реконструишу друштвени систем за који се сматра да је нанео више зла човечанству од самог фашизма.

Милан М. ПОПОВИЋ

ПОВОДОМ „ДЕБАТЕ“ О КАРАКТЕРУ СРПСКОГ РЕЖИМА

БАТРИЋ „ИЗВИСИО“

На Трећој седници Ванредне скупштине Републике Србије, одржаној 21. јуна 1991. године, народни посланик БАТРИЋ ЈОВАНОВИЋ, поставио је следеће посланичко питање:

„Како јавни тужилац оцењује тврдњу у прогласу организатора митинга од 9. јуна, на Тргу Републике у Београду, да је у Србији на власти национал-социјалистички режим? То, у ствари, значи нацистички режим, јер се зна да се Хитлерова странка звала национал-социјалистичка, а нацизам је био најекстремнији облик фашизма?“

Имајући у виду да се, сходно члану 136 став 1. Пословника Народне скупштине; посланичко питање може поставити само преједином министру, или Влади, републички јавни тужилац је надлежном министру доставио елементе за основу којих је, у складу са чланом 137. Пословника припремљен следећи

Надлежно јавно тужилаштво у Београду није примило кривичну пријаву нити неки други поднесак у вези чињеница изнетих у посланичком питању. Исто тако прегледом дневне штампе није утврђено да је објављен проглас организатора митинга од 9.06.1991. године на Тргу Републике у Београду који би садржавао изнету тврдњу. Са друге стране, прогласи који су представљали позив на демонстрације од 09.06.1991. године, а који су упућени грађанима не садрже наводе који се износе у посланичком питању.

Са кривичноправног аспекта треба истаћи и следеће: и под условом да су организатори митинга дали проглас са садржином која се износи у посланичком питању, такав текст би

се могао узети у разматрање у оквиру инкриминације кривичног дела повреде угледа Републике из члана 98. став 1. КЗ Србије, с тим да би за постојање наведеног кривичног дела било потребно да се несумњиво утврди да је организатор на тај начин хтео да изложи порузи Републику Србију или њене органе ближе наведене у самој инкриминацији.

На крају, треба имати у виду и чињеницу да наше кривично законодавство ни овим, нити било којим другим кривичним делом не предвиђа кривичноправну заштиту било које политичке странке (организације), већ само Републике и њених највиших органа власти (односно њихових представника). Осим тога, одредбом става 2. члана 98. КЗ Србије, искључује се могућност кажњавања за наведено кривично дело, посебно у ситуацији ако је тврдња изнета у циљу политичке или друге друштвене делатности.

**Министар
Предраг ТОДОРОВИЋ**

ИЗВИЊЕЊЕ

У „Српској речи“ број 26 од 19.8.1991. године уз текст „Социјалистички пиромани“ (на 45. страни), који се односи на посланика СПС Влајку Јовића, грешком је објављена фотографија проф. др Димитрија Димитријевића. Извињавамо се др Димитријевићу, Влајку Јовићу и читаоцима.

УРЕДНИШТВО

ЧУДО У КЛОКОТУ

БАЛАДА О СВЕТОМ

На Петровдан, 12. јула, неприлично је окончана света литургија у ново-саграђеној цркви Светих Апостола Петра и Павла у селу Клокоту код Косовске Витине. Проповед је изостала, а свето причешће обављено је уз незадовољство, неверицу, гунђање и клетве окупљених верника. Сеоски парох, Никола Трајковић, храбро је окончао своју мисију, упркос гротескној сценографији која се ласфемично ругала са једине фреске на јужном зиду храма. Незабележено у хроникама црквеног неимарства, а незапамћено у на-раштајима православне популације Косовског Поморавља (и шире), једина до сада осликана фреска на јужном зиду сеоске цркве бестидно је стављена у функцију политичке, професионалне и егзистенцијалне промоције надалеко чувеног др Живка Столића, гинеколога, директора Дома здравља у Косовској Витини, народног посланика (СПС) за изборну јединицу Гњилане и Косовска Витина — а недавно довршени храм Светих Апостола Петра и Павла села Клокота, у поприште фарсе каква још није виђена на нашим сакралним просторима.

Како то изгледа фреска, чији су смисао и порука помутили петровданску славу новог храма и селу Клокота и шта је анонимни живописац настојао да овековечи у временима која су очито пресудна за српски народ на Косову и веру његових прадедова?

Алф са Мелмака

Пре свега: прекрстите се — користите.

На површини од око шест квадратних метара, манирима наивног реализма, суочавамо се с временима која су извесно отишла у неповрат: Пећка Патријаршија у пламену. То је мизансцен у којем се одвија свети чин задужбинске примопредаје. Истини за вољу, пожар у живопису делује прилично апстрактно. На осликаном здању које гутају златно-жути језици пламена, ништа не подсећа на стари патријаршијски конак који је изгорео у подметнутом пожару 1981. године, али — порука је живописаца — то је детаљ којег би требало да је свестан сваки косовски Србин, а осим тога, и сам уметник је то тако објаснио у тренуцима када су му представљена прва непријатна питања везана за његов ангажман, за природу спорне фреске и композицију црквеног живописа у целини.

Дакле, Пећка Патријаршија је у пламену. Тешка времена.

Међутим, управо у тим тешким временима, када су безбожници палили српске светиње и скрнавили српска гробља на Косову и Метохији, село Клокот код Косовске Витине — развија наручени уметник своју визију локалних збивања — добија нову цркву Св. Апостола Петра и Павла. Ова околност неизбежно је наметнула потребу да се на ликовној композицији нађу ликови дарованих Св.

ЖИВКУ

Како је Србија поред црвеног војводе добила и црвеног свеца у лику народног посланика СПС Живка Столића

Апостола Пета и Павла, па их је живописац насликао према већ познатим класичним узорима: у природној величини, у традиционалним одежама и са светачким ореолима око препознатљивих испосничких ликова. У првом плану фреске, Свети Петар насликан је са смиреним изразом лица и испружених руку које прихватају свети задужбински дар — цркву Св. Апостола Петра и Павла у селу Клокоту код Косовске Витине.

Најзад и последњи, крунски детаљ фреске: дародавац.

У природној величини, слично Цару Душану, Стефану Дечанском, Нејаком Урошу, Светом Симеуну или Јелени Анжујској, народни посланик, др Живко Столић, у традиционалној пози великог ктитора — предаје свој скромни задужбински дар Светом Апостолу Петру!

Доктор Живко Столић није у прикладној одежди класичних ктитора. Истргнут из вре-

мена и простора, попут Алфа са Малмака или Алисе из земље чуда, доктор Живко Столић као да је футуристичка визија у холограму рађање хришћанске вере, у правремену апостолских савременика. У кошуљи и панталонама, са каишем око појаса, ручним састом и наочарима, ктитор храма Св. Апостола Петра и Павла у селу Клокоту код Косовске Витине представљен је с препознатљивим ликом и свим карактеристичним детаљима, укључујући и титулу „др“ извезену на џепу кошуље кратких рукава!

Порука спорне фреске једноставна је, очита и готово лишена сваке потребе да буде објашњена: у тешким и трагичним временима за српски народ, у хаосу националне катаклизме, док српске светиње нестају у пожарима подметнутим руком безбожника, Он, Др Живко Столић, успараван и несаломив пред налетима историјских искушења, доследан је у одбрани националних и верских интереса свог обесхрабреног народа! Толико, дакле, о спорном живопису.

Изградња цркве

Али, свето преображење црвеног посланика др Живка Столића, који је уз Социјалистичку партију Србије, за сваки случај, обезбедио и подршку Царства Небескога, није само покварило петровданску црквену славу села Клокота код Косовске Витине; није само онемогућило проповед, пореметило обред светог причешћа и изазвало негодовање окупљених верника, које је разјарила појава докаторовог лика на црквеној фрески — изазвало је оно и неке друге, у атару Косовске Витине, масовно тумачене последице.

Само један дан након богохулног црквеног откровења — 13. јула 1991. године — незапамћен град потукао је усеве у атару села Клокота и на подручју Косовске Витине. Неколико година раније, у саобраћајној несрећи која се — неугодне коинциденције ради — одиграла непосредно пред новом црквом у селу Клокоту, страдао је Раде Тасић, председник одбора који је градио цркву. Нешто касније — од удара струје у сопственом купатилу — смртно је страдао и други члан одбора, Цветко Торлић.

Цаника је захватила преживеле.

Непоколебљив је остао једино др Живко Столић.

Али, вратимо се на сам почетак приче, у време када је село Клокот одлучило да гради цркву и тако делимично парира незајакљивим намерама албанизације ових простора које је показивала актуелна политичка власт на Косову и Метохији. Одлука је доношена у време када су у недалеком селу Сојеу насељавани емигранти из НР Албаније, када је избио подметнут пожар у Пећкој Патријаршији, када су у манастирима Девич и Грачаница изведени безочни напади на монахиње и њихове игуманије, а када је група младих из Ко-

совске Витине, сасвим случајно, у седам километара удаљеном, запуштеном и готово зарушеном манастиру Светог Арханђела Гаврила, пронашла једине две заостале монахиње како умиру од глади — сестре Аквилину и Девору. Изградња православног храма у селу Клокоту започела је, дакле, у време када се великошиптарска стратегија одлучила за освајање једне од најзначајнијих српских енклава на Косову и Метохији — Косовско Поморавље.

У разговорима, које становници Косовске Витине најчешће обављају у кафани „Обнова“ — једне од веома ретких косовских кафана са великом урамљеном сликом Краља Петра I Карађорђевића — доктору Живку Столићу углавном се не поричу заслуге око прикупљања добротворних прилога за изградњу храма. Истини за вољу, појединци му категорички поричу сваку улогу око организације одбора и прикупљања прилога за изградњу цркве, али већина — укључујући и неке угледне чланове опозиционе СПО — сматрају да се „доктор Живко добро држао у процесу буђења српског националног бића и припрема за изградњу цркве“.

У сваком случају, сеоска црква у селу Клокоту започела је да се гради 1981. а завршена је и освећена 1985. године. Исте године стављена је у своју праву функцију, а млади парох, Никола Трајковић, започео је с богослужењем у грађевински тек окончаном објекту, који је — уз све трагове управо довршених радова — још увек био лишен карактеристичних сакралних детаља — живописа пре свега. Живописање храма остављено је за „нека боља времена“ и потрајало је у чекању све до 28. јуна 1991. године, када заправо и почиње прича о спорној фрески и „црвеном свецу“.

— Почело је то овако — прича сеоски парох, Никола Трајковић. — Био је 28. јун, петак, задушнице. Отишао сам у цркву и... затекао неког човека како ради на унутрашњем зиду цркве. Питам црквењака ко је то и шта је, а црквењак каже: „Послао га доктор Живко“. Обратим се том човеку истим питањем. Каже: „Ја сам уметник, родом сам из Пећи, живим у Крагујевцу, а члан сам Удружења ликовних уметника из Приштине. Доктор Живко ме је ангажовао и платио да израдим живопис“. Питам га шта треба да представља тај наручени живопис, а он каже да ће бити посвећен изградњи цркве у Клокоту. „Година је — каже — 1981. Пећка Патријаршија је у плану, а исте године зида се црква у селу Клокоту. Свуда на Косову и Метохији гори, а невидљива рука — баш тако је рекао — невидљива рука предаје цркву Светим Апостолима Петру и Павлу“. Рекао сам му да се то тако не ради, да морамо тражити одобрење и сагласност Владике Артемија, па да из тих разлога прекине с даљим радовима и сачека одлуку црквених старешина. Није имао ништа против. Рекао је како он заправо и није почео да слика, већ само да припрема зид за сликање, па ће и поступити онако како сам му ја рекао. Покупио је алат и отишао. Од тога дана више га нисам видео.

Осамнаест дана касније, парох Никола Трајковић — који иначе живи у Косовској Витини — поново је обишао село Клокот и сеоску цркву. Стање је — према његовим речима

Комуниста-светац: Живко Столић

— било непромењено: зид цркве био је припремљен за израду живописа, али никакви други радови нису започињани.

Рука невидљивог

— Мислио сам да је прича са фреском завршена.

Међутим, доктор Живко Столић као да је одлучио да не прекине са изненађењима намењеним свештенику Трајковићу. Деветог јула село је имало сахрану, а протокол посмртног обреда одвео је свештеника Трајковића у сеоску цркву, где је доживео ново изненађење: фреска је била на зиду!

— Била је то, без неких детаља, углавном завршена композиција — каже Трајковић. — Видео сам да је све урађено: пожар Пећке Патријаршије као позидана, Свети Апостоли Петар и Павле, цртеж задужбине коју прихвата Апостол Петар — све се налазило на слици, осим „невидљиве руке“ која је Апостолима требало да преда задужбину... Питао сам црквењака шта је и како је све ово рађено, а он ми одговара да је човек редовно долазио, да је чак и ноћу радио у цркви. То је било све што је могао да ми каже.

Конечно, три дана касније — 12. јула — био је Петровдан, црквена слава, литургија, причешће. Свештеник Никола Трајковић поранио је у цркву како би је припремио за обред и — затекао доктора Живка Столића како га посматра са зида! Фреска је била довршена: доктор Живко Столић, директор Дома здравља, посланик Скупштине Србије, председник Привременог пословодног органа у Клокот бањи, председник Комисије ОСИЗ здравственог осигурања, председник Удружења за спречавање исељавања са Косова „Слога“, председник Српског националног већа за Косовску Витину, итд. — поред свих земаљских функција и овлашћења — коначно се узнео у еванђелске сфере и постао светац!

Петровдански скандал са фреском у цркви Светих Апостола Петра и Павла неизбежно је укључио Рашко-призренску епископију Српске Православне Цркве, чији је старешина, Владика Артемије, био обавештен о неовлашћеном осликовању цркве непосредно по првим сазнањима, 28. јуна, ове године. На сличан начин Владика Артемије био је обавештен и о „узмимиравању грађана и верника“, чије се бучно и масовно негодовање чуло — како се истиче — „све до Призрена“. Жене су плакале и слутиле несрећу, старице су проклињале и прорицале (још увек проричу), а људи претили и псовали.

Полемика са Свевишњим

Десет дана после петровданског „откривења“ — 22. јула — Рашко-призренски Владика Артемије дошао је у службену посету цркви у Клокоту. Било је то прилично суморно суочавање са гротеском, из којег је следила огорчена наредба да се фреска уклони, а сви даљи радови — без сагласности и одобрења Цркве — обуставе. Доктору Живку Столићу упућен је позив да посети Владика. Неколико дана касније, одржан је службени семинар — тзв. „братски састанак“ — свештеника Рашко-призренске епархије, на којем

се Црква поново оградилa од скаредне фреске, а „китору“, др Живку Столићу поновљен позив да посети Призренску епископију: „или 7. августа поподне, или 8. августа ујутру“.

— Посланик Столић био је веома огорчен — каже свештеник Никола Трајковић. — Напао ме је уосталом и пре тога. „Ја сам ту цркву градио и подигао, а ви сада јурите Србе из цркве — рекао је том приликом. — Ако заиста то желите, ја фреску и могу да уклоним из цркве, али ти нећеш више бити поп овде у селу“. Докторе — рекао сам му — цркву нити сте ви отворили, нити можете да затворите. Цркву је осветио Владика Павле (Петровдан, 1985. године), он ће је и затворити ако је то потребно. У сваком случају, Црква има своје каноне, зна се ко и шта може да ради у цркви. „Добро — одвратио је — нема проблема, ја ћу фреску да уклоним из цркве, али ти, рекао сам ти, нећеш овде више бити поп. Ја ћу да доведем попа који мени одговара“. Пренео сам то господину Артемију. „Зна се ко смењује свештенике — рекао је на то Владика Артемије — а то свакако не може ни некакав доктор, ни посланик СПС“. У међувремену, др Живко Столић требало је да оде на разговор код Владике Артемије. Да ли је отишао — не знам. Чујем да је рекао: „Ако сам му потребан, нека дође он код мене“.

Фарса са фреском има, наравно, и своје корене: Столићево ангажовање око подизања цркве, које му не поричу чак ни лични непријатељи и политички противници. Међутим, како скромност извесно не представља јачу страну личности др Живка Столића, овај је —

како сазнајемо — захтевао и одређена званична признања. Добио је. Био је трећа личност којој је Владика Павле, за тридесет и четири године свог деловања на подручју Рашко-призренске епархије, упутио писмену захвалницу Цркве. Није био задовољан захвалницом.

— Грубо се изразио о њој — каже свештеник Трајковић. — Рекао је, опростите ми на простоти: „Јебем ти захвалницу“.

У међувремену, сазнајемо да у акцији око подизања цркве у селу Клокоту, а у време када се цркве нису градиле чак ни на територији тзв. „уже Србије“, др Живко Столић ни пошто није једини заслужан приложник. Добротворни прилози за изградњу цркве прикупљени су по целом Косову и Метохији: у Урошевцу, у Гњилану, у Великој Хочи, у Косову Пољу, у Косовској Каменици. Прикупљани су — сазнајемо — чак и изван територије Косова. Др Живко Столић ни пошто се, дакле, не може сматрати искључиво заслужним за изградњу храма, на чијим је освећеним унутрашњим зидовима настојао да се узнесе у небо.

Настојао је, заправо, знатно више од тога. Скандал са фреском значајно је пореметио Столићево планове, којима би — према скромном мишљењу потписника ових радова — требало пре да се позабаве психијатри, него службене црквене власти. Према бројним јавним личним изјавама, фреска је очито представљала само први корак на божанским путевима Столићевог преображења. Други корак био би — саркофаг. У сред цркве, у саркофагу од белог глчаног мермера, гинеколог др Живко Столић био би посмртно отпремљен у вечност обредом америчких Чероки — индијанаца — у висине. Саркофаг би био подигнут на мермерне стубове истог квалитета и обраде: испод саркофага би пролазиле нероткиње, којима би се овим чином враћала плодност. Био би то Столићев посмртни допринос узнемирујући ниском српском наталитету на Косову и Метохији.

Није виц: постоје бројни сведоци ових оваквих размишљања. О темпора, о морес!

Заслуге црвеног свеца

У међувремену, vox populi у атару Косовске Витине значајно се трансформисао после петровданског шока. Верници се сада не задовољавају само брисањем фреске — сада се тражи рушење читаве цркве, судски поступак против др Живка Столића и принудна (судска) наплата трошкова изградње нове цркве. Хоће ли се божанске Столићево амбиције приземљити вољом Општинског суда и тужбом локалне верске заједнице — видећемо.

У сваком случају, уз частан изузетак свештеника Николе Трајковића, актуелна околина чуда у Клокоту притиснута је дубоком тишином. Сеоски црквењак, Сима Нисић, локални сиромашак којем одржавање сеоске цркве доноси одређену скромну помоћ, очито се не усуђује да коментарише, „свету страну“ живота др Живка Столића. Актуелни уметник, којем нисмо успели да сазнамо чак ни име — а нарочито место боравка — нестало је са ових простора. Накнада коју је добио за изра-

ду фреске креће се — зависно од избора — између 1.500 и 4.000 ДМ. Тачну цифру немогуће је утврдити. Канцеларија Призренске епископије нема — с разумљивим разлозима — никаквих коментара за јавност, као што је то, уосталом, и случај са службеним изворима Светог Синода Српске Православне Цркве.

О лакрдији, која је гротескном фреском у цркви села Клокота значајно уздрмала углед Социјалистичке партије Србије и њених локалних представника, не изјашњава се ни председник партијске општинске подружнице, Веско Пирић. У згради некадашњих ДПО општине Косовска Витина, затичемо гомилу одбачене марксистичко-лењинистичке литературе и — закључане канцеларије, у којима је некада цветала бирократија Светле Будућности. Седиште СПС не даје никакве знаке живота, као уосталом и канцеларија у којој би народни посланик др Живко Столић требало да прима грађане и бираче.

Народног посланика, др Живка Столића, „свеца“ из села Клокота, нисмо — погађате — успели да пронађемо: ни у Витини, ни у Клокот Бањи, ни у селу Клокоту, ни у Краљеви, ни у Београду, ни у Приштини, ни у Гроцкој. У сваком од ових места, народни посланик, др Живко Столић поседује или стан, или кућу, или уносно радно место.

Репове његових пословних, законитих и незаконитих, моралних и неморалних активности, дуго смо, међутим, прикупљали по ужареној прабини пијачног дана у Косовској Витини. Нећемо их наводити — учиниће то у најкраћем времену, врло вероватно, неко други. Широки спектар природе ових репова — од мита и корупције, до грубе материјалне злоупотребе свемоћи одлучивања о готово свим значајнијим (и мање значајним) питањима на територији општине коју представља у Српском парламенту — свакако неће ублажити чак ни захвалност „дарованих“ Светих Апостола Петра и Павла.

Један од ових репова — тако чест када се ради о напрасном и бучном србовању појединих косовских фактора — нећемо, међутим, ни пошто препустити случају: вишегодишње пактирање са великошиптарским сепаратизмом, током којег је др Живко Столић изградио значајан део темеља свог данашњег ауторитета. Примере таквог односа према истакнутим шиптарским сепаратистима, не треба дуго тражити по Косовској Витини.

У време последње експлозије великошиптарског национализма, када је дошло до оружане побуне, а недалеко од Косовске Витине дошло чак и до оружаног напада на српско село Жегру, више стотина Срба устало је с убедљивим аргументима против начелника локалног СУП-а, Тефика Ахметија, чије је смењивање поткрепљено низом карактеристичних детаља: прикривање тешких шиптарских кривичних дела против Срба и њихове имовине, заташкавање силовања српских девојчица, наоружавање неколико стотина балиста и слично.

У одбрану Тефика Ахметија устао је само један Србин.

Погађате: др Живко Столић.

Да ли с разлозима које није тешко наслутити?

Б. ЖИВКОВИЋ

Епархија се оградилa од скаредне фреске: парох Никола Трајковић

Ругло на јужном зиду сеоске цркве: Живко Столић међу свецима

ФОТОС: ЖИВОЛИН ЧЕЛИЋ

СРБИ - ПРОТИВНИЦИ И САВЕЗНИЦИ

Господине Зулфикарпашићу, у овом кризном тренутку национална нетрпељивост у БиХ представља се фаталистички и све иде на руку неизбежном сукобу трију нација на овом простору. Ви сте проблем поставили дубе него што је то својствено политичарима који уско и плитко преузимају противречности које је створила Аустро-Угарска а до краја инструментализоване Хрватске — савезништво Хрвата и Муслимана у сукобу против Срба. Повлачите потез будућности — споразум Муслимана и Срба. Реците нам када сте истински схватили да је то решење?

— Ове специфичности које сте набројали дијеле Босну од читавог свијета, а у исто вријеме дају специјану драж, јер у Босни живе три религије, три народа, који су колико слични толико и различити. Наш главни проблем је проблем мирног живота и то сам схватио у

петнаестој години када сам почео да се бавим политиком.

Када сам дошао из емиграције и бацио се у вртлог политике био сам дубоко увјерен да је демократски процес прије свега шанса националним и демократским странкама што се показало илузорним. У БиХ поред највеће побједе антикомунистичких странака, комунистичке странке су остале нетакнуте. Ова трипартитна коалиција није покушала да ријеши ни један проблем БиХ, него је своје снаге исцрпљивала у борби око положаја и власти, док су комунистичке структуре остајале на власти и управљале земљом. Ова борба за власт је довела, како је рекао и председник владе ове фамозне коалиције, до тога да нас је од грађанског рата дијелило не неколико дана, него неколико сати. Када је дошао момент, који нас је приближио провалији фи-

зичког обрачунавања, сматрамо сам да је дошао историјски тренутка који се ни у ком случају не сме пропустити. Идеја споразума између Срба и муслимана је вјечити проблем БиХ који је постојао и одласком Турске, доласком Аустрије, стварањем прве Југославије и на нашој генерацији је да га коначно ријешио. Мислим да је наш народ после горких и страшних искушења спреман да нас у овом подржи.

Ја сам овај споразум предложио уз Мухамеда Филиповића и овај предлог је попут урагана удрмао савјести људи и наишао на велико одобравање, нарочито у крајевима који су страдали током рата.

Насlage у нашим душама

Споразум између МБО-а и СПС-а чини радикални заокрет ка дугорочном решавању националног питања БиХ. Који су тренутно најопаснији противници ове Ваше политике?

Овај споразум не сматрам споразумом МБО и СДС-а, већ га сматрам споразумом два народа. Ми желимо да он добије летицитимност свих странака оба народа и обраћајући се СПО и њеном лидеру Вуку Драшковићу сматрао сам да такав споразум не сме заобићи опозиционе странке, које исто тако изражавају стремљења дела српског народа. Моји разговори са потпредседницима СПО показали су да смо сви за договор и сарадњу и спремност челника ове странке ме је охрабрила. Сматрам да странка као што је СПО, која има утицаја у БиХ у српској народу, не може и не сме да се заобиђе у споразумевању и у тражењу ријешења између Срба и муслимана.

Мислим да су екстремни елементи код Срба и муслимана, како бих рекао, „луде главе“, наши највећи противници, људи који не схватају драматику овог историјског тренутка, који траже свој престиж у сукобима и ку-

АДИЛ ЗУЛФИКАРПАШИЋ, ЛИДЕР МУСЛИМАНСКО- БОШЊАЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Зашто српски сепаратизам угрожава Босну више од хрватског? До чега би довео обрачун три народа у БиХ? Како СДА компромитује свој углед? Зашто је непожељна Велика Србија? Зашто се у преговоре мора улазити без страха?

ће поене за себе у катастрофи свог властитог народа, а таквих има веома много.

Не чини ли Вам се даје то типично римокатолички синдром?

— То не бих могао да прихватим из простор разлога пошто у БиХ католички елемент представља нешто мање од 20% одсто становништва. И они немају нити снаге, нити могућности да онемогуће овај историјски споразум који представља договор 80% становника БиХ. Осим тога, мислим да су Хрвати добили поуку и другом светском рату и да на нашим просторима таква настојања могу бацити властити народ у несрећу.

Муслимани и Срби немају тих проблема. Њихови сукоби следили су инерцију коју су разорно међу њих поставили Аустро-Угарска и БиХ. Чини ми се да Ваша национална политика у овом тренутку потпуно потврђује ову констатацију. Да ли сам у праву?

— Ви сте у праву, али ја бих рекао и то да се много несреће налази и у нама самима. Ми дозвољавамо да многе ирационалне ствари дјелују на нас, многи митови, многе предрасуде, многе заблуде постају фактор наших расуђивања, ми пријичирамо непријатеље често у нашим комшијама, бацајући кривицу на њих за се недаће које се нама догађају. И то важи за Србе-православце у БиХ, Бошњаке-муслимане, нормално и за Хрватско-католике. Поред тога што су разни елементи и страни утицаји били важан фактор у нашим завадама, увођен сам да има низ ирационалних наслагта у нашим душама, које ми морамо очистити да би био могућ овај или неки други споразум.

По природи сам либералан

Какав је по Вашем мишљењу политичка визија коју води челник СДА, господин Изетбеговић, који је склон калкулацијама са Туђманом. Заправо, где он у таквој констелацији види шансу за БиХ?

Видите, ја сумњам да Изетбеговић види рјешење у ослоњу на Туђмана из простог разлога, јер би то била катастрофа за наш народ и његов велики лични пораз. Највеће слабости видим у његовој колебљивој нарави и у његовом недовољном националном осјећају — он је више човек вјере и мистике него што је човек разума и политике, па је склон да у датим моментима просуђује врло субјективно и да се удаљи од стварних проблема свога народа. Осим тога, он је склон да врло често под утјецај милитантних чланова његове странке, који немају хоризонте на којима има путева и будућности за овај народ.

Мени је пао шака документ из кога се види да је он у разговорима са представницима Срба и Хрвата у Председништву узео могућност подјеле Босне на српске, хрватске и муслиманске регионе тако да би Муслимани добили један регион централне Босне, у коме би у односу на садашњи статус били у још негативнијем положају, јер би уместо 33 имали 40% Црба, мјесто 18 имали би 25% Хрвата и тако били осуђени на ликвидацију те муслиманске конклаве којој Изетбеговић тежи. Налази се да је он у међувремену одустао од тог предлога, али треба рачунати да је ову лансирану идеју прихватио одређени број љу-

ди као готову ствар да Муслимани морају живети у својој конклави.

Острашћеност политичара овом тренутку не даје много наде за излазак из ратне еуфорије која озбиљно хара ево сада и у БиХ. Шта мислите, како је Босна реално подељена и да ли би рационално-конструктивне снаге, у које спада и МБО, имале видљивијег утицаја на политичке одлуке?

Ја уопће не видим могућност подјеле БиХ, нити видим могућност стварања неке исламске републике, а суњмам да у то искрено вјерује и Алија Изетбеговић који је то планирао. Више верујем да је та идеја рођена у главама болесних типова који, надам се неће играти никакву улогу и доношењу одлука по будућност БиХ. Напросто, то би био крај Босне и крај Муслимана. Такво самоубиство није спреман учинити ни један нормалан човек.

Имајући у виду да сте СДА напустили уочи њене сасвим извесне победе на изборима, када је било јасно да се самовољно одричете можда и функције председника Републике, да ли би сте нам рекли основне линије разграничења између СДА и МБО, коју сте формирали после разлаза са Изетбеговићем?

— Ја сам био један од људи који су створили СДА, који су њоме руководили и био сам први потпредседник странке. Видите, ја сам по природи либералан човек и нисам хтио да моју политичку каријеру завршим у једном милитантној вјерској организацији, којом путем је пошла СДА. Друго, ја нисам желео да узем удјела у ускогрудјој политичкој линији која је ишла превише удесно, нисам хтео да узем учешће у радикализирању наших националних вјерских проблема, што је био један од важних фактора мог растанка са СДА. Није важно да мој живот заврши као председник Републике, али је важније да будем вјеран властитим идеалима, а то су прије свега толеранција, либерализам, широко гледање на политички проблем и тражење мирних људских рјешења у БиХ.

Могу ли муслимани у скорој будућности наступити јединствено?

— Мислим да је то илузија. Сваки народ треба да има разне политичке странке и да се артикулира кроз њих. Не може пролетер да има исту логику као што има власник фабрике или банака, нити може сељачка класа да се идентифицира са политиком интелигенцијом. Сви ти специфични резони и интереси треба да се артикулирају у низу политичких странака. Сматрам да свака од ових група има право да створи своју политичку странку и да се бори за своје програме у народу.

Мислим да муслимани могу да дјелују јединствено једино у ситуацијама тешких криза и искушења када су као колектив угрођени, као што је било током Другог светског рата. У таквим изванредним ситуацијама које у историји не трају дуго, има момената када народ мора бити јединствен. Данас би муслимани били јединствени само уколико би дошло до грађанског рата у БиХ, када би били угрођени као колектив од другог народа. Слободним демократским процесима ми ћемо се све више раздвајати и биће људи који ће бити склонии ускор сарадњи са Србима, други ће бити за тешњу коалицију са Хрватима, неки ће бити за самосталност. Таква ди-

ференцијација ће бити и у српском народу. Једино у атмосфери опће угрођености постоји могућност тоталитарне националне идентификације и тежње да се једноставно дјелује, што је по мом мишљењу негативна особина.

Не браним се од напада

На којој су основи вршени и ко су били аутори рецепта разграничења босанског живља на Муслимане и Бошњаке?

Сваки народ се идентифицира са оном земљом на чијем тлу живи. У сваком случају, Срби имају право да у Босни живе на својој српској територији, што им нико и не пориче, мада Хрвати сматрају да живе на хрватској државној простору, али ја сматрам да ми у Босни живимо на босанској или бошњачкој националној простору.

Ми муслимани смо прије свега потомци богумила, којих је некада у Босни било чак 90% у разним периодима и ми смо Бошњаци, од времена турске царевине су нас тако називали. За време Аустрије то је забрањено једним декретом, за време старе Југославије исто тако, али један дубоки историјски осјећај идентификације нашег народа са земљом Босном је дубоко урезан у душе муслимана.

Комунисти су 1971. године декретом одредили да се муслимани, бошњаци морају називати Муслиманима са великим М, што их наводно одваја од вјерског. То је јединствени случај да политичка партија, и то комунистичка, нерелигиозна и незнабожачка пропише једном народу како ће се национално звати. Несреће ја наша да су идеолози комунизма, који су били задужени да муслиманима „објасне“ и да „докажу“ да су они Муслимани, преузети од Изетбеговића СДА нашли се као милитантни муслимани на истој линији са комунистима. Они данас у оквиру СДА тврде да ми нисмо Бошњаци, но да смо Муслимани. Један дио интелигенције која је свјесна ситуације да смо ми заиста Бошњаци у нашој страници је барјактар и носиоц идеје бошњаштва и ми вјерујемо да ће та идеја добити своју афирмацију у будућности. Дакле, линија бошњаштва и линија муслиманства иде у Босни кроз линију Муслиманске бошњачке странке и линију СДА.

Видите, МБО персонифицира једну либералну лацистичку линију, прије свега линију која жели уску сарадњу са свим босанцима, то јест са Србима из Босне и Хрватима из Босне прије свега, а онда са Србима и Хрватима опћенито у Југославији.

Споразум који сте потписали и низ контаката са председником Милошевићем били су повод тешким оптужбама Вас од стране СДА за издају муслимана и ислама. Оптужба за националну издају је тешка, како се браните?

Не могу да се браним од тих напада јер бранити се од жеље да се споразумете са вашим комшијом и то са вашим најважнијим комшијом је непотребна ствар и у доба фашизма и у доба комуниста—бољшевика треба да буде свакоме част да их такви људи прогласе издајом, јер то су обично били први борци за слободу свога народа. Нећу да кажем да ми служи на част, али ми не служи на срамоту да ми људи који су спремни на

грађанских рат и који хушкају против својих комшија, да ме такви људи називају издајцом, због тога што желим споразум и мир. Од таквих оптужби немам намеру да се браним.

Без победника

Какву вредност има споразум који су потписали Срби и муслимани, а који не садржи потпис Хрвата? Који су разлози спречили ХДЗ БиХ да стави овеј потпис на свој споразум?

Видите, ми смо стали на становиште да са Хрватима БиХ немамо опасних и озбиљних проблема, каквих смо имали са Србима, па смо Хрвате обавијестили, али пошто је то историјски споразум само Срба и муслимана, сматрали смо за потребно да их морамо консултирати, али да их не требамо ангажирати да узму учешћа у његовом потписивању. Тај споразум није ни у ком случају пројектиран против Хрвата ни од стране Срба нити муслимана и ми смо увјерени да ће у интересу БиХ од стране Хрвата бити схваћен као велики допринос стабилизације БиХ. Уколико су они за то заинтересирани, утолико ће тај наш споразум подржати. Ако су они ипак рачунали на сукоб између муслимана и Срба као своју велику политичку и националну шансу, онда је њихово разочарање разумљиво.

Да ли српски сепаратизам угрожава Босну више од Хрватског?

Сваки сепаратизам угрожава БиХ. Српски мора да угрожава више, јер је јачи, јер је многобројнија, јер Срба има у Босни трећина становника, док је свега петине Хрвата. Можда се може рећи да интензитет агресивности ових сепаратизма није исти, али сваки сепаратизам, српски, муслимански или хрватски, угрожава интегритет БиХ и њену слободу.

Опасно приближавање А. Изетбеговићу хрватској политици подгрејавано је оживљавањем клероустанке пароле о „муслиманима као цвијату хрватске нације“. У овим посунувраћеним данима готово нико не жели помирење, сви испостављају своје рачуне у талије, назире се нова кланица. **Може ли се спречити?**

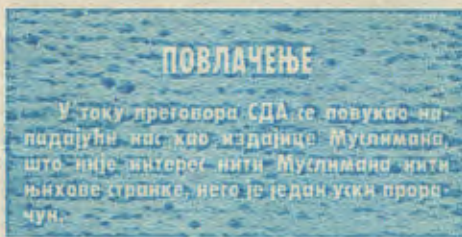
Овај споразум је склопљен првенствено због тога шда би се то спречило. БиХ исто колико носи шансу за мирним политичким развојем, носи у себи једну велику опасност — да постане центар сукоба, да постане кланица гдје брат брата познати не може. Стварних разлога за сукобе нема, али има митолошких, ирационалних предрасуда које носе у себи опасност да тај обрачун буде дубљи, тоталан, катастрофалан за све нас. У рату који би избио не би било победника али би свака страна била довољно јака да може нанети велике ране другој страни и да донесе велике паре.

На изборима је свега 5% бирача гласало за МБО. Ко су чланови МБО и у чему је разлика између њих и чланова СДА?

Овако слаб резултат на изборима одржава стање које је тада било деликатно, пошто је је мој растањак са А. Изетбеговићем био непосредно пред изборе. Рачунамо да наши гласови представљају сада отприлике 40% муслиманских гласова и да су концентrirани прије свега у урбаномедијинама. Затупамо интелигенцију, занатлије и грађанску класу.

Фотоси: Данило КРСТАЊОВИЋ

Разлика између наших следбеника је можда у томе што ми окупљамо мислећи дио бошњачког народа, дио који размишља о својој судбини и путевима просперитета. Док су присталице СДА базиране више у најмилитантнијим народним масама које се оријентирају по принципима вјере, тоталитарних колективних осјећаја угрожености или осјећаја реванша. И једно и друго и треће је страна нашој странци и наши чланови се мотивирају искључиво политичким линијама које сам подвукао.

Има ли истине у тврдњи да се чланство СДА нагло прелива у МБО?

— Тачно је. Бивши потпредседник СДА, заменик Угљанина, сада је председник МБО за Санџак. Велики број челника СДА је понудио колективни прелаз — што узнемирава милитантне елементе СДА и наводи их на политички терор против нас. Од почетка стварања СДА једно милитантно крило — политички врло примитивно, артикулирано у паролама фашизма и болшевијизма тероризира муслимански народ и пријети да га доведе у сукоб са српским народом. На политику коју ће водити муслимани у Санџаку ми гледамо са оптимизмом. Полукриминални лумпенпролетаријат који живи од шверца, изван закона, тероризира ову чаршију, познату демократску средину старосједиоца Санџака, трговачку класу која је хумана и толерантна, научена на хармоничан живот и размену са читавим свијетом. Таква урбана средина даје отпор, али је угрожена од ове милитантне руље коју

представља и води господин Угљанин, али која је по мом мишљењу у распаду, јер муслимани Санџака неће рат.

Драшковић пријатна успомена

Да ли је било примера физичког насиља због споразума са СДС или одмазде СДА? — Јесте било. Били смо принуђени да напишемо отворено писмо Алији Изетбеговићу и да га упозоримо на екцесе. Имамо информације да се у СДА мобилизира једна група људи који ће вјероватно бити инспирисани од свога вођства да изврши политички терор над нама. Ми смо обавијештени да је у Сарајеву створена политичка комисија, знамо и њихова имена и планове, имамо информације о њиховим састанцима, вјежбама, о припремању извесних акција и будно пратимо њихово деловање, јер нас директно угрожавају. У случају да се настави са њиховим акцијама ми ћемо бити присиљени да се одупремо, прије свега обавештавајући југословенску и свјетску јавност а онда и организујући се против оваквих опасности. Ова странка, која није успела у девет мјесеци своје власти да преузме структуре од комуниста, која није успјела да ријеша ниједан проблем босанске државе, сада све своје снаге усмјерава на мобилизирање деструктивних снага у својим редовима. До физички обрачуна није дошло захваљујући што смо на вријеме дошли до сазнања о тим акцијама, па смо се повукли као у Санџаку, или одустали од наших политичких акција да не би дошло до сукоба. Према томе, мораћемо да се одупремо овим акцијама и да их спречимо што носи у себи велике опасности. Надамо се да ће СДА увидети да тај пут води компромитовању њиховог политичког угледа.

Каква политика, чији интереси и који фактори имају највише шансе да утичу на ситуацију у Босни?

Мислим да су интереси наших народа одлучујући фактор у БиХ. Када то кажем мислим на интересе за мирним животом и споразумијевањем. Ми се некако либимо рећи Југославија, која је заправо оптимално рјешење бошњачко — муслиманског народ. Југославија даје максимум сигурности и максимум могућности за миран живот и просперитет мог народа. Увјерен сам да Југославија даје сваком народу на овоме подручју велику шансу да живи у миру и да просперира.

Како видите могуће преговоре са српском опозицијом?

— Са Вуком Драшковићем сам имао два сусрета и морам да признам да су ми оба остала у веома пријатној успомени. Ако сада кажем да вјерујем, а заиста то мислим, Вуку Драшковићу, да вјерујем његовим ријечима и добрим намерама, то ће и у моме и у српском народу бити схваћено како се приближавам идеји СПО. Ствари о којима смо разговарали везане су за проблем мирног живота тамо где се налази његов посланик у источној Херцеговини. Ми смо се добро разумели, јер господин Драшковић говори лигијом разумног човјека и он је мој политички партнер у рјешавању проблема БиХ. Сматрам да је господин Драшковић озбиљан политички фактор који заслужује дужну пажњу.

Разговор водила: Славица ЛАЗИЋ

ДР НОВАК КИЛИБАРДА, ПРЕДСЕДНИК НАРОДНЕ СТРАНКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

ПОМИРИТИ МРТВЕ ДА БИ СЕ СЛОЖИЛИ ЖИВИ

„Црногорци су историјски народ који иде примице на непријатеља, а Арбанаси су највише познати као придружне јединице уз какву силну војску. Ја више зедем од какве силе која би тутнула Арбанасе на нас, него од самих Арбанаса. Но, Црногорци су научили да се супротстављају и сили турској и латинској! Нека их је ка на горн листа!“, каже наш саговорник, а нама остаје једино да му верујемо.

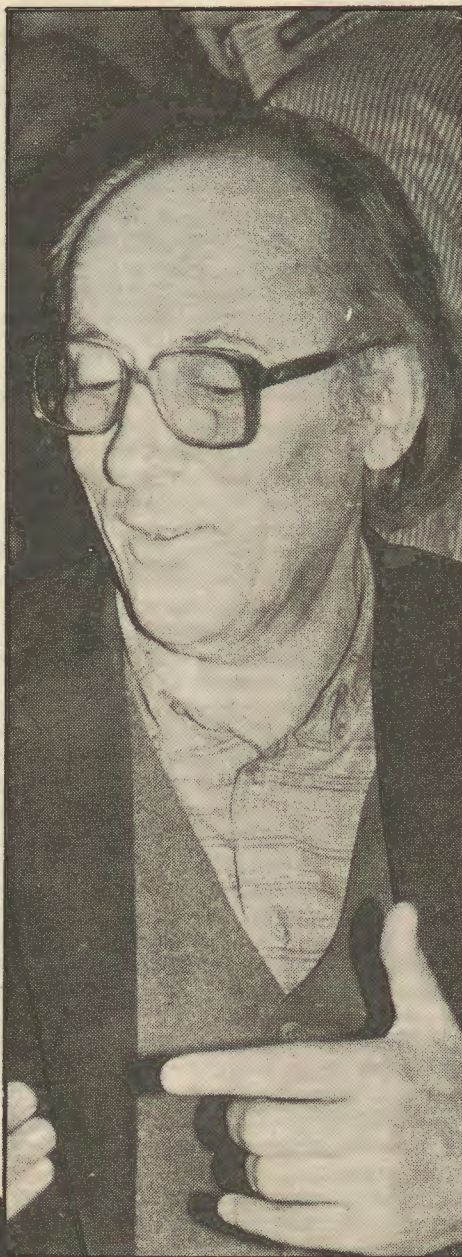
Господине Килибарда, од оснивања Ваше странке имали сте неколико потреса па и најаву распада странке, посебно последице вишестраначких избора, када је неколико ваших чланова тражило да поднесете оставку због наводног неуспеха странке на изборима. Да ли су ти спорови окончани?

Све нападе и на мене и на странку испланирали су комунисти преко својих људи који су били уbacherи у најуже руководство Народне странке. Знају комунисти да је кориснији један тројански коњ у непријатељској штали него хиљаду хатова у својој! Кад се узму у обзир све удурме комунистичке власти током избора, као и чињеница да је изборни штаб Народне странке био тако рећи у рукама комуниста, може се рећи да смо ми на изборима имали запажен успјех. Од могућих 125 посланика у Црногорском парламенту ми имамо 12. Ниједна опозициона странка није нам се ни примакла бројем посланика. Уосталом, ми смо једина „чиста“ опозициона странка у Црногорској скупштини, остала опозиција сврстана је у конвоје коалиције. Дакле, комунистички провокатори у редовима странке говорили су о нашем неуспјеху, а гласила која служе „Мому и Милу“ била су се расписала о том „неуспјеху“. Провокатори су откривени и удаљени из странке, наш караван иде даље настојећи да се не осврће на пратеће гласове!

ЗАМЕРАМ ОБОЈЦИ

Били сте упорни у повезивању странке са „српским префиксом“ на југословенском простору. Прошле године на Свесрпском сабору у Зети озваничена је тијесна сарадња са СДС БиХ и СДС из Хрватске, на чијем је челу тада био др Јован Рашковић. Да ли сте задовољни оствареним нивоом сарадње?

Разбратствљени српски народ требало је опоменути на обим српског национа. Посебно је требало одсрбљене Црногорце вратити у матицу српске нације. Знали су и фашисти и комунисти да је Црна Гора својом непреста-

ном борбом и јединством световне и духовне власти у лицу црногорских владика постигла управо синтезу православне ортодоксије, свтосавске духовне дидактике, косовског жртвеничког завјета и борбене профилације свакодневице. Знали су то разбијачи српства и православља, па су и српство и православље ударили право у главу. Народна странка Црне Горе још нема снаге да врати ударац, али је имала храбрости да ударац опише и прискочи ударенима с првом помоћи. Наша сарадња са српским странкама из Хрватске и Босне и Херцеговине ишла је тим правцем. Мислим да је документ о сарадњи који смо прошле године потписали у Зети нуди једно завјештање, које је значајније но и странке које су га потписале. Др Рашковић мишљу и ријечју ходи својим путем, српска странка у Босни и Херцеговини инхерентна је „животу утроје“, а наша Народна странка постојана је на крајини његошевског српства данас као и на својој оснивачкој скупштини, на дан Светога Василија Острошкога 1990. године

Многе странке из Србије изражавају симпатије према Вашој Народној странци. Овом приликом подсећамо да је прошле године др Војислав Шешељ у једном интервјуу изјавио да највише наде полаже баш у Вашу странку. То је поновио и недавно. На другој страни из СПО-а чују се слични гласови, мада се зна да су Шешељева и Вукова странка, нарочито последице трагичних догађаја постали љути непријатељи. Па, чији сте!

Наша странка је постојана и самостална. Непробитачност неких наших ставова за конкретни политички маркетинг није ствар наше неспособности да се дипломатски понашамо, него нашег резона да треба успоставити моралне темеље странке. Ми се инсталирамо као претпоставка будућности странке. Према томе, свака српска странка којој је стало до јединства српског народа цијени Народну странку Црне Горе као политичку партију, која општој српској ствари пружа значајну помоћ, а не чини штету ниједној партији. Шешељ и Вук сустижу се и престижу се, трче трке и утрке, али за нас је главно то што обојица настоје да дође до српског уједињења. Народна странка може да се не слаже с тактиком једнога или другога, али за нас је важна заједничка стратегија. Народна странка нема своју ривалску српску странку у Црној Гори, па зато Вукове и Шешељево разлазе можда и не доживљавамо као особито храваво понашање. Користим прилику да им поручим да они највише чине штете један другоме.

Шта мислите о сукобу тих странака?

Ако се буде наставила њихова досадашња распра, комунисти ће и даље радосно трљати руке! Изгледа да се србијанска опозиција не може дозвати памети да само системом покерске сарадње може видјети леђа владајућој партији. У Црној Гори опозиција је сасвим у другим приликама. Не отварају се простори Народној странци да сарађује са црногорским либералима који би радо видјели ватиканску заставу на Цетињском манастиру, и са муслиманско-шиптарском коалицијом која хоће оно што смишља, као што се отварају простори српским страначким вођама у Србији да на нивоу опозиције сарађују. Неупоредиво је лакше бити вођа једне српске странке у Србији него у Црној Гори. Изгледа да се у Црној Гори наставља српска борба непрестана!

Дошла су луда времена. Шта мислите који су путеви излаза из постојећег стања?

Луда времена у којима живимо наставак су срамних времена која трају од тзв. ослобођења па надаље. Данас луди и срамни играју коло шарено! Ситуација је толико неозбиљна да се о њој не може озбиљно разговарати. Држава нам се још зове и социјалистичка иако је свака република појам социјализам избацила из своје интитулације! Застава и грб имају симболе комунистичке партије иако је комунистичка партија укинута или престилизована у свим републикама! Имамо председника савезне владе који је на ту функцију доведен као члан Савеза комунисти, и који није биран на слободним или барем на стилизованим слободним изборима! Води се крвави грађански рат, а противничке стране у лику председника југословенских република дају саопштења за јавност, која може прогутати само народ који је током педесет година научио да слуша а не пита. Имамо Југословенску народну армију, а немамо Југославије! У мојој Црној Гори постоје четири врсте комунистичке партије и свака има присталица, а још нијесу пресахрањене жртве комунистичког терора из јама, бунара и пасјих гробаља! Броз је одобрио савезничким авионима да на Подгорицу изручују бомбе, које не утроше на европском ратишту, али та иста Подгорица у перверзној иживљавању држи и даље Брозов надимак за своје име! И тако редом — све бесмисао до бесмисла, све се ухватило у лудо коло!

Почетак излаза из овога хаоса видим у поништењу авнојевских граница, што треба да ураде скупштине Србије и Црне Горе. Док год не пониште те границе, Црна Гора и Србија дозвољаваће да их Хрвати вуку за нос. Чини ми се да текуће руководство Црне Горе и Србије пати од братства-јединства и југословенског родољубља. Нека то избију из главе и нека пониште авнојевске границе па ће ствари кренути набоље. Двије српске државе, Црна Гора и Србија, ваљало би да чине разговоре и договоре са сусједним државама — Италијом, Бугарском, Грчком и Албанијом. Има о чему да се прича, политика је нагађање и погађање: ја теби, ти мени — а Бог ће и теби и мени! Но ја се бојим да би умјесто тих и таквих разговора и договора србијански и црногорски главари радије позвали Србе да бране Хрватску и Македонију од могућих нападача. А ја бих, отворено кажем, ра-

дије видио у Сплиту италијанског председника но господина Туђмана!

Рат букти. Како ће он, по вама, изгледати уколико дође до ширења?

То неће бити грађански него вјерски рат, а вјерски су ратови најкрвавији и најсуровији. Сјетите се Вартоломејске ноћи. У сваком вјерском рату живи заведе мртвима! Специфичност тога вјерског рата на југословенским теренима биће у томе што ће он испровоцирати и грађански рат. И у оквирима једнога народа нијесу заборављени многи крвави рачуни, још нијесу пресахрањене све невине жртве. Ако дође до великог вјерског рата, отвориће се све Пандорине кутије! Народна странка није без разлога стално наглашавала да се што хитније помире мртви да би се сложили живи. Али комунисти у Црној Гори неће ни да чују за жртве комунистичког терора! Може лако доћи дан да ти гробови буду опаснији него живи људи! Дакле, било како било, квасац од наше велике несреће справили су комунисти.

ЛУНА И КРСТ

Како замишљате Црну Гору у том евентуалном рату?

Административне границе Црне Горе не поклапају се са историјским границама. Разумије се, на штету историјских. Црногорци, који српски дишу, уједињени су у мисли, осјећању и вољи с Херцеговцима да не признају границу између Црне Горе и Херцеговине — источне и старе. Укратко, у могућем рату Црна Гора ће, као и увијек у историји, имати стратешки значајан положај на општесрпском фронту. Разумије се, Црна Гора сматра да се с муслиманима нашега језика може наћи рјечник заједничког живота. Идеја господина Зулфикарпашаћа да је обострана корист главни чинилац политичке сарадње Срба и муслимана — мудра је мисао. Адил Зулфикарпашаћ је и кољеновић и оцаковић, има њему откуд доћи да буде мудар. Зна он да су „луна и крст два страшна симбола“, па настоји да их приближи интересом а не љубављу. Одиста, бољи је успио брак из рачунице но брак из љубави који се распао.

Како ће се одвијати догађаји ако се у рату ангажују и Албанци, на шта упозоравају лидери српских странака? Мене не интересује толико Албанија колико њени могући спонзори. Надајмо се да странке које су на власти у Црној Гори и Србији имају увида у метериз иза кога би пуцали у нас Шиптари из Албаније. Не бих рекао да ће Шиптари бити баш потрчни на Црну Гору, памте они добро Црногорце још од времена Махмут-паше Бушатлије! Качак и Карадак више су барабар по менталитету него по јунаштву. Црногорци су историјски народ који иде прима на непријатеља, а Албанци су највише познати као придружне јединице уз какву силну војску. Ја више зебем од какве силе која би тутнула Арбанасе на нас него од самих Арбанаса. Но, Црногорци су научили да се супротстављају и сили турској и латинској! Нека их је ко на гори листа!

Да ли ће Црна Гора ту бити некаква тампон зона или ће бити бранилац граница?

Црна Гора не може бити никаква тампон зона, она ће се укључити у општесрпски

фронт. Онај ко напада мора рачунати да ће онај који се брани настојати да диктира услове са позиција заузетог.

ЗАМИШЉАЛИ НАС КАО ЖЕТОН

Како се по Вашем мишљењу може постићи мир? Заправо како треба да изгледа нова Југославија, односно нова државна творевина?

Мира не може бити док се народи Југославије не врате на своје историјске територије. А са својим територијама сваки народ може да се отцијепи. Кажем народ, а не националне мањине. Комунисти су размазили националне мањине лажним братством-јединством и маглама бољшевичког интернационализма, па је у Југославији сваки ђаво дигао главу изнад права која су му гарантована међународним конвенцијама. Оно што су комунисти и Броз обећали некоме треба једноставно поништити. Перфидно је мијењати комунистичкој партији име, а задржавати све одлуке комунистичкога режима. Комунистичку ажурност да не признају ништа што је ријешила краљевска влада старе Југославије треба једноставно примијенити и на однос према комунистичкој владавини. Све док владајуће партије у Црној Гори и Србији тако не ураде, неће убједити свијет да се у комунистичком менталитету у нас ишта друго промијенило осим персонал и име партије.

У било каквој комбинацији нове државе Црна Гора мора остати као федерални чинилац с атрибуцијом државности. Не треба заборавити да је Црна Гора алијас Зета стара српска држава. Требало би да један нови Немања уједини српске државе и српске територије. И у таквој држави Црна Гора не би могла бити никома подређена, може бити само равноправна.

Шта мислите о актуелним руководством Црне Горе и Србије?

Руководства су као и бирачи који су им дали гласове. Ако народу одговара ово стање какво је данас, и ако му ништа не смета несклад између обећања и резултата, ја желим томе народу да ужива и даље у стабилној власти. Бирачи који су дали повјерење комунистичкој партији у Црној Гори и Србији наликују на човјека који је закопао бунар и не наишао на водену жицу ни послје педесет метара копања. Уче га људи да закопа на друго мјесто, али бунарија се заинтачио па копа даље!

Често Вам се приговара пупчана веза са СК Црне Горе, сада ДПС-ом. Неки тврде да је ваша странка основана уз њихову помоћ, а то поткрепљују чињеницом што се у Вашој странци нашло поприлично бивших комуниста, па и руководиоца СК?

Тај приговор пласирају управо комунисти. Истицање наше тобожње блискости с комунистима значило је одбијање од нас гласача који су антикомунисти. Исти комунисти ударили су другу пропаганду да смо четници, што је значило да се од нас одбију гласачи који не воле четнике. Комунисти су ишли наруку Народној странци да се оснује, јер су је замишљали као свој жетон. Група особа које су удаљене из странке у ствари значила је продужећу руку комуниста, односно вршила је ту жетонску службу. Но не треба се чудити комунистима што предузимају све марифетлуке

против Народне странке, знају они да у Црној Гори немају озбиљнијег конкурента од нас. Њима такође одговара међупозициони несклад у понашању, они га управо вјешто и провоцирају.

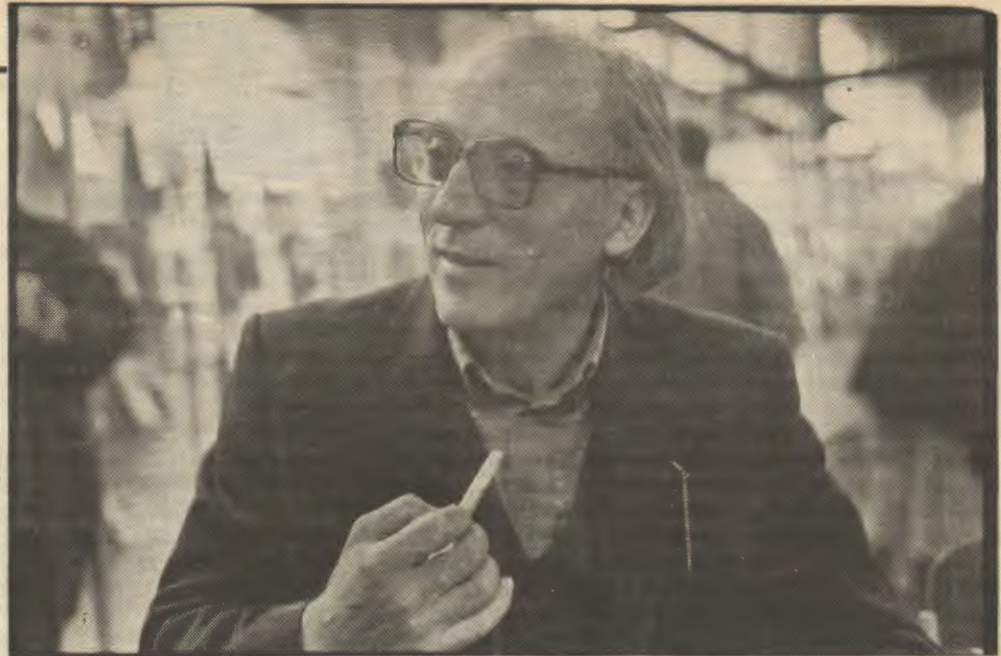
БОЛИ ИХ УВО

Шта највише замјерате владајућој партији?

Све комунистичке ујдурме они настављају умотавајући их у обланде грађанског бонтона. То је политика титовске симетрије и стила: добројутро чаршија на све четири стране. Србијански комунисти показали су знаке морала у томе што су прво промијенили име партије па онда ушли у изборе. Црногорски комунисти, међутим, прво су покупили гласове од комуниста и њихових симпатизера, па послѣје промијенили име партије. А да своје симпатизере не би баш сасвим наљутили одржавају цјеловито титовску иконографију и географију. Предсједник Демократске партије социјалиста алијас Савеза комуниста изабацио је Брозову слику из кабинета, гдје ради као предсједник републике, али није из кабинета гдје се појављује као партијски лидер. Тито му је остао у његовој величини у и просторији гдје одржава сједнице предсједништва и прима опозицију. Дакле, кад му дође страни државник нека нема Тита, а кад разговара с опозицијом нека се ипак ту нађе Јосип Броз за сваки случај. Но, ја бих речено руководство ставио у шири оквир. Опасност од неокмунизма јако се осјећа у свим земљама дојучерашњег социјализма. Рушење Горбачова алармантно упозорава на ту чињеницу. Уосталом, у Црној Гори тзв. младо руководство није ниједну одлуку бившег комунистичког режима поништило на нивоу парламента или референдума. Прослављање 13. јула ове године то посебно потврђује. Грмјеле су бољшевичке тираде и пријетње, а увече телевизија је даровала црногорски народ апологетиком генерала, који уз богату апанажу причају о комунистичким визијама југословенства и братства-јединства. Дакако, врана врани очи не вади!

Ваша странка је прва најавила прославу јубилеја битке на Вучјем Долу, али Вама није допуштено да се тамо појавите као говорник?

Комунисти нијесу дозволили да се прослави стогодишњица Вучедолске битке 1976. године доказујући да би та прослава нервирала муслимане. А Херцеговци су израчунали да су у титовској Југославији људи одробијали преко сто година зато што су афирмативно помињали српску побједу на Вучјем Долу. За пјесму у народном колу „Ој крвави Вучји Доле, одавно те Срби воле“ остајало се најмање три мјесеца у злогласној мостарској тамници. Зато је одиста основано питање: с којим образом су комунисти зграбили прославу 115. годишњице славне битке не осврћући се ни једном ријечју на злочиначки однос комунистичког режима према Србима, који су јавно пјевали о Вучјем Долу. Има и један куриозитет! Једноме угледном Папићу који је, уз стогодишњицу битке, подигао на свом имању споменик своје дједу и осталим вучедолским јунацима власт је срушила споменик. Али кад комунисти осјете да им нешто може

Васа М. РАНКОВИЋ

бити корисно за продужење власти, они не питају за пут до те користи. На исти начин Народной странци отет је и један митинг. Преко својих жетона уредили су да Народна странка организује митинг у знак подршке кинским Србима. Знали су да ће доћи много више народа на позив Народне странке, него на њихов позив. И када се окупила маса од тридесетак хиљада људи, одлучили су да на скупу могу говорити само представници званичне власти. Народной странци је објашњено да се не може гарантовати безбедност ниједном говорнику ако није представник званичне политике. А што сваки зна да су нам митинг преотели, и то у предизборној кампањи, за то њих једноставно боли — уво!

Били сте инцијатор напуштања посланичких клубова у црногорском парламенту док се захтјеви ваше странке не испуне. Докле се стигло с њиховим испуњавањем? Нидокле! Само ћу Вас упутити на један детаљ. Једно крило палате Централног комитета СКЦГ издаје се под кирију Црногорској влади. Тако се из народног буџета слива јак новчани поток у касу СК односно Демократске партије социјалиста. Конкретно, Момо издаје Милу просторије под кирију с објашњењем да је палата подизана из фондова Савеза комуниста. Што то није тачно, и што је више хиљада комуниста који су плаћали чланарину, из које се, наводно, подигла палата напустило Савез комуниста, за све то Мома и Мила боли — опет уво! Што Народна странка, као и друге опозиционе партије, нема просторије, њих изгледа за то не боли ни уво! Они кривицу пребацују на парламент, а парламент је као гласачка машина сав њихов.

СУДИЋЕ ИМ НАРОД

Вама су се придружили и посланици других опозиционих странака. Какве су шансе за сарадњу црногорске опозиције?

На нивоу чиновничких послова и регулисања права опозиције може се одвијати сарадња. На равни националних и политичких питања тешко се отварају простори за сарадњу. На том депресивном стању интерпозиционе сарадње владајућа странка тражи своју шансу.

Ви сте недавно рекли за либерале и остале да су Туђманови плаћеници, али се и оградиле да то на суду не можете доказа-

ти. Све је више чињеница да је могућ сукоб с тешким посљедицама, односно да су крвави догађаји на Петровдан можда само увод у предстојећи оружани сукоб?

Нема потребе да ја на суду докажем да је извјесна странка нечији плаћеник. Такве истине нијесу за судове, њима суди народно мишљење. Надамо се да ће сљедбеници хрватске и католичке пропаганде у Црној Гори увидјети да их никада неће прихатити народна црногорска матица, и да би сукоб с црногорским народом православне и српске свијести за њих био поразан. Ако дође до тога сукоба, Народна странка је спремна да се бори за свој идејни и политички програм.

Припадници Ваше странке су потегли оружје на Цетињу. Шта кажете на оптужбе да се ваша странка наоружава, чак и уз помоћ органа безбедности?

Није још утврђено ко је пуцао на Цетињу. У маси вјерника нијесу били само чланови Народне странке. Онај ко је пуцао то је чинио у одбрани. Напала је на вјернике руља коју су управо предводили комунисти из Покрета за Југославију. Либерали и други нападачи отпочели су акцију послѣје паролу „Живјела петокрака и савез комуниста“. Ја бих радо чуо вијест да су сви чланови Народне странке наоружани, јер „зло чинити кад се од зла брани, ту злочина нема никаквога“. Не располажем подацима да органи безбедности наоружавају чланове Народне странке. Те гласове преносе и либерали и комунисти.

Најављивали сте организацију добровољачке војске. Прошле године је постојао и одговарајући штаб у Никшићу. Сада су, међутим, те иницијативе ишчезле. Зашто?

Тај прошлогодишњи штаб организовала је група која је касније искључена из Народне странке. Тај штаб био је прича а не рад. Ми међутим, имамо спремне људе да интересе српског народа свуда и на сваком мјесту штите и оружјем. У свим општинама ми имамо родољубиве одреде који знају гдје им је мјесто и шта им треба радити кад их управа странке упозори на дужност.

Да ли се припадници Ваше странке боре на ратиштима у Хрватској?

Сваку помоћ, укључујући и борачко лудство, указујемо Србима у Хрватској. Боље рећи, Народна странка испуњава захтјеве Срба у Хрватској према својим могућностима.

Разговарао: Велизар БРАЈОВИЋ

Јсен иде и по свој прилици у Црној Гори ће се онима који су у изборима наступили с логаном „године почињу јануаром“, ако не и прије, завршити децембром. Тим прије, што је народу тек сада јасно што су млади пучисти подразумијевали под оним „ми знамо како“, што је схватио да је Момова и Милова свита радила само оно што је умјела и знала, оно што је започела у толико помињаном октобру и јануару у вријеме бујања „антибирокарске револуције“. Показали су, наиме, на дјелу како се то руши Црна Гора и Југославија, а народ доводи до просјачког штапа. До сада су оставили за собом исувише прилога за своје, за спас народа, дај Боже, кратке политичке биографије, али неумољиво свакодневно израђују нови.

Приватна влада

Протекло је, наиме, исувише времена од када је **Момир Булатовић** поручио бившим црногорским властодршцима да је „довољно само да оду“, а **Мило Ђукановић** обећао да ће „Црна Гора брзо постати развијенија држава у овом дијелу Европе“, протекло готово три године, а да спасиоци нијесу сачинили дијагностичку студију и програм за излазак ојађене Црне Горе из свеопште кризе. Умјесто тога Црна Гора неумољиво иде ка дну, тамо гдје је једино може довести надобудна комунистичка власт. За само двије године под Момировом и Миловом директентском палицом црногорска привреда је направила губитак већи него за свих десет година раније. А за такво посртање доиста треба „младости, знања и љепоте“. Због тога млади властодршци одлучују да унесу промјене у раду и понашању, па упорно избјегавају да на дневни ред ставе **тромјесечно, полугодишње, деветомјесечно и годишње пословање привреде**. Јест да народ зна како му је и без тих показатеља, али у сваком случају не зна колико и у шта га је увалио тандем вазала Слободана Милошевића. Не зна, тако, да је прошле године Црна Гора узалудно радила, односно да је имала губитак колико и приход (521 милион долара) те да је преживјела тако што је из савезне касе захватила готово милијарду долара. Не зна ни то да је 27 до 30 привредних грана неуспјешно пословало, да је пад производње, извоза и свега другог неколико пута већи од југословенског просјека, а још мање да би примјеном закона у привреди Црне Горе радило само пар десетина хиљада радника, да би се остали придружили онима на бироу за незапослене. Момир и Мило, међутим, желе да запосле своје поданике, али тако што ће им тутнути пушку у руке, свакодневно сијати страх од могућег рата, који ће они, ако ништа друго, сами изазвати, макар се потукли с марсовцима, само да добију на времену да се домогну што више добра.

Ријешили су дакле да униште сва предузећа, а и да покажу како нека могу више него успјешно да послују. Избор је пао на „Парс“, предузеће бившег ЦК СК, сада Главног одбора ДПС (Демократске партије социјалиста), те приватне фирме Миловог брата **Аце Ђукановића**, а и још неколико приватних фирми, у којима имају акције врли антибирокарски ре-

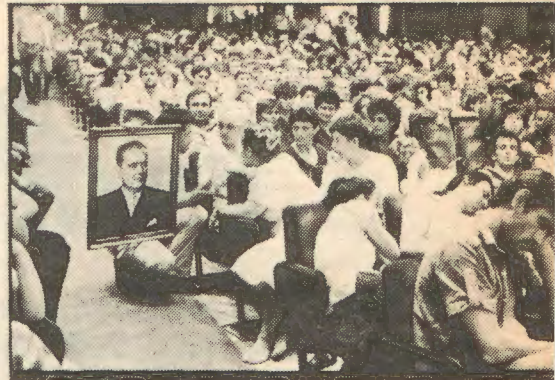
ПРИЛОЗИ ЗА БИОГРАФИЈЕ ВАЗАЛА

КО НЕ ВОЛИ СЕБЕ НЕ ВОЛИ НИ ДРУГЕ

У Црној Гори је на сцени смешнија страна историје. Док народ не зна ни куд ће ни шта ће, властодршци тачно знају шта ће, али још нису одлучили куд ће. Ако негде лукне. Консултације су у току.

волуционари. Да је „Парс“ веома успјешан упркос свим мјерењима Анте Марковића, зна свако живи у нашој галаксији. Ако неко и мисли да обави било какав посао, мора то радити преко „Парса“, који се брине да подстриже, гдје је предугачко и до врха нагуни џепове својим оснивачима. Ацина фирма има широк спектар дејства, од изнуђивања осигурања за одржавање концерата, плакања и кукања по Црној Гори, до покретања низа приватних активности од отварања бензинских пумпи до пружања угоститељских услуга, па убирања осигурања за рад коцкарница по црногорском приморју. Видовити Аца је успио да без помоћи свог брата, премијера Мила, издејствује отварање угоститељске радње усред Будве са само 250 мјеста за сједњење. На лицитацији, заправо, овај још недипломирани правник засјео је све друге бизнисмене и у коверти понудио само пола марке више од најближег такмаца. Код Аце не смије да привири ни финансијска полиција, још мање каква општинска инспекција прихода или слично. Ту ради и тржиште девиза, пре-продаја заплијењеног алкохолног пића, а нађе се и по који калашњиков, револвер — сва курентна роба тражена на југо тржишту.

На другој страни Мило се растрчао по Европи и склапа послове. Бизнисмени плачу за њим, преклињу га да их у пословима не заобилазе, нуде лову за улагање у његову демократску земљу. У земљи му грађани купују голф, одијела, а он дио средстава улаже у куповину вила и вилица. Нико не може израчунати које све фирме контролише с братом, али је сигурно да свака од њих биљежи астрономски добитак само захваљујући жељи пословних партнера да му што више помогну.

Они који помажу добијају директорске, министарске, а ускоро ће и амбасадорске фотеле. Истина, не свиђа им се да путују на Блиски исток или Африку, па је Мило из петних жила запео да Југославија под хитно у наредном периоду сва расположива мјеста у Европи резервише за будуће амбасадоре које Мило рукоположи. Тако би, наиме, стигао у Европу са својом браћом од тетке, министрима које треба спашавати затвора.

Кад ће да беже

А, доиста ваља спасити **Небојшу Зековића**, министра туризма, који је донедавно био начелник херцеговачког Центра безбједности. На то мјесто је доспио с дебелим досијемом криминалца и неколико расписаних потјерница. Тамо је радио што му је било воља. Обезбједио десетак волвоа за себе и пријатеље, наравно без царина и пореза. Узалудно су људи то покушавали да спрече, узалудно је реаговала управа прихода Херцег Новог. Сила Бога не моли. Много тога урадио је министар **Зековић**, да би код Мила зарадио фотелу. У току је испитивање како је то купио вилу надомак хотела „Плажа“ са неколико станова. Не зна се, наиме, званично ко су будућу станари, али добро обавештени тврде да су поред **Зековића** станове купили Момир Булатовић, Мило Ђукановић и још неколико њих из црногорског врха. Потрудили су се чак да откупе и поткровље виле — **двје милијарде старих динара квадрат**.

Зековић је изгледа дошао до пара продајом заплењеног пића, возила, пиштоља итд. Он је, иначе, познат мајстор за згртање лове, тако да је недавно искористио „дајнерс“ картицу у робној кући „Агрум“ и узео 450 милијарди, а потом је огласио неважећом. Загребачка централа покушава да наплати дуг, али **Зековића** спашава М. Ђукановић доношењем прописа да ни физичка ни правна лица нису дужна да измирују дугове фирмама на западу досадашње Југославије. И без тога Зековић би се извукао исто као и прије годину дана када је у иностранству обавио исту операцију са АМЕРИКАН КАРТИЦОМ.

И док се народ спрема за гладовање, множе се кривичне пријаве против Момових и Милових кадрова. Недавно је у Бару прекинута лицитација заплењене луксузне јахте само зато што је то наредио премијер Мило уз образложење да влада јахту задржава за себе. Купили су и нови авион, возове већ имају, подморнице траже... Питање је како ће једног дана напустити Југославију и народ који без њих никако пропасти не може.

Митар ПЕТРОВИЋ

ГРЕБ-ГРЕБ У КЛИНИЧКОМ ЦЕНТРУ

КО ЈЕ ТУ БОЛЕСТАН?

Откако је у Скупштини Србије постављено питање (не)исплативости, (не)оправданости и (не)ефикасности мамутске дике српског здравства — чувеног Клиничког центра — много тога је урађено да се стање побољша. Сад су безбедност и самозаштита на високом нивоу, а болесници су какви су и били.

У духу познатих слогана: „СА НАМА НЕМА НЕИЗВЕСНОСТИ“ и „НИШТА НАС НЕ МОЖЕ ИЗЕНАДИТИ“, руководеће структуре Клиничког центра су се успешно организовале да, увођењем нових пакета мера, смање како раније, тако и актуелне неуспехе. Исти моћници су, пре пар година, сматрали да је нужно изградити и доградити нове, „светски“ опремљене просторе (сада зврје празни, јер „светски простор“ није и гаранција да ће се у њему обављати светска организација здравствене службе), купити технички савршене апарате са очекивањем да машине-генијалци компензују често нестручне и површне дијагностичке и терапијске интервенције медицинског особља примљеног по разним „кључевима“ и „везама“ (оптерећене очекивањем да ураде посао уместо људи, машине типа разних скенера, ултразвукова и сл., посустају, па или уопште не раде или раде само повремено, када се појави компетентан стручњак да их поправи).

МЕДИЦИНСКА ТАКТИКА

Сем соц-реалистичког приказа „једне од највећих и најсавременијих институција Европе“ у брошури матичне куће (проспект са одличним фотографијама Клиничког центра добро пролази код страних посетилаца, све док они не затраже да се самостално увере у поузданост сликаних чињеница), у Београдској хронизи (чувени аматерски доктор медицинских наука Бане Вукашиновић) или у серији „Бољи живот“ (супруга директора Клиничког центра као „искусна“, професионална глумица сасвим објективно шета по угланцима ходницима неког непостојећег породилишта лоцираног у постојећем Клиничком центру), није било значајнијих успеха или добитака (осим ако је неко од пацијената или медицинског особља на греб-гребу добио премију).

Губици су испрва компензовани увођењем здравствене партиципације (обичан народ партиципира малим, а необичан великим сумама новца, прасића, вискића или накитића) која се касније показала недовољном да заустави стрмоглављевање у чувену извесност. Још је само питање „непријатељски постављеног“ посланика СПО у ненародној Скупштини недостајало да „бал буде и на води“. Моћници Клиничког центра су после интензивног думања дошли до соломоноског решења: финансијске губитке ублажити одбитком непожељног износа од цирку 30% запос-

лених. Наравно, с обзиром на „хуманост“ урађену у комунистичку свест, оваква отпуштања никако не би смела бити директна и опозива. Уместо да се људима уруче откази, много је ефикасније створити им немогуће услове рада, те их пасивном агресијом натерати да поднесу неопозиве оставке. Но, како се не би реметила огромна гласачка машина (није тајна да се ради о бирачком телу СПС-а), почело се са здравственим сарадницима (психолози, социјални радници, новинари, спремачице, серверке...), који су својим неизвесним држањем већ минирали митинге

подршке на Ушћу и осталим геронтоцентричним местима.

Радно време се са 36, повећало на 42 радна сата, плате су, чак и на Институтима и Клиникама које због природе посла (психијатрија, нпр.) имају извешан „заштитни додатак“ (бодови по основу услова рада), смањене, а одмори скраћени.

Наравно, „кључне фигуре“, обично шефови, начелници и професори нису изгубили нужне поене како за плату (они додуше имају и друге „академске“ приходе, њихови се први прегледи више наплаћују, а дежурства треба да их дотирају када претходни извори прихода затаје), тако и за одмор (док спремачице, социјални радници, психолози па и медицинске сестре и техничари имају мање дана за „обнову“, докторима наука припада више одмора, вероватно и зато што им се, истрошено претходним школовањем, тело брже и замара).

Уведене су и контроле типа „дупло слепог“ (односно „дупло голог“), тако да се сваки сарадник проверава кроз иследнички разговор руководиоца са свим оним члановима особља који сусрећу дотичног радника („Како се облачи?, Да ли је довољно искоришћен?, За кога се изјаснио?“).

БОЖЈА ЛУТРИЈА

Одговори на питања о ефикасности и стручним квалитетима особља једино се не траже од пацијената, иако су они стварни „конзументи“ здравствених услуга. Пацијенти су ту да плаћају (сада и повећану партиципацију), а то што се они спонтано и без унапред датог кључа одлучују за малобројне професионално и људски компетентне стручњаке, заиста није битно. Клинички центар и његови „центраши“ не дозвољавају сентименталност према пацијентима, који се зато све чешће одлучују за полуприватне или потпуно приватне здравствене аранжмане.

Представници званичне медицине на свим медијима изјављују да су згрожени процватом алтернативне медицине, не повезујући га са мањкавошћу својих поступака. За њих алтернативе нема. За особље Клиничког центра такође, јер непослушност може да их стаје беспарице и принудне незапослености (због „мрског погледа“ и оштрог питања медицинске сестра са Алерголошке клинике је добила отказ-поглед и видик, зато, мора да се сузи).

За пацијенте остаје нада да ће на Божијој лутрији добити неког стручњака који је, упоркос репресији, властитој немаштини и незадовољству, спреман да поштује Хипокритову заклетву.

ГРЕБ-ГРЕБ!

Сандра ЈАНКОВИЋ

НАСТАВЉЕНА ЧИСТКА У ВОЈВОЂАНСКОМ НОВИНАРСТВУ

КАКО УРЕДИТИ ВОЈВОДИНУ?

Часопис „Став“ укинут, па поново (али какав) васкрсао вољом свемогућег Радомана Божовића. Мила Штула главна звезда војвођанских медија (?!). Оставку поднела двојница новинара, а ни осталима се лепо не пише.

Војвођани већ годинама немају никакве везе са влашћу у Покрајини, јер на територији северне српске области сва моћ почива и завршава се у згради бивше Дунавске бановине у Новом Саду, а отелотворење налази у лику и стасу „Слободног малог“ (за неупућене — „Катице за све“ — или ти човека са највише значајних функција у Србији — **Радомана Божовића**). Ових дана житељи панонске равнице потресла хамлетовска дилема зашто популарног листа „Став“ није на киосцима било више од месец дана. Да појаснимо: „Став“ је магазин који је излазио два пута недељно, а за читаоце је имао либералну Војводину и уосталом, зашто не рећи, већину мислећих људи на овим просторима.

Одговор није било тешко пронаћи. Вољом Радомана Божовића, „Милошевићевог бана“, коме се лист није никако допадао, „Став“ је 5. јула требало да доживи потпуно укидање. Једино гласило које је новосадском НИШП-у „Дневник“ доносило какав такав углед, престало је (сви су мислили заувек) да се штампа. По речима в.д. главног и одговорног уредника Драгана Младеновића — због економске неисплативости. Познати су, међутим, тржишни принципи по којима ради „Дневник“. За протеклих годину дана (када је коначно завршена ваљда десета идејно-политичка диференцијација у овом најутицајнијем војвођанском листу) тираж „Дневника“ достиже једва 30.000 примерака, али газде то очигледно не брине.

Надобудни **Драган Младеновић** (који је, јер му је звучало више „српски“, сам себи кумовао прекрстивши се како стоји у импресиуму „Дневника“ у Драгоја) зна да главни и одговорни уредник Војводине Радоман Божовић великодушно дрешу кесу за своја приватна гласила. Иначе, по „Дневнику“ кружи прича да је в.д. уредник овог листа г. **Младеновић** запао у истински очај када је чуо да без завршеног факултета не може конкурисати за место на коме се сада налази у благословеном в. д. стању. Друг Божовић зна да његов миљеник нема одговарајуће школе, па га зато и не помера са дужности како би Драгоје контролисао „неподобне“.

Главни и одговорни уредник „Става“ **Радован Чолевић** прича да му је одлука о укидању листа достављена када је 82. број већ био у припреми за штампање, а у одлуци је писало да садржај „Става“ не одговара уређивачкој концепцији листа „Дневник“. Новинари овог листа тврде да је овај потез кулминација великих чистки које Радоман Божовић

проводи у војвођанском новинарству.

Ни поред најбоље воље нисмо могли да дођемо до изјаве генералног директора „Дневника“ **Радована Караџића** (аутора без великог разлога прослављене „Бекне“, кога су се и Црногорци одрекли) иако се бурних мартовских дана бусео да је „демократа“, јер, ето, **допушта** и један „опозициони лист“ какав је „Став“. Сада, чули смо из поверљивих извора, тврди да су „Став“ лоше новине и да ту треба нешто мењати. Иначе, за те „лоше новине“ до сада су писала права пера УУ новинарства.

Нови (стари) број „Става“ појавио се на киосцима пре неколико дана. Наиме, то је број који је био припремљен за штампање пре месец дана тако да у њему врви од „бајатих“ текстова. Да се нешто доиста променило видимо и по томе што су из редакције отишла два новинара — Горан Караџић и Љубиша Николин, а на насловној страни се шепуре др Воја Шешел и пензионисани адмирал Бранко Мамула. Већ у наредном броју писаће „проверене новинарске величине“ попут Ми-

ле Штуле, Милорада Вучелића, „публицисте“ Стефана Грубача и сличних.

Неравноправну битку, малтене „донкихотовску“, против блокаде слободне мисли и штампе у Војводини води Друштво независних новинара Војводине (настало у децембру 1989. године, када су новинарски првоборци плишане (р)еволуције још увек сложено певали у Митевићевом хору). Међутим, како ово друштво окупља већину војвођанских новинара, све Божовићеве марионете усредсредиле су своје снаге да се глас „праведних“ не чује. Међутим, све је, већи број грађана Војводине незадовољних необјективним информисањем, које им се сервира преко Телевизије Нови Сад, радија или „Дневника“. Обавештени тврде да није далеко један нови 9. март у Новом Саду. Док се Божовићу и „божовчићима“ не „догоди“ народ житељи северне српске покрајине групишу своје редо-

ве и граде принципијелне ставове. За враћање „Става“ у раније рухо, а не пуко утапање у ратно-хушкачку пропаганду војвођанских јавних гласила — борба тек почиње. А дотле... Новинарска појачања у „Ставу“ заблистаће, највероватније, од наредног броја, али, како у уводнику последњег „Става“ каже главни и одговорни уредник Радован Чолевић — „немојте питати зашто?“

Гордана ЈОВАНОВИЋ

Господине Миковићу, како Ви из угла народног посланика из редова Српског покрета обнове оцењујете шестомесечни рад парламента Србије до изласка већине опозиционих партија?

Нисам политичар, целог живота сам правник и адвокат. Тако сам се и поставио у гледању и мом учествовању у непосредном парламентарном животу. То и због тога што у српском парламенту има јако мало правника и економиста, што је нужно умањило јачину и квалитет активности на законодавном пољу скупштинске активности. Оно што је најважније јесте чињеница да Скупштина није испоштовала оно што је била по уставу дужна. Она је морала да одржи своје прво заседање, које је морало да се заврши до 1. марта. Тада је требало да почне редовно заседање које по прописима траје три месеца, да би друго заседање почело 1. октобра и трајало до краја године. То би био нормалан рад једног парламента. Овако, сви прописи, супротно томе, донети су након 31. марта. Претпоставка да ће у тако кратком року тако велики број прописа бити усклађен са новим Уставом Србије била је нереална. Изненађујуће је и то да су на њу насели и људи који су у томе имали одређеног искуства. То ми говори да још увек много тога личи на прошла времена, када је царовало Извршно веће Србије.

БОЈЕ СЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

У сумирању резултата рада парламента, као један од кључних резултата, наводи се управо усвајање више од стотине закона, за шта и Ви сами признајте да није било могуће урадити како ваља?

У праву сте. Ја лично мислим да законе које смо донели неће прихватити живот с којим они треба да се суоче. Већина народних посланика, без обзира на страначку припадност, сваком иоле озбиљнијем закону стављали су читав низ амандмана. Сетите се само да смо ми усвојили десетак закона, којима смо кроз јавна предузећа подржавили велики део српске привреде. Да ли је то пут ка тржишној економији? Није. Примера ради, Закон о реструктурирању својине баратао је са само два облика: приватном и државном. Приватна је остала по страни, јер смо ми кренули да правимо државна предузећа. Притом на чело тих предузећа постављани су људи из владе или неког министарства. Извините, али то више није ствар само једне странке, то је жеља једне мале групе људи да непосредно у својим рукама држи виталне гране привреде целе републике. Притом су прави привредници остали по страни као непожељни за велике системе. Ту је још читав списак закона који нису успели да прецизирају одредбе новог Устава Србије. Трбало је након доношења Устава, у коме се недовољно јасно говори и о правима и слободама грађана, то појаснити и прецизирати законима. Десило се супротно. Тако сада по великом броју питања имамо ограничење права и слобода грађана. Невероватно, али и истинито. И то је текovina којом се СПС није прославио пред народом.

Улога опозиције у том смислу била је сведена на задовољење форме — постојања вишестраначког парламента што је нај-

Према (про)ценама многих скупштинских извештача посланик Миковић је један од најкоректнијих и „најсимпатичнијих“ посланика у конкуренцији свих парламентарних странака. „Никад не претерује“, „увек је љубазан“, „фини је човек“, „чак га и СПС-овци поштују“, кажу новинари са балкона. Усталом, да није тако не би ни био посланик СПО.

МИЛАН МИКОВИЋ, ПОСЛАНИК У НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ СРБИЈЕ (СПО)

**ТО НИ КРАЉ
ИБИ НИЈЕ
РАДИО**

више одговарало у том тренутку владајућој странци?

Странка на власти са постојећом опозицијом није искористила шансу за стварање утиска и атмосфере правог вишестраначког модерног парламента. Ми смо одабрали критички пут за мењање лика Србије, за то се залагала и владајућа странка пре и за време избора, а након тога није прихватила никакав дијалог. Низ наших предлога није схваћен. Као да се боје претеране демократизације која би

им избила полуга власти из руку.

Пошто је земља у рату има ли опозиција право да своје политичке интересе ставља изнад националних?

Не. Али ја сматрам да опозиционе странке нису ставиле своје политичке интересе изнад националних. Кад ви за пет-шест дана донесете тридесетак и више виталних закона то онда само по себи говори и о неозбиљности рада једне скупштине, па и Србије. И поред таквог рада, с којим се ми никако нисмо сла-

гали, одлучили смо да учествујемо у раду скупштине када се буде радило о виталним интересима републике. То се видело и из наших разговора које смо имали са делегацијама енглеских и аустријских парламентарца, који су били гости скупштине Србије. Једино нисмо прихватили разговор са једном талијанском делегацијом, јер проценили смо да разговор са заступницима идеје неофашизма нема потребе и сврхе.

Не личи ли вам све то помало на фарсу. Разговарали сте са страним парламентарцима, а да притом председник Милошевић све време игнорише постојање СПО-а одбијајући ма какав сусрет са Вуком Драшковићем?

То је страшна нелогичност. Треба притом имати у виду ко са ким није хтео да разговара. Још пре избора, а у време рада на новом српском Уставу, странке су желеле дијалог са руководећом гарнитуром Србије. Још тада је прекинута комуникација, којом се после избора ингирише готово педесет одсто људи у Србији. У случају да смо ушли у Владу наша кривица и одговорност били би подједнаки. У таквој ситуацији коалициона влада са садашњим саставом парламента, у коме четири петине представљају посланици СПС-а, могла би да буде смењена сваког тренутка и да се изабере нова влада попут садашње једнопартијске. И у овом случају неко није желео дијалог и комуникацију са опозицијом.

БЛИЖИ СЕ ОКТОБАР

Најчаче опозиционе партије напустиле су парламент. Разлози су познати, и, но, после свега, замерате ли нешто свима колегама из опозиционог тора, а пре свега онима из СПО-а?

Вероватно да смо неке ствари могли и боље да урадимо. Данас мора брзо да се мисли а то није нимало лако кад немате ни средстава ни могућности да свој рад прилагодите захтевима времена. Након изласка из парламента ја сам се обратио Уставном суду Србије са предлогом да се измене одредбе из Закона о друштвеним саветима, јер сам сматрао да је у супротности са Уставом, истом суду сам се обратио са предлогом о оцени уставности и законитости закона о јавном тужилаштву. Дао сам још неколико предлога а да никако па макар и негативан одговор нисам добио. Да ли је и то кривица опозиције, питам се после свега. Све ово знају и моји бирачи у Панчеву, с којима се редовно виђам, сада много више него раније.

Како ће опозиција деловати у ванпарламентарној борби?

Бићемо активни и у односима са бирачима. Ближе се општински избори. То је прилика да праве људе поставимо на права места, а ми их међу нашим члановима имамо доста. Морамо их упознати, усмерити. Не треба изгубити из вида ни чињеницу да ћемо ми бити у парламенту када се буде разговарало и на дневном реду буду питања од виталног интереса за Србију. Једна од наших најозбиљнијих замери била је везана за начин гласања. Када се гласало о поверењу влади није се знало колико је „за“, а колико је „против“. Нужно је да се уведе електронски начин бро-

јања гласова. Ту је било толико непрецизности да их је тешко пребројати. Извесно је само да је такву ситуацију највише искористила владајућа странка реализујући своје интересе. Не треба заборавити ни митинге, и јавне скупове на којима је СПО и уједињена опозиција увек имала шта да каже и покаже. Ближи се уосталом и октобар месец...

Рат између Срба и Хрвата на подручју Хрватске наставља се несмањеном жестином. Притом и поред јасног захтева из Книна за признавање САО Крајине и њено припајање Србији парламент је остао без одговора. Да ли то у Србији још увек траје борба за Југославију која не постоји?

Опозиција је тражила у парламенту да неко из САО Крајине дође пред народне посланике и објасни целу ствар. У парламенту то, на жалост, није усвојено. Признавање резултата референдума у САО Крајини без спознаје правих чињеница значило би дефинитивно одустајање српског народа од Југославије и захтевало би све мере да се све то и фактички спроведе. Притом, мало ко или нико не зна које су то мере које би Србима на овим просторима омогућили да живе у једној држави, а без опстанка какве-такве Југославије.

НЕМАМО ИНФОРМАЦИЈЕ

Али, преговори о будућем устројству земље нису дали никакве резултате!

Тачно је, али ми још увек немамо праву слику и информације о томе ко је шта и како одлучивао у име народа. Не може се одлучивати, а да се притом не опица пулс народа. Ту можда и лежи закон одржања ове земље.

Који је то закон по ваљем мишљењу?

То је пре свега увођење једнаког права за све националне мањине. Притом мислим да оне не смеју да имају права као народ, али морају да имају сва права као у западним демократијама. Са мање граница у једној земљи лакше се путује, и својим уједињењем Европа тежи да лакше дође до бољег живота. Срби на овим просторима имају страшне проблеме. Нама који живимо у Србији она је сасвим довољна. Међутим, ми нисмо једини. Треба рачунати на све Србе изван Србије. Ван граница данас је тешко бити Србин. То је незаобилазно питање, које намеће промену граница у случају распада Југославије. Можели се то урадити мирним путем, јесу ли све стране спремне на то? Закон по коме наши лидери иду заобилазним путем као главном за решење наше кризе — није добро решење.

У том смислу да ли је европска тројка требала приликом боравка, пре свега у Србији, да контактира и са представницима опозиције?

Колико знам није, а требала је. Међутим код овог питања желим да Вам нагласим проблем недостатка правих информација на релацији позиција — опозиција. Ту ми стварно немамо никаквог утицаја нити пак они покушавају да нам ставе до знања што су и како разговарали. Исто је било и у случају посете европске тројке последњи пут Београду. У тим разговорима, председник је по ко зна који пут не консултујући опозиционе странке иг-

норисао педесет одсто народа не признајући му право на мишљење. То ни краљ „Иби“ није радио. Ми се информисамо из новина и средстава јавног информисања, у које у Србији немамо ама баш никакво поверење. Почели смо да сумњамо у информације које долазе са стране. Та информативна блокада иде на руку само СПС-у и ником више.

НИСУ ЧУЛИ ЗА ПЛАТОНА

Да ли су разговори Стјепана Месића и Вука Драшковића могли да дају неке резултате ширих размера?

Можда би и могли да Стјепан Месић није одмах након тог разговора променио своје мишљење. Онда је уследило и комплетно мењање става. Његова „шифра“ мислим да је проваљена, јер једноставно он има став и дијалог за сваку прилику и сваки разговор, а притом његова основна идеологија је на страни ХДЗ-а. Он делује као човек без става, али то је варка. Опасан је то човек, па би сваки даљи разговор са њим из позиције Вука Драшковића могао да буде само већа штета него корист.

После неспоразума унутар саме опозиције, две најчаче странке СПО и Демократска опет сарађују. Верујете ли у тај нужни пакт?

У тражењу правих путева за рад и активности свака странка има право на своју визију и сопствену оригиналност. Пазите, ми смо близу педесет година живели у партијском монолиту, онда су се појавиле странке. Нормално је да се програми рада из дана у дан дотерују, па су се отуда и јавиле одређене разлике, мада смо ми и демократе у погледу скупштинских заседања увек одлично сарађивали. Ја располажем подацима са терена, рецимо, где у ОО и Месним одборима чланови СПО-а и Демократске стране одлично сарађују. То је јако битно у предвечерје локалних избора. А, ако желите мој одговор конкретно везан за наставак интензивније сарадње између наше две странке онда мислим да ће од тога врло брзо имати корист целокупно српско друштво.

Након свега колико је по Вашем мишљењу утицај опозиције и њена просветитељска улога и стварању једне нове политичке културе у Србији и међу њеним народом?

То се види и на једној јединој вишепартијској ствари у Србији. Народна скупштина која након нашег изласка јако лепо оцртава стање тог прерушеног организма, са неколико сателитских партија које имају задатак да дублирају опозицију. Све је ко у неком лошем филму. То ми признају и моји бирачи овде у Панчеву. То већ сасвим довољно говори о стању свести и политичке културе од када је кренуо вишепартијски живот у Србији. Оно што посебно критично, и што се примећује јесте да владајућој странци не требају паметни људи, она их се лако одриче. Стратегија је: потрошити људе на простим стварима битним за очување власти, а ко ће да пише и спроводи законе није важно. Они као да никад нису чули за Платона и његову „Државу“ они хоће државу и народ по својој мери. То су разлози безгранично великог неповерења народа у власт у Србији.

Разговарао: В. РИСТИЋ

КАКО ЈЕ ПРОШЛА ГРУПА ИНСТРУКТОРА СРПСКЕ ГАРДЕ У СЕЛУ НЕГОСЛАВЦИ У ЗАПАДНОМ СРЕМУ

ИЗМЕЂУ СРЦА И ЗЛОЧИНА

Или између збринутих моћника и незбринутих невољника

Једног дана у камп код Београда, где момци Српске гарде тренирају, стигла су двојица мештана из Негославаца, села у западном Срему. Они су дошли са молбом да Гарда пошаље неколико својих инструктора за подучавање бранилаца села. Како су рекли, требају им два лекара и неколико инструктора, који би сељацима показали како се употребљавају минобацачи. Наиме, Територијална одбрана села је набавила два минобацача, али нико у селу није знао како се они употребљавају и зато им је пре свега била потребна подука. Све што су тражили од гардиста мештани су и добили. Тако је шесточлана експедиција српских гардиста стигла у село Негославци.

У село су дошли са кампањолом, у којој су били лекови, медицинска опрема и техника у вредности већој од 200 милијарди динара. Између осталог су донели и један модерни радио уређај, у жаргону познат под називом „локатор“, који служи за проналажење и лоцирање радио станице.

У рекордно кратком времену инструктори су научили мештане да рукују минобацачем, а осим тога браниоци села су добили и основна знања из ратне вештине.

ЧИЈА ПОЛИТИКА

Један од инструктора је Дачевић Чеко, Црногорац. Он нам каже: „Из Шида сам пешице, преко ритова и мочвара, стигао у Не-

гославце. Кад сам дошао у село примљен сам изузетно љубазно, сељаци су припремили и свечани ручак. На сваком кораку осетио сам изузетну гостољубивост“.

Група инструктора је за десетак дана обучила 65 људи. За све време били су под командом локалне одбране и са њима учествовали у акцијама. Између осталог имали су неколико заробљеника муповаца и њих размењили за ухапшене Србе.

Одмах по доласку гардисти су поред спонтане гостољубивости осетили и **прорачунату подозривост и неповерење**. Неповерење је разбијено хируршким скалпелима лекарске екипе, која је за кратко време имала четири озбиљне хируршке интервенције и десетак лакших рутинских захвата из ратне хирургије. Тиме је лекарски ауторитет пресекао провокације и приче којима су оцрњивани гардисти **као плаћеници који су дошли у село да воде неку своју политику**. Инструктори су са своје стране код младих и осталих из села стекли симпатије, јер су на делу показали да су дошли да помогну онако и онолико колико се од њих тражи, а не да намећу своју вољу.

Главни разлог због којих је команда села, коју воде чланови СДС-а, била против боравка инструктора Српске гарде у селу је тај што су гардисти били основна сметња њиховом послу **црној берзи**. Под њиховим окриљем цвета црна берза, на којој се продаје скоро сва роба која стиге у село. Тако је један од мештана — Бато Вујасиновић — продао аутомат који му је дат. Камион са приколицом из Бјелине послат као помоћ продат је (са зна-

њем команданта села познатог под надимком Далтон) за суму од око 40.000 ДЕМ. Такође су продали и „Ниву“ којом је стигла помоћ из Србије.

Људи окупљени у команди одбране села, а то су поред Далтона, извесни Саво, који је командант цивилне заштите, и неки Марко, бивши полицајац, који је ових дана морао да побегне из села пред бесом мештана и склонили се у Вуковар под окриље МУП-а, нису могли да схвате да постоје људи који у рату не тргују и који су спремни своју крв да поклоне за идеале. Они су чак били планирали да инструкторе и лекаре побију на спавању, али им је тај план пропао, јер је један од сељака дојавио гардистима да се спрема издаја и да у току ноћи треба да буду побијени од стране људи из Цивилне заштите, а да одговорност за тај злочин пребаце на муповце. Кад су за то сазнали двадесетак сељака је дошло са положаја на којима су до тада били и пред кућом у којој су спавали инструктори целе ноћи чували стражу, да би сутрадан све гардисте разместили по својим кућама. Људи из СДС су на то одговорили тако што су појачали пропагандни притисак на сељаке који је комбинован и претњама да ће куће оних који су угостили гардисте бити гађане минобацачима.

БУНАР БЕЗ ДНА

Након што су видели да им је тај план пропао вође трач партија нису одустајале од својих намера да отерају инструкторе из села. Само су сада прешли на суптилније методе деловања. Почели су да шире гласине како војска одбија сваку помоћ док су у селу инструктори Српске гарде. Момци из гарде су дефинитивно отишли из села кад је пала и ова уцена, јер су схватили да ови из команде села могу зарад својих себичних интереса да спровоцирају сваки облик сукоба.

Отишли су из села у уверењу да су за десетак дана, колико су тамо боравили, пружили оно што је браниоцима села најпотребније — основну борбену обуку. Са посебним задовољством говоре да их сада након њиховог одласка сељаци поново зову да се врате у село.

Али, након свега, остаје питање колико је помоћ тамо потребна. Породице угледника збринуте су по Србији, они који су остали су немоћни и неучи сељаци који трпе терор локалних силеција, који крв претварају у новац, чинове и положаје. Те курве рата једино се баве шифарисањем и извлачењем користи из целе ове параде. И не покушавају да сакрију да им је главни интерес да из овог рата извуку што више новца и моћи. Зато плодна земља Срема, Баније и Славоније личи на бунар без дна у коју се шаком и капом убацује и све то пропада улудо.

Д.Г.

ОСУДА ВОЈНОГ ПУЧА

(САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ)

Српски Покрет Обнове осуђује војни пуч у СССР-у, као покушај конзервативних и догматских снага да спасу један пропали свет коме је историја већ пресудила. СПО подржава отпор руског народа и његовог председника Јељцина поновном завођењу црвене диктатуре и терора који је за протеклих седамдесет година уморио у својим гулазима десетине милиона невиних грађана.

Уверени смо да необољшевизам и диктатура неће проћи и да ће реформатор нове совјетске државе, њен легални председник Горбачов, бити враћен да обавља своје уставне дужности.

СПО поздравља сваки отпор демократских снага Совјетског Савеза над мрачним силама регресије.

СПО ће 21. VIII 1991. године у 15,00 часова, испред амбасаде Совјетског Савеза, Делиградска 32, одржати митинг подршке великом братском руском народу, председнику Јељцину и председнику Горбачову.

Српски Покрет Обнове позива грађане да својим присуством на овим мирним демонстрацијама подрже борбу руског народа за демократију и слободу.

Београд, 20. VIII 1991.

СЕКРЕТАРИЈАТ СПО ЗА ИНФОРМИСАЊЕ

ТЕЛЕГРАМ ЈЕЉЦИНУ

Српски Покрет Обнове, најјача опозициона странка Србије, подржава Вашу борбу против сила мрака које су се надвиле над демократском Русијом. У овом часу очи пробужене Србије гледају Вас као спасиоца од повампиреног бољшевизма.

20. 08. 1991. у Београду

Српски Покрет Обнове ће 21. VIII 1991. у 15,00 часова испред амбасаде Совјетског Савеза у Београду, одржати мирне демонстрације као подршку великом братском руском народу, Вама и легалном председнику СССР-а, Михаилу Горбачову.

ПРЕДСЕДНИШТВО СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ

ТЕЛЕГРАМИ ГОРБАЧОВУ И ЈЕЉЦИНУ

(САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ)

Вук Драшковић, председник Српског Покрета Обнове, странке која је у тешким тренуцима совјетске кризе подржавала Бориса Јељцина и Михаила Горбачова, упутио је да-

нас, 22. VIII 1991. године, овој двојци лидера победника, путем совјетске амбасаде у Београду, телеграме следеће садржине:

ТЕЛЕГРАМ ГОРБАЧОВУ

Драги Председниче!

Ваш повратак је повратак наде у демократију, у будућност. Неуспели пуч изведен на Свето Преображење обавезује Вас да преображење СССР-а спроводите брже и одлучније.

Демократска Србија је уз Вас.

Вук Драшковић

Председник Српског Покрета Обнове

ТЕЛЕГРАМ ЈЕЉЦИНУ

Драги Председниче!

Спасили сте свету Русију, демократију у читавом СССР-у, а и демократске снаге у Србији. Учинили сте немогуће: затворили сте врата пакла.

У име милиона Срба, хвала Вам.

Вук Драшковић

Председник Српског Покрета Обнове

СЕКРЕТАРИЈАТ СПО ЗА ИНФОРМИСАЊЕ

Београд, 22. VIII 1991.

БЛОКАДА ИНФОРМАЦИЈА

(САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ)

Владајућа странка СПС наметнула је потпуну блокаду на целом информативном простору Србије именујући директоре и главне уреднике у средствима јавног информисања, посебно на радију и телевизији, на основу Закона о радију и телевизији који није ступио на снагу. Уређивачком политиком новоименована новинарска хунта је угушила глас опозиције ширећи преко својих медија страх, неизвесност и лудило, уз помпезне промоције челника СПС-а на трибинама широм Србије.

Српски Покрет Обнове са Удруженом српском опозицијом одлучно ће се супротставити наменутим јој информативним ратом. Резултати од 9. марта су поништени грубим насиљем владајуће странке. Оваквим понашањем владајуће странке, стварају се услови који би могли кулминирати немирима 9. октобра, са последицама које би могле бити драматичније него 9. марта.

СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ СПО

ПОДРШКА ГОРБАЧОВУ И ЈЕЉЦИНУ ПРЕД СОВЈЕТСКОМ АМБАСАДОМ У БЕОГРАДУ

ИМА ЛИ СРБИЈА ЈЕЉЦИНА

Након покушаја државног удара и рушења Михајла Горбачова пет српских опозиционих странака СПО, Демократска странка, Српска либерална, Нова демократија — Покрет за Србију и Земљорадничка странка организовале су мирне демонстрације подршке и солидарности са руским народом и њиховим лидерима Горбачовом и Јељцином.

У једночасовним демонстрацијама испред амбасаде СССР-а пред око хиљаду људи говорили су Коста Чавошки, Милан Петровић, Михајло Ковач, те Јован Марјановић, који је и прочитао телеграм подршке Борису Јељцину: „Грађани Београда и српске опозиционе партије, окуљени на протестном митингу, подржавају вашу борбу против сила мрака, које су се надвиле над демократском Русијом. У овом часу очи пробужене Србије гледају Вас као спасиоца од повампиреног бољшевизма“ — каже се у телеграму.

„Надам се да ће велики руски народ устати и са своје грбаче стрести војну хунту, која је покушала да га врати у мрак деспотизма. Подржавамо Јељцина и Горбачова јер диктатура не сме проћи“, рекао је Коста Чавошки.

Милан Петровић, народни посланик Демократске странке упозорио је да догађаји у Совјетском Савезу треба да буду опомена за целу источну Европу и демократске снаге у њој.

„Солидарисhem се са посланицима руског парламента и дивим се њиховом јунаштву, јер су голоруки, својим телима чували зграду Парламента од тенкова“, рекао је Михајло Ковач.

На крају скупа Јован Марјановић, потпредседник СПО, уручио је телеграм особљу амбасаде СССР-а.

В.РИСТИЋ

ТАЛИЈАНИ НА МИТИНГУ

Скупу подршке Михајлу Горбачову и руском народу испред амбасаде СССР-а присуствовала је и група италијанских мировњака, која неколико недеља борави у Југославији и обилази кризна подручја.

У нади да ће мир и разум превладати представник италијанских мировњака покљонио је др Јовану Марјановићу жуту мајицу, симбол борбе за мир овог покрета у Италији.

ЗА ТУЋМАНА КРУГ ЗАТВОРЕН

Оно што се ових дана збива на просторима (бивше?) Југославије и даље је предмет изузетног интересовања светских масмедија. Једино је недавна смена Горбачова успела да, бар мало, баци у засенак југо-сцену, која се назива „крајње суманутом“, „балканским кошмаром“, сцена која — како каже „Дојче веле“ — већ одавно „наликује нејкј врсти апсурдног театра“.

Међутим, пада у очи да светске агенције, штампа, радио и телевизија све више прогнозирају скори пад — веровали или не — Фрање Туђмана!? Све више се пише о опадању његове популарности, о грешкама његове политике, о безизлазној ситуацији у коју је довео и себе и Хрватску. Стога данашњи прилог „посвећујемо“ управо њему, плашећи се да сутра већ може бити касно и да, у часу када овај лист буде у продаји, јадни Фрањо више неће бити врховник.

Римска „Република“, у подужем чланку, који мање-више личи на (политички) некролог, пише како се Туђман, Титов генерал, најпре „одрекао комунизма“, а затим створио „Хрватску демократску заједницу“ и додаје да су му „догађаји измакли из руку, тако да је данас 68-годишњи Туђман признати лидер покрета који је обојен најјачим националистичким бојама у Хрватској и који се делимично позива на идеје Павлићевог режима против кога се Туђман у младости борио“.

Повратак остарелих усташа

Лист затим истиче: „Чињеница је да су управо у периоду његовог председниковања враћени симболи и грбови онога што је представљало хрватску државу створену под италијанско-немачком окупацијом. Неки тврде да су се поред њега појавили и неки од већ остарелих припадника усташких формација. Као што се види, за Туђмана би круг требало да буде затворен“.

Да ли је збиља круг затворен? Не, биће затворен тек онда када га садашњи папа Војтила, као што је то својевремено учинио папа Пије XII са Павлићем, „повуче“, на привремену боравак у Ватикан, а затим га „проследи“ до Јужне Америке. Да ли је могуће да ће се историја, тј. повијест — поновити и да ће врховник доживети судбину поглавника?

„Република“, међутим, налази и извесна „оправдања“ за Туђмана: „Не сноси — каже само он одговорност за ситуацију до које је у Југославији дошло. Оно што се догађа у Хрватској представља, наиме, очекивану реакцију на развој догађаја које је подстицала Србија. Туђман је само одговорио на акцију коју је Милошевић водио у Београду, тако што је стао на исту „косу раван“. Као и Милошевић — из супротних, али сличних разлога — определио се за талас жестоке нетрпељивости која постоји између југословенских народа, коју је Тито готово 40 година држао у кавезу, а која сада бесни у читавој земљи, у селима и градовима, слободна и разупларена. Промовишући своју ХДЗ, Туђман је најза-

(ДА ЛИ ЈЕ ПОЛИТИЧКА СМРТ ФРАЊЕ ТУЋМАНА НЕМИНОВНА)

вио велике мере на плану реприватизације и либерализације, како би се изашло из економске кризе. Али, сада су ти програми заборављени, пошто је све подређено разлозима политике који су у конкретном случају разлози рата против Србије. И — Титов генерал је постао Павлићев наследник“.

Тужан је, дакле, „развојни пут“ господина врховника. А, узгред речено, у изјави бечком дневнику „Ди пресе“ Вук Драшковић је, између осталог, рекао: „То је приватни рат између Туђмана и Милошевића, којим обојица желе да скрену пажњу са проблема у својим утицајним сферама“. Кратко, јасно и — на жалост — тачно. Само, откуд им право на такву „приватизацију“?!

Херој на магарцу

Према агенцији АП, Туђман је „успео да подрије своје позиције у односу на српску мањину и Републику Србију тиме што је показао национализам, направио погрешне потезе и због тога што му недостаје политички инстинкт... Туђман се налази под ватром практично са свих страна и тврди да је једва избегао да буде свргнут с власти“.

Агенција затим истиче да је „до само пре два месеца Туђман био херој за већину Хрвата и да су његови портрети висили у радњама, хотелима, па чак и загребачкој железничкој станици. (То ме нешто подсећа и на Србију — примедба аутора). Сада многи Срби у њему гледају оличење опасности за њихово уништење. Радикали у његовој ХДЗ оптужују га за занемаривање припрема за рат. Чак га и његов бивши саветник описује као лаковерног вођу који је погрешно оценио свог српског тврдокорног колегу С. Милошевића. Књижаре су спустиле цену његовим мемоарима“.

Добро, то што су „спустиле цену“ и није тако страшно: Титова и Кардељева, „сабрана дела“ данас се масовно одвозе у — старо гвожђе, пардон — стари папир. АП, међутим, цитира бившег Туђмановог саветника Славена Летицу, који сматра да је највећа врховни-

кова грешка „његов неуспех да пружи подршку Словенцима када су их напали тенкови савезне армије“.

Које су још Туђманове грешке? Према речима Летице, врховник „није требало да преговора са Милошевићем како је то урадио, нарочито када је на Милошевића у Београду, марта ове године, извршен снажан притисак од стране уличних протеста“. А проф. Милорад Пуповац изјављује истој агенцији:

„Пре избора, одржаних маја 1990. Туђман је изјавио да је захтев за стварање независне државе Хрватске „израз историјских тежњи хрватског народа“. Изгледало је тиме да даје легитимност хрватској усташкој држави и њеној нацистичкој марионетској влади која је убила на десетине хиљада Срба, Цигана и политичких противника током Другог светског рата“.

„Зиг хајл!“

Изгледа да ова америчка агенција „не воли“ Туђмана, па у извештају са сахране четворице „гардиста“, између осталог, пише да су стотине људи клицали нацистичким поздравом, који се у Југославији „није чуо од када је нацистички марионетски режим у Хрватској доживео крах после Другог светског рата“. Ево како то АП описује:

„Задригли припадник хрватске полиције узвикивао је: „За дом!“ Окупљени су, најпре стидљиво, а затим, после сваког следећег покушаја, све гласније, одговарали поздравом ултранационалистичке усташке владе: „Спрёмни!“ Поновно коришћење тог поздрава, који је деценијама био забрањен под комунистима, само је још један показатељ дубине мржње која је створена између Хрвата и српске мањине у овој сецесионистичкој републици... Поменути поздрав, који је истовестан са нацистичким поздравом „Зиг хајл!“, званично је коришћен у тзв. НДХ... Сећање на усташке злочине још увек је веома живо међу Србима у Хрватској. Лидери српске мањине кажу да се плаше да би ратни геноцид могао да се понови, па су изузетно осетљиви на сваки знак обнављања екстремистичке хрватске државе“.

У истом тону пише и Ројтер: „Многи Срби се плаше да ће садашња десничарска хрватска влада и председник Туђман поћи корацима квислиншког режима из Другог светског рата“. Цитирају се и речи Милета Дакића, команданта побуњеничких српских снага из Баније: „Туђман је отворио наше старе ране и то ће га коштати положаја, а можда чак и — главе“.

Је ли ово довољно за крај — нашег приказа и Туђманове каријере? Ако није, ево и шта каже лондонски „Индепендент“: „Напуштен од ЕЗ и суочен са могућим војним нападом Србије, Туђманова политичка смрт је изгледа — неминовна“.

У сваком случају, боље политичка него природна, као што је боље бити мртав пијан, него мртав трезан...

(Н. Б.)

ПРЕДРАГ ТАШИЋ, ПОРТПАРОЛ СИВ-А

АВАНТУРСТИ КОЛО ВОДЕ

Ваши први наступи као портпарола савезне владе били су бурни. Напали су Вас листови „Политикине“ куће, „Народна Армија“, и неки членици у Председништву Југославије. Како то тумачите?

Разлог је једноставан. Највише од свега боли истина. Због тога се издања „Политикине“ куће и ТВ-Београд већ пет година труде да сакрију ту истину... Коалиција Милошевић — Митевић — Миновић учинила је џиновски подвиг; успела је у душу српског народа, која је до тада у свом вековном битисању била спремна да пригрли несребично не само пријатеље већ и непријатеље, унесе клицу мржње која је, прерасла у ерупцију насиља према сопственој браћи — Хрватима и Словенцима — и сваком ономе ко друкчије мисли.

Сада су нам и Немци непријатељи?

Створили су климу угрожености Срба где год их има, од Антарктика до Јужног Пола.

Хомогенизовали су на негативној енергији српски народ и припремили га за рат у име њихових, властодржачких циљева.

Значи ли то да Србе у Хрватској и оно на Косову треба препустити терору Туђмана и Шиптара?

Ни у ком случају. Али, данашњу српску политику не погађају много страдања српског народа у овим крајевима. Да су они стварно заинтересовани за судбину Срба изван Србије нудили би мир, а не рат. И за такву политику би добили подршку читаве Европе и света. Овако, не само да Србе терају на умирање па и клање за циљеве њима непознате, већ су у свету створили најнегативнији имиџ о читавом српском народу. Србију данас свет поистовећује са Милошевићем и његовом агресивном политиком што ће се по њу трагично одразити тек наредних месеци и година.

Како то мислите?

Српска политика комуниста завадила нас је са свом словенском браћом, а то сада покушавају да учине и са читавом Европом. И ако нас једног дана, уједињене трупе под окриљем ОУН нападну попут Ирака, заслуге за то сносиће не само комунисти у Србији, већ и српска интелигенција, која или ћути, или прихвата да служи, покорно, владајућем мишљењу које читав народ води у амбис.

Како сте Ви са овим ставовима пролазили у Хрватској, где сте радили у „Вјеснику“. Прича се да Вас је Марковић због „заслуга у Вјеснику“ и примио код себе?

— Из „Политике Експрес“ сам отишао 1986. године, када је на њено чело дошао Слободан Јовановић. Процењујући да за слободу јавне речи у Србији долазе лоши дани отишао сам у „Вјесник“, био сам њихов дописник из Београда. „Вјесник“ је тада био југословенски оријентисан лист. У току четири године једини моји неспоразуми са уредништвом били су око писања о Косову. Мене, иначе политичке теме нису превише интересовале — писао сам о економији — али када

Био новинар „Политике Експрес“. Добио највишу награду „Политике“. Затим прелази у београдско дописништво „Вјесника“, а онда га преузима Анте Марковић. Портпарол СИВ-а, Србин, прича прво као Југословен, а потом као Србин.

би којим случајем прочитао неки текст са Косова, посебно Надице Власи, жестоко сам протествовао у „Вјеснику“. Писао сам и писма протеста уредништву, тражио да идем на Косово и извештавам (што су ми и удовољили и објавили све што сам написао. То је био и један од разлога због којих сам отишао из Вјесника.

Стомак на главу

Који су други разлози?

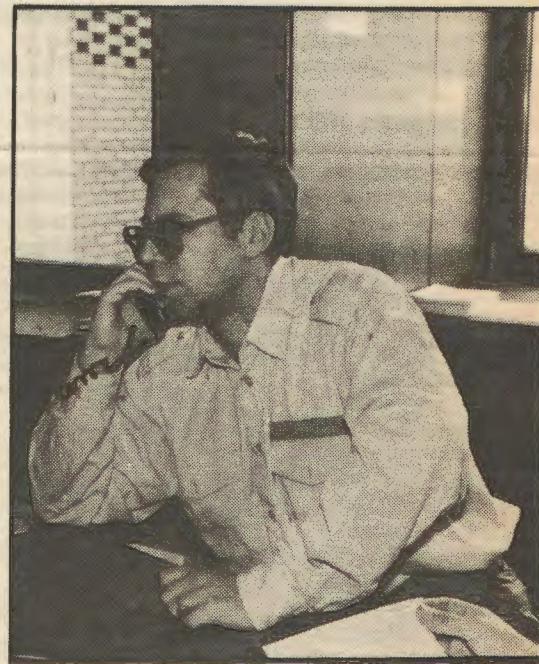
То је, пре свега, долазак Туђмана на власт и његове политике која је ишла на руку српским неодогамама. Био сам и разочаран што Хрвати нису желели схватити шта их чека, уколико напусте југословенску оријентацију и пригрле национализам. Због тога сам дао отказ „Вјеснику“.

Марковићу се замера да води анти-српску политику? Да ли сте и Ви стекли такав утисак?

Чујте, Срби (мислим на званичну политику) оптужују га да води антисрпску политику; Хрвати да води антихрватску, а Словенци антисловеначку. А истина је да он води југословенску политику. Та југословенска политика се огледа, грубо презентирано, у следећем: на плану политике, Југославија као заједничка држава је нужна за све народе који живе у њој, пре свега зато што су они сви мали и што самостални не могу бити. Раније, или касније, разједињени, потпадне под утицај неке веће државе. Међутим, до Југославије као заједничке државе свих народа који живе у њој мора се доћи договором, а не силом. И друго, не може Југославија бити само оно што Ви, или ја мислимо да јесте. Виђење нове Југославије имају право изнети и заступати сви народи, да би се потом, мирно и разумно договорили шта од свега тога прихватити. И онда је то заједничка држава у интересу свих њених житеља и онда су све заједничке институције те државе легалне и онда ће их сви народи удружени у такву државу поштовати...

Шта ћемо са економским интересом, и „угрожавањем“ Србије од Хрватске и Словеније?

Друга поставка Марковићеве југословенске оријентације је економски проблем, који полази од грађанина, подузетника и радника, а не од припадника одређене (и посвећене) нације. У радно време циљ тог „грађанина“ је да ствара добит, а у слободно време он се може понашати и осећати као Србин, Хрват, Словенац... У основи економског програма Марковића је приватизација садашњег фантомског друштвеног власништва, преструкту-

ирање привредне структуре и интегрисање југословенске привреде са Европом. У таквом привредном систему је небитно да ли си Србин, или Хрват, већ умеш ли да ствараш новац или не. На тој основи се врши двострука интеграција; једна у оквиру земље, а друга са Европском заједницом. Наравно, држава се неће одрећи немоћних, кљакавих и болесних — како појединаца, тако и колектива, већ ће им помагати, у складу са својим могућностима.

Тај програм владе није успео?

— Да је Марковић на правом путу показала је прошла година, када нам је динар био конвертибилан, када су продавнице биле пуне, инфлација ниска, перспектива бољег живота јасно отворена пред сваким грађанином Југославије. Међутим, политички авантуристи, који су најалост данас на челу наших народа, све су то бацили под ноге и изазивајући својим међусобним свађама, плувањима и плашењима, општу несигурност проузроковали грабеж у банкама (за девизама), пад производње и на крају грађански рат.

Видите ли Ви неку сличност између економског програма СПО и Марковићевог?

Ово што ћу сада рећи вероватно ће комунизити и њихови плаћеници искористити за напад на СПО (оптужујући га да шурује са „ушастом Антом“); али по мом виђењу три су

ЖИВОТ БЕЗ ЗАШТИТЕ

НЕПОКОРНЕ ДУШЕ

Господин Букумира још активно пружа отпор, непоправљив је и сматра се слободним грађанином, иако је отпадник. Овако би укратко могао изгледати извештај партијског идеолога задуженог за „обраду“ непокорних грађана „по предмету“ грађанина Уроша Букумире из Иванграда, натурализованог Београђанина.

додирне тачке у програму и активностима СИБ-а с једне стране, и политичким ставовима СПО (колико су они мени познати). Прво, то је економски програм. Приватизација је у основи и једног и другог програма. И то је бит развлашћавања садашњих властодржаца и основ за стварање једног демократског друштва у којем се неће када се дође до власти остати вечно. Због чега се властодршци у Србији (и не само њој) очајнички труде да спрече приватизацију и задрже друштвено, то јест њихово власништво над средствима за производњу.

Друга тачка је подједнака угроженост и СПО-а и СИБ-а од диригованих медија, а трећа обострано залагање за мирно решење садашње југословенске кризе.

Сличности СПО и СИБ-а

Каква је улога Армије у југо кризи?

„Народна Армија“ ме је из пера једног квази—новинара у униформи напала зато што сам критиковао генерал—потпуковника **Марка Неговановића**, што се неовлашћено мешао у „цивилне ствари“ које нису у његовој надлежности.

Да ли је **ЈНА** и даље Југословенска народна армија?

Чињеница је да се **ЈНА** није снашла у свим овим догађајима и да у њој постоје, то јесте егзистирају две паралелне тенденције: једна је да постане партнер цивилној власти (доказ за то је критика генерала Неговановића упућена председнику југословенске владе), а други је да се приволи само једној политичкој опцији.

Којој?

— Милошевићевој. Да та опција побеђује показује не само наступи челника Армије у последње време, већ и споразум склопљен између Србије, Словеније и **ЈНА** о повлачењу војске из Словеније. То је класична капитулација на коју према Уставу Југославије нико нема право. И због тога ће историјску одговорност сносити сви учесници овог срамног чина.

Да ли ово кажете као портпарол **СИБ-а**, или, износите своје лично мишљење.

— Посебно ово последње је моје лично мишљење.

Може ли Председништво Југославије наћи излаз из ове кризе?

Садашња политичка ситуација у земљи је реално гледано изнад морално—стручних могућности људи изабраних у Председништво Југославије.

И где је онда по Вама излаз и има ли га уопште?

Кључ решења југословенске кризе је у Србији, тамо где је све и започело. Док се ситуација у Србији не реши, на тај начин да на чело републике дођу снаге које се залажу за мир, демократију и укључивање у Европу, нема решења југословенске кризе...

Има ли таквих снага у Србији данас?

— До писма Вука Драшковича Добрици Ћосићу веровао сам да их још нема. Међутим, тај текст је политички програм потребан новој Србији. Уколико СПО остане на једном таквом програму наде за Србију, а тиме и за Југославију, има.

Разговарао: **М. БРКИЋ**

Урош Букумира био је професор у иванградској гимназији. Предавао је социологију, филозофију, основе логике. За катедром је провео 20 година. Отац четворо деце. Неосуђиван. Војску одслужио.

Прву мрљу на биографију Уроша Букумире ставили су државни идеолози већ првих дана рата, оптужујући његовог покојног оца да је био на непријатељској страни. Живи сведоци су доказали да Урошев отац није био нечовечан. То га је пекло, а идеолози су га увек имали на оку.

Чекали су „дежурни другови“ да дође ред и на Уроша Букумиру, да и он стане пред инквизиторски суд државне идеологије. И дочекали.

Средином 1983. године Урош Букумира заменио је свој стан са станом господина Ратка Вуковића, професора математике. Г. Букумира је имао четворо деце, стан у којем је живео 11 година био је скроман, деца нешто болешљива, па му професор Вуковић да свој, а узме његов стан.

Међутим, после замене стана, Гимназија покрене спор да се професору одузме станарско право, јер је, наводно, незаконито заменио стан, иако је сагласност за замену стана дала, написмено, и иванградска гимназија. Основни суд удруженог рада у Бијелом Пољу стао је на страну професора Букумире, али су другови из комитета активирали механизме „друштвене самозаштите“, па је на крају, ви-

ша инстанца, одлучила да је замена станова незаконита. Гимназија, у међувермену, стан у којем је професор Букумира са породицом становао безмало 11 година, додели другом раднику, а Букумире, потом, принудно иселе из „новог“ стана. Тако је професор Урош Букумира ушао у машину. Да би заштитио своје достојанство, грађанско и људско право, штрајковао је глађу од 1. до 27. маја 1987. године. Потом је седам дана седео испред Председништва Црне Горе.

О случају професора Уроша Букумире написано је подоста новинских текстова, на његовој страни је била јавност и „седма сила“. Вероватно нема суда на свету који би под таквим околностима тако немилосрдно, грубо и силеџијски одузео човеку стан, који му припада и у којем је већ становао.

Мислећи да ће, ако оду из Иванграда, чланови његове породице бити заштићени, професор Букумира је пре неколико година своју породицу преселио у Београд. Четворо деце и супругу. У подстанарске ћумезе. Жена се у Београду запослила као трговац, а он је остао у Иванграду. Коначно и Урош сели у Београд.

Долазећи у Београд надао се да ће се макар привремено спасити притиска и стега. Запошљава се у Београду, на одређено време. У београдској „Галеници“ добија посао. Боље речено, да по цео дан седи и „чека посао“. Осам сати седети за столом, без радног задатка! И тако 15 месеци.

Требало је то издржати. На крају, почетком фебруара добио је и отказ, као технолошки вишак!

Још га нису сломили. Посегли су за резервним решењем. Каже, притегнули су његову супругу, која ради као трговац, да се отараси таквог човека као што је њен Урош. Трговачка плата мала, петоро уста још живи од те плате. Треба платити стан. Жена се, каже, пресабрала. И... тако је Урош остао и без породице. Сам. Без посла, без стана, без икакве социјалне заштите. Има ли на овом свету теже казне: Свети инквиз, торски суд би био милосрднији.

Наши комунисти су у технологији обрачуна примењивали све могуће перфидне методе. Сваког мислећег су прво ударили по носу преко радног односа, остављајући га без зараде. Ако би то издржао, узимали су му стан. После те „кушње“ долазио је удар на породицу. Притисак на жену и децу, да се одрекну „отпадника“. Боже, у каквом смо то свету живели?

М. БРКИЋ

Пише: Љиљана ШОП

КЊИГЕ СИБИР НА ДРИМУ

... кад ми је пројурило кроз главу да се у оном сандуку под водом налазе сви моји рукописи, сав огроман напор који се никада не би могао надокнадити, одлучио сам и то у секунди, да у тој истој води, ако не успем да спасем један знатан део свога живота и себе, нађем и сам своју смрт."

ДРАГИША ВАСИЋ: ДВА МЕСЕЦА У ЈУГОСЛОВЕНСКОМ СИБИРУ

Л етујем на црногорском приморју (а где бих другде у овим временима) и посматрам све око себе, а понављам однос према писаној речи. Но до сада нисам била оптимиста када је у питању мој народ као читалачка армија, али сада, кад нема странаца са обавезном књигом на плажи, у ресторану, у аутобусу, почињем пасионирати трагати за било каквом књигом у било чијим рукама. Готово узалудан подухват који изазива меланхолију: која је сврха вредновању књижевности, када сама књижевна дела чаме непрочитана?

Природа се, међутим, постарала за све, а рекла бих, нарочито за изузетке. Када би човеку било дано да непрекидно мисли о смрти, мало ко би живео. Тако и људима од пера ретко надоласе тренуци сумње и питања за кога стварају, јер да су чешћи многа би књига остала ненаписана. Мука казивања, сведочења за будућа нека поколења, срећом је сасма индивидуалан чин, насушна потреба појединаца неупоредиво јача од масовне равнодушности околине, и стога ту равнодушност побеђује (назовите то како хоћете: страху, опсецијом, манијом, егоизмом, елитизмом) налазећи прав, светао пут до сродних душа у времену и простору.

Каткада кључни рукописи настају сасвим случајно, из ауторове големе невоље. Такав је, чини се, случај са оним изузетних седамдесетак страница Драгише Васића, трагичне фигуре наше историје и књижевности, под насловом **Два месеца у југословенском Сибиру**. После активног учешћа у ратној голоти, Васић не ужива дуго београдски мир и слободу којима и те како зна цену. Истинољубивост и вербална оштрина његова, чине га непожељним у његовом Београду који је, како сам бележи, волео као своју рођену мајку. У септембру и октобру 1920. бива прогнан на албанску границу, у дивљину из које носи још свеже, језиве успомене, а где Срби сада воде један неорганизован, траљав, несистема-

„А осим тога ваше су власти покварене и то много више него ма које друге које су овде биле“ каже Драгиша Васићу један објективни Турчин, 1920. године, на албанској граници. Аферим! Исте су од онда до данас, и рекла бих да се и тако сложен проблем може и мора свести на овај узрочник.

тичан рат препун политичких, стратeгијских, административних, психолошких погрешака. Васић их залажа на сваком кораку, у сваком сусрету и разговору, како са српским официрима и обичним војницима, тако и са Шиптарима, Турцима, путницима намерницима. И не бежи од горке истине, очајан што је таква каква јесте, већ је суморно дефинише као пораз српске политике, беду министарстава, корумпираност владе, свестан да је то неосмишљено ломатање и стихијално паљење албанских села противно српском схватању ратовања, части и морала. Боли га српска наивност, пати због политиканства које шаље у смрт хероје нетом окончаног отаџбинског, ослободилачког рата, али се удубљује и у психологију оног другог народа, особито оних који га издају сарађујући са Србима. Објективан, непоткултив, родољубив на делу а не на празним речима, Драгиша Васић осветљава један битан историјски моменат у југословенско-албанским односима и трајним несугласицама важан за разумевање овог проблема и онда, и данас, и убудуће. Ако је овај двомесечни Сибир на Дриму за Драгишу Васића као појединца био казна коју је пуким случајем преживео да би доживео још веће патње, још трагичнији раскол и још бесмисленију смрт, онда је рукопис његов, настао као болно и аутентично сведочење, прави дар будућим генерацијама које муче исту муку, само сада звану косовометохијска, а да мало знају о њеним коренима, континуитету и сложености.

„Ово није рат, а горе је него рат“, вели Васићу један каплар кога са становишта војничке логике сматрају дрским јер казује истину, док подлаце и улицице, коментарише аутор, држе за дисциплиноване. Све се измешало и обезглавило, не само у војничкој логици којој

је уосталом тај појам и онако стран, већ и у животу отвореном политиком која с усређитељским паролама гура народ у пропаст.

Седамдесет година је прошло од Два месеца у југословенском Сибиру а ништа се битно променило није, напротив, само је све кренуло по горем злу (очекиваном, предвидљивом, али никад ефикасно предупређеном). Не шаљемо, истина, више тамо у изгнанство, али дочекујемо зато деценијама изгнанике. Сачекали смо да нас тамо готово нема, а онда смо послали модерне, специјалне, скупе формације на згражање лицемерног света коме пуца прслук за српском колевком и најскупљом српском речју. Ћутали смо док су нас протеривали, кажњавали оне који нису хтели и могли ћутати, а сада трагикомичним скупштинским одлукама враћамо тамо... Кога, како, где? Исто је чинило и 1919. Министарство за аграрну реформу, али су та насељавања текла беспрекорно само у њиховим извештајима, а у пракси су породице трпеле невиђене муке и најчешће се враћале још бедније но што су кретале на та несрећна, административна огњишта. Драгиша Васић је именовано кривце у свом времену. А шта чинимо ми данас? Правимо хероје од оних који су тамо изrekli једну реченицу које се не придржавају ни у свом граду. Аплаудирамо закашњелим, неефикасним, половичним, формалним и ко зна каквим још све не „решењима“, законима, процентима (статистике уосталом и постоје да докажете све што вам одговара).

„А осим тога ваше су власти покварене и то много више него ма које друге које су овде биле“, каже Васићу један објективни Турчин 1920. године Аферим! Исте су онда до данас, и рекла бих да се и тако сложен проблем може и мора свести на овај узрочник!

Разумем ужас Драгише Васића док је гледао како се у Дриму даве људи, али и онај за њега највећи, када се низ матицу отиснула мазга са сандуком у коме су били сви његови рукописи. Разумем да је без икаквих литерарних претеривања пожелео сопствену смрт. Јер знати истине, а не забележити их за науку другима, равно је нечасној смрти. Све друге смрти су природне и богомдане.

Километарска моја пешачења нису уродила никаквим плодом. У месту нема књижаре, а један улични продавац књига, оптимиста неки, умало није пао у несвест када сам пришла скромном и тужном избору за његовом неугледном тезгом. Кувари, херц романи и разгледнице, па ни то не иде. На киосцима комплети: 4 стрипа за 50 динара. Гледају их деца. Истине ради, на плажи запазих једног Кафку, већ седми дан отворен на петнаестој страници, и једну Перл Бак. Сунча се и кваси, неотворена. Једино новине циркулишу. Рат је. Има и „Српске речи“. Надам се да нећу бити једини купац. По хотелу се шушка да нешто пишем, чим толико читам. Ето, то је тај мој и наш здраворазумски народ. Зашто бих читала, ако не пишем?

Чврсто верујем: да смо више читали можда нас не би мање муке снашло, али лакше бисмо и мудрије излазили с њима на крај.

**СРПСКЕ ЗАДУЖБИНЕ:
СТЕВАН МАГАЗИНОВИЋ**

ВЛАСТ ЗНА КАКО УЗЕТИ ТУЂЕ

О Стевану Магазинувићу данас не бисмо знали ништа да се родио коју деценију касније, срећом родио се 1804. г и живео је у времену када су његове савременике интересовале биографије добротвора. „Поменик знаменитих Срба“ сачувао је једини његову биографију, наравно, написан је у XIX веку.

Рођен је у Шапцу и његово право презиме не знамо јер је касније узео Магазинувић од свог очуха. Живео је у тешком времену када је због Турака морао често да напушта родно место и бежи преко Дунава. Највећи део младости је провео у Руми где је завршио школовање. И поред велике жеље да се врати да живи у Шапцу та жеља му се није остварила. Постао је писар и преселио се у Ваљево.

ЗА ПРОСВЕТУ

Савременици га описују као ниског и крупног човека богињавог лица који је имао изузетан осећај за правичност. Због своје велике интелигенције и тихе нарави ускоро постаје важан човек у кабинету Кнеза Милоша. Он му веома брзо додељује мајорски чин и шаље га једно кратко време у Шабац, где је радио као окружни судија. Али Београд је

Стеван Магазинувић није маштао о великој палати, на чијем прочељу ће стајати његова биста, није маштао ни о болницама које ће носити његово име, још мање о улицама и кафанама. Њега су интересовала само сиромашна српска деца жељна књига, а не могућност да од себе створи легенду. Нове власти су имале слуха за њега, избриказале су сваки траг о његовом постојању и убациле га у машину заборав. У његовом случају то су збиља савесно урадиле.

желео таквог судију за себе, тако да ускоро постаје председник окружног суда у Београду, а 1852. председник врховног суда.

У свом животу дугом 70 година успео је да заради огроман иметак, али му се није остварила жеља да добије наследнике. Женио се чак три пута, али је ипак умро без иједног детета. Све што је поседовао поконио је Србији са намером да се из његове задужбине издвајају средства „на просветне цели“.

Као законитог наследника је наименовао Министарство Просвете и Црквених дела, које је могло да преузме имање тек десет година после смрти његове супруге Марије. Марија је имала право да ужива у имању до краја живота, а онда је то право наслеђивао Стеванов брат или његов најближи сродник. На тај начин је **Стеван Магазиновић** желео да збрине породицу свог брата, али не и да јој поклони новац. Он им је само давао шансу да се обогате у зависности од тога колико ће вешто управљати имањем.

НЕИЗБЕЖНИ СПОР

Министарство Просвете је преузело имање одмах по смрти **Стевана Магазиновића** и онда га дало на коришћење Марији. Било је проблема да се тачно утврди шта је све поседовао овај пребогати добротвор. О томе нам сведочи једно писмо из 1874. у коме се инжењер обраћа министру финансија: „Немогуће ми је да уз све друге државне послове премерим имање пок. Магазиновића, јер ми за тај посао треба бар 6 недеља“. Имање је ипак премерено, а његова величина је изазвала дивљење. Извештај је изгледао овако:

1. Кућа од тврдог материјала са плацем близу кнежевог двора.
2. Ливада са 3 тапије крај реке Саве близу Маџараде.
3. Виноград са две камене куће на Топчидеру.
4. Земља звана „забран“ од отприлике 400 дана орања уз реку Саву.
5. Две ливаде од 20 коса траве.
6. Ливада покрај друма до реке Саве од 20 коса траве.
7. Земља од 30 ланаца са две куће крај Шапца.
8. Земља-Гомовача од 20 ланаца, и још једна од 30 ланаца.

Министарству се није допадала чињеница да ће на ову велику Задужбину морати да чека толике године, али нису имали избора. Управо због тога су често имали примедбе на Марију Магазиновић и на њен начин управљања имањем. Тако се у старим документима налази и једно писмо у коме је откривљују да сече више шуме него што јој је потребно. Она се бранила тиме да дрво користи за огрев, али је Министарство нашло доказе да га продаје извесном трговцу Рајку Стоичевићу.

Марија Магазиновић је умрла 1906. и тада је имање припало **Софији Прило**, братаници **Стевана Магазиновића**. Пошто је **Коста, Стеванов брат** био већ дуго мртав, наследник је постала његова ћерка. Она међутим није имала жељу да се бави вођењем тако великог имања и направила је споразум са Министарством просвете којим је за новчану надокнаду одмах уступила имање. Спор између њих се водио дуже време, али је на крају ре-

шен на задовољство обе стране. Било је то време да Задужбина коначно почне са својим радом, мада је она то учинила много раније.

Прве податке о раду Задужбине **Стевана Магазиновића** налазимо још у документима из 1901. Већ тада је поштована воља задужбинара и приход је даван за штампање књига, што је била основна намена Задужбине. Књиге су касније дељене школама, библиотекама и другим установама, али су даване и појединачно сиромашној деци. Уз то је Задужбина и откупљивала туђа издања да би их такође поклањала.

НЕКОМЕ СЕ НИЈЕ ДОПАДАЛО

Жеља **Стевана Магазиновића** је била да се Задужбини обезбеди вечно трајање и да се користе само закупи и камате за рад Задужбине, а да се имање и главница никад не дирају. Министарство је поштвало његову жељу, али временом се показало да је то веома непрактично. Земља је била разбијена, зграде су постајале дотрајале и више нису доносили приход као некад. Због тога Министарство доноси одлуку да прода неколико парцела и да од новца подигне две нове зграде.

Тридесетих година је почела продаја имања, а већ 1937. су створени услови да се подигну нове зграде. Направљене су за непуних годину дана и то петоспратница у Маршала Тита 7 и четвороспратница у Кнеза Милоша 6. Закупнина од нових комфорних зграда које су поседовале чак и централно грејање је знатно поправила финансијско стање Задужбине. Изузев основног рада Задужбина је платила и подизање нове гробнице Магазиновићима. У том времену одштампане су многе значајне књиге и урађени многи преводи, тада је рецимо преведено читаво дело Вука Караџића на француски језик.

Златне године Задужбине нису трајале дуго. Дошао је рат, али је ни он није спречио да настави са својом делатношћу. И поред своје редовне делатности Задужбина је 1942. располагала са вишком од 74.509 динара. Штампање књига је настављено, а рађени су чак и билтени и годишњаци попут „Смотра средњошколске радне службе“.

Интересантна је чињеница да у рату задужбинске зграде нису много страдале и да је осигуравајући друштво било дужно да исплати готово незнатну своту за рушења ограда или пуцања прозора. Због свега тога је Задужбина била спремна да настави са својим радом без већих тешкоћа. Међутим, некоме се није допало да то буде тако.

У ИМЕ НАРОДА

Проблеми су отпочели већ 1946. када је извршен аграрни удар. Задужбина **Стевана Магазиновића** је за разлику од других задужбина ослобођење дочекала са великом количином обрадивог земљишта и винограда. Сви поседи у Шапцу и околини су остали неокрњени, а извештаји кажу да је то било веома плодно земљиште које је по хектару доносило 1500 кг жита или чак 10000 килограма шећерне репе. Извршена је експроприација под покровитељством Министарства пољоприв-

реде и одузето је комплетно земљиште рачунајући и шуме.

Исте године су смањене и кирије у зградама на 50% вредности из 1939. године. На тај начин Задужбина је остала без већине својих средстава и није могла да настави са испуњавањем свих својих хуманитарних обавеза. Десет година се борила за опстанак, а онда се некоме учинило да се из Задужбине може исцедити још мало средстава.

Задужбини су 1956. одузете зграде и предате су на управљање Стамбеној заједници. Извршена је примопредаја зграда и урађен је записник о свим кваровима које је Задужбина била дужна да поправи. Она је формално остала власник, а то је подразумевало да и даље финансијски брине о зградама, али не и да ужива профит од њих.

Задужбински одсек је одлучио да тужи Срез Београдски због укидања основне намене Задужбине, која је неспособна да функционише без средстава. Том приликом су нагласили: „Да је законодавац имао намеру да и зграде у својој задужбини укључи у Стамбену заједницу не би таксативно набрајао у чијем власништву се зграде укључују већ би кратким изразом „све“ обухватио све зграде“.

Врховни суд Народне Републике Србије је одговорио: „У име народа... тужба се одбија...“

На тај начин Задужбина је била сведена на приход који је износио само 4% од станарина. То је било недовољно и за само издржавање зграда, а не за неку делатност на штампању књига. Закон о национализацији је одиграо готово хуманитарну улогу и лишио Задужбину те агоније у којој се борила за живот.

ПОТОНУО У ТАМУ

Национализација је извршена 26. 12. 1958. Том приликом је утврђено да Стамбена заједница Задужбини није исплаћивала ни тих 4%, већ је одока давала извесну суму, наравно мању, кад јој се прохте. Урађен је обрачун по коме је Задужбина добила око 4 милиона динара, али не на руке, већ на опробани начин, кредитом од 50 година. Законом није било предвиђено да се кредит икада ревалоризује.

Задужбински одсек је покушао опет да своја права избори на суду. У жалби су нагласили да је закон о задужбинама из 1930. већ превео задужбине у друштвену својину са специјалном наменом. Добили су исти одговор: „У име народа... тужба се одбија“.

Специфична намена Задужбине **Стевана Магазиновића** по одлуци власти више није била потребна српском народу. Ново друштвено уређење је гарантовало једнакост и равноправност, па је према томе било излишно да се књиге поклањају сиромашнима. Њих више није било. Такође је било бесмислено и штампати књиге у Задужбини за ту сврху су отворене меродавне институције.

Оправдање за још једну крађу је постојало. Задужбина је остала без средстава и могућности свог постојања. **Стеван Магазиновић** је потонуо у таму заједно са осталим српским добротворима.

Народ се захваљује.

Сандра ПЕТРУШИЋ

СПС У СТРИПУ

„Редовно пратим све седнице Народне скупштине, јер какво је време дошло, то је једина забава, а и најбољи део очајног ТВ-програма. Стално слушам шта се говори, али ми много тога није јасно, а поготово не разумем неке речи. Посебно ме занима зашто увек кад причају о неком питању, каку да је претходно потребан „претрес“. Шта се и ко се то претреса и да ли то значи да су неки народни посланици сумњиви, па морају да се претраже, како не би направили неку глупост?“

Момир из Панчева

На жалост, без обзира да ли су народни посланици „сумњива“ или несумњива лица, претрес се не односи на „испилавање“ њихове личне својине (тела, гардеробе, робе и сл.). У безличној правној терминологији која је данас веома модерна (у Србији свет тумаче правници и то по правилу једнообразно), не каже се проблем него „предмет“ не исправља се, него „претреса“, уместо жртава имамо „оштећене субјекте“, а организовано поткрадање и лаж, добијају смерну одредницу „правних пропуста“. Према томе, Момире, ако већ волите скупштинску забаву, набавите неки приручни речник, или, што би било још боље, илустровани лексикон правих израза, јер смо научили да се прави монографија: СПС У СТРИПУ! Ако је излазио Маркс и Фројд, што да не изађу Јовић и Слободан!

МИТКЕ РЕЗЕРВА

„Веома ми се свиђа ваш лист, јер у њему

налазим обавештења која готово ни један други часопис не сме да објави. Зато бих вас молила да ми кажете да ли је тачно да се ранија велика телевизијска глава Душан Митевић, после краткотрајне паузе пребацио у фотељу директора робних резерви. Иако сам то чула, не могу да поверујем ушима, али ми се чини да је прича тачна баш зато што сам после 9. марта први пут на телевизији поново видела његову уважену супругу, која каже да снима нову плочу. Будите искрени и реците ми да ли је све ово истина“.

Рада из Београда

Наше саучешће вама, вашим очима, ушима и

мозгу (себи смо га већ изјавили), јер ТАЈСОН заиста опет боксује у истом дресу и за истог тренера. Једина разлика је што ће нам овога пута, уместо петокрака и ружа, давати бонове и тачкице. С обзиром на невероватне успехе остварене у претходној директорској фотељи (ОРДЕН „ГАВРИЛОВИЋА“ за изузетне естрадне иступе), напрасно стамбено обезбедјени ГЛАВКО МИТЕ (ЛЕВИЗЕ)ВИЋ је добио и орден за мало морген робне резерве. Наравно, сасвим сте у праву да је први наговештај вађење резерви лаке робе био и иступ дотичне уметнице и супружнице Бики. Како ствари стоје, пошто човек није склон устезањима и дијетама, вероватно ће ово бити прва и последња робна резерва коју ће нам утурити, пошто мора да се оправда указано поверење и исправност тезе да народ може да једе корење. Уосталом, неизвесност око његовог борава на СИЗ-у незапослених, била је толико неиздржива, да нам је много лакше када знамо како је наш ПИГИ опет међу конзервама!

КО ЈЕ ДЛАКАВ

„Ја се јављам из сасвим мушког разлога, који смо делимично има везе са политиком. У браку сам десет година и добро смо се слагали, осим по питањима загледања других мушкараца, што моја жена има обичај да ради. Она је згодна, лепушкаста, још и ради као секретарица, тако да је увек било прилике да је због њеног смејуљења неко и штипне. Пошто зна да ме то нервира, обично се уздржавала, бар што се тиче неких стварних особа.“

Међутим, не могу да поднесем то што уздише и коментарише оне мушкарке са филма и телевизије, а слаба је и према неким политичарима. Кад се појави Месић, она сва жагагри, јер је одувек волела маљаве, кад опет прича Парошки она га просто улија погледом, не преза ни од млађих, па јој је љубимац Радоман Божовић. Срећом, пошто баш не воли маторе, бар ме је од Туђмана и Мирковића поштедела. Кажем јој да мора и да слуша шта ови њени лепотани причају, јер ће због своје глупости да надрља ако каже да јој је леп длакави Месић. Она само одмахује главом и смеје се, јер је, извините на изразу, боли уво за политику. Шта са њом да радим — да је бијем нећу, а и као мушкарац и као Србин много сам уверећен.“

Пера Маровић

Ваша супруга је, Перо, прави пример космополитске, нестраначке личности, која узима све што јој живот пружа. Зар би ви више волели да вас стално учлањује у неке нове странке или приморава да се добровољно

извлачите из резерве због неког генерала коме је склона? Овако жена само „сија“, а ви, пошто овај народ нико не сме да бије, будите срећни што су њени политички хероји тако далеко. Чак и ако се одлучи да крене у акцију, никако је немојте спречавати, јер ће се из близа јако разочарати, откривши да су и маље, и зуби, а и понеке главе потпуно вештачке и синтетичке. Вероватно ће тада схватити тачност стихова: САМО ИЗ ДАЛЕКА СВЕ К'О ЗВЕЗДА СЈА“, па ће се вратити једином правом мушкарцу свог стварног живота. Дотле, Перо, стисните петљу и, уместо да приговарате, хвалите њене манекене!

ДОКЛЕ ЋЕ СРБИЈОМ ДА УПРАВЉАЈУ КЛОВНОВИ?

Луди који воде Србију не знају ни шта раде ни куда иду. То је најблажи закључак који би се могао извући из догађаја ових задњих неколико недеља.

Размотримо, укратко, биланс Слободана Милошевића и групе српских генерала који се налазе у идеолошком савезу с њим од почетка најновијег загревања југословенске кризе па до данас.

„СЛУЧАЈ МЕСИЋ“

(1) Ланац догађаја је отпочео одбијањем српског представника у Председништву Југославије и делегата који обично гласају с њим (Црне Горе, Војводине и Косова и Метохије) да прихвати кандидатуру Стјепана Месића за положај председника. Треба подвући да је, сасвим независно од његових личних квалитета или недостатака истих, на Месића ред дошао по систему ротације и да би избор под нормалним околностима био рутинска ствар. Поред тога, самосталне ингеренције председника Председништва у сваком случају су минималне.

Влада Слободана Милошевића успротивила се Месићу уз образложење да је Месић изјавио да ће он бити „последњи председник Југославије“ и да особа са таквим гледиштва не би била подобна за положај шефа државе.

„Уставна криза“ која је затим уследила трајала је преко месец дана. Да иронија буде потпуна, Југославија је без званичног председника како-тако функционисала цело то време, неки цинцици би рекли у извесној мери боље него док га је имала.

Енергично противљење Милошевића и његових сателита Месићевеј кандидатури, уз безброј ратоборних поклича и осврта на угроженост српског народа од повампиреног усташтва, испочетка је деловало доста принципијелно и зато непопустљиво. Без обзира на мудрост драматизовања питања ко ће да буде следећи председник државе која се очигледно налази у последњој фази распада, уместо да се покрећу питања која су од стварног значаја за српски народ у оквиру те ситуације, непопустљивост у односу на Месића имала је повољан одјек код већине Срба. Сасвим је природно претпоставити да Месићеве усташоидни ставови њему нису донели никакву популарност у српском народу.

Исход ове драме сада сви знамо: Месић је данас, уз Милошевићев пристанак, председник Југославије. Једна од његових првих званичних изјава страног штампи (коју прено-

си Тхе Еуропан) била је да је Милошевић нови Хитлер који под плаштом бриге за Србе ван Србије планира анексију нових територија.

Политички биланс: када се има у виду скоро потпуна идентификација у иностранству Србије са Милошевићем и Милошевићева политика са српском националном политиком, резултат је поразан. Перцепција Србије, која је ионако распрострањена у свету, као силеџијске републике, која без начелних разлика, осим сопственог политичког егоизма покушава да своју вољу природи другима, овим је добила нов и моћан импулс. Ако се на вагу ставе корист и штета од овог потеза, очигледно је да је за Србију нето политичка корист равна нули. Пошто се прашина слегла, Месић је ипак председник

Инцидент са Месићем је (још једанпут) показао да је господин Милошевић политичар који је неспособан да заузме принципејан став и да на томе истраје. По политичкој несталности он је српски Горбачов, али свакако без Горбачевљеве гипкости и личног шарма. Да је Милошевић, напротив, заузео стварно принципејан став руковођен националним

Често се мисли (и зна) да је поглед „изнутра“ другачији од погледа извана. Из Аустралије, рецимо. Да ли је баш тако?

уместо режимским интересом, могао је Месићеву кандидатуру да искористи као моћан пропагандни полигон да драматизује положај Срба у Хрватској и историјску позадину те проблематике. Да је историја у одбијању да прихвати Месића и да је то на пропагандно ефикасан начин свету образложио уместо што данас има председника који Србију дрско оптужује за експанзионизам а Милошевића лично за опонашање Хитлера, Југославија можда још увек не би имала шефа државе (каква штета за једну државу у распаду-њу!), али би зато српски став био емитован на један начелно чврст и самим тим политички делотворан начин.

ОПСЕДНУТОСТ ЈУГОСЛАВИЈОМ

(2) Када су крајем јуна Словенија и Хрватска објавиле независност и када је Словенија предузела конкретне кораке у том правцу, реакција армијског врха није била заштита српских интереса спасавања Југославије. Ова чињеница је значајна зато што се у страним медијима бесомучно понавља статистика да је официјерски кор 70% српски са јасном импликацијом да је Армија продукрена рука српског хегемонизма. Међутим, условни рефлекс армијских команданата у тој ситуацији довољно јасно говори каква идеолошка опредељења њиховим поступцима руководе.

У исто време, господин Милошевић је прво ћутао, да би затим засвирао на неколико противничких труба. Једном приликом је изјавио да Југославија мора по сваку цену да се брани, другом приликом је Србе позвао да се припреме за рат да заштите „отаџбину“ (више не „домовину“, што је у сваком случају код једног комунисте окруживајућа лексичка промена), да би затим у једном говору резигнирано рекао да они којима се не свиђа у Југославији могу слободно да из ње иступе, али да ће Југославија наставити да функционише и даље са преосталим припадницима заједнице. Толико о српским инстинктима господина Милошевића. Чак и у тренуцима када је био способен да пристане на издвајање Хрвата и Словенаца он није био способен да примети да је оно што би у том случају преостало једино могла да буде Србија, а нипошто Југославија. Дакле, без обзира на објективну стварност, опседнутост Југославијом диктира свим

његовим потезима и свим реакцијама.

Као последица закључка војних команда-ната да је врховна вредност свих њих, Југолавија, била отцепљењем угрожена, Армија је предузела операцију поковања Словеније за шта се сматрало да ће се брзо, глатко и успешно свршити. Међутим, догодило се супротно. Армија је тек тешком муком и само делимично успела да постигне постављене циљеве, али тек пошто је словеначка територијална одбрана заорила око 2500 њених припадника и пошто се (поново) у пракси доказала претпоставка да се на официре и војнике хрватске, словеначке и неких других националности не може рачунати,

РАСПАД ФЕДЕРАЦИЈЕ

Уместо ове бесперспективне војне интервенције свако, чији српски инстинкти нису потпуно мртви, у тој би ситуацији похитао да прихвати лопту коју је српском руководству набацио амерички државни секретар Џејмс Бејкер када је изјавио да би САД подржале измену унутрашњих граница Југославије у складу са етничким стварностима уколико би то допринело попуштању напетости. Да је српска комунистичка врхушка уместо похода на Словенију повољно реаговала на ову иницијативу, у средишту светске пажње нашло би се српско уместо ирелевантног југословенског питања а један од најсложенијих српских проблема, а то је политичка поцепаност српског народа на неколико квази-суверених јединица, најзад би могао да пође на дневни ред да се реши. Међутим, код српског комунистичког вођства двојни обзир грчевитог држања за власт и југословенства као јединог прихватљивог оквира за вршење те власти и овог пута су однели апсолутну превагу над српским националним митовима, уколико су, то јест, ови последњи уопште улазили у опсег њихових разматрања.

Политички биланс: средином јула било је званично саопштено да ће све јединице савезне армије бити повучене из Словеније. Покушај да се помоћу силе онемогући отцепљење Словеније показао се као војнички и политички промашај. Армијском операцијом било је произуковано око 60 људских жртава и знатна материјална штета коју педантно Словенци процењују на око милијарду и по долара. Све скупа, то је утицало на међународно јавно мњење, које је до тада било индоктринирано у прилог интегралне Југославије, да повољно размисли о могућности словеначког и хрватског отцепљења. Операција је била виђена у свету не као легитимни покушај да се заштити интегритет једног међународно признатог субјекта какав је Југославија (што би у сваком случају био незахвалан подухват с обзиром на то да је 80-90% Хрвата и Словенаца гласало за отцепљење) него као варварски напад на један мали и мирољубиви народ од стране српске (а не југословенске) војске.

Према томе, пошто су српске политичке позиције и на овом плану сада слабије него што су биле пре догађаја, господин Милошевић и његови идеолошки истомишљеници генерали Кадијевић и Ацић не могу да наведу ни најмању добит у замену за претрпљену штету. Повлачењем савезних трупа и практичним распадом федерације, Словенија је стек-

ла де факто самосталност.

Морална подршка коју је Словенија добила после неспретно изведеног и јаловог војног напада може ускоро да се претвори и у одређени вид формалног међународног признања.

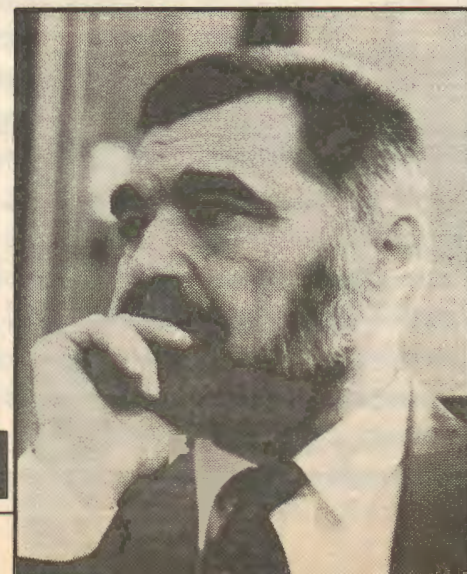
Какву утеху, на нивоу *raison d'être*, националног интереса, моралне неопходности или било којег другог обзира, господин Милошевић и генерали имају да понуде српским мајкама (а и словеначким, наравно) које су своју децу изгубиле у овој сулудој авантури?

СУМАНУТИ ПОТЕЗИ КОМУНИСТА

(3) Упоредо са неспособношћу армијске казнене експедиције да у првом налету „среда“ стање у Словенији, ситуација је почела да постаје политички сложенија и да све више личи на почетну фазу грађанског рата. Природно, инострани чиниоци који су заинтересовани за прилике на нашем подручју нису били склони да мирно посматрају овакав развој. Зашто је уследио низ страних интервенција, уцена, притисака и опомена.

Укратко, криза је почела да се интернационализује. То значи да су страни фактори дошли до закључка да би стихијски развој догађаја, уколико би се допустио, био штетан по њихове интересе и да су одлучили — упркос начелним резервацијама у односу на балкански оснијак да би им неки облик мешања био корисници од потпуног немешања.

У оквиру овог развоја, истичу се два момента. Први је долазак (за сада) ненаоружаних посматрача Европске заједнице са задатком да надгледају примирје и повлачење савезних јединица из Словеније. Други је званични позив Стипа Месића, сада већ председника Председништва Југославије, да се у Југославију пошаљу међународне војне јединице са задатком да својим присуством гарантују одређене мировне аранжмане. Овоме би се могло додати, као занимљив детаљ, да је београдски адвокат Срђа Поповић, иначе присталица Анте Марковића и његове политике (са свим стварима које то имплицира), у једном чланку у Њујорк Тајмсу од 27. јула додао и свој псеудо-српски глас хорским позивом за међународну војну интервенцију.

Истина, Поповићев мотив, који је насилно одржавање Југославије, суштински је различит од Месићевог, али битно је да се као последица све дубљег хаоса и растуће политичке нестабилности чију су последњу рунду изазвали суманути потези српских комунистичких структура ствара клима која погодује интервенцији са стране. Интервенција данас наоко изгледа као један од могућих па чак и корисних начина да се спречи опште крвопролиће и непредвидиви политички расплети који би могао да донесе *bellum omnia contra omnes*. Пре само неколико месеци таква сугестија не би ни приближно толико умесно деловала нити би се већина њених домаћих заговорача тада усудило да то предложи.

ПРИТИСАК У СМЕРУ КОНФЕДЕРАЦИЈЕ

Политички биланс: у овом тренутку, решење које би натурали међународни фактори за Србију би било најгори замисливи сценарио зато што, захваљујући политици господина Милошевића, Србија у тим круговима нема никаквог утицаја и ни једног пријатеља. Међутим, уопште не би ни дошло до оваквог обрта, где се „међународна заједница“ сматра обавезном да арбитражу међу сукобљеним југословенским странама, да су српске комунистичке вође и њихови армијски савезници имали само грам политичког мозга и да су њиховим политичким рефлексима руководили српски уместо комунистичких и југословенских обзира.

Њихова основна грешка у процени била је да ће страни фактори, који су реторички били бескомпромисно на страни интегралне Југославије, у тренутку отцепљења исто као и они стати на становиште одбране Југославије по сваку цену. Међутим, испоставило се (као што су читаоци ове рубрике цело време знали) да је страна подршка за Југославију одувек била флексибилна, прагматична а никако догматска и апсолутна. Југославија је њима корисна само онолико дуго колико функциониса ефикасно да сузбије регионалне конфликти и да српски утицај и улогу на балканском простору релативно умањи. То значи две ствари. Прво, да ће међународни фактори који су се до јуче клели у Југославију и који су тврдили да је она незамењива упоредо са њеним очигледним сломом потражити нека друга, погоднија решења. Не само да је притисак у смеру конфедерације већ био нагловештај тог престројавања, него се то врло брзо испоставило и током самих догађаја о којима је овде реч. У року од 48 часова, почетна условна подршка за војну интервенцију претворила се у позив за обуставу ватре па затим за повлачење Армије када је постало јасно да ће сила (бар у облику национално хетерогене ЈНА) бити немоћна да поврати статус *quo ante*. Данас, западна коалиција за коју је до јуче Југославија била светиња сасвим мирно разматра могућност њеног нестанка или радикалног преуређења после уговореног тромесечног периода „хлађења“, док неки њени чланови (Немачка и Данска) отворено заступају признавање Словеније и Хрватске као независних држава.

Друго, прорачун Милошевића *and Co.* био је у овом случају исто тако погреш-

шан и зато што се могло сасвим разложно очекивати да Запад без обзира колико био начелно заинтересован за Југославију у неком облику, никада не би подржао њихов болшевички концепт Југославије. То је, између осталог, један од разлога зашто Запад и његови локални пиони бирајући између две југословенске опције подржавају ону коју представља Анте Марковић а не ону коју персонификује брачни пар Милошевић — Марковић.

СРПСКИ БРОД ПЛОВИ У БРОДОЛОМ

Према томе, на основу потпуно површног позивања ставова, мотива и интереса међународних чинилаца и, самим тим, услед погрешног предвиђања њихове вероватне реакције српске комунистичке структуре су током задњих пар недеља повукле низ катастрофалних и аматерских потеза који су српске позиције, ионако лоше, само још више погоршали.

Да резимирамо.

Интернационализација локалних проблема у једној сложеној заједници одговара само ономе ко ужива међународну подршку, али никако ономе ко на њу не може да рачуна. То је, узгред, и објашњење Месијевог (велеиздајничког?) апела за још већи степен међународног мешања. Словенији и Хрватској то би у овом тренутку само донело политичку корист. Србији — само штету.

После катастрофалног исхода кипарске кризе, грчка војна хунта морала је да се повуче. Пораз у фолкландској авантури приморао је аргентинску војну хунту да поднесе оставку. Катастрофално вођење послова једног народа до сада је остало без кривичних последица само у случајевима Садама Хусеина и Слободана Милошевића.

Али питање је да ли се господину Слободану Милошевићу и његовој екипи коју је време прегазило заиста исплати да остану на власти чак и ако за сада не осећају никакав неодолјив притисак одоздо да са ње сиђу. Последњом серијом крупних грешака они нису само доказали да су потпуно недорасли за игру у коју су се, захваљујући својој незајакљивој комунистичкој похлепи за влашћу и арогантном убеђењу да све знају, тако лакотомислено упустили. Они су доказали исто тако да српски брод дефинитивно усмеравају у правцу бродолома који је, без промене капетана, посаде и курса, неизбежан. То значи да господину Милошевићу у сваком случају предстоји пропаст и да он једино има да бира између мање и више неславних варијанти те пропаст.

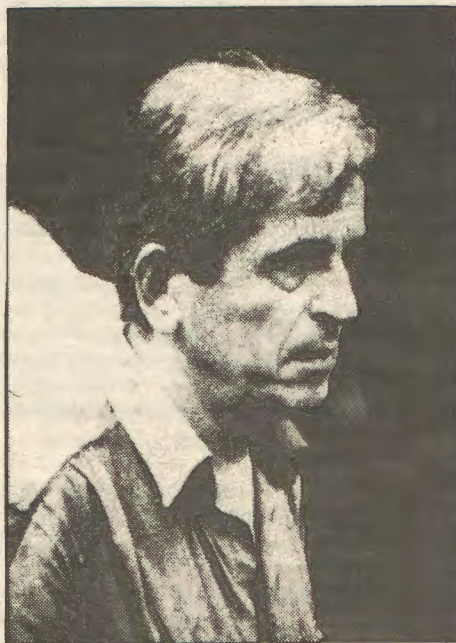
Пријатељски савет писца ових редова њему и његовој околини био би да одмах изабере мање неславну варијанту и да власт хитно предају било коме осим осведоченим лудацима уз пуно поуздање да ће је обављати боље од њих.

И нека не налазе искувише утехе у чињеници да се Садам Хусеин после толиких смутњи још увек налази у свом дворцу у Багдаду. Ирачка политика је врло чудна и непредвидива. Као одличан пример, може да послужи непријатан случај доктора Нури аз-Саида.

Др Петар ПАВЛОВИЋ

ЗАПИСИ ИЗ БЕЗНАЂА

РАСПЈЕВАНЕ УБИЦЕ

Пише: **Данило КОПРИВИЦА**

Или: треба ли се чудити оваквом друштву кад су његови најбољи кадрови овакви

У грађанско-вјерском рату који је бјеснио у Југославији од 1941-1945. године код православног живља, Срба и Црногораца посебно, био се испилио један посебан, сој људи

спремних на сва злочинства и сва опачила према народу из кога потиче, коме припада. Убити оца, мајку, брата, сестру, жену; слагати, обманути, преварити, олајати, набручити, осрамотити и на друге начине нагрдити и уништити било је препоручљиво, пожељно. Дјелатнике срамоте није било тешко пронаћи, тешко их је било зауставити, јер је ново друштво, комунистичко, ове срамотнике као примјер истицало, људима посебног кова сматрало и положајима, одличјима и паром подупирало. Пошто је овај грађанско-вјерски кошмар 1945. године, са крајем Другог свјетског рата, био тек полудовршен за добар дио ових пробраника није хвалило посла. Они су настављали свој крвави и прљави пир и забиљежили ово вријеме, и себе у њему, као највеће морално посрнуће у историји српског/црногорског народа, посрнуће које је водило ишчезавању тих народа. Био је то сумрак јунаштва, чојства посебно. Дуго година прослије рата они су с оружјем у руци, а по „наређењу одозго“, јурили „остатке поражених банди“, „остатке класног непријатеља“, „окореле шпекуланте“, „одметнуте инфорбировске издајнике“, „убачене стране агенте“, „шкрипаре“ и кога све не — етикета није хвалило, а богами ни жртава.

Кад би се ови подвижници враћали са својих похода народ би се повлачио у куће и на село-паланку спуштао би се густо страх и тишина. Једино би дјеца, гоњена својом богомданом радозналешћу успјела да се извуку испод скута престрављених мајки и клисну пред ту руљу осониких, безочних, разуларених, никаквим обзирима спутаваних „ослободилаца“. Мајке су, и четникуше и партизануше, својим животодавним инстинктом осјећале ноћна искрадања ових апостола зла страхујући за животе гоњених и гонилаца које је нека нечиста сила гонила на међусобно сатирање. Свој повратак с похода смрти људи посебног кова најављивали су пјесмом од које се ледила крв у жилама:

„Убили смо два-три скота
што су против Капејота!“

„Скотова“ је понекад било и више, али је пјесма пригодница стављала до знања да труд није био узалудан, да су руке поново, по партијском задатку, окрвављене, да је нечија снага младалачка у леш претворена, да је некој ојађеној мајци нада угашена. „Чегга се паметан стиди, тиме се луд поноси“ каже народ, па тако су и ови идеолошки и морални скотови потребу да некоме приповиједају, да се хвале, о својим „подвизима“. Како су се одрасли, осим неких промена невериједних несоја, пред том капејот-удбашком хордом склањали једини саговорници, слушаоци њихових подвижничких прича била су дјеца: „сјебали смо их“, „кад сам га кокнуо рокнуо је ко крмак“, „откинух му карабином и вилицу и браду“, „квикнуо је ко пас“, „ошинух га по мудима кад је прескакао зид, вечао је као јарац“, „разнесох му по главурде, а оно претекло око избечило, ко доратово пркно, некуд у небеса“...

Треба ли се чудити пропасти друштва које је овакве сматрало најбољим, и од њих стварало своју елиту.

ИСТИНА КОЈА СЕ ИЗ РАЗЛИЧИТИХ РАЗЛОГА ПРЕЋУТКУЈЕ: ПОМЕН ПОГИНУЛОМ ДИМИТРИЈУ ЉУТИЋУ ОДРЖАО ЈЕ ВЛАДИКА НИКОЛАЈ ВЕЛИМИРОВИЋ НАЈВЕРНИЈИ СИН СРПСТВА

На путу из Илирске Бистрице у Св. Петар код Горице у аутомобилској несрећи погинуо је Димитрије Љотић. Он је нишао у штаб војводе Ђујића да се поздрави са Епископом Николајем учни његовог одласка из Словеније. тело је пренесено у капелу Динарске четничке дивизије, где је после помена Епископ Николај рекао следеће:

Д а је одсечена само једна грана, стабло не би много осветило, али стабло је одсечено до корена, и нама је нанесен велики бој. Ај, Боже! То је Твоја воља и ми јој морамо покоравати.

Када се један комад баци у воду, он прави концентричне кругове који се шире. Тако и смрт Димитрија Љотића иде тугом његовој породици, његовој мајци Љубици, тамо далеко у Смедереву, његовој супрузи Ивки, његовом брату Јаши, његовим синовима и његовој кћери. Други круг иде кругу добровољаца, његовим сапутницима и једномишљеницима у миру и рату, у добру и злу, у радости и жалости. Трећи круг иде са дичним четницима, к оном коме је већ четири године земља простирач, а небо покривач. И сад долази и четврти круг, који обавија цео свет, јер Љотић није био само наш, он је припадао човечанству, Европи, свету.

Димитрије Љотић био је државник, учитељ и хришћанин. Он није био само државник, он је био хришћански државник. За последњих сто педесет година, ми смо имали великих политичара, великих људи као што су Гарашанин, Јован Ристић и Никола Пашић, али то су људи били велики за своје време, и у границама Србије, док је Димитрије Љотић зашао у велике кругове светске политике. То је био политичар са крстом. Имао сам прилике да га једном чујем у манастиру Жичи када је рекао: „Српски народ неће бити срећан док сав свет не буде срећан“. Он је био учитељ који је учио најпре делима, па тек онда речима, упућивао је, и сам је био пример. Никад није говорио а да делом није показао. Ништа није било да је говорио, а да није делом остварио. О, да су такви били сви наши учитељи! Христос је рекао:

„Треба радити па учити, а не само учити.“
О њему ће се говорити као човеку, државнику и дубоком хришћанину, и то је он био највећи. Он почиње од себе, а то користи свету. Ако почињеш од периферије, од другог, а не од себе онда не користиш никоме. То је било његово гесло, Димитрије Љотић је био човек дубоке вере. Он је као министар правде додавао кадионицу свештенику у цркви. Многи су се томе ругали, али он се није стидео. Он је говорио: „Ја идем да испитujem вољу Господњу, па кад је сазнам, ићи ћу за њом, не обазирати се ни лево ни десно“. Без Димитрија Љотића осећа се велика празнина, а то је празнина која се не може лакс попунити.

Дрво је одсечено, али Бог зна шта ради и ми се морамо покоравати Његовој вољи. Ако је дрво одсечено, али из одсеченог дрвета никле су многе младице, а то су многи и многи Љотићи. Ако је пао Димитрије Љотић, десетине хиљада српских јунака под оружјем заједнички сједињени, не појединци, него заједнички, заменици су Димитрија Љотића. Димитрије Љотић је човек који је над-ахњивао људе. Носио је тешки крст и у рату и у миру, јер ни у миру људи нису хтели дати мира. А у рату је извршио своју дужност и као војник, и као грађанин. Баш они који су били на површини и који су били глава народна нису га разумели. Зато смо и пропали што нисмо знали ценити такве вредности.

Бог га је узео баш у своје време. Рећи ће неко: узели су нам га. Али га нису узели, јер је он дао упут својим животом и својим трудом до сада. Колико понизност, какав аскетизам, испосник Светогорски, какве молитве, дечије милине!

Ми благодаримо њему, његова Светлост и ја, захваљујемо му што смо дошли из заточења до Беча, и од Беча овамо. Ми не можемо то никад заборавити највернијем сину Српства.

Када сам говорио са њим у Бечу о сједињењу наших народних националних снага, он је говорио о ономе за кога сам рекао да му је већ четири године земља простирач а небо покривач, смерно одговорио: „Он нека заповеда, ја ћу слушати. Он нека буде на врху, ја ћу на дну. Ја ћу му ноге прати“. И дошло је јединство.

Ко је познавао тог човека, морао га је волети. Он је био идеолог, светски, широке душе, лав у храбрости, а јагње у кроткости. Говорио је: „Ако учинимо све народе срећним, бићемо и ми срећни“. Чедо Милић, велики мостарски јунак, рекао је: „Још сам видео јунака, али јунака као Љотића нигде“. О њему ће се зато писати књиге. Писаће не само Срби, него и сви Европљани који су га познавали.

Било је људи који су говорили да он воли да прима од некуд, да сакупља, да гомила. Али где су његове куће? Где му је имање? Где су му куле? Где су му поља? Ја тога не видим. Али је био велики богаташ духом, поштењем, вером. Духован човек, карактеран, поштен, одлучан и религиозан. Он је био толико богат душом, да је од ње могао дати и другом, позајмити осталима увек спреман да даде савета и лепу реч. За њега политика није била акробатика, него етика. Он је био репре-

зентатор душе и срца српскога, чари и истине српске. Он је био идеолог хришћанског национализма.

Он је волео све војводе. Он је то мени причао, а исто о њему причале су ми и војводе, и кружиле похвалнице о њему.

Један велики војвода, који је овде међу нама, рекао ми је једном приликом пре кратког времена: „Не могу се од њега одвојити. Речи из његових уста теку као мед. Он је прави репрезентатор српске политике“. Он је дао толико од себе, па да је живео још педесет година, он не би имао шта више да да. Он је дао одговоре на сва питања. Он је у својој идеологији обухватио све гране народног живота.

Жалимо га сви, жали га свак. Жале га и Немци. Многи су му пребацивали да се сувише наслања на Немце. И то баш они који нису били народни људи, који поседују виле и богатства, и који као јазавци припремају себи унапред богатство за сто година. Али он је највише критиковао Немце, и баш зато су га они поштовали. Критиковали су га само они који га нису познавали.

Колико је само волео своје војнике. Причао ми је један официр из његове пратње: „Када смо одступали из Београда, на путу смо застали и делили храну војницима који су били гладни. Када смо поделили храну, пришао сам Љотићу и рекао му да је још остало хране само за мене и њега. Нашта ми је он рекао: „Подели и то. Ми ћемо лакше. Сад и тако идемо да спавамо, а лакше се спава кад се не једе“. И тако сам учинио. Он је поштовао човека изнад свега, само најпре и изнад свега — Бога.

Он је био велики човек. Оно што је посадио, ухватило је дубока корена. И све што је урадио, мирисаће.

Добровољци, певајте у славу Димитрија Љотића! Четници, плетите венце славе! Срби, спомињите се Димитрија Љотића!

Пала је највећа жртва. Боже, не тражи више. Боже, доста, молимо Те: узео си много и као највећу жртву, њега! Боже, нека буде доста.

Ја верујем да је ова велика жртва капија која ће нас довести до слободе. Димитрије Љотић је капија наше нове Отаџбине.

Зато сви, браћо, молимо се за душу великог човека и нека га прими у царство своје. Нека нам Бог услыши молитве, а њему нека да место које заслужује.

Бог да прости душу Димитрија Љотића! Во веки векова. Амин.

Није мртав Димитрије Љотић. Он сада припада читавом Српству. Он сада припада небеској Србији. А мртви су јачи него живи. Он је сада јачи, него када је био жив и спутан. Он сада још више ради и поседује још више снаге. Он тек сада ради. Хвала му“.

**Из књиге за историју наших дана
Бошка Н. Костића**

ДИМИТРИЈЕ ЉОТИЋ: ИЗДАЈНИК ИЛИ ПАТРИОТА

У наредних неколико бројева објавићемо избор текстова Димитрија В. Љотића. Њихова изузетна актуелност и из данашње перспективе потврђују вредност Д. Љотића као плодног аутора, мислиоца и политичара. Текстовете је одабрао уредник „Нове искре“ Иван Стојановић.

ПОЛИТИКА И МОРАЛ

Велики је број честитих грађана који су се помирили давно са мишљу да политика нема везе са моралом. Нас не чуди то толико. Много више нас чуди како после тога могу мирно да спавају.

Јер, политика је, уствари, управљање државном и народном судбином. Честити људи брижљиво управљају својом имовином, нежно подижу своју децу, родољубиво испуњавају своју дужност према домовини. Тим својим бригама и нежностима испуњавају цео свој живот и сваки дан у њему. Али, државна и народна судбина су много веће ствари, јер све њихове бриге и нежности, ако држави и народу буде ишло рђаво, слистиће као стихија зла коб док се оком трене.

Зато, уколико је неко брижљивији према својој домовини, нежнији према својој деци, тим више мора да има у памети питање: како се управља мојом домовином? И не само да од судбине домовине зависи његова имовина и његова деца, него што би се то и на први поглед рекло, судбином своје државе и народа.

Као на броду каквом што путује морском пучином, што путницима главно питање мора бити: како се управља бродом коме сам поверио своју породицу, себе и своју имовину, тако, и са апсолутно истим значајем, мора грађанин да поставља себи питање: како се управља мојом домовином?

Ако би се напред истакнутом мишљу хтели рећи да се дешава да политика заиста иде у раскорак са моралом, рекла би се позната истина, стократно потврђена историјом. Али, ако би се хтели рећи да политика, по правилу, не може имати честите људе за своје спроводнике, нити се честитим начелима може обављати, нити сви њени циљеви могу бити честити — онда се заиста морамо чудити како после тога могу спавати честити грађани.

Јер, сигурно неће бити безбрижни ти исти, честити нежни и родољубиви грађани, ако сазнају да је чувар њиховог имања непоуздан човек, али васпитач њихове деце порочан наставник. А овде се, као што смо рекли, много веће ствари у питању.

И зато баш онај, који је рекао да политика, по правилу, нема везе са честитошћу и после тога мирно спава, нека зна да је најнебрижљивији домаћин и најбездушнији отац који се може замислити.

Они, који овако мисле, као да хоће да ка-

Димитрије В. Љотић

жу, да је честитост потребна само обичним људима у њиховом животу. А и њима влада само зато што над њиховим радом и државњем постоји надзор државе и апарата. У управљању државом пак, може да се буде и без тога.

Ми не говоримо овде о потреби честитости са гледишта апсолутног неземаљског морала. Мада верујемо, да нема ствари на земљи која се не би тицала највиших небеса, с тог гледишта о том питању нећемо говорити. То јест, могу ли се, на крају крајева, у политици постићи добри резултати, ако се пренебрегну они закони морала, које обичан грађанин у свом свакидашњем животу мора да испуњава ако неће да дође у сукоб са строгим законима државним.

Нама лично изгледа да је заиста незгодно да се по овоме и може расправљати. Али, док је нама у тој мери јасно, дотле је цео јавни живот засићен супротним веровањем и држањем. Одговарамо само својој дужности кад о томе пишемо.

Лаж је велики порок у приватном животу. На кратким стазама међу тим помаже. За дугачке стазе није нимало подесна. Брзо се открива.

Чудо је како се, при таквој њеној особини, могла тако да одомаћи у јавном животу, где све треба да је прорачунато за дугачке рокове и дугачке стазе. Или је то, опет, знак, да у јавном животу влада политика кратких стаза? Лаж у јавном животу ствара лажне ситуације, тј. такве положаје у којима, иако сви знају да је другачија стварност, јавно и озбиљно се говори сасвим другачије. Али, када је велика јавност искључена, онда се из уста која су говориле јавно једно, чује сасвим супротно.

Тако се дешава да, рецимо од најистакнутијих присталица највеће државне странке, јавно слушамо једно, а у ужем кругу њихове

велике странке управо сасвим друго, онако како је истина, и како би се једва могло говорити.

А када запрепашћени таквом дволичношћу, запитамо за узрок другачијег јавног држања, добијамо одговоре у којима се лаж нескривено признаје (јер се порицати не може), али се одговорност баца на општу политичку ситуацију и овакво држање представља великом политичком мудрошћу — а остали свет, који тако не ради, као наиван, лишен здравог политичког смисла.

У дому где родитељи живе у међусобној лажи, шта мислите чиме ће деца, хранљена лажју, родитељима узвратити? Разуме се, опет лажу. Не може бити другачије у државној заједници. Државни управљачи видеће у свим случајевима, где држава треба да се ослони на грађане и њихове грађанске врлине — како тих врлина, које су се парадама лако испољавале — нема. Ни службеници неће искрено поверену дужност вршити, јер лаж засићује целу атмосферу и њеном утицају сасвим су недовољна препрека „правила службе“, које су њихови претпостављени повредили.

Довољно смо истакли савремено схватање власти, које су примиле све државе под утицајем Хришћанства: службе ближњем.

Али цео свет практично не глада тако на власт, па се врло често дешава да се власт употреби на службу себи.

Сад се отпочело на то гледати стварно благим очима. Нема санкције за овакве злоупотребе власти. Као да се мисли: па, добро, то су, истина, штете материјалне, и не би требало да се десе, али то ће држава издржати.

Материјално је заиста тако — али морално није тако.

Питали пријатељи једног више државног чиновника у унутрашњости пре десетак година — чије су злоупотребе биле опште познате — како га није страх од тога шта ради. А он одговори: „Е, мој пријатељу, тај и тај министар граби милионе, па ником ништа, а ја узимам по неку хиљаду, па на мене сви заграјали“.

За нас је овај одговор био откриће праве штете од злоупотребе власти. Заиста, права штета није материјалне, већ моралне природе.

Ко може тражити да практиканци не одлепљују марке, ако они верују да у хијерархији изнад њих, недеља расту са већом влашћу? Откуда се може очекивати да ће мали људи, изван државне службе, у озбиљним тегабама победити разна искушења, кад верују да далеко моћнији не раде тако? На тај начин, на тај разгубни утицај рђавих примера одозго, све се извраћа и тако општи морални ниво у држави пада.

Показали смо у два најкарактеристичнија

примера (лаж у јавном животу и злоупотреба власти) да, на крају крајева, са чисто политичког гледишта, политика мора ићи у корак са моралом, јер се неморал свети народној заједници као и појединцу.

Највећи део човечанства верује да је морал откривен с неба. Ми ипак мислимо, и кад тако не би било, да би моралан закон био пронађен у самој природи ствари. При сваком брижљивијем испитивању би се утврдило да пут честитости, ипак, најсигурније води повољнијим резултатима. Да управо најбоља економија живота народног захтева поштовање моралних прописа.

Зато је народ из свог исконског искуства исклесао ону дубоку реч: „Правда држи земљу и градове“.

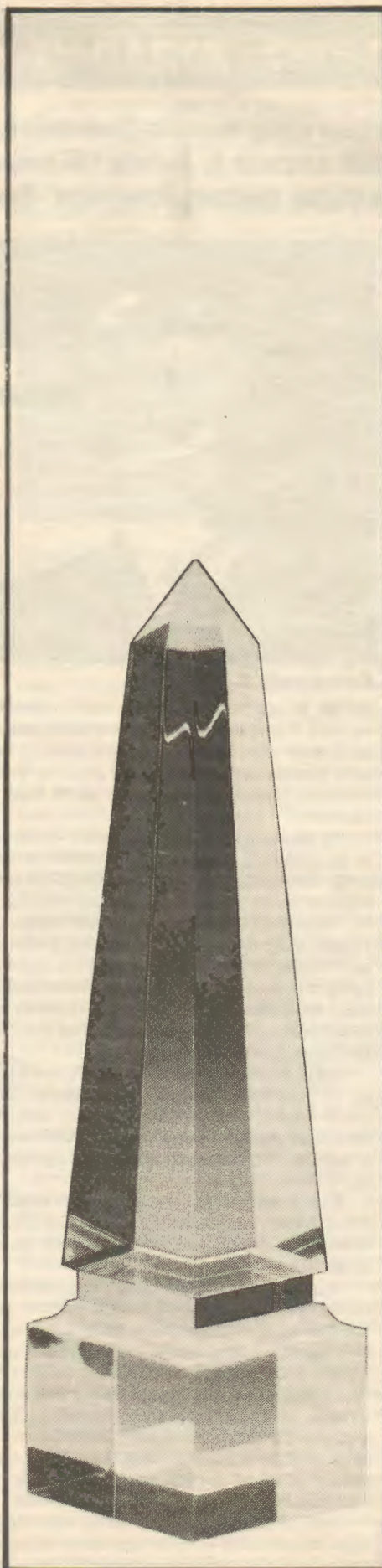
„Отаџбина“, бр. 11, 6. 5. 1934.

НЕ КЛАСА НЕГО НАЦИЈА

Најбољи и највећи део наше универзитетске омладине, по многим обавештењима која добијамо — онај најнесебичнији део — мршти се када се говори о Отаџбини. Налазе да је Отаџбина исувише мали олтар да би на њему могао да се распали огањ њихова одушевљења. Верују да је нација недовољно узвишени субјект њихове судбине. Мисле да национална историја има звук прапорца који њину душу не може испунити. Говоре о човеку, о човечанству и међународности с одушевљењем. Уверена је да права историја почиње од Карла Маркса.

Ми се не чудимо томе. Омладина — она права — пламен, лепота и жар, мање но ико може без одушевљења. Одусевљење је животни закон, а ако је омладина, онда она мора више од свих других тај животни закон да осећа. И како наша данашњица није лепа, и не може никог да одушеви, то је разумљиво што омладина тражи изван наше данашњице предмете које сматра достојним свога пожртвованог пламена. Али ако се тој појави не чудимо, не значи да је можемо примити и одобрити. Напротив. Сасвим отворено морамо замерити овој младости што у самој себи није нашла довољно снаге да спречи овакву своју реакцију наше садашње прилике. Данас није вечност. То је заиста тренутак, заиста само тренутак. И наш став према тако великим стварима као што је нација и њена судбина не може бити одређен нашим тренутним приликама. Прави човек — а младост има свакако оправдану амбицију да јој прави човек буде мерило — се ни према мањим стварима не опредељује из сићушног става, већ из орловске перспективе. Ако нелепа данашњица не може да нас одушеви, радимо с одушевљењем на њеној поправци, али не okreћимо главу од ње! Не бежимо од своје дужности.

Нека се не мисли да ми не видимо драму општечовечанске историје од историје националне. Бојимо се чак и да кажемо колико смо дубоко свесни њене реалности. Али ми је

сагледамо у њеном обиму и по њеној садржини. И не само да нам национална историја не смета да општечовечанску схватимо, већ нас баш она и помаже у томе.

Нације су најмање историјске јединице у општој историји људског рода. И то не по нашој вољи већ по природи ствари. Нико не може утицати на историју човечанства друкчије него преко историје своје нације. Нација је дакле, најмања маса чији је покрет утицајан у људској историји. Нација је расно историјска стварност. Свака нација. И свака је као таква нова развојна могућност човечанства, јер је нов могући утицај једног новог израза. И национална историја није ништа друго него тражење тог израза, одговарајући националним развојним могућностима. Грех је, дакле, против човечанства осиромашење његове историје и његове физиономије — овакав став добре наше омладине према својој нацији и својој историји.

Ко је истински грађанин света, мора желети да свака нација дође до свог највишег израза, да испуни меру својих развојних могућности. Како онда да својој нацији то исто не пожели и свом снагом не осети тај други процес који се зове историја његовог народа?

Говори се да су класе стварност и да, идентичношћу интереса и животних услова, класа прелази границе нације и везује исте припаднике разних нација тако да све класе треба да су историјске масовне јединице, а материјални интереси и услови — мотиви свих историјских збивања.

Можда би се рационално могло некако друштво тако и направити. Али данас није тако. И живот није рационалан. И не видимо кад ће то бити. Ни како ће.

Сигурно су интереси нашег сељака и радника, пролетера и домаћина, тесно везани за интересе наше државе, као правног политичког израза наше нације. Интереси нашег сељака могу бити у још каквој опреци са интересима сељака друге државе. Тако и радника. И бескућника. И кад би били сви у једној држави — тако не би било. А камоли овако. Значи да нација представља не смо расно-историјску индивидуалност, већ је нација, односно њен правно-политички израз — држава — средишњи интерес свих класа и редова једне нације. Све су класе заинтересоване у њеном одржању и развоју. А самим тим национална солидарност представља угаони камен државне политике са својим последицама: са националном дисциплином и хармонијом класних интереса.

Несрећни смо ми народ досад били. Биланс српске историје је овакав: за тринаест стотина година, једва две стотине неког мирног развића у држави под Немањинима и око сто четрдесет година историје од Карађорђа на овамо. Развиће под оваквим условима није могло бити повољно. А развојне могућности овога народа су велике. Има он шта да изнесе на општечовечанску трпезу у сваком погледу. Али то може само кроз своју националну историју и кроз своју државу.

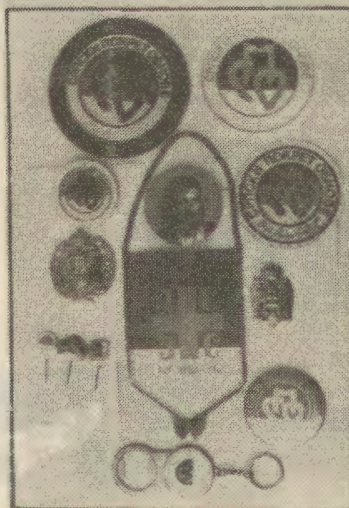
„Отаџбина“, бр. 16, 10. 6. 1934.

ПРСУДБЕС ЗА МАРКТИНИ
ЕКОНОМСКУ ПРОПАГАНДУ
И ДИЗАЈН

**Агенција
за маркетинг, економску
пропаганду и дизајн,
својим члановима и
симпатизерима нуди
предмете са обележјима
странке, са ликом Драже
Миханловића, са ликом
Вука Драшковића и са
старим српским
обележјима и то:**

1. Мајице цена 200 дин.
2. Постере цена 80 дин.
3. Бодове:
 - металне цена 50 дин.
 - пластичне цена 30 дин.
4. Зичке:
 - Никловане цена 60 дин.
 - Позлаћене цена 120 дин.
5. Привеске:
 - Никловане цена 80 дин.
 - Позлаћене цена 120 дин.
6. Палетнице цена 30 дин.
7. Стоно календаре цена 150 дин.
8. Заставице за кола цена 50 дин.
9. Ливено отвараче за флаше као привезак за кључеве:
 - Никловане цена 100 дин.
 - Бакарне цена 80 дин.
 - Позлаћене цена 150 дин.
10. Оловке цена 40 дин.
11. Упалаче цена 40 дин.
12. Кварцне сатове цена 250 дин.
13. Заставе СПО:
 - Димензија 50 × 35 цм цена 150 дин.
 - Димензија 80 × 50 цм цена 250 дин.
 - Димензија 140 × 80 цм цена 500 дин.
 - Димензија 180 × 90 цм цена 600 дин.
 - Димензија 250 × 120 цм цена 800 дин.
 - Димензија 300 × 140 цм цена 1000 дин.
14. Српске заставе:
 - Димензија 50 × 35 цм цена 200 дин.
 - Димензија 80 × 50 цм цена 250 дин.
 - Димензија 200 × 100 цм цена 900 дин.
15. Кокарде — велике са венцем 100 дин.
 - мале без венца 70 дин.
16. Позлаћене кокарде — велике са венцем 200 дин.
 - мале са венцем 120 дин.
 - велике без венца 120 дин.
 - мале без венца 100 дин.

Цене свих производа на веће количине су и до 50% ниже, а за општинске одборе СПО-а и до 70%.

СПО КОМЕРЦ обавештава чланове и симпатизере, као и све власнике приватних предузећа, заинтересоване за сарадњу да је нова адреса СПО Комерца:

Кнеза Вишеслава 88 (Авала филм)

**Атаље бр. 4 соба 13
тел. 559-455, локал 157,
583-049 и 507-454**

тел. и факс 559-588.

Предмети се могу поручити на горе наведеном адресу и телефоне, као и на следеће адресе:

**Поручника Спасића и Машера
16/57, Београд и Славољуба
Вуксановића 14, Београд.**

ПОРУЧБЕНИЦА

Неопозивј наручујем ком. _____

под бројем _____

Наручене предмете и трошкове поштарине платићу поштару
ПОУЗЕЋЕМ!

Име и презиме _____

Улица и број _____

Место и поштански број _____

Тел. _____

бр. л. н. _____

ПОТПИС _____

ИСПОВЕСТ АМЕРИКАНКЕ У ЧЕТНИЦИМА

РАЗЛОГ РАСПАДА — ХРВАТИ

Тужна је чињеница да је од свих малих земаља Европе Југославија била једина у којој је велики део Армије, заједно са редовним официрима, постао издајник и прешао на страну непријатеља да би убијао оне који су верни својој заклетви.

Припремила: Ана СЕЛИЋ

Како су људи реаговали? То питање тада ми је изгледало најважније. Веровала сам, у те људе, у српски сељачки народ, кога је спољни свет тако мало узимао у обзир и тако мало разумео. Много сам им се

дивила — толико много да сам своју судбину везала за њихову и заложила сопствени живот да им помогнем.

Да ли сам погрешила? Од тога како су реаговали — сада када су добили оно што су тражили — зависио је и одговор на моје питање.

Праскање бомби полако се удаљавало и

ускоро је замрло. Остали смо живи. Истрчала сам на улицу.

Моја кућа била је на углу, а обе моје улице биле су затрпане рушевинама. На неки чудан начин ништа нисам могла да препознам: све је било као стравичан сан, све те гомиле рушевина. Две неексплодирале запаљиве бомбе зариле су се у плочник испред мог прозора.

Људи и сами обливени крвљу, већ су носили тела погинулих преко наслага разрушеног материјала. Михајло ми је смирено помогао.

Били су апсолутно тихи и смркнути. Нисам чула никакав звук. Нико није врштао ни

трчао наоколо нити звао у помоћ. Неколико ошамућене деце посртало је и саплитало поред својих родитеља. Врло мало људи је уопште и изашло на улице. Град је био скамењен, заустављеног даха, ишчекујући у злослутној тишини.

Сада је требало да нађем најбржи начин да се пребацим у Црну Гору. Железницом? Она је свакако била уништена, али проверићу. Сви наши планови били су заказани тек за четвртак. М.П., који је био летач, отишао је за Скопље, а мој шеф није требало да се врати у град пре уторка.

Истрчала сам на улицу. На углу, поред преврнутих млекацијских кола, лежало је измрцварено тело предивног коња. Знала сам тог коња. Сузе су ми наврле на очи јер сам се сетила призора који сам толико пута гледала те снежне зиме у рана јутра.

Једно изузетно лепо сељаче заустављало би кола на мом углу, скидало свој дугачки кожух и стављало га преко коњских леђа. Није било никакве сумње да је дечак сам отхранио коња — био је тако очигледно поносан на њега. Узео би коњску главу у руке, погледао низ улицу да га неко не гледа и, на очигледно задовољство животиње, хитро је пољубио у губицу.

Коњ је сада био само раскомадана гомила меса, а тело његовог господара већ су били однели.

Журећи кроз узан, закрчен пролаз преко рушевина угледала сам приказ који ће ме прогонити целог живота.

Немци су уз помоћ својих прецизних мапа, циљали посебно на склоништа (којих је у овом отвореном граду било јако мало), а нарочито на она намењена деци. Ово, које се налазило у омањем парку, примило је директан погодак. Кратер је био необично дубок, а дрвеће, ишчупано из корена, било је разбацано унаоколо. На гранама су висили делови људских тела — руке, ноге, главе, тако мале, тако ситиушне, очеви и мајке тумарали су из безумљени наоколо покушавајући да их прикупе.

Већина фотографија ужаса — мада никакве, чак ни у боји, не би могле да пренесу овај који сам гледала — показују уплакану, очајну родбину. Овде тога уопште није било: ни суза, ни очајања. Само укочени покрети, успорени и без наде.

ЧЕТНИЦИ ЧУВАЛИ РЕД

Углови улица на којима су мали улични продавци тог јутра тек отворили своје корпе, били су сада засути драгоценим поморанџама и цвећем. Како су се радосно ти дечаци цецкали, блиставих очију и зуба! Са многим од њих сам током мојих јутарњих шетњи застајала да попричам. За њих више није било дрхтања у хадним јутрима, нити радовања при наиласку првог купца. Није било новчића које су брижио скупљали за своје мајке. Ти мали, весели пламички били су сада уташени.

Сагну се да узмем један нарцис, али ме неки пролазник тако погледа да га сместа испустим.

Избеглице су већ кретале на излазу из града. Људи су углавном носили завежљаје, мада је било неких прилично натоварених. Али кола и колица са најневероватнијим стварима каква су се могла видети на фо-

тографијама француских избеглица уопште није било. Можда и зато што су ови људи, током своје дуге и трагичне историје, били свикнути да губе све што имају.

Ред и савршена тишина били су просто запрепашћујући. Народ чак није био у некој нарочитој журби — изгледали су само спремни на дуги, дуги пут. Деца су ћутке трупкала за својим родитељима, држећи се за ствари или сукње, без трунке страха, као да иду у цркву.

На главној трговачкој улици — београдској Петој авенији — скупоцени намештај, свилене чарале, накит, радио апарати, ципеле, порцелан, књиге и кутије цигарета били су расути по тротоару. На појединим местима буквално се газило по слаткишима и бижутерији. Али, нико се није сагнуо да нешто узме.

У унутрашности радњи пламени језици већ су све прождирали. Морала сам да ходам средином улице јер је на тротоарима постало превруће. Нико није гасио пожар, нико се није чак ни освртао. Ништа се није могло ни учинити: водовод је био први немачки циљ. „Гори, Београде, гори!“

Четници су са пушкама у руци чували ред на улицама. Нису били ни потребни, барем не до ноћи, када су Цигани ушли у град и почели да пљачкају. Доста их је тада убијено.

Четници који се не познају никада се не поздрављају и не разговарају, а они који се знају, упуте један другог само хитар знак поздрава. Сретох једног познаника који ме кратко обавести да наш штаб више не постоји. Али, то није ни било важно: знали смо шта треба да чинимо.

Аеродром је, наравно, био сигурно први разорен. Пажурила сам према железничкој станици. Цео крај био је у рушевинама, а станична зграда у пламену. Проћи ће много дана пре него што одатле крене и први воз. Пажурила сам кући надајући се да ће се појавити каква пријатељ са колима.

Следећи талас авиона наишао је баш када сам стигла. На моје огромно изненађење угледах госпођу К. и њену ћерку Б. како, веома пристојно, седе на две столице окренуте наопако. Старија је била генералица чији је муж био на фронту, а млађа — удовица познатог писца. Слика те две отмене госпође како, у спаваћницама, свака са по пулицом у крилу, формално седе усред општог хаоса, била је за мене сувише: прснух у гласан смех, а оне ми се убрзо придружише.

Седеле смо на подрумским степеницама моје куће грицајући кобасице и, уз завијање штука, разматрале шта да радимо.

Оне су имале кућу у унутрашности у крају кроз који сам морала да прођем те одлучисмо да кренемо заједно.

Када је иступио следећи предах истрчах напоље да покушам да пронађем превоз; оставила сам их да претурају по мојој спаваћој соби и покушају да нађу неку пристојну одећу.

Свратих најпре у америчко посланство. Тамо затекох кола пуна новинара спремних за поласак. Било је очигледно да више нема места. После фотографисања упутих се у британско посланство које је било сасвим напуштено. Видела сам неколико познаника чија су кола била дупке пуна.

Није очигледно било никакве користи од насумичног лутања градом. Одлучила сам, стога, да кренемо пешице, а да успут користимо превоз на који наиђемо.

Пожурих назад поред Министарства војног које је суморно горело и изнад кога се вио огроман дим, док су службеници беспо-

моћно стајали пред здањем. И оно је било погођено једном од првих бомби. То је делимично објашњавало и крајње збуњујућа наређења која су издавала војсци.

По повратку кући затекох тамо и моја два млада „чуvara“ — немачке агенте Хелмута и Игона, за које сам се надала да их више никада нећу видети. Али, они су били ту, жељни да сазнају шта намеравам да предузмем и намерни да ме, ако је могуће у томе спрече.

ЈА САМ СРБИН

Јанко и Још тројица мојих пријатеља појавише се да утврде јесам ли жива. Били су у одличном расположењу — закључивши да не би било исправно оставити добро пиће лошим Немцима „склонили“ су поприличну количину на за то најпогодније место. Понудили су да и остатке мог десет година старог земунског вина, ракију и мастику, такође „спасу“ све уз гомили наклана и пробране речи. Ја сам, међутим, сматрала да ће нам у наредним часовима бити потребно доста прибраности. Полисмо стога само по једну чашу, а остатак сам, на њихово огромно негодовање, просула у сливник.

Питам се да ли и један други народ има тако нешалантан однос према смрти. Српска стара изрека да се „мрети мора“ била ми је толико пута цитирана да се човек неизбежно морао запитати да није, ипак, у питању само поза. Али, та недоумица траје само до оног тренутка када је околности ставе на пробу. Тада постаје јасно да је смрт доиста најмања од свих српских брига.

— Ако већ мреш, сам си крив ако то није за нешто, говори њихово цело понашање. — А, ако је то за нешто добро, онда устај и крени; срећни смо што смо се уопште и родили.

Тако поступа прави, природни, неискаврани Србин. Али, међу онима који су школовани у иностранству, некад се јавља отворени кукавичлук који је за сваки презир. Срећом, таквих је заиста мало, и они су на време напустили земљу.

Одлучих да кренемо према кући моје куварнице и да, одатле тражимо неки други превоз. Два немачка агента смењивала су се у ношењу моје вреће за спавање. Били су потпуно изгубљени, и једино што су знали било је да хоће да остану уз мене што је могуће дуже.

Нисмо још ни изашли из моје капије када са ужасом установисмо да Јанко носи огромну југословенску заставу. Молила сам га да је остави, на шта се он само насмејао.

На првој раскрсници један љутити официр истрчао је из кола и наредио му да је спусти, показујући на немачке авионе који су се у ниском лету опет приближавали и подсећајући га да не угрожава само себе, него и све у својој близини.

Јанка је то врло наљутило. Обраћајући се гомили избеглица која се сместа окупила око нас, он започе речиту беседу:

— Ја сам Србин. Моја земља је Југославија. Ово је застава моје земље — ја је се не стидим. Стидите ли је се ви, земљаци?

— Не, не, јединодушно и одлучно заграја гомила.

— Носићу заставу своје земље кад год ми је воља и где год ми је воља. Не бисте ли и ви, земљаци, учинили исто?

Одговор гомиле био је нешто слабији пошто се ближио нов налет авиона.

— Да, ја сам Србин, и нико, ни Немци ни неко други (ту погледа официра, који се на-

смеја и, слегнувши раменима, уђе у кола) неће ме застрашивањем натерати да је оставим. Је л' тако?

Пошто су до тада већ сви потражили заклон у околним рушевинама, одговор се, ако га је и било, није чуо од заглашујућих експлозија.

Стајао је тако, тврдоглав, сам, раширених ногу, са великом заставом у руци, гледајући беспомоћно али без страха у небо, према летећим ђаволима. У том тренутку био је симбол положаја у коме се нашао његов народ, симбол духа који је тада испољен.

Ускоро стигосмо у Михајловљево село и заустависмо се испред његове мале куће. С првим мраком призор је постао необичан и језив.

Велики град на Дунаву био је једна огромна ломача. Велики пламени језици сунули би изненада у вис, једно време јасно горели, а потом замирала. Густе и тешке облаци дима ваљали су се и увијали пут неба, а на њиховим тамним трбусима одсијавао се бесни пламен, видан стотинама километара дугом, бескрајном равницом.

НЕМЦИ НЕ МОГУ ДА СХВАТЕ

Немачка је запалила велику бакљу своје „цивилизацијске мисије“ на Балкану.

Гледајући крилате ђаволе који су носили смрт чинило ми се да долазе из најмрачнијих дубина неког древног мита. Јављали су се непрекидно, кроз ватру и изнад ње, ти весници пакла, пикирајући и понирајући, да би се потом опет винули у вис и поново напали. Са демонском марљивошћу и радошћу сејали су разарање по граду палом на бок.

Срби су се усудили да мисле о слободи. Сада је њихова убијена престоница била у пламену, знак смрти намењен свим оним народима широм света који воле слободу. Али нико није могао да пружи руку и помогне. Било је неке узвишености и величине у усамљености града, у његовом пожару, у његовој крајњој беспомоћности.

Шетала сам горе-доле по башти, по малој стазици од цигле. Била сам сама у ноћи и тишини — у ноћи обасјаној пожаром, и тишини коју су заглашивале бомбе. Било ми је доста свега; бес је били у чаши. Дала сам себи реч да ћу се до последњег даха борити да сачувам Србе који ће преживети дела ових окрутних чудовишта, људе чији сан Немци никада не би били у стању да схвате.

Наредног јутра, пошто су ме дуго убеђивале да им се придружим, моје драге пријатељице упутише се у свој летњиковач. Много пута сам касније пожалила што нисам кренула с њима. На коњу или пешице могла сам отуда лако прећи преко планина до Вукосава у Санџаку, и сада бих била са генералом Михајловићем.

Госпођа К. понела је са собом неке моје белешке и друге ситније драгоцености. Нисам задржала ништа од накита, чак ни мој омиљени прстен са смарагдом који ми је мој брат, генерал Били Мичел подарио пре много година, уз топле речи љубави, и који никада раније нисам скинула. Знала сам да Немци пљачкају не само живе, већ и мртве. Ако је већ требало да страдам, нисам желела да их учиним богатијим ни за тај мајушни кружик од злата.

Тој јутра у седам две болничарке и ја већ смо стајале на перону. Стигао је воз. Композиција је била сачињена од спаваћих кола за која сам готово заборавила да постоје. У њима су била лепо одевена госпо-

да, од којих је приличан број био у добу за активну војну службу. Управо су доручковали иза чистих прозорских станала, у друштву својих заводљивих, брижљиво одевених и нашминканих жена, пријатељица и секретарица. Гледали су нас — нижа бића — са скоро опипљивим презиром. Дала сам знак да бих желела да се укрцам, али ми је одсечно свошштено да воз не прима путнике.

Ти нежни људи били су шефови појединих владиних одсека и банака. Био је то Југословенски цвет западне културе. На несрећу, многи Срби образовани у иностранству, а који раде као аладини службеници, показују сновоску неданост према сељацима, души земље, који их, заправо, плаћају.

Уз тај воз ишло је и нешто што би за сваког чикашког гангстера представљало огромну радост — у два обична теретна вагона налазила се државна благајна Југославије и све готовина из банака. Нигде није било наоружаних чувара, а вагони су били запечаћени са два мала оловна печата везана двема узцима.

Стигао је још један воз за Сарајево, куда сам и намеравала да идем. Композицију су сачињавали сточни вагони, а путници су били земаљска посада ваздухопловних снага на путу у нове базе. За разлику од оних надмених људи из спаваћих кола, ови су нас срдечно позвали да им се придружимо и брзо разместили своје вреће да нам направе места.

ОСЕЋАЈ КАО КОД КУЋЕ

Били су то Срби из Црне Горе — огромни, космати људи суровог изгледа, који су подсећали на њуфаундлендске псе. Гурали су се и стешњавали и сви су углас захтевали да се послужимо њиховим скромним следовањем. Један од њих је однекуд извадио и право мало благо — гумене бомбоне — којег је било довољно за све.

Усред вагона била је пећ, а поред ње гомила дрва. Велика средња врата била су отворена и кроз њих се видео предиван пејсаж. Пели смо се све више у дивље, снегом прекривене планине, и бивало је све хладније. Ватра је била толико заложена да се пећ скоро усисала. Око ње, размештени у свим могућим позама одмарали су се ћутке и без капута дивови тамних лица, тихо разговарајући или певајући.

Покушала сам да откријем какву врсту помоћи су очекивали од савезника, али они су избегавали разговор о томе. Ни оаде, као ни у другим приликама, нико се није жалио. Они сами ће се борити, урадиће оно што могу, а узимали су здраво за готово да ће и други радити као они. Можда грешим, али чини ми се да је то знатно друкчије од критика и разочараног запевања који стижу из других земаља. Човек није могао а да се не диви њиховом јединством, великодушном, заиста братском понашању. Уз те сјајне људе осећала сам се као код куће.

Певали су и око једанаест часова увече, када смо коначно стигли у босанску престоницу — Сарајево, град упаићен по злој коби. Ту је испалеи хитац који је покренуо први светски рат. Ту смо се с тугом опростиле од војника.

Та дивља ноћ била је можда најгора на целом путу. Снег је густо падао, а хладноћа продираше у кости. Урониле смо у збијену гомилу избеглица. Овај пут су то углавном биле Српкиње са децом и мноштвом завежљаја. Очигледно су осећале да им мусли-

манско тле измиче испод ногу те су се упутиле роџацима у крајеве које су сматрале сигурнијим.

Зора, и — очајничка потрага за храном. Успела сам да из ресторана добијем три кафе. Док смо је захвално пијучкале, рат је са својом директном стварношћу изгубљених и добијених битака, опет зашао међу нас.

Људи изненада утихнуше. Низ перон је полако ступала чета војника, повратника са фронта: поражени батаљон, или оно што је од њега остало. Да ли су одиста били поражени?

Сви су били рањеници. Многи су имали крпе обмотане око руку и ногу, а неки крваве завоје преко једног ока. Ниција леђа, међутим, нису била погурена, ничији поглед упрт у земљу. Напротив, многи су се осмејивали — с горчином. Ступали су полако, али одлучно. А пред њима су ступале њихове подеране заставе.

СПАСТИ ЧАСТ

Каже се да модерне армије више не носе своје заставе у бој. У овим рационалним практичним данима оне се остављају на сигурно место, негде дубоко у позадини. Али, то код Срба није обичај. Њихови барјаци једнако су живи као и њихови заповедници. Заставе иду у бој. И колико год људи да падне на бојном пољу, заставе се морају изнети с њега. Ако се заставе сачувају, ништа није потпуно избуљено. Две заставе које смо гледали добро су осетиле битку: раздерале су их гранате и избушили меци, те су висиле у тракама.

Људи на перону били су већином Срби. Војници које смо гледали били су то сви, до последње.

Очекивала сам клицање, поздраве, неку врсту гласног исказивања. Али, није се догодило ништа слично. Они који су још имали цигарета понудили су војнике, сви су мирно климали главом као да је то што се десило било оно што се могло и очекивати. Тихо, без самосажалења или пршења, рањеници су отишли низ перон и укрцали се у воз.

Ти људи отишли су у рат мада су знали да није било никаквих изгледа за победу. Али, њихова горка историја унапред их је отупела преба губитку. Били су надмоћнији и од победе и од пораза. Били су обузети само једном мишљу: да спасу своју част, која је истовремено и душа народа.

Сусретали смо возове са најразличитијим војним материјалом. А затим смо наишли на један у коме су биле групе безбрижних, неуредних војника који су се смејали и галамили, и добрим делом били пијани. Док смо полако пролазили поред њих они су добацивали, победнички машући рукама. Људи из нашег вагона нагрнуше на прозоре и почеше нешто оштро да говоре. Подсмеси, бестидан смех и прстачки гестови били су одговор.

У први мах нисам схватала о чему се ради, нити сам веровала својим очима. Али, убрзо је постало сасвим јасно да су ти војници били Хрвати који су ишли кућама.

— Идите кући, Срби, ви! — Рат је завршен, идите кући! Немци су победили — ура, ура! Хрватска је слободна, ми идемо кућама. Проклети Срби су побеђени, рат је завршен! Идемо кућама!

(Наставља се)

ГЛАС ЦРКВЕ

Вук Драшковић

САБРАНА ДЕЛА У СЕДАМ КЊИГА ПРВИ
ПУТ ЋИРИЛИЦОМ

ЗА САМО 700 ДИНАРА БРОШИРАНО ИЗДАЊЕ ТВРДИ ПОВЕЗ 1.200 ДИНАРА

1. СУДИЈА
2. НОЖ
3. МОЛИТВА I
4. МОЛИТВА II
5. РУСКИ КОНЗУЛ
6. ОДГОВОРИ
7. КОЕКУДЕ СРБИЈО

Литература која је послужила као основ обнове српске духовности. На 1650 страница пред вама су дела која објашњавају зашто је Драшковић постао идол српске омладине.

Књиге су штампане на 80-грамском папиру, формата 13 пута 20 цм. Претплатна цена: 700 динара; Броширано, тврди повез 1.200 динара. По изласку из штампе цена ће бити неколико пута већа. Поруџбине на телефон (014) 35-115, на адресу: ГЛАС ЦРКВЕ, Војводе Мишића 28, 14000 Ваљево.

Шаљемо искључиво поузећем, поштарина купца.

Књиге излазе из штампе половином априла.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим непозиво наручујем књиге комплет _____

(навести који повез)

(адреса)

(место)

НАСТАВАК СА СТР. 6

Мислио сам да је фраза када неко за неког каже како га „органиски не подноси“. Каква фраза! Мој стомак је од тог тренутка категорички одбио да прими ма и још један залогај.

Као зао дух (зашто сам се сетио „Ноћи вештица“?) који се увек враћа ма шта ви чинили, верглао је главни бос спољнополитичке редакције свој коментар. Да ли се то и у његовом гласу дала наслутити злурадост због злехуде судбине иницијатора перестројке или је то била само моја болесна машта? Чуле је причао о Совјетима, а мени су у глави били тон и слика оног 9. мартовског дневника: — „Поштовани гледаоци, такозване мирне демонстрације Вука Драшковића и СПО-а претвориле су се у крвави, рушилачки поход...“

Колико је те вечери било људи који су као и ја осетили мучнину у стомаку, који су опсовали ово или оно, који су се до ране зоре превртали по кревету, јер им сан није долазио на очи? А, уопште није у питању та креатура са лептир-машном и цвикерима. Тип нема ни срце ни јаја да би га ико узимао превише озбиљно. Међутим, они који кроз њега говоре очигледно су повратили самопоуздање. Тако из садашње перспективе 9. март личи на борбу са хидром. Немај је изгубила неколико глава, али уместо њих нарасле су нове.

Недавно репризно приказивање Шварценегеровог „Тркача“ још једном је дало апокалиптичну визију онога што властољубиви манијаци могу да направе од једног мас-медија какав је телевизија. Додуше, филм је право уживање (посебно сам крај) ако главног негативца замислите као Митевића.

Не знам колико би Арнолд тражио за сређивање овог нашег СПС-ТЕЛА. Ја лично, дао бих му колико зине. Исплатио би се. Човек је крајње ефикасан.

Још у јануару ове године, непосредно по завршеним изборима тврдио сам да ће Милошевић и партија му, ако затреба преузети све идеје опозиције, да ће кокарду ставити, да ће чича-Дражи споменик направити, све, све само да остану на власти.

Ових дана је и лаику јасно да је повратак Карађорђевића у земљу питање најскорије будућности. Оно чега се у предизборној кампањи прозила СПС сада покушава да представи као ствар своје добре воље. Зеленовић са дружином искористио је чак и парастос Петру Првом Ослободиоцу за промотивни наступ наред Опленца. Како је започео добро је и прошао попивши само салве звиждук у огромним количинама. Батине овом приликом није добио што може да рачуна као чист ћар.

Не знам хоће ли престолонасленик доћи баш 9. октобра како је то најавио Вук Драшковић, али знам ко ће га дочекати, кад год дошао, на Сурчинском аеродрому.

Па, Вук Драшковић и СПО, рећи ћете! Ако тако мислите, онда још добро не познајете председника сопствене државе. Дочекаће њега Слобо, стајаће мирно уз звуке „Боже правде“, можда ће се чак и прекрстити... Ништа нас не сме изненадити када је опстанак комунистичке елите у питању!

Када би све оне добре идеје које украду од опозиције (пошто су је претходно поплували због истих) умели да спроведу у дело, ни по јада! Камо лепе среће! Али, господа

„социјалисти“ то не знају! Зато унапред жалим Краљевину Србију ако је они буду прави. Онај принц из бајке који је годинама чамео у облику жапца још је добро и прошао. У шта су СПС-овци у стању да претворе једну неминовност као што је повратак краља, не усуђујем се ни да помислим.

Немад Терзић,
Краљево

**ПОЕТСКЕ СЛИКЕ
СРПСКОГ АПСУРДА**

(Поводом разговора Матије
Бећковић са новинаром листа
„Политика“ од 3.VII 1991. године)

Песник и академик Матија Бећковић лепо и узбудљиво говори, волим да га слушам и да читам све што је написао, али ово што говори данас има много већу снагу и већи значај од такозване лепе књижевности, те му књижевно завођење и политичко „неопределивање“ не пристаје. Он не престано констатује наш српски усуд и фатализам, формулишући га песнички потресно као „удес“ и политички безнадежан случај. Разумљиво је за човека његова сензибилитета и вокације пред слутњама да српским земљама поново јашу војници апокалипсе, али је неразумљива његова еквилибристика око наше актуелне власти и „оних других“ (како сам казује у последњем интервјуу датом „Политици“, који су по њему увек узроци те погубне српске неслоге. Тога смо се већ наслушали са трибине српског Парламента и говорнице Социјалистичке партије Србије, само у много простијем облику, без формулација које нас воде у философију оностраног, да бисмо отуда видели, са бојанских висина, шта нам се то дешава овде на земљи. Његове политичке стилске вежбе тако постају несумњива подршка управо тој власти и њеном позиву на слог, ултимативно, под њен идеолошки барјак. „Ваљало би да се не делимо — каже Бећковић — ради дељења већ око нечег пресуднијег“.

Пресудније и плоносније је то што се жели променити власт изашла из шињела Јосипа Броза! Тако бих ја рекао да сам на његовом месту, али нисам. Јер српска слога или неслога не може се бескрајно идеолошки вртети око онога што је остало од комунизма као „реп са угашених звезда“ и оне српске снаге и наде са Теразија у коју је тај „реп“, дан пре, пуцао. Њима, код Теразијске чесме, у престолном граду а не тамо код неке „преснопољске“ чесме, обратио се и Матија, благонаклоно, заштитнички, као што му и приличи, речима да нема те силе која сме и може нашу младост поводити. По томе смо, ако по ничем другом, упамтили да је актуелна власт покушала крваво да угуши српско неслагање са том влашћу.

Данас, само пет месеци после тога, сви смо, изгледа, много више паметни и још више уплашени, да бисмо узроку подела открили неко прецизније име од усуда и удеса генетског порекла. Бар са историјске тачке гледишта. Покојни владика Николај Велимиро-

вић, чију смо мудрост избрисали из сопствене памети, кад су му Американци замерили на српској неслози, рекао је да су само волови у јарму сложни.

У оно време, наравно, постојали су и српски четници, а кад су се из бољшевичког мрака појавили партизани, мудри Николај их није благословио. Најмање се од Бећковића може очекивати питијски одговор да ће четника бити док буде и партизана, јер се не назире из њега — докле ће бити Срба. Ни као метафора српских подела није примерена песничка констатација „док буде партизана, биће четника и обратно“, јер српских четника је било и на Куманову и са Карађорђевог звездом, а ауторско право, пре него се подруштвени или понароди, мора се безусловно прво утврдити. И на ордење и на злочине.

Зашто би то била кост у грлу кад о томе говоримо?

Турчили се нисмо из ината, већ из сердарске користи. У војним крајинама, од Цетине на југу до Коморана на северу, србовали смо, ускоковали и шајкашили под окриљем ћесарских привилегија, а срце нам на Косову и у Шумадији било ишчупано. Братимили смо се у Београду са Мађарима уз звуке Ракоцијевог марша, док је у Бачкој — Ђорђе постајао Ђорђа а Стеван Иштван. Ђутали смо о геноциду, о Јасеновцу, за поклани народ у српским црквама пристајали смо на бољшевичке „домове културе“, светилишта атеизма и вазнесења култа личности, под чијим се безбожничким сликама и данас стављамо под оружје.

Крајине су позивали и бунили кад је коме, овамо или онамо, требало више и чвршће власти. Поготову овамо, ако зајамори Шумадија и престони град.

Зашто не треба прво именовати све који су тако чинили, па онда упитати и овај народ овде, миротворни, ратарски и земљораднички, пристаје ли опет на црна небеса изнад главе, на смоициу у очним дупљама, на ново „чишћење терена“ — за усточицење нових несрба који би пре руку у ватру него на Јеванђеље?

Зар да о српским деобама говоримо речима и устима политичких комесара, а да још отворених очију не кажмо голу истину, пре но што постанемо и сами голи, боси, гладни и мртви?

(Ако се све то, драги Матија, не види из Академијиних соба, врати се у онај собичак у коме си певао Вери Павладољској, а испод твог затвореног прозора неки људи поспипани цвећем носили Титову штафету.)

И управо због тих година, кад се добро знало и пазило од којих смо и чији смо, рећи ћу и ово. Син сам борца негдашње војске генерал Михаиловића, и гроб свог оца пронашао сам тек овог лета, четрдесет шест година после његове погибје. Упознао сам и људе који су покопали њега и његовог брата, и стотину других Равногораца, са забраном власти да им се гробови било чиме обележе. Од очевидаца сам сазнао и за злочиначки покољ Титових партизана над њима, углавном оних који су управо тог пролећа четрдесет пете, само неколико дана пред капитулацију Немачке, своја усташка обележја заменили звездом петокраком.

Са овако трауматизованим обележјима

нашег живота и наше историје, Срби ће остати ишчашен и поражен народ. Скривање те истине, међутим, бесрамно се наставља, а име четника се користи и у прљавој идеолошкој пропаганди данашње комунистичке енклаве. Перфидна је медијска игра у свакодневним изјавама са хрватске стране „нападају нас бандити и четници“ и признавање те синтагме са српске стране: „нису то бандити и четници, већ...“ И с једне и с друге стране бандити и четници су у истој корпи за смеће. Уз то, самозвани војвода Војислав Шешел својим медијско-естрадним наступима, као corpus delicti, потпомаже ту прљаву идеолошку пропаганду, кад јој време није, уз благослов и аплаузе владајућих.

Као што многи чланови и руководиоци Социјалистичке партије Србије немају морално право да се ките победничким обележјима великог броја часних и честитих бораца у партизанима, живих или мртвих, нема ни те партије нити њеног лидера који ће на трагици једне патриотске српске војске, обезоружане и гурнуте у амбис коминтерновско-ватиканском завером, да гради своје политичко-шифарцијско вођство.

Као син четника и отац његових унука, као човек и писац са жигом управо тог српског фатализма и деоба, прихватајући коначно одбацивање комунистичких идиотарија, залажем се за обележавање гробова свих погинулих људи у прошлом грађанском рату, да би се српско измирење, данас тако важно овом народу, обавило над тим гробовима.

Јер нема више на земљи српској места за нове гробове — и земља ће нам кости истурити.

Слободан Ћировић, књижевник, Крагујевац

СРБИЈА ИЛИ ЈУГОСЛАВИЈА

Залаћен сам упорном борбом за Југославију. Ако се већ Словенија отцепила, Хрватска не жели више бити у Југославији, о каквом је онда то остатку Југославије реч? Нејасно ми је, упорно и најтврдоглавије, залагање за Југославију од стране српских политичара. Оно што се најчешће потезало у одбрану оваквог става јесу две ствари:

1) Срби морају живети у једној држави (разумљиво)

2) и подршка јединственој држави Југославији од стране међународног фактора (сасвим неразумљиво).

Срби морају живети у једној држави. Један од таквих оквира била је Југославија. Но с озбиром да је Словенија већ начела Југославију, да Хрватска има истих аспирација и да је, искрено речено, нереално очекивати било какво помирење (Надам се да је немогуће један народ два пута истом лажи преварити), то је ваљда свакоме јасно, бар ономе ко хоће историјским чињеницама располагати, да се Срби морају (а и треба) да боре за живот у једној држави — Србији. Јер, одласком Словенаца и Хрвата (после рашчишћавања рачуна), шта остаје од Југославије? То ће се видети ако се ови конститутивни народи изузму из основе Југославије тј. Краљевине Срба

Хрвата и Словенаца. Што се тиче Македонаца, они би морали објаснити од куда толико српских цркава на македонској територији.

Ако се говори о подршци света, мислим да се ради о страху од ратних сукоба с једне стране, а с друге стране ради се о чистој међудржавној куртоазији. Рецимо да сам пријатељ једног брачног пара; залагају се да своје несугласице превазиђу и остану у браку. Али, ако дође до њиховог развода ја заиста не видим разлог да не будем и даље пријатељ бивших супружника и појединачно.

Поред осталог, овај сукоб Срба и Хрвата, разбио је две велике илузије: илузију Југославије и илузију уједињене Европе. Корист ће извући најмудрији; они који на економији и профиту изграђују слику света. За сада су то само Америка и Јапан.

Србима предстоји, искрено се надам, реално остварење своје државе Србије, у чијем ће Уставу писати:

— да је држава Срба и осталих грађана а не једна немушта држава са једносмерним погледима према Москви, без сопствене војске и вековних обележја своје историје;

— не држава без дипломатије већ са њом, која ће стварати мостове према свету;

— не држава са једном уопштеном војском у чијој се десетини налази пет потенцијалних дезертера, већ српском војском која ће уживати поштовање и имати част бити војска Србије;

— не држава са таквим војним и политичким апаратом већ држава са адекватним официрским кадром, ефектним бројем војника, оптималним бројем политичких странака, разумним бројем министарстава;

— не држава која ће на челу своје Владе имати председника који говори радницима да су њихови захтеви за смањењем пореза нелогични и нереални;

— не држава са таквим председником, коме је фараонски престо постао органски део тела па му је тешко изаћи пред свој народ и немогуће издржати један дан у Скупштини (У три године само је једном крочио ван граница Југославије);

— не држава са информативним системом за буквално испирање мозга већ системом непристрасног, објективног обавештавања без фаворизовања и подметања.

Када се у тој српској држави, све ово, и много више од тога оствари и успостави, српски народ ће имати све предуслове за миран сан, оптимални рад и економски просперитет. У супротном ће на својој кичми и даље имати бахатих и раскалашних паразита са „великим“ уопштеним погледима, са испразним тирадама о својим способностима и „патриотизма“.

Такви ће увек паразитизам представљати као симбиозу, такви ће из свег гласа урлати „Југославија, Југославија!“ а када више не буду имали куд прошапутаће „Србија“. Таквих се српски народ треба решити једном за свагда.

Зоран Богвићевић
стоматолог
Петровац на Млави

КАЗНА СЕ ЗОВЕ: „Др ДАНИЛО Ж. МАРКОВИЋ“

Док наши млади откинати лутају и болују просторе својих предака, тражећи кључ Давидов (који отвори и нико не затвори, и који затвори и нико не отвори) догле им се са слобовизијских екрана самозадовољно кези и тријумфује угојено, неинтелигентно и подбуло лице човека који треба да се брине о њима, младима. Лице закрвављених очију што се самозадовољно смеје, јер је опет његово гломазно тело министром просвете постало.

Тело подгојено у јагњешој бригади подрепаша Слободана им Милошевића, у коју није хтео да остане поштењачина Димитријевић. Господин Димитријевић даде оставку на положај министра просвете, јер младима није могао да помогне готовим програмима, скројеним у болесном лидерском уму Председника Републике (и преседника свих наших мука и невоља). У програмима школства, где ми, просветни радници, нисмо ни једним словом могли да учествујемо. Да младима помогнемо духом светосавља и модерном науком, а не тенковима и петокракама.

Већа нас је и од тога казна снашла: Др. Д. Ж. М. министар нам поново постаде. Човек који из своје простоте није могао пред телевизијске камере да сакрије тријумф што је министар Милошевићеве Србије. Па то своје самозадовољство осим кежењем (ваљда смех Дракуле) хтеде речима у микрофон скупштински да искаже. Хтеде, јер, јадник, кад поче реченицу не уме да је заврши пошто успут заборави шта је почео.

Овај надмени професор социологије већ се једном као министар исказао, на Бадње вече ове године, када нам преко радија и телевизије издаде наређење да се Божић слави, да школе не раде. Беше то скрнављење духа православља и многи овај познати метод „поступи по наређењу“ не извршише. Па зато, као у стара комитетска времена пацке повелике добише. Сваки културни човек, министар, оставку би поднео после овакве рашамонијаде, која за нас просветаре беше само понижење више.

Као што је познато, јешном гурману Данилу да поднесе оставку ни на памет није дошло. Минстром га поново поставише.

Зато га позивам ја лично, као носилац многих просветарских признања, па и онор „Најдражи учитељ Југославије“ да дође на шпикован срнећи бут, на јагње са ражња и на чувени рибли паприкаш (спремиће му га првак Југославије и Подунавских земаља у кувању риблиг паприкаша, мештанин овдашњи). Позивам га, јер је у гурманлуку друг Данило вештији него у просветарским вештинама. Биће само крканлук и разговор о културарству, за шта је и једино овај (и онај) министар способан. Може да поведе и министра пољопривреде, из овог је краја, а сличног су духовно-моралног потенцијала, одгајеног на јагњетини и шприцерима.

У међувремену, док не дође, ја ћу са ђа-

цима изговарати молитву „Бољи је Бог и кад га нема, од Др. Д. Ж. М. којих сувише има“, а која овако гласи: Господе, спаси ме од мржње према људима! Ослободи ме ружне навике да ликујем над ограничењима њиховим. Учини да заборавим колико су слаби и јадни. Помози ми да будем бољи него што се то само од себе даје. Господе, који си истина, постави ми меру, избави ме од охолости, спаси од мржње према људима (макар се звали туђман, ђодан, кучан ил слободан). Амин.

Владимир Камчевић
наставник, Бачки Моноштор

ИСПЛАТА ПРЕУЗЕТЕ ПШЕНЦЕ

Прва значајна новчана средства која у календарској пољопривредној години долазе је новац од продате пшенице. У првој половини године улагања у ратарству велика су, и досадашњи полугодишњи завршни рачуни су били подешавани за неку „позитивну нулу“. Значи, ефекат ових средстава је велик за даљу пољопривредну производњу. Овогодишња исплата новчаних средстава за преузету пшеницу држе се под велом тајне, вероватно што у ратним условима не треба мислити на будућу пољопривредну производњу.

Пошто нам је познато из претходних година да новца за откуп пшенице није било, ове године сматра се да се обезбедило 50% од укупно потребних средстава из примарне емисије. Међутим, то не даје никакве наде ако се зна да је млинска индустрија у Србији 90% неликвидна. Поред тога, на многим откупним местима пшеницу су као предузимачи куповале задруге. Ово нам даје одређену сумњу да ће знатан део новчаних средстава намењених откупу пшенице отићи или се временски задржати на другим жиро-рачунима. Иначе, исплата би требала да почне 15. августа у боље организованим млинским и задружним организацијама. Даљни распоред је према редоследу предавања пшенице. Исплата вредности пшенице не би била у новцу, него би један део био у вредносним папирима. Планира се да 30%, или више новчаних средстава буде у хартијама од вредности. Шта ће се моћи купити за вредносне папире за сада је непознато. Али, са сигурношћу се зна да се неће моћи купити нафта, пољопривредне машине и обавезна друштвена давања.

Међутим, за сада је сигурно да ће се заштитна цена пшенице од 3,5 дин/кг применити као откупна. Поред овако ниске цене пшенице, која оставља веома низак доходак по хектару — 4—8.000 динара — представиће се да је производња пшенице нерентабилна. Ништа бољу судбину немају ни будуће жетве сунцокрета, шећерне репе и кукуруза. У садашњем тренутку на територијама „бивше Југославије“ цена пшенице је у Босни и Херцеговини 4,5 дин/кг, Словенији 5,5 дин/кг, уз обавезно плаћање одмах у новчаним вредностима.

Али, услед идеолошких разлика радије ћемо уништити своју пољопривреду.

БИРО ЗА ШТАМПУ ОПШТИНСКОГ ОДБОРА СПО
НОВИ САД.

СРЕЋНА ПРАТИ ХРАБРЕ

Вољени Вуче,

ВЈа сам једна од милиона младих људи која вам пише у нади да вам ово писмо понесе огромну љубав и подршку која постоји само за вас и једна сам од малобројних младих људи коју родитељи нису издали јер вас сви у мојој фамилији обожавају и душом и срцем. Да би неко постао идол треба да уради нешто велико и значајно. Ви сте пробудили Србију из дугогодишњег сна и вашом храброшћу нама младима вратили веру у срећније дане и зато сте мој и идол свих младих људи, и зато је ваше име једино нада у коју верујемо. У овим тешким и судбоносним данима за Србију и њену младост ја верујем једино у вас и са својих 17 година живим са само једном жељом да сунце среће и слободе засија само уз име Вука Драшковића.

Ваше лепо лице и чист образ су моја нада да ћете наставити борбу уз помоћ нас младих и ако Бог да среће а срећа прати храбрије изађи као победник. Ова земља има Светог Саву, Његоша, Обилића ваше велико и часно име ускоро ће постати и справом стајати уз њих. Кад ова тешка времена прођу справом ће мо свима рећи да са Вуком смо добили слободу, љубав, наду. Бескрајно сам срећна што сам рођена у земљи у којој се родио и живи мој идол Вук Драшковић. Надам се да ћу имати ту велику част да се једног дана упознам са вама.

Вољени Вуче нека вас Бог чува, нека вам срећа буде најбољи пријатељ у животу и нека вам се све жеље и снови у животу остваре.

Марица Кнежевић
Пригревица

ПОРЕЗ НА ЖИВОТ

ПОШТОВАНИ ГОСПОДИНЕ ПЕЈЧИЋУ, Први повод за ово моје писмо је саопштење министра одбране у влади Републике Србије вицеадмирала (којег ли парадокса) Јокића од 25. 07. 1991. на телевизији поводом приказивања кратке репортаже о обуци јединица националне гарде и разговора са командантом исте о броју пријављених добровољаца и тешкоћама на које наилазе око набавке опреме и оружја за такве формације.

Наиме, вицеадмирал Јокић каже између осталог, да ће се по Уставу Србије казнити временском казном до 60 дана затвора сваки иницијатор и организатор таквих паравојних формација. Очигледно да мазохизму и проклетству српског народа нема краја. Неко је једном рекао да народ има власт какву заслужује и то се све више код нас потврђује у пракси.

Рођен сам у једном чисто — влашком селу Михајловцу, на самој обали Дунава, 20-ак километара од Неготина, селу коме је „кумовао“ Кнез Михајло Обреновић који подиже у њему своју задужбину — цркву 1834. године.

У Михајловцу су комунисти 9. 12. 1990. године добили најмање гласова од свих села у неготинској општини а највише наравно добио је СПО.

Михајловац је релативно мало село где деца науче српски језик тек када крену у основну школу, али које је дало 156 живота за Србију у балканском и првом светском рату 1912 — 1918. године где је свака трећа мушка глава пала на бранику СВОЈЕ државе Србије. Од свих тих ратника-сељака који су кренули са својих њива на звук звона са звоника цркве који је означавао мобилизацију поневши своју „ратну“ сељачку торбу са обавезних два пара вунених чарапа (како то лепо описује Данко Поповић у свом делу „Књига о Милутину“), мало се њих вратило својим домовима. Као ратници Тимочке дивизије оставили своје кости на Куманову и Брегалници, на Церу и Колубари, на Проклетијама и Кајмакчалану. Кренули су у рат са ВЕРОМ У БОГА, ЗА КРАЉА И ОТАЏБИНУ, а гинули су ЗА КРСТ ЧАСНИ И СЛОБОДУ ЗЛАТНУ. О тим дивовима наше историје, мало смо у историји учили. Више сам знао о сецесионистичком рату између америчког севера и југа, о борбама Атине и Спарте, о римским кохортима и легијама, него о тим нашим биткама које изучавају најчувеније војне академије у свету. Јунаштво тих наших ратника-сељака много је више било цењено од свих војски и народа света него што је било уважавано и признавано у Брозовој Југославији.

Мој прадеда Никола П. Неделић био је учесник свих тих ратова 1912-1918. год. и на Солунском фронту је војвао као наредник. Оставио је у кући петогодишњег сина (мог деду), а кад се вратио затекао је момчића од 13 година. Сви ти наши јунаци наставили су тихо да обрађују своју земљу како би прехранили у сиротињи своју многобројну породицу, не траживши никакве пензије, никакве бенефиције за заслуге за народ. Бранити отаџбину била је дужност и част и позив на мобилизацију они су прихватили као нешто нај нормалније. Погинулима је село подигло леп споменик у центру села на коме су исписана њихова имена. Преживели су временом умирали тихо како су и живели, ћутке слушајући хвалисање „партизана на 6 месеци“, који су кренули у НОБ-у октобра 1944. год. а вратили се маја 1945. године, пуни себе величајући свој велики допринос ослобађању земље и своју највећу тековину „братство и јединство“, а који су све то знали добро да искористе када је требало добијати привилегије у друштву.

Прошао је и НОР и дошла је „слобода“. Убрзо је стигао и обавезан откуп или „разрез“ како су га сељаци звали. Нова, „народна власт“, овластила је најгоре људе, нераднике и „гологузију“ да по кућама врше откуп, јер су знали да ће се ови са невидљивом мржњом и бруталношћу обрушити на виђеније домаћине „кулаке“ на којима су њивама до јуче надничили. Односило се и последње зрно кукуруза и пшенице, истериване су свиње из обора, изводила и последња крава из штале оставивши децу без млека, одрасле без ијед-

ног грама меса у кући како би се окрепили у данима тешких пољских радова. Ко не би имао да преда „разрезану“ количину пољопривредних производа, бивао је затваран и послат на принудан рад. Мом деди и оцу одредили су 8000 кг кукуруза у зрну и сад се не сећам колико већ дебелих свиња и остало, а како нису то могли да испуне, отерани су у Борски рудник на 6 месеци принудног рада.

Наш народ каже: било, не повратило се. Али се и те како повратило. Повратило се у виду више од 30 врста различитих пореза и дажбина које Влада Републике Србије и Председник Републике свакодневно са пуно маште прописује како би што више исцедили ипак већ огољеног грађанина „модерне Србије“. Доћи ће време када ће се као у сатирама Домановића и Стерије Поповића плаћати и порез на живот. Али даће Бог да и то неће бити дугог века.

Друга ствар која ме је изненадила (поред саопштења министра Јокића), и то веома непријатно морам признати, је понашање МУП-а Србије и самих бранитеља села Мирковаца и Борова Села који нису дозволили добровољцима СРПСКЕ НАЦИОНАЛНЕ ГАРДЕ да им прискоче у помоћ у борби против усташке немани. Ти срчани, млади људи који су у својим редовима имали и репрезентативце Србије у стрељаштву и који су добро обучени желели да стављајући свој живот на коцку помогну својој браћи, није тако бахато и арогантно одбијени да то ником нормалном не може бити јасно. Можда им је засметало што гардисти на својим береткама нису имали црвену петокраку.

И трећа ствар о којој бих рекао неколико речи је емисија ТВ Београд од пре неколико вечери у којој су гости међу осталима били и Милован Билас и проф. доктор господин Коста Чавошки. Верујте због те емисије нисам целе ноћи спавао. Било је речи о разликама између етничких и авнојевских административних граница међу републикама у Југославији које је Јосип Броз заједно са својом кликом издајника и полтрона скројио и тако унесрећно толико људи који данас доживљавају и ми заједно са њима све оне страхоте које само рат може да донесе. Изузетно стручно и зналачки је господин Чавошки то вече износио историјске чињенице везане за нелогичност такве авнојевске границе између Хрватске и Србије. На питање водитеља упућено Миловану Биласу због чега је одлучио да Илок припадне Хрватској када се потпуно нелогично као клин забада у српску територију, друг Билас је одговорио да је ту живело НЕКОЛИКО Хрвата па је Јосип Броз сматрао да је боље да он припадне Хрватској. Па зар је могуће да ти српски издајници Ранковић, Крцуц, Петар Стамболић и други нису имали петљу да се својим мишљењем супротставе том србоджеру и таквој неправди. Исто се односи и на Барању која никад у историји није била Хрватска. Друг Билас стално понавља да је то увек била воља Јосипа Броза, само ми није јасно шта су они обични чанколосци радили у његовој близини када се њихов глас није смео нигде чути.

С поштовањем,

инж. Јован Бидић,
Неготин

ПИСМО С. УГЉАНИНУ

Ово је земља Србија а овај народ што у њој живи и матерњим српским језиком говори а другим језиком не зна говорити а ако и зна, говори слабије него српским, зове се српски народ. Тај народ је подељен на неколико националности: Србе, Црногорце, Муслимане, Македонце, сви говоре сличним варијантама истог језика и припадају различитим религијама. Свима вама који тврдите да нисте Срби а то знате боље рећи на српском језику, вероваћемо само ако то можете боље рећи на неком другом језику. Ми вам браћо муслимани не можемо веровати да сте Турци или Арапи ако то не умете рећи на турском или арапском језику а ваша је приватна ствар хоћете ли веровати у Бога или Алаха, бити хришћани, муслимани или атеисти. Апсурдно је на основу територијалне или верске одређивати и националну припадност и може ли атеиста бити Муслиман? Како можете на српском језику рећи да вам смета све што је српско?

За 00 СПО Владимирци
ЗОРАН БОГИЋЕВИЋ, Владимирци

ШТА САЊАМО А ШТА НАМ СЕ ДОГАЂА

Мој патетични (изманипулисани) српски (небесни) народ, еписки и библијски или је (по Ј. Рашковићу) заиста луд или успаван песмом црвене нимфе. Некад је имао одисеју, сад нема Одисеја. Он повремено силази на земљу и веома се лоше сналази у њеној прагматици. Сања митски, а разбаруши се у симболима, окићен реликвијама. Српску историју вуче за собом на расклиматаним колима, сву разбуцану и замршену. Погубио из ње најбитније спојеве, распарао је на пешеве светачке, и мирјанске. Помешао је са секундарном сировином комунистичко-бољшевичког искуства и знања. Надоместио празнину на зиду заменом икона. Са таквим осећањем традиције буса се у прса, тако острашћен и инфантилан ради све послове одједном, а да ни сам не зна шта би пре, и одакле би почео.

У процепу између хлеба и неба са измешаним осећањима греха и суровог земаљског опстанка опредељује се (често) за самообману. За лаж којој је час једно а час друго оправдање. Бог је оправдање, нада и спас тек кад кола крену низбрдо, и кад му се несреће стану редати. Кад наступи блазирана унија, нација се опушта у привидном хедонизму по оној народној „Дај шта даш“. А власт углавном даје по које обећање, друштвено признање, феријалну диплому, седмолуку, авнојску или неку другу награду. Најчешће нацију потапа по рамену уз оно третесно БРАВО!

Србија је, дакле, непрегледна чекаоница буновних, наивних, преплашених, гладних и понижених Срба. Стрљиви и опијени љуте у редовима за воду и ваздух. Погружено чекају

пред затвореним шалтерима црвеног лицемерја. Тискају се стојећи на једној ноzi, кротки и мирни док их властодршци живе возају од једне до друге мртвачнице.

Они Срби који су раније устали, раније су се и расанили. Они би да обелодане еписки сан, хтели би и остале да пробуде. Пењу се на столице, објашњавају, позивају на буђење, вичу истину у лице, показују кажипрстом на врата канцеларије (која се никад не отварају), иза којих одавно никог нема сем трулежи и скупоценог намештаја. Расањени позивају оне из непрегледне чекаонице на рушење црвоточине, а народ слуша и не чује, гледа а не види...

Иза полувековне гвоздене завесе кафенишу метузалеми, скоројевићи лицемери, дембели и шупљоглавци удобно размештени по фотељама које су начињене од најфиније народне коже. Кафенишу и смишљају како да побољшају допинг за изазивање национално-патрнотске еуфорије. Смишљају новог спљашењег, и новог унутрашњег непријатеља и у место „шугавих“ капиталистичких долара упућују на „корјење“ чувени кулинарски специјалитет Брозових наследника и следбеника (преобучених комуниста-бољшевика у тобожњу социјалистичку партију). Није шија него врат, није комуниста већ његов рођени брат...

Песнику, једино, остаје да гласно размишља:

Да је народ при чистој свести,
престао би „корјење“ јести.

Али народ је прождрљив преко сваке мере,

па од „корјења“ не види Људоджере.

Расањени Срби (а зову их и опозицијом, „издајницима“) данима не силазе са импровизованих подијума, говоре о светлости, о бистрој води, о хлебу и слободи. О црвеној немани која камелеонски облачи мантију црногрисца; саветује народу пост и кроткост а преждерава се тајно по бољшевичким благоваоницама. А народ слуша и не чује, гледа а не види...

Србија потонула у самоубилачке сенке заударе на смрт и болештине, апатична и плачљива, убледела од тамничења, духовно раштимована, морално понижена, преживљава своје последње дане у паралелном црвено-црном свету. Херувими (са Трга слободe) најављује васкрсење, Бог јој се свакога сата јавља опоменама, Чума јој је на прагу апокалипса за петамa, А НАРОД СЛУША И НЕ ЧУЈЕ, ГЛЕДА А НЕ ВИДИ!

Мнодрог Томић — Сублински књижевник

СРБИМА ЈЕ (ИПАК) ПОТРЕБАН СОЦИЈАЛИЗАМ

Последњи интервју „Политици“ (А ком би другом листу!?) књижевника Добрице Ћосића је нова подршка владајућој партији у Србији за концепт, ако уопште има, економске (У ратним условима) и јавне политике. Овај књижевник, чија реч међу чланством Социјалистичке партије вреди колико и пред-

седникова, се не устручава да каже да је део српске интелигенције „национално дефетистички настројен и да свој егоизам и моралну равнодушност покрива југословенством, либерализмом и антinationалношћу и сличним идеолошким фоскулатима“...

Књижевник тако, зарад реализовања сопствене тезе, годинама подгрејаване, о стварању српске унитарне државе (Шта ће, овај књижевник, и са садашњих 3.000.000 грађана других националности који живе на тлу садашње Србије? То не знам) одбацује и помињао опстанка југословенске државе и део српске интелигенције која се и данас бори за остварење ове идеје проглашава, ни мање ни више, за „антисрпску“.

Добрица Ћосић је угледан човек. Отац је, како му социјалисти и њихови трабанти тепају, савремене српске самосвести и, наравно, значајан фактор у медијској промоцији давно истрошене идеје — демократског социјализма (Са људским ликом и противницима по казаматима у друштву са најкорелијим криминалцима и убицама). Добрица Ћосић се, по ко зна који пут, определио за актуелну српску власт и — социјализам.) Наравно под вођством Социјалистичке партије Србије (Он, стога, поистовећује ову партију са националним интересима српског народа и стога казује да је садашња државна политика Србије и њеног председника, по личном уверењу писца, исправна). Он и у истом интервјуу износи и констатацију да је „сада историјска прилика да Срби заврше борбу за своје ослобођење и уједињење коју воде (Ваљда безуспешно!!) два века“.

Овом се формулацијом, познати књижевник, определио за рат. Рат у коме би српска младост зарад остварења стратегијских бивших и садашњих комунистичких интелектуалаца, гинула и крварила. Рат за који се, за коначно ослобођење и уједињење залаже овај књижевник, је са неизвесним исходом. Сем кад је пребројавање умрлих, наравно не деце тог друштвеног слоја, у питању.

Комунистичко наслеђе, сасвим конкретно прихваћено у свим документима Социјалистичке партије Србије, са изузетно разрађеним системом корупције и привилегија (И аспири се тренутно у апотекама добија „испод тезге“) у одбрани од стране овог књижевника и није ништа друго до залагање, за омиљено стајалиште актуелног председника, за — демократски социјализам!!

Сва оправдања, евентуална појашњења и разјашњења, па и деманти и нису друго до позив књижевнику да ратом задржи историјски развој и „свету докажемо“ да постоје и „социјализми са људским ликом“.

Реаговања на овакве ставове су дијаметрално супротна. Српски социјалисти примају у посету лидере италијанског неофашистичког покрета и са њима по оној народној „нек комшији цркне крава“ противницима одузимају територије. Добрица Ћосић се оваквим ставом сврстао. Опет за страну у којој је, не тако давно, уживао велике привилегије. А обичан народ?? Њему остаје да гине. И да се нада да ће, иста власт са још већим привилегијама, створити, у некој далекој будућности, „поштено и праведно друштво“. Као на филму. Наравно, оном и оним, који се тренутно гледају...

Књижевнику, опет остаје, да у „Политикеним“ издањима ишчитава како је „највећи, најбољи, најугледнији српски књижевник“ и, наравно, (А шта би друго био...) „отац нације“. На његову личну несрећу не оне, његове, шумадијске и оне, које је за културу знала у време када је сваки хиљадити сународник био писмен, пречанске...

Али, о томе, другом приликом. Шумадинци су ројалисти а Срби пречани аутономаши...

Јован ДЕБЕЉАЧКИ

КО СЕ БОЈИ ВУКА ДРАШКОВИЋА?

Не тако давно приказивао се одличан филм „Ко се боји Вирџиније Вулф“? Ни данас није потпуно јасно ко је се заправо бојао и зашто, а филм се репризирао и репризирао увек остављајући отворено насловно питање. Данас за живота само једног Вука, има толико оваца које га се са разлогом боје.

Најимпресијнији утисак тог психолошког феномена или тог страха, оставља црвена багра коју је на жалост изабрао сам Српски народ.

Но, како је време текло а велика изборна победа постајала све већа само у очима оних кратковидних, отрах од Вука је све више растао.

Изненада су мала црвена браћа заволела величанствану плаву боју. Њихова љубав ка плавим нијансама доживљава врхунац 9. 03. плавео се Београд и остали градови. Ни то није умањило страх наших наивних црвенкапа. Данас се над Србијом ковитлају тамни облаци, опасности вребају са свих страна, нигде ни једног правог пријатеља ове напаћене земље (углавном захваљујући Питију Милошевићу), а наши црвенокошци још увек играју са вуковима.

Пале су жртве њиховог прљавог плеса под називом власт, жртве које ће остати наосвећене, јер прави Србин никада неће дићи руку на Србина ма какав он био.

Све отровне стрелице упућене од стране малоумности руководства Србије биле неутралисане противотровом који се зове разум.

Њихов страх од Вука и њему сличних уништеће их саме, тек тада ће Србија бити земља без паталожких појава на свом врху.

Тада ће вукови појести црвенкапе али нигде неће бити режимских ловаца.

Ваљдама Попов

ДОСТА НАМ ТЕ ЈЕ СЛОБО!

Овим писмом желим да се обратим Слободану М. и да му кажем да ово што нам ради срамота је. Доста нам је те више Слободане. Желела бих да изјавим саучешће породици Матић и СПО-у због овог гу-

битка. Сви ми знамо да је г. Матић убијен од стране плаћеника Слобе М. или Војислава Ш.

Сви бисмо ми желели да се Слободан повуче са места Председника републике кад за то није способан. Замолила бих га у име већине грађана Србије да то учини што пре ако жели да од Југославије а и Србије остане бар један и најмањи део. Желела бих да њему и свима његовим колегама (фотељашима) кажем да г. Вук Драшковић није фашиста и Туђманов и Месићев улицица, већ поштен и частан човек коме се као и мени а надам се и већини вас смучно комунизам и Слободан Милошевић а однедавно и његов побратим В. Шешел.

Зашто је С. Милошевић оптужио г. Вука да је он увео жене, мајке у скупштину? А зашто би тај човек тако нешто урадио кад му је исти тај Слободан запретио приступ у скупштину? Зашто су жене тражиле Вука да им се обрати, зашто то није урадио председник којег су изгласали? Зашто се она кривећила пред говорницом. Изашла је с намером да избави сина војника а држала историјски говор о Слободану М.

Поздравите Вука и чувајте га од свих олоша лоповчина и лажова који су почели редом да убијају ако желите да живимо у миру.

Читатељка верна СПО-у и „Српској речи“
Ваљева

ГРЕШКЕ ВУКА И ШЕШЕЉА

Пошто сам редован читалац „Српске речи“ користим прилику да вам се јавим и кажем нешто о Вуку Драшковићу и Војводи Шешелу.

Свађа две странке на чијем су они челу су проста глупост и лудост, а највише користи имају бројни српски непријатељи који једва чекају да се Срби потуку међусобно. Готово сваки над читам и слушам: „Вук издајница“ „Шешел црвени војвода“ и слично. Ни Вук ни Шешел никако да тај чвор пресеку и закопају ратне секире. Кад би они то урадили за Србију би било најбоље. Сваки човек има грешака.

Прво за пораз на изборима крив је Вук због велике убеђености у тријумф, па је пристао на врло лош изборни закон и изгубио за СПО бар 20 посланика. У почетку предизборне капмање и до самог краја Вук је имао много дивних митинга и говора и ваљда понесен еуфоријом начинио је пар грешака 10—15 дана пред изборе ушавши у коалицију са реформисанима, УЈДИЈЕМ и Сељачком странком (В. Веселинов). Затим се Вук састаје са оним усташом Стипе Месићем и даје му ону срамну карту Југославије која је приказана у „Српској речи“ бр. 25. Ко му даје за право да он одређује где ће живети Срби ван садашње Србије. Никад Шешел неће сести са Месићем и цртати ону срамну карту. Шешел се широј јавности појавио 7 дана пред изборе и имао дивну капмању. Тако је стекао чак 100.000 гласова. Потом се Шешел мењао и мењао па се сад чини као да је члан социјалиста и да заступа њихове ставове. Иа-

ко лично не верујем да сарађује са СПС, Сматрам да би Шешељ требало да у скупштини више напада комунисте, а што он напада СПО и Демократе то је реално. А сад што их вређа и боли истина то је друга ствар. СПО и лист „Српска реч“ све више и жешће напада Шешеља из љубоморе што је он све више популаран, а СПО из дана у дан губи углед и чланство. Нападом на друге не можете стећи популарност. И ја сам био члан СПО, иступио сам кад сам видио Вука са усташом Месићом и ону срамну карту Југославије коју је Вук нацртао. Ово пишем, али не верујем да ћете ово писмо објавити. Нећете јел бежите од истине и правде. Ако сте демократски лист онда ћете ово писмо објавити, и да видим реакцију осталих читалаца на ово писмо. Ја се не смем представити јер чланство СПО вређа истина, па бих можда имао проблема. Толико и хвала за уступљен простор. Нисам члан ниједне странке.

Један поштомач Чочанин

ПУШКА ПРАШАРА

Шешељу од данас твоје је име јапа. Оно је настало од речи ја па ја и испада јапа. А знаш ли зашто. Толико си се хвалио собом ја — па — ја да се уплашим да ћеш да се загрцнеш од хвалисања, дрскости и невоспитања. Види се да си и Ти један од курсиста који је преко штапа и канала завршио школу. Преко такве школе, очигледно ниси могао да добијеш шлифа већ осипаност, дрскост и невоспитаност.

Заклео си се код Патријарха Павла да се нећеш свађати са лидерима других странака и да ћеш учинити све за добробит Србије. То је било у петак. Већ у понедељак у Скупштини си напао СПО. То је доказ да си измеђар а не Србин. Зар ниси свестан каквим Те је магарцем направио Мићуновић својом елегантном репликом. Ти немаш способности да плениш лепим манирима, немаш пријатне интонације у гласу. Човек не може ни да те гледа ни да те слуша. Зар се не сећаш како су те студенти одјурили 11.03.1991. са Теразијске чесме. Не можеш да се не хвалиш и не разбацујеш.

Објавио си на сва звона да ћеш срушити кућу цвећа. Као што видимо она још увек стоји и руга се усред Београда нама Србима. Рекао си ухапсићеш Туђмана. Као што се да види он је још на слободи и смишља још веће пакости за Српски народ. Ако си био у Борову селу, ако си стварно пуцао — што ниси ћутао! Тада би био велики. Овим Твојим хвалисањем Хрвати имају аргументе пред Европом да Срби шаљу четнике у Словенију и Барањи. Да ли знаш колико, си тиме штету Србији учинио, али ти не можеш да се не хвалиш, хоћеш ли икада научити да будеш скроман, јер скромност је врлина коју треба неговати. Зашто не нађеш неког да те избруси. А Броз је од шлосера научио шта је то етикеција — чак је научио да свира. Немогуће да си ти магарац у Јерусалим а мазга из Јерусалима.

Зар Ти нико не рече колико си одвратан и одбојан!

Мислиш да си импресионаирао Европу

својом фотографијом са капом у устима. Тако се понашају дивљаци из прашуме, примитивци и зликовци. И Европа преко те слике доби преставау да су сви Срби такви. А Срби су први у свету јели среберним есцајгом а цар Душан направи први законик у свету. А Ти нас обрука и врати у првобитну заједницу.

Не можеш а да не нападаш Вука. Ти ћеш, на крају, умрети од љубоморе, од комплекса ниже вредности у односу на њега. Називаш га српским издајником а сад и умоболником. Тешко нама онда само колико има Србија умоболника који иду за Вуком. Види само колико га у Београду воле. Можеш ли ти да скупиш толико људи. Чик да те видимо.

Вук жели да спаси Српску омладину, зато је и разговарао са Месићем. Јер ово је ваш комунистички рат али без нас, без наше деце. Јер знаш мој деда је погинуо на Колубари, отац 16 годишњи добровољац рањен и у логору трпео своје муке. Они створише Југославију ви је разградисте и уништите. Зови своје газде и остале пљачкаше и марш напред у ваш рат. Ви нисте достојни да живите јер сте осрамотили Србију и њено име. Што се тиче Месића, он Тебе не би ни примио, чак и да му ципеле очистиш. Ти никада неможеш ни прићу Вуку. Он је поштен, емотиван, племенит, не наметљив, скроман и таквог га воле масе. Остави га већ једном на миру. Он Тебе не помиње, јер у теби нема ничег ни вредног ни лепог да га натера на ривалство.

Хвалиш се да ћеш оформити посланичку групу. Одмах у њу уведи и Радована Радовића тенкисту из Трстеника. Он ће се хвалити продуктивношћу бика а ти своју пушку прашару којом си већ толико Хрвата побио. Бићете одличан тандем јер интелектуално, морално и културно одговарате један другом.

У нама расприрујеш огроман бес према онима ко те плаћа да све то чиниш и који ти је дао задатак да растуриш опозицију. А успео си само да је ојачаш. Али својим поступцима Ти свакоме отвараш видике и дајеш на знање да си прави издајник Српског рода и продана душа.

Р.Т. Крагујевац(Име познато редакцији)

СВИ КРИВИ ОСИМ СПС

Поштовани г. Пејчићу,
Дозволите да вам се захвалим на чињеницама које објављујете у нашем и вашем листу „Српска реч“.

Овом приликом ћу да се осврнем на излагање Војислава Шешеља — црвеног „војводе“, у Скупштини Србије 24. 7. 1991. Господин Шешељ се наводно залаже за повратак династије Карађорђевића и српско национално јединство, а износи прљаве оптужбе без икаквог основа на рачун Њ. В. Краља Петра II, принца Александра и СПО—а. Њему је пречи црвени Слободан Милошевић, који не преза ни од силе, да би остварио своје комунистичке снове. Питам се, с којим правом Шешељ тврди да је четник, кад Краља Петра II и принца Александра назива издајницима. Овим чином он гази гесло „За краља и отаџбину“.

У тренутку кад нас је Милошевић посвађао са свим народима у Југославији, Шешељ се усуђује да вређа краља и принца. Шешељу су сви криви, сем њега и СПС—а. Да је Србија демократска држава Шешељ би одавно био у затвору за клевете које износи. Колико је Шешељ превртљив и лажов види се из чињенице да је режим Слободана Милошевића пре годину дана називао „ненародним тиранским режимом“, а самог Милошевића „успаниченим диктатором који не бира средства да би очувао власт и привилегије“. Данас нас тај исти Шешељ убеђује да тог истог Милошевића подржавамо. Вара се и он и Милошевић, ако мисле да ће се српска омладина борити за комунизам и под петокраком.

Молим Бога да нам дође Његово Величанство принц Александар, да нас спасе комунистичких и усташких ђавола.

С вером у Бога за краља и отаџбину!

Ц. Н.

П. С. Признајем да не смем да се потпишем због породице којој би се светили Милошевић — Шешељ

ДРАГИ НАШ ДОКТОРЕ! ЦРВЕНИ НАШ ВОЈВОДО!

Познато ми је да Ваша докторска титула није медицинског, већ марксистичког порекла. Упркос томе, решио сам да Вам изнесем мој случај. Иако, како рекох, нисте доктор медицине, у Вас имам највише поверења, јер сте у више наврата, својим наступима, иступима и преступима, показали и доказали, да је Ваша цењена и уцењена персона, у тесној вези са неуропсихијатријом и психопатологијом.

Надам се да ће Ваша позитивна и негативна искуства, у контакту са познаваоцима ових грана медицине, бити од користи како мени, тако и свим живим бићима широм Васељене (поготову ако су Југословени, српског етничког порекла).

Но, кренимо редом...

Све је почело када ми се преко малог екрана, по први пут, указао проверени кољач и доказани представник непоштене интелигенције. Тај издајник и плаћеник (како сте Ви и Они то касније непогрешиво утврдили) том приликом, дрско и контрареволуционарно, поручили окупљеном брадатом аудиторијуму, да дође ли до конфедерализације питање западних српских граница постаје отворено! Те његове речи, солидно зарасле особе, са неким чудним ознакама на још чуднијим каплама, дочекале су са нескривеним одушевљењем!

Сутрадан, те наредних дана и месеци, нашле су се и налазиле, широке народне масе, мудра руководства и непогрешиве вође, који су својим „спонтаним“ протестним окупљањима и заседањима јасно, и по ко зна који пут, показали своју спремност и одлучност да бране АВНОЈ—евске тековине, као и тековине осталих осмих седница. Срећа, размишљао сам тада, што имамо такав народ и такво руководство. А и шире. А онда, изненада, ка-

ко то обично бива, поклекао сам пред издајничким питањима, која су се наједном пред мене поставила, и која су ме уз садејство са спољашњим непријатељем потпуно дотукла. Наиме, то се збило онога дана када је наш „дични син“ за скупштинском говорницом, изрекао оно, шта су он и његова свита, датог дана за јерес — ако дође до конфедерације покренуће се питање граница.

Као и неколико месеци раније, и овом приликом се, на те речи, проломно аплауз. И у мени се тада нешто проломило или, боље речено, преломило. Отворивши, наредног дана, новине и угледавши силне наслове и чланке које стављаше овај вождов плагијат раме уз раме са оном чувеном, и надасве изворном, забраном о табању народа, схватио сам да има нешто труло у Републици Србији. Сада јединственој. Од Хоргоша до Драгаша.

Некако у то време допали су ми шака и антисрпски и издајнички „Погледи“, па потом редом, и званични орган ЦИА—е „Српска Реч“, па МОССАД—ова „Демократија“ итд.

Заведен, тако, непријатељском пропагандом чак сам се и учланио у странку, која се по Вашој поданичкој и понизној номенклатури зове Српски Покрет Обмане, а коју лично из свога цела финансирају Џорџ Буш и Жика Обретковић.

И тако насевши на антикомунистичку пропаганду, на најдемократскијим изборима у историји човечанства, обманут, заокружних број 9, гласах за највећег издајника српског народа откад је српскога имена.

Подлежавши психолошко—пропагандном деловању антисрпске коалиције, 9. марта са буљументом издајника Србије, потпомогнут са 34,373 аутобуса ХДЗ—аца и 14 милиона Шинтара (Ваш сабрат Михаљ није стара све да их преброји па му пренесите ову исправку), тражио, заведен, некакву слободу информисања.

Нисам могао ни претпоставити, да у ствари рушим руководство Републике Србије на челу са највећим сином нашег народа и лажних народности.

Срећом, како сте касније генијално заклјучили, оним „Слобо—Садаме“ извабили смо тенкове на улице и тако омогућили Радовићу III Радовићу да се мало обрадује, види свога синовца и провери своје знање о федерацији на тенкови. Сада ме, заслужено, пече савест због оне петорице часних и поштених лажова који су пали за СЛОБОДУ, бранећи Републику Србију од „сила мрака и хаоса“ предвођених „лудацима и лажним пророцима“ тек испиљених „из мишијих рупа“.

Дали су часно своје функције, али њихове жртве нису узалудне. Остаје да живи у наредним покољењима сећање на јунаке, који су пљували, шутили и чукићали стране и домаће агенте до последњег сузавца.

Након тога, стање ми се нагло погоршава. Починем често да пратим АНТИН српски УУТЕЛ, коме су антисрпске снаге на ТВБ доделиле ударни термин, баш када се скупља мноштво људи да посматра излазак сунца.

Почео сам чак да маштам о томе како би било лепо да могу да пратим квислиншки Студио Б. Срећом, „Борбу“ ретко купујем, јер је у последње време нема у киосцима. Кажу, веома је тражена по САОК а такође и међу Туђмановим усташама.

Драги докторе! Људи тамо гину са Вашим именом на уснама. Умиру у миру, знајући да сте Ви на сигурном, и да се Вама ништа неће десити. Умиру сретни, јер су некад, док су били живи, чули понеки Ваш ватрени говор у овој Нашој досадној Балканској барутани. Умиру са надом, да ће Вам њихова погибија донети макар и бод на пенале, у трци за титулом шампиона Балканског лудила и безумља.

И што ме највише забрињава, никако не успевам да замрзим Хрвате, Шинтаре, Муслимане... Успевам једино да их жалим, јер не знају шта чине.

То исто стање сажаљења се пренело и на Вас, драги докторе. На Вас, и на оне који сте својим говорима, батинама и претњама „излечили“.

Када сте могли „излечити“ једног посланика СПО—а, друга Србислава или Слобослава (нисам више сигуран) Милованова, надам се да ћете и мене успети извести на прави пут, Слобин пут (изграђен средствима зајма, а у склопу вевевеволиког инвестиционог циркуса), са којег су ме одвукле ретроградне снаге.

Драги докторе! Верујем у вашу марксистичку—лењинистичку хуманост и стаљинистичку етику коју сте у више наврата морали и силом да доказујете.

Верујем да Ваша изненадна слава и популарност није још једна обмана непријатеља Србије. Желим да верујем да где год се Ви и ваши рашчупани пратиоци са камом међу зубима (што, претпостављам, треба да симболизује наоружаност до зуба) појавите, маса тамо потрчи као муве на г...
СРДАЧНО ВАШ

Саша Антонијевић

П. С. Управо ме обузима жеља да ручам са Цимерманом. Коренје... of course! Докторе, одговорите хитно: Шта ми је?

МОЖЕ ЛИ НЕКО ДА ИХ СПРЕЧИ?

Д о недавно су нас уверавали да је социјалистичко друштво демократско за разлику од капиталистичког. Иако никада нисам ни за шта питан у предузећу, уверавали су ме да управљам у нашем самоуправном систему, па ми је било жао оних радника на развијеном Западу, које нико ни зашта не пита.

А било је нешто и повољно, но о томе нисмо знали. Било је по нас повољно то што је наш лукави председник Тито изводио вешто маневре између два супротстављена војна блока, музао и једне и друге. Било је такво време, сада више није. Карте су откривене, све је јасно. Јасно је да оно мало напретка земље није резултат економског пословања привреде, већ је резултат околности које су, ето, нама ишле наруку.

Односи између велесила су се умногоме изменили, ми смо затечени овакви какви смо. Предстоји период некаквог преображаја. За те преображаје потребна је духовна чистота, потребна је морална чистота, привредничке способности и пријатељи у свету. Такав пре-

ображај не могу извести људи који су уживали плодове Титовог лукавства и живели на зноју радника и сељака. За то су потребни поштени, некомпромитовани, способни за привређивање, нови људи. Отромбољени болшевици морали би да своја места уступе овима другима. Не могу привреду и политику једне земље водити успешно они који у целом свету имају само непријатеље. Не могу и не умеју. Али са власти им се не иде. И неће отићи по цену да им народ једе корење. Они ће и даље јести народну муку.

Талас демократизације захвата нека подручја Источне Европе. Југословенске комуњаре ће брже-боље да демократизују друштво. Својој партији дају ново име, а света ради, формирају неке безначајне опозиционе партије. Ако се појави нека озбиљнија опозициона странка, проглашавају је опасном по земљу и народ, суну то у штампу, радио, телевизију, плаше народ. Друштво је „демократизовано“ али ништа не иде како треба. Народ се буну. Пред парламентом радници, сељаци, студенти... Руководство је у кризи. Шта рећи народу? Ево решења!!! Имамо непријатеље. Све сами непријатељи. Непријатељ број један: опозиција! Непријатељ број два: суседна република! Непријатељ број три: све земље света и сви народи света укључујући и свој. Рат ће опаметити овај народ, па се неће сви бавити политиком, него ће, срећан што се рат завршио, поново завући главу у јарам и мировати следећих педесет година. Из рата ћемо изаћи живи, прогласићемо се херојима, тако ћемо поново постати савест овог друштва.

Нека изгине милион младих људи. Биће то двострука корист. Прво: ионако за њих немамо радних места, те би они организовали разне бунтове, nerede и провокације. Друго: треба се отарасити овакве омладине која је деветог марта пошла да руши легално изабрану власт у Србији. Кад се отарасимо омладине, покупићемо народне хероје: Милошевића, Бабића, Караџића и још неке, поделићемо улоге за нову драму. Тако мисле демократизоване комуњаре. И Милошевићеве и Туђманове и Кучанове.

А шта мислите ви, народе, припадници свих народности који у Србији живите. Моја је порука:

Србима: Не верујте црвеним ђаволима који славе без тамјана и колача.

Хрватима: Ви носите колективни грех својих предака, будите бољи од њих.

Албанцима: Имали сте више од републике. Сами сте криви, претерали сте. Сада вам је тешко. Прихватите Србију као домовину, нико вам је неће одузети. Кад вам изађу сепаратистичке бубе из главе, биће све у реду. Ми Вас волимо, али не као сепаратисте и силеције, него као намучен народ који је, као и српски, сачувао своју культуру упркос многим околностима. Никада нећете стећи боље пријатеље од Срба. Нити ћете имати жешће непријатеље ако до сукоба дође. Не гините лудо под Туђманом, и он је лудак.

Студентима: Мобилисани сте да чамите по логорима без потребе. Онима, који желе да уместо вас иду на ратне задатке. Милошевић не да. Тај српски Туђман вам тако везује разум да никада не поновите 9. март.

Парошком и Шешелју: Надали сте се да

постанете министри али „мало морген“.

Одјани сте, употребљени и, најзад поново сте у запећку.

Мађарима: Парошки упорно настоји да вас примора на неки облик сепаратизма. Не дозволите да са њим полемисете и инатите се, не силазите на његов ниво. Он је само надничар СПС-а, као и Шешел. Ви сте културан и вредан народ.

Муслиманима у Санџаку: Жалосно је што су у исто време на политичку позорницу стасале две политичке будале: Сулејман Угљанин и Војислав Шешел.

Они се надају да некада постану диктатори преко крви својих народа. Они су потенцијални зликовци. За њима иду само они који њихове намере не препознају.

Аци Муси: Изјавио си у Скупштини Србије да имаш два сина које ћеш, ако затреба, послати да ратују за Србе у Хрватској. Већ давно је то затребало, надам се да си их послао, а ако ниси, лагао си као и сви они који ти, онако јадном, аплаудирају.

Социјалистима-комуњарима: Рат у Хрватској је изазван вашом намером да избегнете одговорност за економску пропаст Србије а зарад продужетка владавине. Исто је то потребно и Туђману. Кад покопамо мртве, ваше ће делегације полагати цвеће на масовне гробнице а после тога ће ићи на луде вечеринке. Тако сте увек чинили. Да је ово истина, прилажем аргумент: не дозвољавате добровољцима да се укључе у одбрану Срба у Хрватској јер желите да ви, тј. СПС и СДС присвојите ратне заслуге којима ћете махати као што машете „изборном победом“. Вама требају српске жртве преко којих ћете обезбедити доживотну диктаторску власт. Нећемо вам толерисати, бандо црвена, доћи ће дан када ћемо вас извести пред народ. Нећете моћи да побегнете из земље јер нигде пријатеља немате, а ту сте чињеницу занемарили.

Слободану Милошевићу: Пусти оне мобилисане студенте и мани се црне работе. Твоју си децу добро закљонио, али не толико да их не можемо пронаћи и повести тамо где ти нашу децу шаљеш. Схвати да ниси Бог. Немој, српски Туђмане, да газиш нашу децу због твојих мрачних циљева, зар не видиш да те је првзрво цео свет. Ако дође до скупа свих поштених Срба 9. октобра, када ће у Београд доћи гладни и понижени, неће ти бити довољни ни милиција ни војска. Да си гори од Туђмана, доказ је да Туђман и Месић нису слали тенкове нити на хрватске нити на српске митингаше и демонстранте. Послали сте их ти и твој лакеј, Бора Јовић. То је твој допринос демократизацији Србије.

Војиславу Шешелу: Чуо сам да си некакад четнички војвода. Колико ми је познато, такву личност треба да краси брада. Ти браде немаш, јер си ћосав. Са друге стране ти имаш говорну ману, па уместо да кажеш Зоран Хорван, ти кажеш Зоган Хогван. То није за подсмех, али кад кажеш: ово је кватата Цимегмановог конобага, ти желиш да некога исмејеш. Твоји другови, посланици социјалисти су се смејали твојој говорној мани а не злонамерној лажи којом си хтео да исмејеш народног посланика. Ето, Војо, смејеш се сам себи, а ја те жалим само због овог хендикепа при говору, тј. што си негде изгубио

глас р, а за све остало те презирем. Ти изграваш некаког вођу а прост си као будак. Тебе треба протерати у Босну одакле су те већ једном најурили као криминалца јер си издржавао робију. А на робију се не иде за бадава, једино сте ти и Тито били на робији праведни. Теби су судили правници а не поштари. Да ли је српска скупштина депонија за босанске криминалце?

Јавности: Ово што чине Туђман и Милошевић, превазђено је и у најпримитивнијим људским заједницама. Имамо ли ми народ који може у овом да их спречи?

Љуба Вукосављев
Крушевац

ИЗДАЈА СРПСТВА

Поштовано уредништво,

Не припадам ни једној партији, како оној која је на власти СПС (тј. комунистичкој) тако ни опозиционој. Дакле ни позиционој, нити опозиционој. Пошто сам дубоко уверећен као Србин — православне вере, молим Вас, да у првом наредном броју, објавите следеће:

Браћо и сестре — Срби и Српкиње!

Изјава госп. Војислава Шешела, народног посланика и представника црвено-четничке-радикалне странке на Скупштини Р. Србије 24. VIII 1991. год., дубоко ме је повредило и као Србина и човека озлоједила. Наиме, његово називање покојног Краља Петра II и принца Александра II Карађорђевића — издајницима, је равно издаји српства, издаји српске историје и издаји православља.

Браћо и сестре, сада видите да је Војислав Шешел, један обичан плаћени комунистички шпијун, који је послат у Скупштину Србије, да оцрни опозицију, да исмеје све праве демократе и да понизи и оклевета Карађорђевиће, да разбије и евентуално спречи долазак престолонаследника Александра II на престо. Госп. Војиславе Шешелу, народу је добро позната улога Краља Петра II у другом светском рату, као и његови односи са генералом Дражом Михајловићем. За сво време рата и окупације, а такође су познати ставови и иступи савезника САД, Енглеске и СССР-а, тј. на прво место Стаљина и В. Черчила и њихова наклоност и помоћ према крвавоме убици Ј. Б. — Титу. Ово, госп. Војиславе Шешелу, што ви покушавате на Скупштини Србије је срамотно — то је издаја српства (значи и вас су успели комунисти да потплате).

Обратно бих се и Вама браћо Срби радикали, зар не могосте да нађете бољег вођу, од овога буздована Шешела? Зар не видите, да Вас само срамоти и блати пред Србијом, пред Југославијом и пред целим напредним светом, а да не говоримо пред нашим осведоченим пријатељима на Западу, одрекните га се што пре.

Војиславе Шешелу, проклета продана комунистичка душо, прокет био.

А ви комунисти, што све нећете да смислите, да се одржите пошто-пото на власти, која вам измиче, цабе вам Брана Црнчевић, Добрица Ћосић, Матија Бећковић, Мира Алечковић и она стара и сенилна комунистичка положара Десанка Максимовић. Цабе вам

и пола Српске академије наука, који су све ваши плаћеници, полтрони лажови — кад су глупи. Народ Српски вас је све прочитао, комунисти ближи вам се крај.

Браћо Срби, будите опрезни, једина права ствар је опозиција у Скупштини Србије, на челу са СПО и демократском странком.

С вером у Бога, за краља и отаџбину.

М. С. Обреновић

Моје име и презиме желим да се не објављује јер слободе и демократије још нема, она ће тек доћи.

НЕКОЛИКО ПИТАЊА

Драги уредниче, замолила бих Вас да ово моје писмо објавите. Живим у богатој Мачви и од срца желим свим породицама — избеглицама да помогнем. У мом селу су се многи пријавили да желе да тим људима помогну. Али бих Вас питала да ми одговорите, што сигурно знате. Колико је Слоба Србин Милошевић примио избеглица? Колико Бранко Костић, Б. Јовић, А. Бакчевић и многи други. Колико је Г. Мира Милошевић скувала паприкаша, чорби, умесила колача итд. итд. Да ли зато има времена или им је уплатила на ж.р. па скинула беду с врата и посветила се СК — Покрет за Југославију.

Мачванка

УЗ ВАС САМ

Помоз бог јунаци,

Драга странко, драги господине председниче Вуче, пошто прочитах нови број „Српске речи“ због кога гинемо и пошто се налазим у ЈНА моје срце се цепа кад отворим очи и видим шта се ради са мојом Србијом тј. шта комунисти раде. Свим срцем сам уз вас драги СПО и не знам шта ми је чинити да се што пре решимо комунистичке чизме која нас гази и понижава. Због моје сигурности остао бих анониман.

Живела Србија.

УМЕСТО ПЛАТЕ ДЕЛЕ ПУШКЕ

Поштована Редакцијо, Редован сам читалац Вашег листа (итд, итд...) и припадам оним људима који верују да Србија предвођена бандом бахатих прерушених комуниста гази сигурним кораком у будућност, кораком мачка коме су хулигани на канџе ставили орахову љуску. Исто сам убеђен да то ако је већ Ева Адаму уместо јабуке понудила парадајз, не значи да сад ми треба уместо обећаног благостања да добијемо корење. С тим у вези, иритиран стањем свеопштег хаоса, крви и још безобзирнијег заваљачења руку у туђе џепове од стране „следбеника пљачкаша поштанских кочија“ или ти социјалиста, искрено се надам да ћете ми одго-

вортити на нека питања. Прво, мени је јасно да је комунистима лакше уместо минималца да доделе пушке. Али има ли смисла и да ли је и корисно да гинемо за оне који су за федерацију а у исто време док обарају владу, користећи се курсом динара те исте владе и опљачканих штедних улога грађана, сада легално продају девизе по црном курсу? Да ли има смисла да ако српски гардиста брани Крајину кад син једног министра САО Крајине месецима, можете се уверити, безбрижно пијанчи по Новом Бечеју, толико да му се јетра затегла као бубањ, док његови неки вршњаци гину, а Скупштина Србије се бави Законом о кинематографији. И још једно питање: Да ли је постављање Радосава Лалета Секулића на место директора Савезне управе царине, само потез нечије монструозне политике не би ли он сам, Лале, такав какав јесте послужно као више него добар алиби свим југословенским погребницима у остваривању својих циљева пред светском јавношћу?

Читалац из Новог Бечеја, В. С.

МИНИСТАР И МИНИСТАРКА

Многобројни чланови СПО у Јагодини желе овим путем да изразе задовољство због прилога које је „Српска реч“ објавила у броју 25 до 5. августа ове године под насловима „субрета из нафталина“ и „Чекајући господу министарку“. Наше је задовољство тим веће што је поменути прилог написао београдски новинар Ђорђе Димитријевић који је родом из Јагодине и за кога видимо да, без обзира што је запослен у проказаној новинској кући као што је „Политика“, није изневерио законе новинарског заната који пре свега подразумевају истинољубивост и моралну чврстину да се истина изнесе у јавност, ма каква она била.

Његова вивисекција извршена над Љиљаном Булатовић, која је у једном тренутку словила чак и као могући кандидат за министра информација у влади Србије, као и над Бранком Микашиновићем, сада већ бившем министру иностраних послова, још једном нам је показао с каквом неодговорном Скупштином има посла народ Србије. Та иста Скупштина, као послушни извршилац свих налога које јој шаље Председник Србије и његова владајућа партија, у фебруару ове године френетично је поздравила избор Бранка Микашиновића, да би овог јула своју френезију појачала поздрављајући — његово смењивање. Зна ли, уопште, та Скупштина шта ради? Очигледно, не зна. Јер да зна не би онако једнодушно (СПС) одбила предлог да се народним посланицима, па и народу Србије, бар пружи објашњење за смене учињене у влади.

Све то, ипак, има и једну добру страну: кад је Скупштина тако „лака“ на смењивању, може се очекивати и да ће ови нови чланови владе брзо пасти, и тако редом све док Скупштина не укине и саму себе. Молимо уредништво „Српске речи“ и Ђорђа Димитријевића

да нас и даље забављају „кадровским решењима“ владајуће партије и њеног вође.

Родојевић Драган

Јагодина

МУСЛИМАН — ВЕРА ИЛИ НАЦИЈА?

Уважена господо!
Драги пријатељи!

Само би Србија без памети („Србија ван себе“) прихватила улогу набеђеног кривца за муслимане који су се самоиницијативно одселили у Турску, у задњих стотинак година. За Угљанина и компанију било би заиста чаробно када би данас пред собом имали једну понижену титоистичку Србију, Србију коју би и Курта и Мурта диктирали своје услове — само ако су осведочени србоджери. Може се замислити како би то било „дивно“ када би некакви полутани, настали из бракова одселих Срба исламске вере и Туркиња, преплавили све територије до Саве и Динава и „доказивали“ како је то њихова домовина. Када би се ту нашли без могућности да се удоме, запосле... настао би метеж. Е, тај метеж је управо оно што недостаје фундаменталистима да отпочну са реализацијом својих планова о великој исламској империји на Балкану.

Као што је познато, све до пописа из 1971. године исламизовани Срби изјашњавали су се као „муслимани — национално неопређен“, „Србин, Хрват, или Југословен“. Дешавале су се у том периоду и комичне ситуације, да се, на пример, блиски рођаци изјашњавају један као Србин а други као Хрват. КПЈ — СКЈ до 1971. године није у муслиманима видела нацију. Међутим, религија у служби наталитета, наталитет у служби политике и политика у служби националистичких аспирација учинили су своје. СКЈ и титоистичка Југославија промовисали су нешто, што противречи здравој памети и што нигде у свету не постоји — муслиманску нацију.

Зашто се чекало да у Босни и Херцеговини муслимани по бројности најпре освоје релативну већину (већину у односу на Србе и Хрвате посебно, али мањина на укупан број становника те Републике) па да тек онда буду третиран нацијом? Ако је нека групација реално — нација, она мора бити призната нацијом и јуче и данас и сутра, без обзира да ли чини мањину, релативно већину или апсолутно већину у некој републици. У противном, макар били једино становништво у некој републици — они нису нација, јер се ни по чему не могу препознати као самосвојна групација. Појам религија и појам нације не могу се свести на исти раван. Када би се верска припадност уважавала као једини фактор одређивања националне припадности онда би на кули постојале три велике нације; Хришћанска, Муслиманска и Будистичка, а многобројне секте рачунале би се као мањине. Е сад, на што би личило када би се муслиман и Хришћанин из Либама могли да споразумеју а муслиман из Либама и муслиман из Југославије — то не би могли? Или други пример: Босански муслимани су „посебна нација у од-

носу на Србе и Хрвате, а Македонски муслимани нису ни посебна нација у односу на Македонце ни посебна нација у односу на муслимане у осталим републикама, ни део (условно назване муслиманске нације у Југославији)! У Македонији, дакле, муслимани могу бити део муслиманске нације а у осталим републикама не могу бити део тих нација! Такве недоследности, такве нелогичности и такве бесмислице у решавању националног питања, резултат су дволичности титоиста и њихових фраза о „братству — јединству“ (браћа кад треба узимати али не и кад треба давати), о „националној равноправности“ (уграбићу твоје и смањиху те, па ћемо се изједначити), о „чврсто зацементираној заједници збратимљених народа“ (засад су чврсто зацементирани још само костури побијених Срба по разним јамама...) Ко руши „братство и јединство“ у Југославији? Руше га Срби који не желе да им се смркну, да би другима свануло. То ваљда није јасно једино онима који не желе да им буде јасно.

Могао би да се наведе и трећи пример: Неко је био (а можда је и сада) члан КПЈ или СКЈ и изјашњавао се као „муслиман“. Поставља се питање: како неко може бити и атеиста (комуниста) и верник (муслиман)? Или; ако он већ сматра да је муслиман само по „нацији“, откуда се може сматрати муслиманом — национално, ако то већ није и верски? Није ли ту очигледна тежња да се промовише нешто апсурдно, нешто немогуће и непостојеће?

Шта доказују Српски социјалисти признавањем непостојеће — муслиманске нације? Доказују да нису рашчистили са идејама и политиком Титове СКЈ, из које су се преобратили по лику, али нису променили генетски код. Колико су ти специјалисти, по овом питању, и „српски“ — нека сами размисле.

Мирослав Радоч
Петровац на Млави

ТЕРОР МУПОВАЦА

Поштована редакцијо!

Надам се да ово моје писмо неће завршити у кошу.

Вјерујете ми нисам имао намјеру да Вам пишем, али након синоћне непроспаване ноћи одлучио сам се на ово писмо. Србин сам и живим у Дубровнику 48 година са фамилијом. Кућу смо саградили у насељу Нунцијата. А у том се насељу и некако могло живјети до назад 4-5 дана. А онда настају наше муке, спавања, прогони, позивања у СУП, а дана 16.06 пјевају се усташке пјесме под нашим прозорима.

А све почиње дана 12.08 у рано јутро када долазе четири МУП-овца, а њихова имена су: Ж. Кнежевић, П. Кнежевић, Стојин и инспектор Жељко Крешић и почиње ПРЕТРЕС српских кућа. Задржали су се у кућама око пет сати, затворе нас и нема излаза, прегледају једну просторију — затворе је и тако редом. У појединих мојих комшија ишли су тако далеко да и септичке јаме нису остале поштеђене. У два дана претресане су куће: Срећка Ђоровића, Јова Греда, Анђелка Клинда, Тома

Милића, Срећка Ђурића, Неђа Кисе, Јова Неђића. Већина споменутих су становници споменутог насеља, а споменути друг Неђић је угледни водич и професор руског језика. По завршетку претреса појединцима би се обраћали питањем: Опростите, које сте Ви националности, да зашто читамо српске новине, књиге Вука Драшковића, а на одласку познату реченицу: О овоме да нисте никоме говорили!

Ми заиста не знамо шта смо то скривили хрватском народу и овој средини гдје нема већих сукоба, дапаче односи су више него добри. Нормално је да ми сада несмијемо да славамо у нашим кућама па смо једну вечер шетали ко СТУХЕ да би сустрпа појединци били позвани у СУП да дају изјаву: Зашто наоружани држимо страже и кога чекамо у глухо доба ноћи. А ми нит имамо наоружање, нит смо давали страже већ једноставно нисмо смјели спавати у кућама, јер би нас могла НОЋ ДА ПРОГУТА. А синоћ нове провокације са пјевањем усташких пјесама да ће се напиће наше крви и томе слично.

Пошто већина нас одлази суботом у Херцеговину по повратку недељом навечер чекају нас нови претреси на граничном мјесту БРГАТ гдје нас МУП-овци провоцирају, задржавају, отимају нам касете било да су гусларске или да пјевају СРБИЈИ. Скидју нам амблеме или наљепнице Његоша, Југославије, а не смијем ни помислити шта бих се десило да нађу наљепницу „СЕР“. Питају нас гдје су четници, колико има војске на Иваници (1км териториј БиХ) и којикакве глупости. Пресједник града на ТВ Сарајево изјављује да их на Бргуу има пет-шест а њих је сваки дан 15. Заборавља на оне око цркве, продавнице и оне са митраљеским гнијездом у приватној гостиници „КОД ЖЕРАВИЦЕ“.

Обраћам Вам се у нади да ће те ово писмо објавити и допуштам да га обрадите у Вашој обради, али Вас молим да ништа од ове истине не избаците. Кунем Вам се мојом дјецом и учучијима да је ово истина. Напомињем да сам у овом граду живио 48 година и желим и даље да живим, али са поштеним дубровачким народом. Помозите нам да се ово сазна. Жао ми је што Вам не могу послати копије писама које су поједини Срби добивали са пријетњама да се сэле из станова, слово „У“ у потпису, други су опет морали потписати некакве папире о лојалности Хрватској иначе ЗБОГОМ ПОСЛУ, а трећима су слали писма са садржајем: „Мајку ти четничку, марш из лијепе наше“ и томе слично.

Желио бих да јавност зна и сазна истину. Хвала Вам на уступљеном простору, а схватићете зашто осим иницијала не смијем написати пуно име и презиме.

Срдечно Вас поздрављам

Д. М. ДУБРОВНИК

де и потражње.

Код нас, међутим, постоји и трећа врста инфлације, а на њу се, чини ми се, још нико није осврнуо: пљачкашка инфлација. Главна покретачка снага ове инфлације је мото који отприлике гласи: Је л' може да (нешто) поскупи? Може. Why not? Зашто да не?

Хтео сам да кажем да код нас инфлација није само затворен круг узрока и последица, него је тај круг још и пробијени са више страна, тако да је инфлација добијала и потпуно сулуде димензије.

И не само то, инфлација је код нас у сваком свом ступњу била увек двострука, па и трострука, јер је уз раст цена увек у исто време постојао и пад квалитета робе, па чак и смањење паковања те исте робе. Тако смо за већу цену добијали мање робе и све лошије робе.

У време када је инфлација попримила чудовишне размере пред екранима су се скоро свакодневно појављивали директори разних фабрика да оправдају захтеве за нове више цене за производе њихових радних организација. Било да су у питању били директори фабрика лекова, или тоалетног папира, сваки од њих је на неки начин био у праву и сваки је навео разлоге, који су мање више били исти: поскупљење енергије, репроматеријала, доприносе... итд.

У исто време и сваки од њих није био у праву јер је својим понашањем допринио општој пропасти која се зове инфлација.

Наравно да су подстицању инфлације највише допринеле организације са монополистичким положајем, од којих је највредније поменути електропривреда, а највећи кривац и учесник је сама држава, односно њено устројство и расипништво.

Безбројни примери се могу навести да би се поткрепила теза о пљачкашкој инфлацији. Навешћу само неке.

Како би се иначе игде у свету могло објаснити да цена кафе на светском тржишту пада, да је смањен порез на исту, а њена цена у исто време порасте? Како би се игде у свету могло десити да вам уведу „двојника“ на телефонску линију не питајући вас за сагласност, а цена ваше претплате остане иста, иако после увођења „двојника“ имате само пола телефона? Како би се могло објаснити да пар Батиних ципела кошта 150 д. више у Цвијићевој ул. од истих таквих ципела у центру града када је свугде у свету роба скупља у средишним деловима града јер су ту скупљи закупи локала и већи порези?

Због чега ово пишем баш сада? Зато што по ко зна који пут од нове године предстоји ново велико повећање цена течних горива, које ће одмах повући велико повећање других цена и убрзати нову девалвацију.

Када су цене меса и месних прерађевина у Сјед. Ам. Државама неоправдано почеле да расту уочи доласка Регана на власт сами трговци су опомињали своје муштерије да се уздрже и да не купују ни месо ни прерађевине. Они су то чинили иако су због тога били на губитку, иако су можда могли и да одбију своје потрошаче од своје радње.

Зато, не пада ми на памет да позовем на блокаду путева као што учинише наши северни суседи у Мађарској. Сећате ли се? Враћена је цена гориву за велики проценат. Нити позивам да, као у Калкути Индуси, запалимо седам трамваја. Они то учинише када је градски превоз покупео за само пола неког њиховог новчића.

Али зато питам хоћемо ли ми као овчице ићи на пумпе и плаћати те нове стравичне цене?

Оно на шта позивам и молим возаче, таксисте и сопственике аутомобила и камиона да једноставно престанемо да купујемо гориво од момента када поскупи. Сасвим сам сигуран да ћемо преживети без аутомобила извесно време. Нисмо се ваљда родили у аутомобилу, или са аутомобилом.

Али сломићемо их. Те нове цене, мислим.

Милутин Живковић, дипл. инж. 11000 Бгд, Далматинска 47а

НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТИ

Поштована редакцијо, г. Пејчићу, Поводом изласка посланика ДС и СПО-а из Народне скупштине Србије на ТВ је објављена информација да два посланика СПО-а остају у скупштини и да се од сада имају сматрати независним кандидатима, уколико и то није још једна у низу еспесових дезинформација.

Ако је то тачно, онда та два друга треба одмах да иступе из Народне скупштине. А ево зашто: Они су за посланике изабрани као кандидати СПО-а а не као независни кандидати. Јер да су бирачи из тих општина хтели независне кандидате, а добро се зна ко су они, онда би њих и изабрали. Зато у тим општинама треба расписати нове изборе па да грађани изабере оног кандидата за кога им се чини да ће најбоље штитити и заступати њихове интересе, па били они из НС, РС, СПС, ДС или СПО-а.

Не може нико ко је био посланик СПО-а или било које друге странке да према личним жељама прелази у СПС или коју другу странку. Такав мора бити без одлагања опозван из скупштине.

И још нешто: Замолито бих народне посланике да не лупају шакама по говорници, плаше децу. А нарочито немојте да сваку изговорену реч додатно аргументујете ударцима шаке. То важи и за другарице.

Мило Лазин, Младеновић ул. Боже Дамњановића 57

КАКВА ДРЖАВА — ТАКВА ИНФЛАЦИЈА

Колико је мени познато — нисам економиста — постоје дефиниције две врсте инфлације: трошковне и инфлације пону-

РЕКЛАМИРАЈТЕ СЕ У СРПСКОЈ РЕЧИ

1/1 Последња колор страна — премаз	30.000 дин.
1/2 последње колор стране — премаз	20.000 дин.
1/4 последње колор стране — премаз	15.000 дин.
1/1 Унутрашња колор страна — премаз	25.000 дин.
1/2 унутрашње колор стране — премаз	15.000 дин.
1/4 унутрашње колор стране — премаз	10.000 дин.
1/1 Унутрашње ц/б (црно-бела) страна	20.000 дин.
1/2 унутрашње ц/б стране	14.000 дин.
1/4 унутрашње ц/б стране	8.000 дин.
ЗНАК ФИРМЕ ДО 5 цм ² — НАСЛОВ. СТР.	10.000 дин.
1 цм/стубац на унутрашњој ц/б страни	500 дин.

У цену је урачунато коришћење највише два слајда или две фотографије на целој страни, а на 1/2 и 1/4 стране коришћење највише једног слајда или једне фотографије. За сваки додатни слајд/фотографију доплаћује се и 500 динара.
Цена огласног простора за оглашавааче из иностранства увећава се за 30%.

ЖИРО РАЧУН: 60801-603-27562 КОД СДК БЕОГРАД са назнаком: за оглас у „СРПСКОЈ РЕЧИ“.
ДЕВИЗНИ РАЧУН: 608011-620-128-25731-7495633 КОД КРЕДИТНЕ БАНКЕ БЕОГРАД ДД са назнаком: за оглас у „СРПСКОЈ РЕЧИ“.

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: „СРПСКА РЕЧ“, БЕОГРАД, Бранкова 13-15, V и VI спрат

ПРЕТПЛАТА НА „СРПСКУ РЕЧ“

Овим се претплаћујем на „Српску реч“, чија полугодишња претплата износи 450 динара, а годишња 900 динара (урачунат је попуст од 10%). Годишња претплата за иностранство је 150 ДЕМ, 90 УСД, или одговарајућа противвредност у другим конвертибилним валутама.

Уплате вршити на динарски жиро рачун 60801—603—27562 СДК Београд или девизни 60811—620—128—25731—7495633 Кредитна банка Београд, с назнаком за „Српску реч“. Уплате из иностранства могу се вршити и чековима и међународним уплатницама. По један примерак уплатнице, или других доказа о уплати, заједно са овом наруџбеницом послати на адресу СРПСКА РЕЧ“ Бранкова 13-15, V и VI спрат 11000 БЕОГРАД, тел. 620-891, 628-242.

/име и презиме/

/улица и број/

/место и поштански број/

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске речи“ обавештава читаоце комплетом бројева. Комплетни или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун број 60801-603-27562 СДК Београд или девизни 60811-620-128-25731-7495633 Кредитна банка Београд

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од бр. 1. до бр. 27
Напишите који број наручујете.

(име и презиме)

(улица и број)

(место и поштански број)

ХИМНА СПО

„Свети нам Сава говори,
устајте српски синови!
Ступајте сви у редове,
У Српски Покрет Обнове!“
АУДИО КАСЕТА СА ПЕСМА-
МА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНО-
ВЕ! НА МУЗИКУ СТАРЕ СРПСКЕ
ПЕСМЕ „СПРЕМ'ТЕ СЕ,
СПРЕМ'ТЕ ЧЕТНИЦИ“, СПО ЈЕ
ПРЕПЕВАО СВОЈУ ХИМНУ!

СЛУШАЈТЕ НАС И КОД КУЋЕ!

А СТРАНА 1. Химна СПО

2. Песма Вуку

3. Велика Србија

4. Песма косовских јунака

Б СТРАНА

1. Боже правде

2. Ој Србијо мила мати

3. Зови само зови

4. Трг Слободе

ЦЕНА: 150 ДИНАРА (15 ДЕМ)

**СРПСКИ
ПОКРЕТ
ОБНОВЕ У
ГРЧКОЈ И
ВЕЛИКОЈ
БРИТАНИЈИ**

НА 90-МИНУТНОЈ ВИДЕО КА-
СЕТИ: ПОСЕТА ВУКА ДРАШКО-
ВИЋА ХИЛАНДАРУ; КАКО ЈЕ
ДОЧЕКАН И КАКО ЈЕ ИСПРА-
ЋЕН; ШТА ЈЕ ДРАШКОВИЋ ГО-
ВОРИО НА КОНГРЕСУ У АТИНИ;
ЕКСКЛУЗИВАН РАЗГОВОР СА
ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКОМ
АЛЕКСАНДРОМ!

ЦЕНА: 450 ДИНАРА (30 ДЕМ)

**ПРОСЛАВА
ПЕДЕСЕТЕ
ГОДИШЊИ-
ЦЕ СРПСКОГ
ПОКРЕТА
ОТПОРА**

СНИМАК СВЕЧАНЕ АКАДЕ-
МИЈЕ ПОВОДОМ ПЕДЕСЕТЕ ГО-
ДИШЊИЦЕ ТРЕЋЕГ СРПСКОГ
УСТАНКА. ГОВОР ВУКА ДРАШ-
КОВИЋА О ГЕНЕРАЛУ МИХАИ-
ЛОВИЋУ, СИН ДРАЖЕ МИХАИ-
ЛОВИЋА, БРАНКО МИХАИЛО-
ВИЋ, ГОВОРИ О СВОМ ОЦУ!
Трајање: 60 минута.

ЦЕНА: 350 ДИНАРА (24 ДЕМ)

НАРУЏБЕНИЦА

НАРУЧУЈЕМ:

1. АУДИО КАСЕТУ „ХИМНА СПО“ ком. _____

2. ВИДЕО КАСЕТУ „СПО У ГРЧКОЈ И ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ“ ком. _____

3. ВИДЕО КАСЕТУ „ПРОСЛАВА 50. ГОДИШЊИЦЕ СПО“ ком. _____

(име и презиме)

(адреса и поштански број)

КАСЕТЕ МОЖЕТЕ ПОРУЧИТИ
НАРУЏБЕНИЦОМ НА АДРЕСУ:
„СРПСКА РЕЧ“, БРАНКОВА
13-15, VI СПРАТ, 11000 БЕОГ-
РАД, ТЕЛЕФОНИ: (011) 620-891,
628-242. МОЖЕТЕ ИХ НАРУЧИТИ
И УПЛАТОМ НА ЖИРО РАЧУН
60801-603-27562 ПЛУС ТРОШКО-
ВИ ПОШТАРИНЕ. ЗА УПЛАТЕ ИЗ
ИНОСТРАНСТВА ДЕВИЗНИ ЖИ-
РО РАЧУН ЈЕ
60811-620-128-25731-74956-33,
ПОД ИСТИМ УСЛОВИМА

ТОПОЛА, АВГУСТ 1991.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ СЕДАМДЕСЕТЕ ГОДИШЊИЦЕ СМРТИ КРАЉА ПЕТРА I КАРАЂОРЂЕВИЋА

СПО КОМЕРЦ
Агенција за маркетинг

**ЕКСКЛУЗИВНО И
НАЈПОВОЉНИЈЕ!**

ВЕЛИКОСРПСКА УКРУДБА

Комедија на видео касети, са Борисом Комненићем, Мајом Сабљић, Гораном Султановићем и Зорицом Мирковић у главним улогама.

Цена 390 дин.

— како то изгледа кад се код психијатра нађу Туђмани и Милошевићи

— ко су данашње госпође министарке и шта једу

— како политика утиче на сексуалне односе

— зашто Хрватима прети да им лијепа њихова има димензије прокуваног џемпера

80 НАЈБОЉИХ ВИЦЕВА — Вицеви на српски начин, на видео касети

цена 400 динара.

ДИНАСТИЈА КАРАЂОРЂЕВИЋ

Документарни филм о династији Карађорђевић богат интервјуима са члановима краљевске породице, на видео касети,

цена 560 дин.

ПЕСМЕ СРБИМА СВЕТИТЕЉИМА У извођењу Павла Аксентијевића, на аудио касети,

цена 200 дин.

СРПСКЕ ХИМНЕ У извођењу хора српске патријаршије, на аудио касети

цена 150 дин.

ВОСТАНИ СЕРБИЈЕ. — У извођењу ансамбла „Свилен конач“ на аудио касети

цена 150 дин.

„Виенац српства“ — Аудио касета — ПРВИ ПУТ АУТЕНТИЧНИ ТЕКСТОВИ НАШИХ ПЕСАМА:

— На сред горе Романије четнички се барјак вије

— Велика Србија

— Песма краљу Петру Првом

— На Авали покрај Београда, окупља се краља Петра гарда и многе друге песме први пут у вашим кућама

цена 170 дин.

Касете можете поручити на телефоне

СПО КОМЕРЦА: 559-588 нон-стоп

559-455 локал 157

583-049

507-454

Поруџбенице слати на адресе:

СПО Комерц, Кнеза Вишеслава 88 (Авала филм) Атеље 4, собе 12 и 13

ПОРУЏБЕНИЦА

Неопозиво наручујем касету под називом

ком. _____

име и презиме _____

адреса _____

СПО Комерц обавештава чланство да је, због велике жалости у странци, велики Концерт четничких песама под називом „Некад забрањене српске песме“ заказан за 9. септембар — отказан!

НАГРАДНА ИГРА

Највећу шансу да зараде две просечне српске плате, 10.000 динара, овај пут ће имати добри познаваоци светске књижевности, а таквих је код нас много. Треба, наиме, погодити коме је посвећена, односно **О КОМЕ СЕ РАДИ** у једној од најлепших љубавних песама модерног доба. Анонимни аутор је изразио безграничну љубав милионима својих истомишљеника према личности чије име треба да погодите. Ево те песме:

ТИТО У ЛОВУ

Тито је лов ловио
На високој планини
Са сарадницима
У лепој Словенији

На високој грани
Тетреб стао, пева
Његова песма
На све стране сева

Чудио се Тито
Какав глас он има
О томе је причао
Својим друговима

У заносу силном своје
Певао је тетреб дуго
Тито га је одстрелио
Није било ништа друго.

У ПЕСМИ СЕ РАДИ О

- 1) Лесију
- 2) Мерилин Монро
- 3) Јосипу Брозџу Титу
- 4) Мајци Терези
- 5) Самнију
- 6) Горбачову

Купон са заокруженим тачним одговором пошаљите на адресу „Српска реч“, Бранкова 13-15, VI спрат, 11000 Београд, најкасније до 5. септембра 1991. године. Тако ћете конкурисати за једну од три вредне награде: 1) 10.000 динара, 2) шестомесечну претплату за „Српску реч“, 3) монографију „9. март“.

НАГРАДЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

На питање „О ЧЕМУ СЕ РАДИ НА СЛИЦИ?“ из прошлог броја „Српске речи“ као да су одговарали све сами комунисти. Сви су гласали да се на слици Слободан Милошевић куне Ј.Б. Титу да га његовог пута неће скренути. Па, иако је било и нетачних одговора, било је чак 104 посто тачних. Награде су добиле:

- 1) 10.000 динара добила је **ЛУКИЋ ДРАГАНА**, Росе Вилић 14, 22000 Сремска Митровица,
 - 2) Шестомесечну претплату за „Српску реч“ добила је **ГЛУБОВИЋ ВЕРИЦА**, Ул. Савска 2, 18000 НИШ,
 - 3) Монографију „9. март“ добила је, опет женско, **МАРКОВИЋ Ж. ВЕРА**, Село Јагњило, 11400 МЛАДЕНОВАЦ
- Честитамо ДОБИТНИЦИМА!